

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

FUNDUSZU PRACY

ZA OKRES

OD 1 KWIETNIA 1936 R.
DO 31 MARCA 1937 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY
WARSZAWA MCMXXXVII

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
FUNDUSZU PRACY

ZA OKRES
OD 1 KWIETNIA 1936 R.
DO 31 MARCA 1937 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY
WARSZAWA MCMXXXVII

over 15133/[3]

Zbiory Zabezpieczone Byłom

W 2122/72/6

I. ORGANY FUNDUSZU PRACY I ICH DZIAŁALNOŚĆ

1. ZAKRES DZIAŁANIA

Okres budżetowy 1936/37 był drugim z kolei rokiem działalności Funduszu Pracy od chwili połączenia z nim Funduszu Bezrobocia. Podstawy prawne, na których opierała się działalność instytucji, w okresie sprawozdawczym nie uległy zmianie. Stanowiły je:

1) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849).

2) Ustawa o Funduszu Pracy z dnia 16 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163).

3) Ustawa o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 555).

Działalność Funduszu Pracy obejmowała:

- a) finansowanie gospodarczo uzasadnionych robót publicznych lub robót o publicznym znaczeniu celem zatrudnienia bezrobotnych,
- b) publiczne pośrednictwo pracy,
- c) zabezpieczenie robotników na wypadek bezrobocia,
- d) doraźną pomoc bezrobotnym, którym nie przysługuje prawo do zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, prowadzoną bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji społecznych,
- e) organizowanie zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych,
- f) poradnictwo i przysposobienie zawodowe bezrobotnych oraz pomoc w tworzeniu warsztatów pracy,
- g) akcję kulturalno-oświatową wśród bezrobotnych.

Sprawy organizowania zatrudnienia młodzieży, przejęte przez Fundusz Pracy od b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą w dniu 1 grudnia 1935 r., zostały we wrześniu r. 1936 w myśl dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515) przekazane Ministerstwu Spraw Wojskowych. Zgodnie z art. 7 tego dekretu Fundusz Pracy finansuje jednak nadal akcję zatrudnienia młodzieży.

2. ORGANIZACJA FUNDUSZU PRACY

Na czele Funduszu Pracy stoi Minister Opieki Społecznej. Zarządza Funduszem Dyrektor, powołany przez Ministra Opieki Społecznej.

Rada Funduszu Pracy powoływana jest przez Ministra Opieki Społecznej na przeciąg trzech lat.

Organami Funduszu Pracy w terenie są Wojewódzkie Biura, przy których zostały powołane do życia Wojewódzkie Rady Funduszu Pracy. Wojewódzkie Biura mogą posiadać Ekspozytury.

Kompetencje poszczególnych organów Funduszu Pracy ustala statut nadany rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 marca 1935 r. (Monitor Polski Nr 76, poz. 109).

3. KIEROWNICTWO NACZELNE

W okresie sprawozdawczym na czele Funduszu Pracy stał do dnia 15 maja 1936 r. Minister Władysław Jaszczółt, od tej chwili — Minister Marian Zyndram-Kościałkowski. Dyrektorem Funduszu Pracy był magister praw Mikołaj Dolanowski. Pierwszym wicedyrektorem był inż. Marian Ponikiewski, stanowisko zaś drugiego wicedyrektora objął w dniu 1 stycznia 1937 r. Mieczysław Biesiekierski, naczelnik Wydziału Zatrudnienia i Migracji w Ministerstwie Opieki Społecznej. Z chwilą likwidacji Wydziałów Zaopatrywania i Zatrudnienia Młodzieży ustalony został w kierownictwie podział spraw instytucji, zgodnie z którym pierwszy wicedyrektor kierował sprawami należącymi do zakresu działania Wydziałów Finansowego i Pracy, drugi wicedyrektor — sprawami należącymi do zakresu Wydziałów Administracyjnego i Pomocy. Sprawami, należącymi do zakresu działania Inspekcji i Samodzielnego Referatu Studiów, kierował bezpośrednio dyrektor Funduszu Pracy.

4. RADA FUNDUSZU PRACY

Skład osobowy Rady Funduszu Pracy był następujący:

1. Władysław Jaszczółt, a następnie Marian Zyndram-Kościałkowski, Minister Opieki Społecznej — przewodniczący,
2. Mikołaj Dolanowski, dyrektor Funduszu Pracy — zastępca przewodniczącego,

3. Władysław Korsak, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych — przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych,
4. Tadeusz Lechnicki, podsekretarz stanu, a od 11 stycznia 1937 r. Wacław Gajewski, naczelnik wydziału — przedstawiciel Ministra Skarbu,
5. Dr Stefan Truchim, wizytator ministerialny — przedstawiciel Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,
6. Roger Raczyński, podsekretarz stanu, a od dnia 23 grudnia 1936 r. Leonard Krawulski, dyrektor departamentu — przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych,
7. Dr Franciszek Doleżał, podsekretarz stanu — do dnia 28 lutego 1937 r. — przedstawiciel Ministra Przemysłu i Handlu,
8. Inż. Julian Piasecki, podsekretarz stanu — przedstawiciel Ministra Komunikacji,
9. Mieczysław Biesiekierski, naczelnik wydziału — przedstawiciel Ministra Opieki Społecznej,
10. Franciszek Branny, dyrektor Związku Powiatów R. P. — przedstawiciel samorządu terytorialnego,
11. Dr Franciszek Dziadosz, wojewoda kielecki,
12. Artur Fromm, dyrektor Państwowego Zakładu Emerytalnego — przedstawiciel pracowników umysłowych,
13. Dr Michał Grażyński, wojewoda śląski,
14. Dr Stefan Hubicki, b. Minister Opieki Społecznej (ustąpił z Rady Funduszu Pracy w dniu 22 października 1936 r.),
15. Mieczysław Jastrzębowski, kierownik wydziału pracy Centralnego Związku Przemysłu Polskiego — przedstawiciel pracodawców,
16. Dr Stanisław Jurkiewicz, b. Minister Opieki Społecznej,
17. Inż. Czesław Klarner, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie,
18. Marian Klott de Heidenfeld, Główny Inspektor Pracy, dyrektor departamentu w Ministerstwie Opieki Społecznej,
19. Henryk Kołodziejski, dyrektor Biblioteki Sejmowej,
20. Inż. Kazimierz Kornilowicz, dyrektor Instytutu Spraw Społecznych,
21. Alojzy Kot, poseł, sekretarz Związku Górników Zjednoczenia Zawodowego w Polsce — przedstawiciel robotników,
22. Dr Adam Krzyżanowski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego,
23. Julian Kulski, wiceprezydent m. st. Warszawy — przedstawiciel samorządu terytorialnego,
24. Edward Lipiński, profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie,
25. Dr Zbigniew Madeyski, poseł,
26. Marian Malinowski, senator — przedstawiciel robotników,
27. Wiktor Martin, dyrektor departamentu w Ministerstwie Skarbu,
28. Kazimierz Mora-Brzeziński, dziennikarz (ustąpił z Rady Funduszu Pracy w dniu 22 marca 1937 r.),
29. Anatol Minkowski, prezes Unii Związków Pracowników Umysłowych — przedstawiciel pracowników umysłowych,
30. Bolesław Nakoniecznikoff, dyrektor departamentu w Ministerstwie Opieki Społecznej,
31. Dr Melchior Nestorowicz, profesor Politechniki Warszawskiej (ustąpił z Rady Funduszu Pracy w dniu 25 maja 1936 r.),
32. Aleksander Hauke-Nowak, wojewoda łódzki,
33. Dr Jerzy Nowak, dyrektor Banku Polskiego,
34. Dr Stanisław Nowakowski, profesor Uniwersytetu Poznańskiego,
35. Józef Poniatowski, dyrektor Biura Ekonomicznego Prezydium Rady Ministrów — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
36. Antoni Snopczyński, poseł, prezes zarządu Związku Izb Rzemieślniczych — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
37. Inż. Zygmunt Sowiński, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu — przedstawiciel samorządu gospodarczego,
38. Stefan Starzyński, prezydent m. st. Warszawy,
39. Dr Witold Staniewicz, rektor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie,
40. Dr Henryk Strassburger, prezes Centralnego Związku Przemysłu Polskiego — przedstawiciel pracodawców,
41. Tadeusz Szturm de Sztrem, naczelnik wydziału w Głównym Urzędzie Statystycznym,
42. Pułk. dypl. Aleksander Szychowski, szef działu w Sztabie Głównym,
43. Leopold Tomaszewicz, poseł,
44. Andrzej Teller, dziennikarz, ławnik m. Lwowa,
45. Franciszek Urbański, poseł, prezes Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego,
46. Gen. Józef Olszyna-Wilczyński, dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

W okresie sprawozdawczym istniały cztery Komisje, wyłonione przez Radę:

- a) Zatrudnienia — pod przewodnictwem wojewody dr M. Grażyńskiego; od 23 czerwca 1936 r. obowiązki przewodniczącego pełnił poseł F. Urbański,
- b) Pomocy Społecznej — pod przewodnictwem dr Zbigniewa Madeyskiego,
- c) dla Spraw Młodzieży — pod przewodnictwem dr Stefana Hubickiego,
- d) Zabezpieczenia — pod przewodnictwem dr Stanisława Jurkiewicza.

Komisja Zatrudnienia zebrała się w dniu 21 grudnia 1936 r. Na zebraniu tym została omówiona działalność Funduszu Pracy w zakresie finansowania robót w r. 1936/37 oraz zasady planu robót na r. 1937/38. Przyjęto następujące rezolucje:

1) wysokość kredytów, przewidzianych dla związków samorządowych w planie robót Funduszu Pracy, winna być podana do wiadomości tych związków przynajmniej na trzy miesiące przed końcem danego roku budżetowego, w celu umożliwienia związkom samorządowym ustalenia wysokości własnych udziałów w finansowaniu robót i przygotowania planów i kosztorysów robót,

2) Fundusz Pracy winien udzielać kredytów w rzeczywistym stosunku kosztów robocizny do materiałów, przy czym w kredytach na materiały winny się mieścić koszty przewozów kolejowych i miejscowych.

Komisja Pomocy Społecznej zebrała się w dniu 6 października 1936 r. Na zebraniu tym została omówiona akcja pomocy bezrobotnym w r. 1936/37. Komisja wyraziła opinię, że akcja pomocy zimowej dla bezrobotnych winna mieć podstawy stałe oraz, że pomimo sezonowego jej charakteru winna być obliczona na dłuższy okres czasu, a nie tylko na zimę roku 1936/37, uznając jednocześnie, że w latach następnych akcja przygotowawcza winna być rozpoczynana wcześniej, a to celem odpowiedniego i dokładnego jej przemyślenia, rozplanowania i opracowania. Podkreślono, że czynnik społeczny powinien być w jak najszerszym stopniu wykorzystany przy akcji pomocy bezrobotnym. Komisja stwierdziła konieczność przeprowadzenia jednolitej ewidencji osób poszukujących pracy a wymagających pomocy publicznej, oraz ustalenia odpowiednich kryteriów do tej ewidencji. Komisja podniosła, że przy repartycji środków, zebranych na akcję pomocy bezrobotnym, winny być równomiernie traktowane wszystkie ośrodki bezrobocia, zgodnie z istotnymi potrzebami oraz warunkami terenu, stwierdzając przy tym, że udzielana bezrobotnym pomoc winna w możliwie wysokim stopniu pozostawiać trwałe efekty gospodarcze lub społeczne. Pożądane jest związanie pomocy zimowej ze sprawą rozbudowy, względnie zagospodarowania ogródków działkowych, z oświatą pozaszkolną, z higieną publiczną, z higieną życia domowego itp.

Komisja do Spraw Młodzieży odbyła zebrania w dniach 10 kwietnia i 9 maja 1936 r., na których przedyskutowano i przyjęto regulamin wyszkoleniowy akcji zatrudnienia młodzieży. Regulamin ten wszedł w życie z dniem 1 lipca 1936 roku.

5. BIURO GŁÓWNE

W myśl § 7 statutu Funduszu Pracy, dyrektor pełni swoje czynności przy pomocy Biura Głównego. Nową organizację Biura Głównego ustalili regulamin wprowadzony w życie zarządzeniem dyrektora Funduszu Pracy z dnia 27 marca 1936 r. W myśl § 1 tego regulaminu Biuro Główne podzielone zostało na 6 wydziałów: Administracyjny, Finansowy, Pracy, Pomocy, Zatrudnienia Młodzieży i Zaopatrywania. Ponadto w skład Biura Głównego wchodzi: Inspekcja, Samodzielny Referat Studiów oraz Radca Prawny.

Na skutek przejścia akcji zatrudnienia mło-

dzieży przez Ministerstwo Spraw Wojskowych z dniem 16 września 1936 r. uległy likwidacji w Biurze Głównym wydziały: Zatrudnienia Młodzieży oraz Zaopatrywania. Część działalności zlikwidowanego Wydziału Zaopatrywania (zakupy dla celów administracyjnych, akcji pomocy i zatrudnienia) została przejęta przez inne wydziały Biura Głównego. Z tą chwilą liczba wydziałów istniejących w Funduszu Pracy została zmniejszona do czterech. Na skutek przegrupowania zakresu czynności w Biurze Głównym liczba referatów w wydziałach zmniejszyła się z 17 do 12 (ponadto Inspekcja i Samodzielny Referat Studiów).

W związku z uruchomieniem akcji pomocy zimowej bezrobotnym został utworzony w dniu 25 września 1936 r. referat akcji pomocy zimowej w Wydziale Pomocy. Referat ten stanowił równocześnie Biuro Naczelnego Wydziału Wykonawczego Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobotnym.

Obsada stanowisk kierowniczych Biura Głównego Funduszu Pracy przedstawiała się następująco:

Naczelnik Wydziału Administracyjnego — Jerzy Modzelewski,

Naczelnik Wydziału Finansowego — Stefan Pachnowski,

Naczelnik Wydziału Pracy — dr Stanisław Paczyński,

Naczelnik Wydziału Pomocy — Stefan Szumowski,

Naczelnik Wydziału Zatrudnienia Młodzieży — inż. Witold Bielski,

Naczelnik Wydziału Zaopatrywania — Stanisław Kossecki,

Naczelnny Inspektor — dr Stanisław Bryl,

Kierownik Samodzielnego Referatu Studiów — Bolesław Wścieklica,

Radcowie Prawni — adw. Antoni Gadomski i adw. Julian Żurawski.

Personel Biura Głównego liczył w dniu 1 kwietnia 1937 r. 145 pracowników umysłowych i 17 woźnych, tj. o 5 osób mniej, niż w dniu 1 kwietnia 1936 r.

6. WOJEWÓDZKIE BIURA

Wojewódzkie Biura zgodnie z nowym regulaminem dzielą się na referaty: 1) administracyjny, 2) finansowy, 3) pracy, 4) pomocy. Ponadto regulamin przewiduje, że w razie potrzeby dyrektor Funduszu Pracy może zarządzić utworzenie referatów: poboru wkładek i opłat, robót, zatrudnienia młodzieży, zabezpieczenia, lub też może zmniejszyć liczbę referatów przez łączenie poszczególnych czynności w jednym referacie. Nowy regulamin wprowadził zatem uproszczenia w organizacji Wojewódzkich Biur, zmniejszając zasadniczo liczbę referatów z 7 na 4, ponadto dał możliwość dostosowania organizacji poszczególnych biur do warunków lokalnych. Stan personelu Wojewódzkich Biur i ich Ekspozytur wynosił w dniu 1 kwietnia 1937 r. 903 pracowników umysłowych i 101 woź-

nych; zmniejszył się w ciągu roku sprawozdawczego o 4 osoby.

7. EKSPOZYTURY

Liczba Ekspozytur, istniejących w głównych ośrodkach bezrobocia poza miastami wojewódzkimi, podobnie jak w roku poprzednim, wynosiła 27 (w tym jedna Ekspozytura specjalna — dla robotników portowych w Gdyni pod nazwą „Biuro Pośrednictwa Pracy dla robotników portowych w Gdyni“). Z pozostałych 26 Ekspozytur tylko dwie — w Sosnowcu i Gdyni — wykonywały całość czynności, które mogą należeć do zakresu działania Ekspozytur. Inne Ekspozytury ograniczały swe czynności jedynie do pośrednictwa pracy, rejestracji i kontroli bezrobotnych, jako też do czynności zleconych przez dyrektorów Wojewódzkich Biur.

8. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE

Rejestrację, ewidencję i kontrolę poszukujących pracy, jako też wypłatę zasiłków w miejscowościach, gdzie Fundusz Pracy nie posiadał organów własnych, wykonywały Wydziały Powiatowe względnie Zarządy Miejskie, występujące w tym wypadku w charakterze instytucji zastępczych. W miarę potrzeby rejestracja poszukujących pracy i wypłata zasiłków powierzana była również gminom wiejskim, działającym z ramienia Wydziałów Powiatowych w charakterze podinstytucji zastępczych.

W dniu 31 marca 1937 r. czynnych było w charakterze instytucji zastępczych 65 Zarządów Miejskich i 238 Wydziałów Powiatowych. Liczba podinstytucji zastępczych wynosiła 997.

Za czynności swe instytucje zastępcze otrzymywały tytułem zwrotu poniesionych kosztów wynagrodzenie w granicach 3% sumy wypłaconych zasiłków.

9. KOMITETY LOKALNE

W r. 1936/37 istniało ponadto 277 Komitetów Lokalnych powiatowych i miejskich, rozproszonych po całym kraju. W związku z wszczęciem akcji pomocy zimowej dla bezrobotnych działalność komitetów została z dniem 15 grudnia 1936 r. zawieszona, a remanenty przekazane Ogólnopolskiemu Obywatelskiemu Komitetowi Pomocy Zimowej Bezrobotnym.

10. APARAT ADMINISTRACYJNY FUNDUSZU PRACY

Zorganizowany na podstawie statutu i stosownie do zadań instytucji aparat administracyjny Funduszu Pracy liczył w dniu 1 kwietnia 1937 r. 1.166 pracowników, z czego 162 przypadło na Biuro Główne i 1.004 na organy terenowe. W ciągu roku personel Funduszu Pracy zmniejszył się ogółem o 9 osób.

Stan personelu w dniu 1 kwietnia 1937 r. według poszczególnych działów przedstawiał się następująco:

DZIAŁ PRACY	RODZAJ PERSONELU	Biu- ro Główne	Woje- wódzkie Biura	RAZEM	
		L i c z b a		%	
Dyrekcja { centralna terenowa		3 —	— 17	3 17	0,3 1,6
Administracyjny	kierowniczy referendarski kancelaryjny	4 16 22	17 21 65	145	13,8
Finansowy	kierowniczy referendarski kancelaryjny	5 23 7	19 215 74		
Pośrednictwa pracy	kierowniczy referendarski kancelaryjny	3 7 1	58 ^a 84 125	278	26,5
Robót	kierowniczy referendarski kancelaryjny	2 9 2	8 17 12		
Pomocy	kierowniczy referendarski kancelaryjny	3 5 3	8 27 32	78	7,5
Zabezpieczenia	kierowniczy referendarski kancelaryjny	1 3 1	5 23 75		
Statystyczno - ba- dawczy i prasowy	kierowniczy referendarski kancelaryjny	1 7 2	— — —	10	1,0
Radcowie prawni		2	—		
Inspekcja	kierowniczy referendarski kancelaryjny	1 11 1	— 1 —	14	1,3
Pracownicy umy- słowi	kierowniczy referendarski kancelaryjny razem . .	25 81 39 145	132 388 383 903		
Pracownicy fizycz- ni (woźni)		17	101	118	
OGÓŁEM .		162	1004	1166	

^a W tym 27 kierowników Ekspozytur.

Jak wynika z tego zestawienia, stosunkowa liczebność personelu wymienionych działów Funduszu Pracy nie zależy od znaczenia poszczególnych akcji w całokształcie działalności instytucji, ale od funkcji wykonywanych w ramach każdej z nich przez aparat Funduszu Pracy, wymagającej większej lub mniejszej pracy, niezależnie od roli, jaką poszczególne akcje odgrywają w działalności instytucji. Największy odsetek personelu urzędniczego wykazują działy: finansowy (zajęty w przeważającej części ściąganiem należności z tytułu opłat oraz wkładów zabezpieczeniowych, jako też wypłatą zasiłków bezpośrednio, lub za pośrednictwem instytucji zastępczych) — 32,7%; pośrednictwo pracy (na roboty publiczne oraz do prywatnych zakładów pracy) — 26,5%; administracyjny (obciążony personelem maszynowni) — 13,8% i zabezpieczenia (zajęty orzekaniem o obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, wymiarem wkładów z tego tytułu, jako też przyznawaniem i wymiarem zasiłków) — 10,3%. Łącznie działy te zatrudniały 83,3% personelu urzędniczego instytucji. Tak duży odsetek personelu,

przypadający na wymienione działy, jest związany z charakterem ich pracy, z natury rzeczy drobniejszej (załatwianie spraw z płatnikami wkładek i opłat, robotnikami, rejestrującymi się w celu utrzymania pracy, względnie innych form pomocy, jako też zgłaszającymi się w celu uzyskania zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, sprawy osobowe, gospodarka rzeczowa). Inne działy zatrudniały znacznie mniejszy odsetek personelu, w szczególności dział robót (zajęty ustalaniem programu robót, warunków finansowania ich przez Fundusz Pracy, kontrolą wykonania robót, w szczególności w zakresie warunków pracy i płacy, normowaniem toku finansowania robót odpowiednio do postępu prac na każdej z nich), mimo największej jego wagi, w działalności zewnętrznej instytucji, zatrudniał zaledwie 4,8% jej pracowników umysłowych. Mała liczebność personelu w tym dziale wynika stąd, że rola Funduszu Pracy ogranicza się do finansowania robót, natomiast wykonanie ich, a zatem strona techniczna należy w całości do jego kredytobiorców.

W celu należytego przygotowania personelu, rozpoczęto szkolenie kandydatów na pracowników. Na stanowiska referendarskie przyjmowano wyłącznie absolwentów wyższych uczelni po odbyciu dziewięciomiesięcznej praktyki oraz zdaniu egzaminu z zakresu administracji ogólnej i przepisów specjalnych, dotyczących Funduszu Pracy.

11. INSPEKCJA

W okresie sprawozdawczym personel inspekcyjny przeprowadził 64 kontrole, w czym 14 kontrole ogólnych, 10 kontroli w zakresie spraw finansowych, 15 kontroli w zakresie robót, 1 kontrolę w zakresie pośrednictwa pracy, 12 kontroli w zakresie pomocy zimowej oraz 12 kontroli specjalnych. Skontrolowano ponadto 12 Ekspozytur, 27 instytucji zastępczych, 36 Komitetów Lokalnych, 57 Obywatelskich Komitetów Pomocy Zimowej Bezrobotnym oraz przeprowadzono 18 dochodzeń specjalnych. Po każdej kontroli były wydawane zarządzenia poinspekcyjne.

12. OBRONA PRAWNA INTERESÓW FUNDUSZU PRACY

Obrona prawna interesów Funduszu Pracy przedstawiała się w roku sprawozdawczym w sposób następujący:

I. Prowadzono spraw sądowych wszczętych przez Fundusz Pracy przeciwko osobom prywatnym i fizycznym z wyjątkiem spraw przeciwko bezrobotnym:

cywilnych	282
karnych	55

Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw:

cywilnych	69
karnych	14

W postępowaniu cywilnym zgłoszono powództw na sumę zł 1.221.845,76; prawomocnymi wyrokami zasądzono powództw na sumę zł 133.949,46, oddalono zaś na sumę zł 21.033,80.

W postępowaniu karnym zgłoszono powództw na sumę zł 2.353,38.

II. Prowadzono spraw przeciwko zakładom pracy w postępowaniu karno-administracyjnym:

- a) z art. 34 ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (uchylanie się od uiszczania wkładek, odmowa wydania zaświadczenia o rozwiązaniu stosunku najmu pracy, niezawiadomienie o wolnych lub nowoobsadzonych miejscach) 1.722
- b) z art. 58 prawa o wykroczeniach (zastrzymywanie ściągniętych wkładek lub opłat) 1.146

Zakończono prawomocnymi orzeczeniami administracyjnymi i wyrokami sądowymi spraw 1.670

W tym było:

orzeczeń i wyroków skazujących	1.430
orzeczeń i wyroków uniewinniających	156
spraw umorzonych na mocy amnestii	84

III. Prowadzono spraw sądowych przeciwko bezrobotnym:

cywilnych	41
karnych	19

Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw:

cywilnych	26
karnych	6

W postępowaniu cywilnym zgłoszono powództw na sumę zł 7.867,15, prawomocnymi wyrokami zasądzono powództw na sumę zł 6.921,64.

IV. Prowadzono spraw sądowych wszczętych przeciwko Funduszowi Pracy 87

Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 45

Suma zgłoszonych powództw wynosiła zł 264.495,80. Prawomocnymi wyrokami zasądzono powództw na sumę zł 7.861,57, oddalono powództw na sumę zł 59.691,36.

V. Prowadzono spraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym (odwołania od orzeczeń władz administracyjnych) 60

Zakończono prawomocnymi wyrokami spraw 12

13. PRACE PODSTAWOWE DLA POLITYKI FUNDUSZU PRACY

W ciągu roku 1936/37 opracowany został szereg zagadnień, mających specjalne znaczenie z punktu widzenia zadań walki z bezrobociem i działalności Funduszu Pracy. Prace te ześrodkowane były w Samodzielnym Referacie Studiów Biura Głównego.

W związku z podjęciem przez rząd sprawy planowania na dłuższą metę publicznej działalności inwestycyjnej, opracowane zostały i złożone czynnikom kompetentnym w lecie 1936 r. obszernie „Uwagi Funduszu Pracy w sprawie polityki zatrudnienia na tle czteroletniego planu inwestycyjnego”. Zawierały one „Wytyczne walki z bezrobociem i przebudowy gospodarczej kraju”, jako

też 8 aneksów, rozpatrujących szczególnie zagadnienia: 1) założenia czteroletniego planu bezpośredniej walki z bezrobociem, 2) przebudowę rolnictwa, 3) podźwignięcie gospodarcze Ziemi Wschodnich, 4) popieranie inicjatywy prywatnej i prywatnego ruchu inwestycyjnego, 5) możliwości zwiększenia zatrudnienia w warsztatach rzemieślniczych, 6) organizację nowych zajęć dla ludności zdeklasowanej, 7) rozbudowę akcji zatrudnienia młodzieży, 8) odmłodzenie kadr zatrudnionych w warsztatach pracy.

To sformułowanie polityki zatrudnienia i walki z bezrobociem opierało się na doświadczeniach Funduszu Pracy, jako też na badaniach, przeprowadzonych w latach poprzednich w Biurze Studiów Funduszu Pracy, zwłaszcza w zakresie oszacowania rozmiarów bezrobocia i jego rozmieszczenia, przeludnienia wsi, potrzeb inwestycyjnych poszczególnych terenów kraju, finansów miast ze szczególnym uwzględnieniem ich możliwości inwestycyjnych.

Na tle ustalonych w ten sposób wytycznych na dalszą metę okazało się konieczne rozszerzenie niektórych kierunków działalności Funduszu Pracy, jako też pewne zmiany w metodach działania.

Wśród szczególnych zagadnień, które w r. 1936/37 zostały opracowane, a następnie weszły w stadium realizacji, podstawowe znaczenie ma kwestia zatrudnienia bezrobotnych na robotach publicznych, nie finansowanych przez Fundusz Pracy, na których to robotach pracowali w znacznej większości nie bezrobotni, lecz ludność poszukująca na nich zarobków ubocznych. Obszernie umotywowane wnioski w tej sprawie stały się podstawą uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 12 lutego 1937 r., która po raz pierwszy normowała kwestię zatrudnienia bezrobotnych na robotach, nie korzystających z kredytów Funduszu Pracy. Uchwała ta obowiązuje w sezonie 1937 r. Przyczyniła się ona w znacznym stopniu do poprawy stosunków w tej dziedzinie, jakkolwiek

wiek całokształt zagadnienia z punktu widzenia rynku pracy nie został jeszcze nią unormowany.

Ankieta przeprowadzona nad zapotrzebowaniem na wykwalifikowanych pracowników różnych kategorii wykazała brak odpowiednio przygotowanych specjalistów w różnych dziedzinach, mimo panującego bezrobocia, jakie dotyka przede wszystkim niewykwalifikowanych pracowników fizycznych i umysłowych. Ankieta dała podstawę do rozwinięcia akcji przysposobienia zawodowego, prowadzonej przez Fundusz Pracy.

Prowadzone od kilku lat prace, dotyczące zbadań możliwości zatrudnienia zdeklasowanych elementów ludności miejskiej i wiejskiej, w pierwszym rzędzie w zakresie chałupnictwa, doprowadziły do opracowania szczegółowego planu tej akcji, którego wykonanie podjęte zostało od początku roku budżetowego 1936/37.

W ten sposób akcja Funduszu Pracy w zakresie przebudowy struktury zawodowej kraju i dostarczenia trwałego zatrudnienia osobom, pozostającym bez pracy, zyskała podstawy programowe i może być rozwijana w coraz większym stopniu obok działalności, mającej dziś większe, ale jednak jedynie doraźne znaczenie — jako zatrudnienie bezrobotnych na robotach publicznych.

Zebranie materiałów, dotyczących wędrowek ludności ze wsi do miast, pozostających w ścisłym związku ze sprawą zatrudnienia ludności wiejskiej na robotach publicznych, analiza oraz opracowanie tych danych przekraczały możliwości szczupłego aparatu badawczego Funduszu Pracy. Dlatego też Fundusz Pracy zainicjował opracowanie tego zagadnienia w jednej instytucji, korzystającej z jego pomocy finansowej w przeświadczeniu, że opracowanie tej sprawy da podstawę do trwałego unormowania szeregu palących zagadnień, dotyczących stanu i rozwoju rynku pracy w Polsce, w szczególności zaś sprawy wewnętrznych wędrowek ludności oraz systemu zatrudnienia na robotach publicznych.

II. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

A. DOCHODY

1. STRUKTURA DOCHODÓW

Plan finansowo-gospodarczy Funduszu Pracy na rok 1936/37 zamykał się w dochodach i wydatkach sumą zł 95.000.000.—

Wykonanie wykazuje:

dochody w wysokości . . .	zł 161.746.108,63
wydatki w wysokości . . .	zł 164.934.006,56
niedobór . . .	zł 3.187.897,93

Niedobór ten został pokryty z nadwyżek lat ubiegłych.

Liczby powyżej podane wskazują, że dochody osiągnięte były większe od preliminowanych o sumę zł 66.746.108,63 tj. o 70,3%.

Źródła dochodów przewidziane w planie finansowo-gospodarczym przyniosły łącznie dochody większe od preliminowanych o sumę zł 27.452.435,24, tj. o 28,9%. Natomiast poza przewidzianymi w planie miały miejsce następujące wpływy nadzwyczajne, reprezentujące w ogólnej sumie 41,4% preliminarza:

dotacje Skarbu Państwa z wpływów 3% Pożyczki Inwestycyjnej	zł 3.280.000.—
lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	zł 3.300.000.—
wpływy z operacji bankowych	zł 28.500.000.—
kredyt materiałowy uzyskany od dostawców	zł 4.213.673,39
razem	zł 39.293.673,39

Ogólna suma dochodów w poprzednim okresie budżetowym wyniosła zł 152.896.699,06. Wzrost w ciągu roku wynosi zatem zł 8.849.409,57, czyli 5,8%.

Przyczyną wzrostu wpływów była w pierwszym rzędzie poprawa gospodarcza, rozwijająca się powoli, lecz stale w ciągu okresu sprawozdawczego. Czynniki, które odbiły się ujemnie na rozmiarach dochodów instytucji były: umorzenie szeregu zobowiązań wobec Funduszu Pracy przez Centralną Komisję Oszczędnościowo-Oddłużeniową oraz konieczność zamiany części pożyczek udzielonych w latach poprzednich przez Fundusz Pracy na dotacje.

Nowe źródła wpływów, jakie wystąpiły w r. 1936/37, stanowią operacje bankowe oraz kredyt materiałowy.

Strukturę dochodów według ich źródeł przedstawia tablica 1.

Na obciążenia dochodów prywatnych składały się wpływy: od pracowników i warsztatów pracy (opłaty od uposażeń oraz przelewy Skarbu Państwa ustalane ryczałtowo zamiast opłat od uposażeń osób pobierających je od Skarbu Państwa z tytułu stosunku publiczno-prawnego), z diet poselskich i senatorskich, od wolnych zawodów i od administracji przedsiębiorstw (opłaty od tantiem). Obciążenia dochodów prywatnych przyniosły ogółem zł 71.713.114,23, wykazując wzrost w porównaniu z poprzednim okresem o 5,1%. Przyczyniło się do tego w pierwszym rzędzie zwiększenie stanu zatrudnienia (wzrost liczby robotników zatrudnionych w wielkim i średnim przemyśle wyniósł 8,2%, prywatnych pracowników umysłowych — 4,9%). W tej grupie zmniejszyły się jedynie wpływy z opłat od tantiem z powodu rozpowszechnienia się wśród płatników mylnej interpretacji noweli do ustawy o podatku dochodowym, który to błąd ulega stopniowo wyjaśnieniu.

Zaległości z tytułu opłat od budżetów instytucyj samorządu terytorialnego dały w r. 1936/37 nieznaczące już tylko wpływy. (Dlatego też nie były one przewidziane w planie finansowo-gospodarczym i w jego wykonaniu zaliczone zostały łącznie z szeregiem drobnych pozycji do kategorii „Innych” wpływów).

Obciążenia spożycia przyniosły zł 10.809.395,63, wykazując w całokształcie spadek o 1,3%. Wzrosły wpływy z opłat od cukru, żarówek, gazu, od zakładów gastronomicznych oraz biletów wstępu na widowiska. Spadły natomiast dochody z opłat od czynszu (o 12,8%) w związku z ustawową obniżką komornego, oraz mniejszego znaczenia wpływy z opłat od piwa i totalizatora.

Splata zaległych podatków w naturze dała zł 874.642,26 wobec zł 3.051.849,54 w poprzednim roku (Fundusz Pracy uzyskał prawo ściągania w naturze zaległości sięgających dnia 31.XII 1932). Tak znaczny spadek dochodów z tego tytułu (71,3%) spowodowany jest szybkim wyczerpywaniem się tego źródła dochodów z uwagi na doko-

nane w poprzednich latach w znacznych rozmiarach spłaty zaległości, jako też ze względu na to, że płatnicy mają obecnie możliwość regulowania ich obligacjami pożyczek państwowych według nominalnej ich wartości i korzystają z tego w dość szerokich rozmiarach.

Dotacje z sum budżetowych Skarbu Państwa nie wpłynęły w roku 1936/37.

Wpływy z 3% Pożyczki Inwestycyjnej wyniosły zł 3.280.000.—, spadając o 69,8% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Wpływy z Funduszu Inwestycyjnego, wobec nie udzielenia Funduszowi Pracy kredytu w bonach, zredukowane zostały w r. 1936/37 do dochodów z odsetek od lokat z lat poprzednich. Wpływy z tego źródła wyniosły zł 403.214,46, spadły zatem do 2% ogólnej sumy wpływów z Funduszu Inwestycyjnego w poprzednim roku.

Wpływy z lokat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz operacji bankowych przyniosły łącznie zł 31.800.000.— wobec 2.000.000.— w roku poprzednim. Rozwój operacji kredytowych jest więc bardzo znaczny.

Występujący ponadto w dziale dochodów za r. 1936/37 kredyt towarowy uzyskany u dostawców materiałów na roboty publiczne w wysokości zł 4.213.673,39 jest pozycją nową.

Wpływy z operacji kredytowych wyniosły zatem łącznie zł 36.013.673,39.

Spłaty rat pożyczek, udzielonych przez Fundusz Pracy, wyniosły zł 1.965.245,79, co stanowi 55,6% więcej, niż w roku poprzednim, natomiast spłata odsetek wyniosła tylko zł 1.156.796,35, obniżając się w zestawieniu z poprzednim okresem o 20,6%.

Wpływy z ofiar w wysokości 3.035.402,41 stanowią zaledwie 68,6% dochodów z tego źródła w poprzednim roku, co zostało spowodowane w pierwszym rzędzie prowadzeniem w miesiącach zimowych akcji Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobotnym. Odwołanie się do ofiarności publicznej musiało z konieczności uszczuplić możliwości korzystania z tego źródła dochodów Funduszu Pracy.

Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia wyniosły zł 31.356.464,52 wobec zł 27.734.883,23 w roku poprzednim. Wzrost wynosi zatem 13,1%. Wkładki, pochodzące od pracowników i warsztatów pracy, zamknęły się sumą zł 28.399.464,52 wobec zł 23.412.883,23 — wzrosły więc o 21,3%. Zaliczka na poczet ustawowej dopłaty Skarbu Państwa wyniosła zł 2.957.000.— wobec sumy, przypadającej na ten okres zgodnie z art. 8 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, w wysokości zł 14.456.370,94. W roku poprzednim wpływy z tego źródła wyniosły zł 4.322.000.—. Spadek wynosi zatem 31,6%.

Wzrosły również drobne wpływy, figurujące łącznie w pozycji „Innych“.

2. SYSTEM ŚCIGAŃIA OPIĄT I WKŁĄDEK

System ściągania opłat nie uległ zmianie w porównaniu z okresem poprzednim. Opłaty od uposażeń były pobierane przez Wojewódzkie Biura

i Ekspozytury Funduszu Pracy od zakładów, obowiązków również do wpłacania wkładek z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, od innych zaś zakładów przez Ubezpieczalnię Społeczną i Urzędy Skarbowe, lub też wpływały bezpośrednio na rachunek czekowy Funduszu Pracy w P. K. O. Udział poszczególnych instytucji, pobierających opłaty od uposażeń, w ogólnych wpływach z tych opłat podaje załączone zestawienie:

Wojewódzkie Biura i		
Ekspozytury F. P. .	zł 44.742.649,46	76,4%
Ubezpieczalnia Społeczna	zł 9.827.191,95	16,8%
Izby i Urzędy Skarbowe	zł 3.261.172,18	5,6%
wpłacono bezpośrednio	zł 701.681,68	1,2%
razem	zł 58.532.695,27	100,0%

Opłaty od diet poselskich i senatorskich, od wolnych zawodów, od tantiem i od czynszu dzierżawnego były pobierane przez Urzędy Skarbowe.

Opłaty od biletów wstępu były inkasowane przez właścicieli lub kierowników przedsiębiorstw widowiskowych, którzy wpłacali je do kasy gminnej, potrącając dla siebie 2% tytułem kosztów inkasa. Podobnie opłaty od zakładów gastronomicznych były inkasowane przez właścicieli tych zakładów i przekazywane następnie do kasy gminnej po potrąceniu 2% na koszty inkasa.

Opłaty od totalizatora były inkasowane przez towarzystwa wyścigów konnych i wpłacane do kas Zarządów Miejskich.

Opłaty od cukru, piwa i żarówek pobierały u producentów Urzędy Skarbowe, a w przypadku przywozu z zagranicy — Urzędy Celne.

Opłaty od gazu inkasowały gazownie i wpłacały je następnie do kas gminnych.

Wkładki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia pobierały Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy i ich Ekspozytury.

Uiszczanie opłat od biletów wstępu, od totalizatora, od gazu i od zakładów gastronomicznych było kontrolowane przez zarządy gmin. Za czynności te otrzymywały gminy odszkodowanie w wysokości 1% od pobranych sum przy opłatach od totalizatora, 3% przy opłatach od biletów wstępu i od spożycia gazu i 10% przy opłatach od zakładów gastronomicznych.

Wymiar, pobór i kontrola pozostałych opłat należały do Wojewódzkich Biur, Urzędów Skarbowych, jako też Ubezpieczalni Społecznych, za co te ostatnie otrzymywały odszkodowanie w wysokości 10% od wpływów.

Wzorem poprzednich okresów przydzielono stu pracowników umysłowych do Urzędów Skarbowych większych miast dla kontroli opłat pobieranych na rzecz Funduszu Pracy. Stwierdzono, że pracownicy ci często byli obarczani pracami, nie związanymi z poborem tych opłat. W r. 1936/37 nastąpiła wyraźna poprawa w skuteczności akcji poborczej w tym zakresie.

Sumy pobrane przez Wojewódzkie Biura i Ekspozytury w r. 1936/37 wynoszą ogółem zł 73.142.113,98 wobec przypisu (tj. należności powstałych w tymże roku) w wysokości zł

75.577.912,74. Wpływy stanowią zatem 96,8% przypisu, wahając się w poszczególnych województwach w granicach od 85,1% (tarnopolskie) do 100,6% (wołyńskie). W roku poprzednim stosunek ten wynosił 92,5%. Nastąpiła więc poprawa ściągальności. Zadłużenie płatników na dzień 31 marca 1937 r. wynosiło zł 19.054.667,21, wzrosło więc o zł 904.256,49 w porównaniu ze stanem zadłużenia w dniu 31 marca 1936 r., które wynosiło zł 18.150.410,72. Zadłużenie płatników na koniec okresu budżetowego 1936/37 w odsetkach przypisu na ten rok wyniosło 25,2% wobec 26,3% w poprzednim okresie budżetowym. Przy wzroście zadłużenia płatników w liczbach absolutnych nastąpił więc spadek w stosunku do rozmiarów akcji poborczej. Zadłużenie płatników obejmuje: 1) zaległości z tytułu wkładek zabezpieczeniowych, powstałe od chwili utworzenia b. Funduszu Bezrobocia (tj. od roku 1924), oraz 2) część zaległych opłat od uposażeń, powstałych od r. 1935 (tj. od chwili przejścia poboru opłat na rzecz Funduszu Pracy przez organy b. Funduszu Bezrobocia). Wobec zamknięcia wielu przedsiębiorstw i wyjątkowo ciężkiej sytuacji niektórych istniejących warsztatów w okresie kryzysu, nagromadziły się zaległości stosunkowo dawne z tytułu wkładek od zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, których ściąganie bądź jest niemożliwe, bądź też wyjątkowo utrudnione. Czynnikiem, który ponadto spowodował zmniejszenie wpływów z tytułu spłat zaległości, była akcja Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządów. Sumy spisane w r. 1936/37 z powodu nieściągальności lub umorzenia przez Centralną Komisję wyniosły złotych 1.531.542,27.

Ubezpieczalnie Społeczne pobrały zł 9.490.059,57 wobec przypisu na r. 1936/37, wynoszącego zł 8.564.279,02. Wpływy stanowią zatem 110,7% przypisu, wahając się dla poszczególnych ubezpieczalni w granicach od 88,9% do 201,9% przypisu. Akcja ściągania zaległości w tym dziale wykazuje stosunkowo dużą wydajność, obejmuje ona bowiem zadłużenie, jakie powstało na przestrzeni stosunkowo krótkiego okresu czasu (od chwili uruchomienia Funduszu Pracy).

Zadłużenie płatników w ubezpieczalniach na dzień 31 marca 1937 r. wyniosło zł 8.595.791,88. Zmniejszyło się ono o zł 925.780,55 w porównaniu ze stanem w dn. 31 marca 1936 r., w którym wynosiło zł 9.521.572,43. Zadłużenie było więc ciągle jeszcze bardzo znaczne, stanowiąc niemal dokładnie tyle, co przypis roczny (w r. 1935/36 — 99,9% przypisu, w r. 1936/37 — 100,4%). Tak duże rozmiary zadłużenia w ubezpieczalniach tłumaczy się tym, że w okresie od I.IV 1933 r. do 31.I 1935 r. ubezpieczalnie zajmowały się poborem opłat w znacznie szerszym zakresie, niż obecnie.

Bardzo znacznej poprawie uległo przekazywanie Funduszowi Pracy opłat ściąganych przez ubezpieczalnie. Zadłużenie ubezpieczalni wobec Funduszu Pracy wynosiło w dniu 31 marca 1937 r. zł 800.677,09; zmniejszyło się ono o zł 1.035.924,62 w ciągu roku 1936/37. Zadłużenie wahało się w granicach od 0% do 47,8% rocznego uiszczenia. Poniżej 10% uiszczenia wyniosły zaległości 47 ubezpieczalni, od 10% do 20% — 5 ubezpieczalni,

od 20% do 30% — 2 ubezpieczalni, od 30% do 40% — 2 ubezpieczalni i powyżej 40% — 1 ubezpieczalni. 8 ubezpieczalni nie posiadało w ogóle zadłużenia wobec Funduszu Pracy.

Na podstawie danych, dotyczących zadłużenia poszczególnych ubezpieczalni, można w przybliżeniu oznaczyć okres czasu, upływający między chwilą pobrania opłat przez ubezpieczalnie, a chwilą przekazania ich Funduszowi Pracy. Z ubezpieczalni posiadających zadłużenie wobec Funduszu Pracy 47 ubezpieczalni przekazuje należności w ustalonym terminie, reszta zaś z opóźnieniem, a mianowicie: 1 do 2 miesięcy — 4 ubezpieczalnie, 2 do 3 miesięcy — 3 ubezpieczalnie, 4 do 5 miesięcy — 2 ubezpieczalnie, 5 do 6 miesięcy — 1 ubezpieczalnia.

Dla opłat pobieranych przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne nie ma danych, dotyczących przypisu. Można jednak wyprowadzić w przybliżeniu sumę opłat należnych na podstawie danych o zbycie i przywozie niektórych towarów, ogłaszanych przez Główny Urząd Statystyczny. Otrzymujemy stąd następujące zestawienie:

Rodzaj opłat	O p ł a t y		
	należne	wpłacone	wpłacone w %
	w tysiącach zł		należności
od cukru . .	1.801	1.674	93,0
od piwa . .	285	274	96,1
od żarówek .	1.789	1.468	82,1

Dla pozostałych opłat brak jest danych, pozwalających na wyliczenie odsetka uiszczalności.

Urzędy Skarbowe przekazują pobrane opłaty na rzecz Funduszu Pracy w ustalonych terminach.

Znaczna część zaległości znajduje się w egzekucji, która jednak nie daje większych wyników. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest w pewnej mierze niedostateczny personel Urzędów Skarbowych, a przede wszystkim niejednokrotnie stopień nacisku na płatników przy ściąganiu podatków z jednej strony i należności na rzecz Funduszu Pracy z drugiej. Wnioski egzekucyjne są często załatwiane ze znacznym opóźnieniem; przy zbiegu egzekucji na rzecz Skarbu Państwa i Funduszu Pracy nie zawsze jest przestrzegana zasada proporcjonalnego podziału wyegzekwowanych kwot na niekorzyść Funduszu Pracy.

Szereg płatników uchyla się od deklarowania i uiszczania należnych opłat i wkładek. Płatników tych Fundusz Pracy kwalifikował do ukarania, co jednak nie zawsze osiągało należyty skutek wobec niewysokiego wymiaru kar, stosowanych przez odpowiednie organa administracyjne i sądowe.

Zakładom, nie mogącym w pewnych okresach uiszczać należnych opłat i wkładek, Wojewódzkie Biura udzielały ulg w postaci rozkładania na raty lub odraczania terminów płatności z równoczesnym obniżeniem odsetek zwłoki. W razie niedotrzymania terminów przez płatników ulgi były cofane.

Nie można ściśle wyodrębnić kosztów poboru

opłat zawartych w wydatkach administracyjnych Funduszu Pracy. Koszty te są niższe od kosztów poboru opłat dokonywanego przez inne instytucje na rzecz Funduszu Pracy. Suma, wypłacona tym instytucjom tytułem zwrotu kosztów łącznie z wydatkami na płace pracowników zatrudnionych przy kontroli w Urzędach Skarbowych, wynosiła w r. 1936/37 zł 1.485.410,94 wobec sumy pobranych opłat w wysokości zł 24.924.511,77; koszty stanowiły więc 6%. Dla poszczególnych opłat koszty poboru wahały się w granicach od 2% (opłaty od totalizatora) do 12% (opłaty w zakładach gastronomicznych). Przy opłatach pobieranych

przez Urzędy Skarbowe koszty sprowadzały się do wydatków na kontrolę.

Brak jest danych dla ścisłego określenia kosztów poboru opłat przez Fundusz Pracy. Stosunek sumy opłat i wkładek pobranych przez Wojewódzkie Biura i Ekspozytury do całej sumy wydatków administracyjnych, personalnych i rzeczowych, przypadających na referaty finansowe (które poza poborem i kontrolą opłat wykonują szeregi innych czynności), wynosi tylko 2,6%. Koszty poboru opłat mieszczą się w tych granicach, stając (jeśli uwzględnić strukturę aparatu finansowego instytucji) odsetek zbliżony do 2%.

B. W Y D A T K I

Plan finansowo-gospodarczy Funduszu Pracy na rok 1936/37 przewidywał wydatki w wysokości zł 95.000.000.—. W ciągu roku suma preliminowana została podniesiona za zgodą Ministra Skarbu do wysokości zł 165.036.420.—, a więc o zł 70.036.420.— czyli o 73,7%. Wydatki przewidziane w poszczególnych paragrafach planu uległy częściowo redukcji, częściowo zaś powiększeniu, stosownie do zmienionych potrzeb w zakresie walki z bezrobociem i konieczności przystosowania do nich rozmiarów poszczególnych akcji, prowadzonych przez Fundusz Pracy.

Zredukowany został preliminarz wydatków w następujących działach:

§ 1. Administracja	o zł 273.580.—
§ 5. Pomoc doraźna	o zł 3.167.000.—
razem	zł 3.440.580.—

Zwiększony został preliminarz następujących wydatków:

§ 2. Akcja zatrudnienia	o zł 69.887.000.—
§ 3. Pomoc społeczna	o zł 153.000.—
§ 4. Zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia	o zł 263.000.—
§ 6. Koszty poboru opłat	o zł 1.148.000.—
§ 7. Koszty bankowe	o zł 1.519.000.—
§ 8. Różne	o zł 507.000.—
razem	zł 73.477.000.—

Zwiększenie wydatków w poszczególnych paragrafach znalazło pokrycie częściowo w redukcji rozchodów na administrację oraz na pomoc doraźną, częściowo we wzroście dochodów instytucji przewidzianych w jej planie finansowo-gospodarczym według pierwotnego jego brzmienia; ponadto zaś na pokrycie tych wydatków przeznaczone zostały wpływy pozabudżetowe, a mianowicie: dotacja Skarbu Państwa z wpływów 3% Pożyczki Inwestycyjnej, lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wpływy z operacji bankowych oraz wpływy z kredytu materiałowego, uzyskanego u dostawców.

Wykonanie planu finansowo-gospodarczego wykazuje wydatki w wysokości zł 164.934.006,56. Ogólna suma dokonanych wydatków jest zatem

większa od sumy wydatków pierwotnie preliminowanych o zł 69.934.006,56, mniejsza zaś od sumy przewidzianej w planie po dokonaniu wyżej wymienionych zmian o zł 102.413,44. Ogólna suma wydatków w poprzednim okresie budżetowym wynosiła zł 152.393.972,55. Rok 1936/37 zaznaczył się zatem wzrostem wydatków o zł 12.540.034,01, czyli o 8,2%.

Strukturę wydatków Funduszu Pracy przedstawia szczegółowo tablica 2.

Roboty publiczne oraz zatrudnienie młodzieży finansowane były z § 2 planu finansowo-gospodarczego Funduszu Pracy. Akcja pomocy doraźnej żywnościowej i opałowej dla pracowników fizycznych prowadzona była ze środków przewidzianych w § 5, z którego instytucja czerpała również środki na pokrycie kosztów pomocy dla pracowników umysłowych. Wydatki na akcje specjalne dokonywane były z § 3 — pomoc społeczna (na ogrody działkowe, przysposobienie zawodowe, organizację podstaw samodzielnej egzystencji, akcję kulturalno-oświatową) oraz częściowo również z § 5 — pomoc doraźna (na akcję pomocy dla pracowników umysłowych). Koszty finansowe znalazły pokrycie w §§ 6 i 7, zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w § 4. Inne wydatki przewidziane dokonywane były z § 8 planu finansowo-gospodarczego Funduszu Pracy oraz z § 1a (Likwidacja agend Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą).

Dokładny podział wydatków czynionych z poszczególnych paragrafów zawarty jest w punkcie C niniejszego działu (Wyjaśnienia szczegółowe do wykonania planu finansowo-gospodarczego).

W porównaniu z rokiem 1935/36 zwiększyły się wydatki na roboty publiczne (o 9,6%), na zatrudnienie młodzieży (o 26,8%), na akcje specjalne (o 110,3%), na zabezpieczenie na wypadek bezrobocia (o 18,0%), na koszty finansowe (o 57,1%), na administrację (o 6,1%), na inne wydatki (o 72,8%). W dziale kosztów finansowych zmniejszyły się nieco rozchody na koszty poboru opłat, natomiast silnie wzrosły wydatki na koszty bankowe w związku ze zmianą podstaw finansowania akcji Funduszu Pracy, jaka się dokonywała na przestrzeni roku 1936/37. Wydatki administracyjne wzrosły na skutek zwiększonego w bar-

dzo silnym stopniu obciążenia personelu Funduszu Pracy. Zagadnienie to zostało szczegółowo omówione w dziale III (Rozwój działalności Funduszu Pracy).

Zmniejszyły się w porównaniu z r. 1935/36 jedynie wydatki na pomoc doraźną żywnościową i opałową (o 31,60%). Redukcja wydatków w tej grupie musiała być przeprowadzona na skutek zwiększonego zapotrzebowania środków pieniężnych na walkę z bezrobociem we wszystkich innych dziedzinach działalności instytucji, w szczególności zaś w zakresie finansowania robót publicznych. W wyniku takiego stanu rzeczy okazało się konieczne przerzucenie części kosztów pomocy

żywnościowej i opałowej na akcję społeczną w drodze dobrowolnego opodatkowania się szerokich sfer społeczeństwa, która to akcja prowadzona była w roku 1936/37 w chwili największego nasilenia potrzeb w tej dziedzinie przez Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Wydatki na akcję pomocy doraźnej, dokonane przez Fundusz Pracy w latach 1935/36 i 1936/37, nie mogą być zatem uznane za podstawę dla porównania rozmiarów akcji pomocy żywnościowej i opałowej na przestrzeni ostatnich dwóch lat.

Rozkład terytorialny wydatków przedstawia tablica 5.

C. WYJAŚNIENIA SZCZEGÓŁOWE DO WYKONANIA PLANU FINANSOWO-GOSPODARCZEGO

1. STRONA DOCHODOWA

Wykonanie planu finansowo-gospodarczego wykazuje po stronie dochodowej następujące grupy wpływów:

Oplaty (§ 1). Na dochody z § 1 złożyły się wpływy z opłat:

- 1) od uposażeń,
- 2) „ diet poselskich i senatorskich,
- 3) „ wolnych zawodów,
- 4) „ tantiem,
- 5) „ biletów wstępu na widowiska,
- 6) „ totalizatora,
- 7) „ cukru,
- 8) „ piwa,
- 9) „ żarówek,
- 10) „ gazu,
- 11) „ zakładów gastronomicznych,
- 12) „ czynszu dzierżawnego.

Niewielkie wpływy z tychże źródeł figurują w bilansie w pozycji „Sumy do wyjaśnienia“. Odsetki od opłat od uposażeń, pobierane przez Wojewódzkie Biura oraz Ubezpieczalnię Społeczne, zostały doliczone do tych opłat, natomiast odsetki pobierane przez inne instytucje zostały zaksięgowane w § 8 „Różne“ w odsetkach od zaległych opłat.

Przelewy na rzecz Funduszu Pracy (§ 1a). Są to sumy przekazywane przez Skarb Państwa za osoby, które z tytułu stosunku publiczno-prawnego pobierają ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw lub monopolii państwowych uposażenie lub zaopatrzenie (obliczone bez państwowego podatku dochodowego).

Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (§ 2). Pozycja ta obejmuje wkładki uiszczane przez zakłady pracy za robotników, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia, w kwocie zł 28.399.464,52 oraz dopłaty Skarbu Państwa w wysokości zł 2.957.000.—. Dopłaty ustawowe Skarbu Państwa, przypadające na rok 1936/37 zgodnie z art. 8 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, wynoszą zł 14.456.370,94, co stanowi

50% przypisu wkładek. Suma przekazana przez Skarb Państwa jest niższa o zł 11.499.370,94, która to kwota została zaliczona na poczet sum wpłaconych przez Skarb Państwa b. Funduszowi Bezrobocia tytułem pokrycia deficytu w latach, odznaczających się wielkimi wypłatami zasiłków.

Świadczenia z tytułu zaległych podatków (§ 3). Pozycja ta obejmuje wartość świadczeń w naturze, wniesionych tytułem zaległości za niektóre podatki państwowe. Na świadczenia złożyły się przede wszystkim materiały (kamień, żwir), robocizna oraz plody rolne.

Dochody z majątku (§ 4). Na pozycję tę składają się: czynsz z domów własnych, spłata rat udzielonych pożyczek, odsetki od udzielonych pożyczek oraz inne dochody z majątku.

Wpływy z tytułu pośrednictwa pracy (§ 5). Są to opłaty za zapośredniczanie służby domowej oraz zwrot przez Z. U. S. kosztów zapośredniczania pracowników umysłowych.

Ofiary (§ 6). Na pozycję tę składają się wpływy ze sprzedaży znaczków Funduszu Pracy, zbiorów, dobrowolnego opodatkowania się itd.

Odsetki od lokat Funduszu Inwestycyjnego (§ 7). Są to odsetki 1% rocznie od wpłat z Funduszu Inwestycyjnego udzielonych Funduszowi Pracy w latach 1934/35 i 1935/36.

Różne (§ 8). Na pozycję tę składają się sumy następujące:

opłaty od budżetów samorządu:			
miejskiego (1%)	zł	2.200.—	
powiatowego (5%)	zł	204.429,89	zł 206.629,89
odsetki od zaległych opłat	zł	75.076,51	
odsetki od rachunków bankowych	zł	99.044,32	
skonta od kredytu materiałowego	zł	104.510,30	
inne drobne wpływy Biura Głównego	zł	227.212,07	
wpływy Wojewódzkich Biur	zł	190.669,25	
razem			zł 903.142,34

W ciągu roku 1936/37 Centralna Komisja Oszczędnościowo-Oddłużeniowa dla Samorządów

umorzyła należności od samorządów na sumę zł 1.402.341,30; pozostałe zaległości wynoszą zł 353.530,91 wyłącznie z tytułu opłat 5% od budżetów samorządu powiatowego.

Wpływy nadzwyczajne (§ 9). Na pozycję tę złożyły się wpływy z lokat Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z dotacji Skarbu Państwa z Pożyczki Inwestycyjnej, z operacji bankowych, oraz kredytów towarowych. Ta ostatnia pozycja stanowi sumę akceptów wystawionych przez Fundusz Pracy do stawcom materiałów.

Wpływy z § 9 nie były przewidziane w planie finansowo-gospodarczym Funduszu Pracy na rok 1936/37.

2. STRONA ROZCHODOWA

Po stronie rozchodowej wykonania planu finansowo-gospodarczego figurują następujące grupy wydatków:

Administracja (§ 1). Pozycja ta obejmuje: wydatki administracyjne Funduszu Pracy (Biura Głównego i Wojewódzkich Biur) . . . zł 6.594.697,15
koszty instytucji zastępczych (zarządów miejskich i wydziałów powiatowych) z tytułu wypłaty zasiłków . . . zł 481.967,02
razem zł 7.076.664,17

Likwidacja agend Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą (§ 1a). Kwota wykończenia jest niższa od preliminarza, ponieważ część roszczeń wobec b. S. O. M., mających charakter sporny, nie została uznana w toku likwidacji. Wydatki z tego tytułu uległy odpowiedniemu zmniejszeniu.

Akcja zatrudnienia (§ 2). Kredyty przeznaczone na zatrudnienie były udzielane w postaci dotacji, bądź też pożyczek bezprocentowych lub niskoprocentowanych w zależności od rentowności finansowanego obiektu. Kredyty były rozprowadzane bądź bezpośrednio przez Fundusz Pracy, bądź też za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego i Polskiego Banku Komunalnego.

W sumie wydatków na zatrudnienie mieści się kwota zł 498.630,02 uzyskana tytułem świadczeń w naturze na spłatę zaległych podatków państwowych. Kredyty te były przydzielane kredytobiorcom w formie dotacji poza zawieraniem z nimi umowami.

Na wydatki § 2 składały się sumy następujące:
roboty publiczne . . . zł 95.714.398,30
zatrudnienie młodzieży . . . zł 9.172.419,59
razem . zł 104.886.817,89

Pomoc społeczna (§ 3). Wydatki § 3 obejmują sumy następujące:
przysposobienie zawodowe . . . zł 204.822,03
ogrody działkowe . . . zł 446.953,70
organizacja podstaw samodzielnej egzystencji . . . zł 433.571,98
akcja kulturalno-oświatowa . . . zł 419.535,11
razem . zł 1.504.882,82

Zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (§ 4). Pozycja ta obejmuje sumę zasiłków wypłaconych bezrobotnym z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Pomoc doraźna (§ 5). W sumie wydatków na pomoc doraźną mieści się kwota zł 371.476,64 uzyskana ze świadczeń w naturze na spłatę zaległych podatków państwowych. Na wydatki § 5 składały się sumy następujące:
pomoc doraźna dla pracowników fizycznych . . . zł 13.888.818,91
pomoc doraźna dla pracowników umysłowych . . . zł 1.943.950,69
razem . zł 15.832.769,60

Koszty poboru opłat (§ 6). Pozycja ta obejmuje wypłaty:
na prowizje i koszty inkasa (Z. U. S.) . . . zł 968.465,98
na prowizje i koszty inkasa (inne instytucje) . . . zł 80.214,54
koszty kontroli opłat przez Urząd Skarbowe . . . zł 256.653,68
koszty Wojewódzkich Biur . . . zł 239.491,33
inne . . . zł 585,41
razem . zł 1.485.410,94

Koszty bankowe (§ 7). Na pozycję tę w ogólnej sumie zł 2.148.428,26 składają się koszty z tytułu odsetek od lokat Funduszu Inwestycyjnego w wysokości zł 403.214,46 oraz wydatki związane z posiadaniem przez Fundusz Pracy rachunków otwartych w szeregu instytucji (P. K. O., P. B. K., K. K. O. m. Warszawy i inne).

Różne (§ 8). Wydatki tego § są związane z utworzeniem funduszu oddłużeniowo-zaliczkowego dla pracowników Funduszu Pracy, oraz ze zwrotami kwot mylnie wpłaconych w ubiegłych okresach budżetowych z tytułu opłat i innych należności, ponadto obejmują one koszty sądowe i adwokackie oraz inne drobne.

D. WYJAŚNIENIA SZCZEGÓŁOWE DO BILANSU FUNDUSZU PRACY na dzień 31 marca 1937 r.

Bilans netto Funduszu Pracy na dzień 31 marca 1937 r. obejmuje wartości majątkowe Biura Głównego Funduszu Pracy łącznie z biurami wojewódzkimi.

STAN CZYNNY

Nieruchomości

Pozycja ta stanowi wartość nieruchomości Funduszu Pracy w Krakowie, Stanisławowie, To-

runiu i Poznaniu, przejętych po b. Funduszu Bezrobocia.

Ruchomości

Na pozycję tę składa się wartość ruchomości Biura Głównego w wysokości zł 116.091,16 i ruchomości Wojewódzkich Biur w wysokości zł 236.849,47.

Kasa

Pozycja ta obejmuje gotówkę w Biurze Głównym — zł 2.395,18 i w Wojewódzkich Biurach — zł 8.098,98.

Banki

Pozycja ta obejmuje sumy, będące w dyspozycji Biura Głównego — zł 3.135.345,10 oraz Wojewódzkich Biur — zł 7.601.553,58.

Papiery wartościowe

Pozycja ta obejmuje akcje Polskiego Banku Komunalnego (zł 5.275.—) oraz obligacje 6% Pożyczki Narodowej, przyjęte od zakładów pracy i związków samorządowych tytułem spłaty zaległych wkładek i opłat.

Weksle

Na pozycję tę składają się weksle, przyjęte przez Fundusz Pracy od zakładów pracy i związków samorządowych na zabezpieczenie spłaty zaległości.

Dłużnicy

Pozycja ta obejmuje gotówkę w Biurze Głównym na sumę zł 182.878.698,20 oraz dłużników Wojewódzkich Biur na sumę zł 1.195.048,67. W sumie dłużników Biura Głównego mieści się kwota zł 150.034.522,50, stanowiąca zadłużenie b. Funduszu Bezrobocia wobec Funduszu Pracy, oraz kwota zł 31.500.000.— z tytułu kredytu bankowego jako przeciwna pozycja do p. 9 pasywów „Akcepty”. Wykazane zadłużenie b. Funduszu Bezrobocia różni się od sumy zamieszczonej w sprawozdaniu za r. 1935/36. Suma ta powstała w sposób następujący:

zadłużenie b. Funduszu Bezrobocia na dzień 31.3 1936 r.	zł 142.791.907,29
skasowana rezerwa na wątpliwe należności	zł 2.610.595,47
nadwyżka Funduszu Bezrobocia	zł 4.922.878,29
razem	zł 150.325.381,05
różne drobne przeksięgowania	zł 290.858,55
wykazane zadłużenie	zł 150.034.522,50

Lokaty Funduszu Inwestycyjnego

Jest to pozycja przeciwna do pozycji „Fundusz Inwestycyjny” w stanie biernym.

Instytucje zastępcze

Pozycja ta obejmuje sumy przekazane instytucjom zastępczym na wypłatę zasiłków z tytułu

zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, z których instytucje te nie wyliczyły się do dnia 31 marca 1937 r.

Pożyczki

Pozycja ta obejmuje łączną sumę pożyczek udzielonych w latach 1933/34—1936/37 oraz należne odsetki od tych pożyczek. Część pożyczek udzielonych w latach poprzednich została umorzona decyzją Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządów, część zaś Fundusz Pracy zamienił na dotacje. Zamiana na dotacje dotyczyła głównie pożyczek udzielanych na roboty nie rentujące się bezpośrednio.

Sumy umorzone w r. 1936/37 wynoszą:

	kapitał zł	odsetki zł
umorzone przez Centralną Komisję	13.828.884,10	317.768,59
zamienione na dotacje przez Fundusz Pracy	3.803.493,22	34.504,84
razem	17.632.377,32	352.273,43

Udziały

Na pozycję tę składa się suma zł 200.000.— stanowiąca udział Funduszu Pracy w Towarzystwie Osiedli Robotniczych, oraz udziały w różnych instytucjach w związku z akcją tworzenia podstaw samodzielnej egzystencji.

Sumy międzyokresowe

Pozycja ta obejmuje sumy wypłacone w roku 1936/37 na poczet okresu budżetowego 1937/38.

Zakłady pracy za przypis wkładek i opłat

Pozycja ta obejmuje należności od zakładów pracy z tytułu wkładek, opłat i odsetek zwłoki. Zawiera ona wyłącznie należności od zakładów pracy będących w ewidencji Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, nie obejmuje natomiast należności, których ściąganie należy do innych instytucji. Odpowiednikiem tej pozycji w stanie biernym jest pozycja „Przypis wkładek i opłat”.

Majątki rolne

Pozycja ta stanowi wartość majątków doświadczalnych Bieniewice i Jasieniec, oddanych do użytkowania Głównej Komendzie Jusiackich Hufców Pracy.

Fundusz Pracy za lokaty Z. U. S.

Jest to pozycja przeciwna do pozycji w stanie biernym „Lokaty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych”.

Fundusz Pracy za kredyt towarowy

Pozycja ta jest częściowym odpowiednikiem pozycji „Akcepty” w stanie biernym.

Sumy do wyjaśnienia

Pozycja ta obejmuje drobne sumy, nie odniesione na odpowiednie rachunki z uwagi na wątpliwości, dotyczące podstaw księgowania.

Towary i produkty

Pozycja ta obejmuje remanenty towarów i produktów będących w dyspozycji Wojewódzkich Biur w związku z akcją pomocy doraźnej.

STAN BIERNY

Kapitał Funduszu Pracy

Pozycja ta obejmuje wykazane w stanie czynnym pożyczki, akcje, ruchomości i udziały oraz kapitał przejęty po b. Stowarzyszeniu Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

Wierzyciele

Pozycja ta obejmuje:
sumy zaliczone na rachunek Ministerstwa Skarbu za nieuiszczoną 50%ową dopłatę z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w latach 1935/36 i 1936/37 . . . zł 19.600.797.—
inne zł 2.756.895,13
razem zł 22.357.692,13

W sumie zł 2.756.895,13 tkwią głównie należności dostawców. Składa się ona ze znacznej liczby drobnych pozycji.

Fundusz Inwestycyjny

Suma ta stanowi zadłużenie Funduszu Pracy z tytułu kredytu udzielonego mu przez Fundusz Inwestycyjny oraz odsetek.
Fundusz Inwestycyjny zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27.X.1933 r. (Dz. U. Nr 85, poz. 635) istnieje jako odrębna osoba prawna w ramach organizacyjnych Funduszu Pracy.

Ministerstwo Skarbu

Pozycja ta obejmuje zadłużenie w Ministerstwie Skarbu z tytułu nadpłat poczynionych na pokrycie niedoborów b. Funduszu Bezrobocia w latach silnego spadku zatrudnienia w kraju i związanego z tym wzmożenia akcji zasiłkowej.

Suma ta wynika ze zmian, jakie zaszły w odnośnych pozycjach zarówno w stanie biernym jak i stanie czynnym:

zadłużenie na dzień 1.4.1936 r. zł 119.167.323,54
kredyt w B.G.K.

uregulowany przez Ministerstwo Skarbu zł 20.291.347.—

różnica na skutek nieprawidłowości

w obliczonej

50%owej dopłaty

Skarbu

Państwa za r.

1935/36 . . . zł 418.643,50 zł 20.709.990,50

razem w stanie biernym: zł 139.877.314,04

nieuiszczona 50%owa dopłata Skarbu Państwa za r. 1936/37 zł 11.499.370,94
odsetki od kredytu B.G.K. za lata 1935 i 1936 . . . zł 2.262.753.—
razem w stanie czynnym: zł 13.762.123,94
saldo — zadłużenie na dzień 31.3.1937 r. zł 126.115.190,10

Sumy międzyokresowe

Pozycja ta obejmuje sumy odniesione na r. 1936/37 zgodnie z zawartymi umowami, a wypłacane dopiero w następnym roku.

Lokaty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Pozycja ta obejmuje zadłużenie Funduszu Pracy w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych z tytułu zaciągniętych pożyczek.

Instytucje zastępcze

Pozycja ta obejmuje sumy należne instytucjom zastępczym z tytułu czynności wykonywanych dla Funduszu Pracy.

Przypis wkładek i opłat

Pozycja ta jest odpowiednikiem pozycji „Zakłady pracy za przypis wkładek i opłat” w stanie czynnym.

Akcepty

Pozycja ta jest wynikiem zadłużenia się Funduszu Pracy w bankach na sumę zł 31.500.000.— i u dostawców z tytułu kredytu materiałowego na sumę zł 4.213.673,39.

Fundusz obrotowy zaliczkowo-oddłużeniowy

Fundusz ten został utworzony decyzją Ministerstwa Skarbu celem oddłużenia pracowników Funduszu Pracy.

Sumy do wyjaśnienia

Pozycja ta obejmuje wpływy, których przeznaczenie nie zostało ustalone do dnia 31 marca 1937 r.

Nadwyżka z lat ubiegłych

Pozycja ta stanowi łączną sumę nadwyżek budżetowych w latach ubiegłych po uwzględnieniu niedoboru w r. 1936/37 oraz nadwyżek po b. Funduszu Bezrobocia i drobnych przeksięgowaniach. Suma ta wynika z następujących obliczeń:

Stan bierny

Przeniesienie wpływów pozabudżetowych z r. 1935/36:

Wpływy nie przewidziane w budżecie na r. 1935/36:

wpływy z 3%

Premiowej Po-

życzki Inwesty-

cyjnej . . . zł 10.870.000.—

dotacja Skarbu

Państwa na za-

trudnienie mło-

dzieży . . . zł 750.000.—
 nadwyżki z lat
 ubiegłych . zł 6.066.567,25
 różne wpływy
 z b. Komitetów
 Lokalnych Funduszu Pracy zł 83.233,74 zł 17.769.800,99

Lokata Zakładu Ubezpieczeń
 Społecznych zł 1.934.300.—
 Przeniesienie z konta „Dłuż-
 nicy”—Fundusz Bezrobocia:
 skasowana re-
 zerwa na na-
 leżności wątpli-
 we zł 2.610.595,47
 nadwyżka Fun-
 duszu Bezrobocia
 za r. 1934/35 zł 4.922.878,29 zł 7.533.473,76

Saldo nadwyżkowe po b.
 S. O. M. zł 33.276,82
 Razem w stanie biernym: zł 27.270.851,57

Stan czynny

Przeniesienie z rachunku Fun-
 duszu Bezrobocia — wy-
 sługa lat pracowników Fun-
 duszu Bezrobocia zł 290.000.—

Komitet Ekonomiczny Mini-
 strów—spisane koszty zle-
 conej akcji mącznej, ponie-
 sione przez Fundusz Pra-
 cy w r. 1933/34 zł 563.541,18
 Różne drobne przebiegow-
 nia w r. 1936/37 — saldo
 niedoborowe zł 9.934,77
 Niedobór Funduszu Pracy w
 r. 1935/36 zł 13.117.273,49
 Niedobór Funduszu Pracy w
 r. 1936/37 zł 3.187.897,93
 Razem w stanie czynnym: zł 17.168.647,37
 Saldo—nadwyżka w r. 1936/37 zł 10.102.204,20

Sumy pozabilansowe

W sumach pozabilansowych w stanie czynnym
 figurują pozycje:
 papiery wartościowe kaucyjne,
 weksle gwarancyjne,
 różni za wydane gwarancje,
 depozyty,
 których odpowiednikami są pozycje:
 różni za kaucje i wadia,
 różni za weksle gwarancyjne,
 wydane gwarancje,
 różni za depozyty
 w stanie biernym.

WYKONANIE PLANU FINANSOWO

DOCHODY

za rok

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE DOCHODÓW	Preliminowano złotych	Wykonano złotych
		OGÓLNA SUMA DOCHODÓW	95.000.000.—	161.746.108,63
1		Opłaty ustawowe:	56.400.000.—	70.368.842,91
	1	od uposażeń	46.600.000.—	58.532.695,27
	2	„ diet poselskich i senatorskich	40.000.—	70.539,94
	3	„ wolnych zawodów	750.000.—	828.026,90
	4	„ tantiem	180.000.—	128.185,17
	5	„ biletów wstępu na widowiska	2.600.000.—	3.429.124,12
	6	„ totalizatora	240.000.—	414.584,89
	7	„ cukru	1.450.000.—	1.674.258,89
	8	„ piwa	250.000.—	274.043,03
	9	„ żarówek	1.100.000.—	1.467.754,44
	10	„ gazu	540.000.—	844.546,91
	11	„ zakładów gastronomicznych	250.000.—	463.761,96
	12	„ czynszu dzierżawnego	2.400.000.—	2.241.321,39
1a		Przelewy na rzecz Funduszu Pracy .	11.500.000.—	12.153.666,95
2		Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia:	24.000.000.—	31.356.464,52
	1	wkładki zakładów pracy	23.000.000.—	28.399.464,52
	2	zaliczki na poczet dopłaty Skarbu Państwa .	1.000.000.—	2.957.000.—
3		Świadczenia z tytułu zaległych podatków	100.000.—	874.642,26
4		Wpływy z majątku:	1.670.000.—	3.247.851,85
	1	czynsz z domów własnych	70.000.—	70.526,77
	2	spłata rat udzielonych pożyczek	1.000.000.—	1.965.245,79
	3	odsetki od udzielonych pożyczek	600.000.—	1.156.796,35
	4	inne	—	55.282,94
5		Wpływy z tytułu pośrednictwa pracy: .	80.000.—	109.207,54
	1	opłaty za zapośredniczenie bezrobotnych . .	10.000.—	19.886,62
	2	zwrot kosztów rejestracji pracowników umysłowych	70.000.—	89.320,92
6		Oflary	750.000.—	3.035.402,41
7		Odsetki od lokat Funduszu Inwestycyjnego	200.000.—	403.214,46
8		Różne	300.000.—	903.142,34
9		Wpływy nadzwyczajne:	—	39.293.673,39
	1	lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych . .	—	3.300.000.—
	2	dotacje Skarbu Państwa na akcję rolną . .	—	—
	3	dotacja Skarbu Państwa z Pożyczki Inwestycyjnej	—	3.280.000.—
	4	wpływy z operacji bankowych	—	28.500.000.—
	5	kredyt materiałowy	—	4.213.673,39

Kierownik Rachuby
(—) J. Sokołowski

GOSPODARCZEGO FUNDUSZU PRACY

1936/37

W Y D A T K I

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW	Preliminowano złotych		Wykonano złotych
			pierwotnie	po dokonaniu zmian	
		OGÓLNA SUMA WYDATKÓW	95.000.000.—	165.036.420.—	164.934.006,56
1		Administracja:	7.372.580.—	7.099.000.—	7.076.664,17
	A)	Biuro Główne:	1.435.940.—	1.417.840.—	1.411.092,41
	1	placę	953.000.—	983.700.—	983.683,36
	2	różne świadczenia osobowe . .	129.940.—	125.690.—	125.376,33
	3	podróże służbowe i przesiedlenia .	62.000.—	48.000.—	47.854,43
	4	środki lokomocji	14.000.—	14.000.—	13.972,40
	5	pomieszczenie	82.500.—	74.500.—	74.329,45
	6	wydatki biurowe	82.500.—	86.000.—	85.936,43
	7	wydawnictwa i propaganda . .	50.000.—	20.000.—	19.461,91
	8	inne wydatki	57.000.—	65.950.—	60.478,10
	9	remont i konserwacja nieruchomości	5.000.—	—	—
	B)	Biura Wojewódzkie i ich Ekspozytury:	5.936.640.—	5.681.160.—	5.665.571,76
	1	placę	3.818.000.—	3.778.600.—	3.778.581,41
	2	różne świadczenia osobowe . .	625.640.—	552.640.—	550.556,86
	3	podróże służbowe i przesiedlenia .	230.000.—	203.000.—	202.581,89
	4	pomieszczenie	400.000.—	325.000.—	322.886,74
	5	wydatki biurowe	328.000.—	323.000.—	322.736,83
	6	remont i konserwacja nieruchomości	35.000.—	7.000.—	6.261,01
	7	instytucje zastępcze	500.000.—	491.920.—	481.967,02
1a		Likwidacja agend Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.	145.000.—	145.000.—	79.507,25
2		Akcja zatrudnienia.	35.000.000.—	104.887.000.—	104.886.817,89
3		Pomoc społeczna	1.352.420.—	1.505.420.—	1.504.882,82
4		Zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia	31.050.000.—	31.313.000.—	31.312.584,92
5		Pomoc doraźna	19.000.000.—	15.833.000.—	15.832.769,60
6		Koszty poboru opłat	350.000.—	1.498.000.—	1.485.410,94
7		Koszty bankowe	630.000.—	2.149.000.—	2.148.428,26
8		Różne	100.000.—	607.000.—	606.940,71

Naczelnik Wydziału Finansowego
(—) St. Pachnowski

Dyrektor Funduszu Pracy
(—) M. Dolanowski

B I L A N S F U N

na dzień

S T A N C Z Y N N Y				ZŁOTYCH
1. NIERUCHOMOŚCI				1.762.990,72
2. RUCHOMOŚCI:				
Biuro Główne		116.091,16		
Wojewódzkie Biura		236.849,47		352.940,63
3. KASA:				
Biuro Główne		2.395,18		
Wojewódzkie Biura		8.098,98		10.494,16
4. BANKI:				
Biuro Główne		3.135.345,10		
Wojewódzkie Biura		7.601.553,58		10.736.898,68
5. PAPIERY WARTOŚCIOWE:				
akcje Polskiego Banku Komunalnego		5.275,—		
inne		139.698,40		144.973,40
6. WEKSLE:				
w portfelu		63.631,—		
w inkasie		4.530,—		68.161,—
7. DŁUŻNICY:				
Biuro Główne		182.878.698,20		
Wojewódzkie Biura		1.195.048,67		184.073.746,87
8. LOKATY FUNDUSZU INWESTYCYJNEGO				40.714.660,47
9. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE				591.073,56
10. POŻYCZKI:				
pożyczki administrowane w Biurze Głównym		113.061.819,06		
procenty administrowane w Biurze Głównym		543.026,06		
pożyczki administrowane w Wojewódzkich Biurach		5.457,—		113.610.302,12
11. UDZIAŁY				207.000,—
12. SUMY MIĘDZYOKRESOWE:				
Biuro Główne		6.283.166,40		
Wojewódzkie Biura		1.424.091,72		7.707.258,12
13. ZAKŁADY PRACY ZA PRZYPIS WKŁADEK I OPŁAT				19.054.667,21
14. MAJĄTKI ROLNE				316.559,42
15. FUNDUSZ PRACY ZA LOKATY ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH				5.040.900,—
16. FUNDUSZ PRACY ZA KREDYT TOWAROWY				4.213.673,39
17. SUMY DO WYJAŚNIENIA				3.031,72
18. TOWARY I PRODUKTY				19.325,24
				388.628.656,71
Papiery wartościowe kaucyjne				77.950,—
Weksle za wydane gwarancje				1.275.700,79
Różni za wydane gwarancje				12.112.182,50
Depozyty				394.100,81
				402.488.590,81

Kierownik Rachuby

(—) J. Sokołowski

DUSZU PRACY

31 marca 1937 r.

STAN BIERNY		ZŁOTYCH
1. KAPITAŁ FUNDUSZU PRACY		114.030.907,42
2. WIERZYCIELE:		
Biuro Główne	20.995.718,50	
Wojewódzkie Biura	1.361.973,63	22.357.692,13
3. FUNDUSZ INWESTYCYJNY		40.714.660,47
4. MINISTERSTWO SKARBU		126.115.190,10
5. SUMY MIĘDZYOKRESOWE:		
Biuro Główne	5.198.303,66	
Wojewódzkie Biura	9.678.855,42	14.877.159,08
6. LOKATY ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		5.040.900.—
7. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE		192.344,51
8. PRZYPIS WKŁADEK I OPŁAT		19.054.667,21
9. AKCEPTY		35.713.673,39
10. FUNDUSZ OBROTOWY ZALICZKOWO-ODDŁUŻENIOWY		270.000.—
11. SUMY DO WYJAŚNIENIA		159.258,20
12. NADWYŻKA Z LAT UBIEGŁYCH		10.102.204,20
		388.628.656,71
Różni za kaucje i wadia		77.950.—
Różni za weksle gwarancyjne		1.275.700,79
Wydane gwarancje		12.112.182,50
Różni za depozyty		394.100,81
		402.488.590,81

Naczelnik Wydziału Finansowego

(—) St. Pachnowski

Dyrektor Funduszu Pracy

(—) M. Dolanowski

III. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY

1. ZAKRES DZIAŁANIA

Zakres działalności Funduszu Pracy ulegał w poszczególnych latach znacznym przekształceniom, odpowiednio do zmiany podstaw prawnych, na jakich opierała się praca instytucji.

Pierwotne ramy ustawowe działalności Funduszu Pracy, nakreślone ustawą z dnia 16 marca 1933 r., zostały znacznie rozszerzone z początkiem okresu budżetowego 1935/36, zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy. Odpowiednio do zwiększonego zakresu działalności i zmienionych podstaw prawnych, aparat organizacyjny instytucji uległ bardzo znacznemu rozszerzeniu. Fundusz Pracy przejął aparat administracyjny b. Funduszu Bezrobocia, Komitety Wojewódzkie dawnego Funduszu Pracy zostały przeorganizowane na Wojewódzkie Biura, wreszcie od dnia 1 grudnia 1935 r. w ramach instytucji znalazł się aparat administracyjny, powołany do organizowania akcji zatrudnienia młodzieży, który przejął działalność b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

Akcję zatrudnienia młodzieży prowadził Fundusz Pracy we własnej administracji w ciągu części okresu budżetowego 1935/36 (od dnia 1 grudnia 1935 r.) i 1936/37 (do dnia 15 września 1936 r.), po czym przekazał ją Ministerstwu Spraw Wojskowych.

W roku 1936/37 zaszła również zasadnicza zmiana w dziedzinie organizacji pomocy żywnościowej i opałowej. Wobec braku dostatecznych środków pieniężnych na ten cel w budżecie Funduszu Pracy, zainicjonowana została, obok pomocy doraźnej, udzielanej przez Fundusz Pracy w okresie trwającym od wiosny do późnej jesieni, akcja społeczna, którą z początkiem zimy 1936/37 podjął Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Działalność jego stała się od tej chwili uzupełnieniem walki z bezrobociem, prowadzonej przez Państwo przy pomocy Funduszu Pracy.

Zmiany te wywołały zasadniczy wpływ na stronę finansową działalności Funduszu Pracy. Struktura zarówno dochodów, jak i wydatków instytucji ulegała gruntownym zmianom. Tablice 1 i 2 wykazują dochody oraz wydatki Funduszu Pracy w ciągu całkowitego okresu jego istnienia. Zmiany, jakim podlegał w tym czasie zakres jego

działalności, sprawiają, że nie wszystkie dochody i wydatki, dokonane w poszczególnych latach przez Fundusz Pracy, są ze sobą porównalne.

Dochody nieporównalne stanowią wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, które w latach 1933/34 i 1934/35 należały do b. Funduszu Bezrobocia, oraz ofiary, które wpływały do kas b. Komitetów Wojewódzkich, poczynając zaś od listopada 1937 r. — do Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Wydatki nieporównalne stanowią zasilki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, rozchody na zatrudnienie młodzieży, na pomoc dożywczą i zimową, które to akcje prowadzone były w poszczególnych latach poza ramami Funduszu Pracy. Podobnie nieporównalne są wydatki na administrację, jako zależne od zakresu działalności instytucji.

Obraz rozwoju walki z bezrobociem w zakresie, jaki został powierzony Funduszowi Pracy z chwilą połączenia z nim b. Funduszu Bezrobocia, jako też przejęcia agend b. S. O. M., dają zestawienia jego dochodów i wydatków, poczynając od r. 1933/34, a więc od chwili jego powstania, łącznie z finansową stroną akcji, prowadzonych w poszczególnych latach poza nim, w ramach odrębnych instytucji i organizacji. Czynią to tablice 3 (dochody) i 4 (wydatki).

2. DOCHODY

Zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy, środki finansowe dla wykonania swych zadań (z wyjątkiem zadań związanych z zabezpieczeniem na wypadek bezrobocia) Fundusz Pracy czerpie:

a) z opłat przewidzianych w art. 15 do 26 ustawy o Funduszu Pracy z dnia 16 marca 1933 r. (z niewielką zmianą, wprowadzoną przez ustawę z dnia 13 marca 1934 r.);

b) z wpływów z zaległości podatkowych uiszczanych w naturze;

c) z dotacji Skarbu Państwa;

d) z darów, zapisów i ofiar.

Wpłaty związków komunalnych, przewidziane ustawą o Funduszu Pracy, zostały zniesione z końcem okresu budżetowego 1934/35.

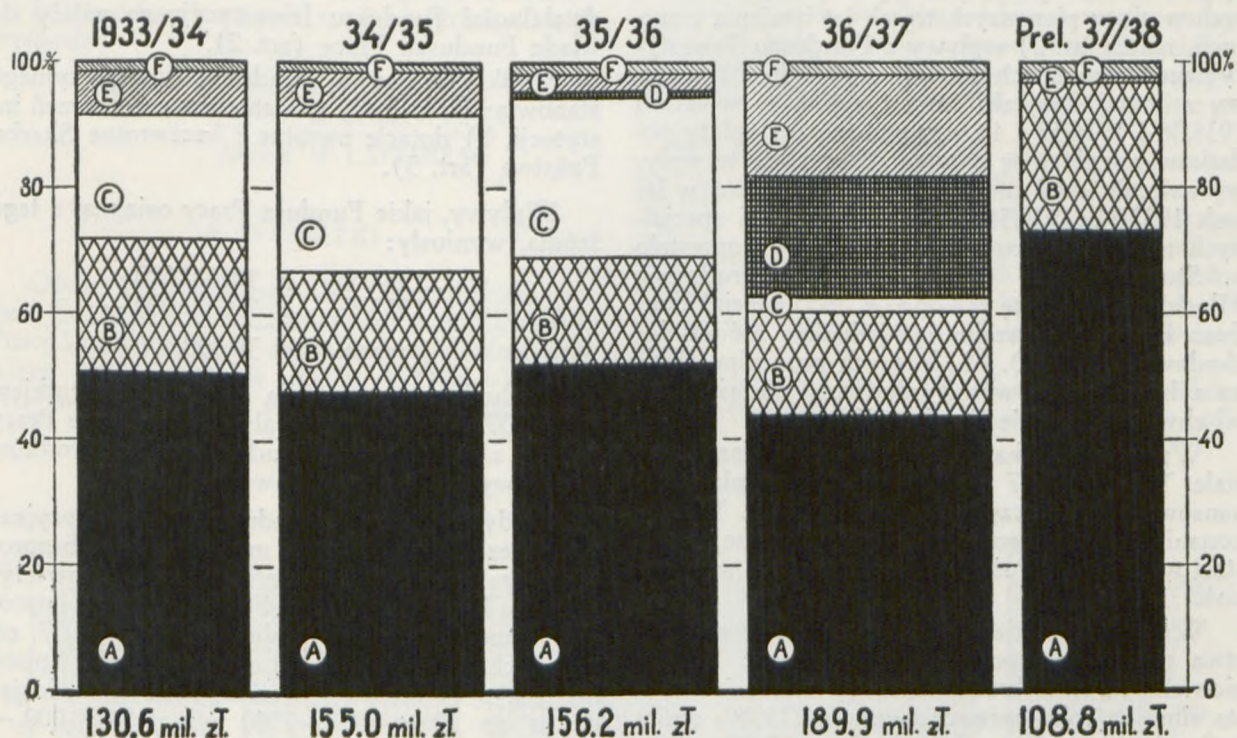
Natomiast na pokrycie wydatków związanych z obowiązkiem zabezpieczenia na wypadek bezrobocia Fundusz Pracy czerpie środki:

- a) z wkładek zakładów pracy;
- b) z dopłat Skarbu Państwa;
- c) z odsetek od kapitałów, służących na zabezpieczenie na wypadek bezrobocia;
- d) z darów, zapisów i dotacji;
- e) z kar pieniężnych nakładanych za przekroczenie przepisów ustawy.

Działalność w zakresie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia ma zatem, w ramach Funduszu Pracy, charakter autonomiczny pod względem finansowym.

Zestawiając źródła dochodów Funduszu Pracy, jako też instytucyj, które obok niego prowadziły walkę z bezrobociem na przestrzeni czterech lat, rozróżnić trzeba następujące zasadnicze grupy wpływów: a) samoistne dochody ustawowe Funduszu Pracy, b) także dochody b. Funduszu

DOCHODY

- A — samoistne dochody ustawowe z tytułu ustawy o Funduszu Pracy (opłaty),
- B — samoistne dochody ustawowe z tytułu ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (wkładki i dopłaty ustawowe),
- C — wpływy ze Skarbu Państwa (poza wpłatami ustawowymi),
- D — kredyt,
- E — ofiary,
- F — inne.

U w a g a. Preliminarz na r. 1937/38 zawiera jedynie przewidywane dochody Funduszu Pracy, natomiast nie uwzględnia dochodów Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym z uwagi na brak odpowiednich danych.

Ta ostatnia grupa źródeł dochodów została przejęta od b. Funduszu Bezrobocia.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy zastrzega, że fundusze powstałe z wpływów, przewidzianych w ustawie o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, mogą być przeznaczone jedynie na wypłatę zasiłków, przewidzianych w tej ustawie, na pokrycie wydatków na koszty przejazdu do miejscowości, w której bezrobotny otrzymał pracę, oraz na pokrycie wydatków administracyjnych Funduszu Pracy z zastrzeżeniem, że nie mogą one przekraczać normy ustalonej przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Bezrobocia, c) wpływy Funduszu Pracy ze Skarbu Państwa, d) kredyt zaciągany przez Fundusz Pracy na akcję zatrudnienia, e) społeczne źródła dochodowe (ofiary). Inne źródła miały mniejsze znaczenie (tablica 3).

Samoistne dochody ustawowe (obciążenia dochodów prywatnych, względnie spożycia na rzecz Funduszu Pracy; wkładki zakładów pracy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia i dopłaty Skarbu Państwa) wykazały stały wzrost, wynosząc w roku 1933/34 — 93,8 mil. zł, zaś w roku 1936/37 — 114,1 mil. zł. Ten regularny charakter wpływów z opłat czyli podatków celowych na walkę z bezrobociem, oraz wkładek od zakładów pracy wywołany jest ich bezpośrednią zależnością

od zmian zachodzących w sytuacji ekonomicznej kraju, których znamię jest wzrost dochodów, zwiększenie się spożycia i rozszerzenie rozmiarów zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Wpływy ze Skarbu Państwa stanowią odrębną grupę środków finansowych mobilizowanych na walkę z bezrobociem. Przewiduje je ustawa o Funduszu Pracy z dnia 16 marca 1933 r. w postaci dotacji oraz spłat zaległych podatków w naturze, odstąpionych tej instytucji za okres zamykający się dniem 31 marca 1932 r.

Obok 1) dotacji sum budżetowych, występujących w zmniejszających się stopniowo rozmiarach w ciągu pierwszych trzech lat istnienia instytucji, należą tu: 2) wpływy z Funduszu Inwestycyjnego — w latach 1934/35 i 1935/36, 3) wpływy z 3^{0/0}-ej Pożyczki Inwestycyjnej — w latach 1935/36 i 1936/37 i 4) wspomniane już spłaty podatków zaległych w naturze. Wszystkie te wpływy należały do Funduszu Pracy; nadto zaś w latach 1933/34, 1934/35 i 1935/36 z dotacji specjalnych na akcję zatrudnienia młodzieży korzystało b. Stowarzyszenie Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą. Akcję tę w końcu r. 1935 przejął Fundusz Pracy, nie przejmując jednakże źródeł dochodowych b. S. O. M., leżących poza nim. Walka z bezrobociem wśród młodzieży obciążała od tej chwili całkowicie Fundusz Pracy.

Wpływy ze Skarbu Państwa zmniejszały się stale. W r. 1936/37 nie figurują one w planie finansowo-gospodarczym Funduszu Pracy. W wykonaniu jednak tego planu wystąpiły one w postaci wpływów z Pożyczki Inwestycyjnej w wysokości 3,3 milj. zł.

Wraz ze spadkiem wpływów ze Skarbu Państwa pojawia się po raz pierwszy w r. 1935/36 niewielki na razie **kredyt**, którego znaczenie wzrasta silnie w roku sprawozdawczym (19,0% ogółu wpływów na walkę z bezrobociem, 22,6% wpływów Funduszu Pracy).

Spółeczeństwo drogą dobrowolnych ofiar brało dość znaczny udział w finansowaniu walki z bezrobociem, zwłaszcza w latach 1933/34 i 1934/35, gdy był on ześrodkowany w b. Komitetach Wojewódzkich Funduszu Pracy. Pod koniec roku 1936/37 akcja społeczna, oparta na ofiarach, została podjęta ponownie poza ramami Funduszu Pracy, odgrywając już w pierwszym roku znaczną rolę w całokształcie walki z bezrobociem i po mocy bezrobotnym (16,4% środków zgromadzonych na te cele).

Inne wpływy odgrywały niewielką rolę. Należały do nich — między innymi — dochody ze spłaty zobowiązań wobec Funduszu Pracy, które w roku 1936/37 doszły do 3,1 milj. zł, stanowiąc 1,6% ogółu środków zgromadzonych na walkę z bezrobociem.

3. ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE FUNDUSZU PRACY

Zobowiązania finansowe Funduszu Pracy obejmują należności wobec Skarbu Państwa oraz zobowiązania z tytułu kredytu zaciągniętego poza Skarbem Państwa na akcję zatrudnienia.

Do pierwszej kategorii należą wymienione w poprzednim rozdziale zobowiązania z tytułu wpływów z Funduszu Inwestycyjnego.

Fundusz Inwestycyjny utworzony został rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 636) dla upamiętnienia piętnastolecia odzyskania niepodległości i przeznaczony na finansowanie celowych, z punktu widzenia państwowego, inwestycji (art. 1).

Fundusz Inwestycyjny istnieje jako odrębna osoba prawna w ramach organizacyjnych Funduszu Pracy. Zarząd oraz ustalanie zakresu kierunku działalności Funduszu Inwestycyjnego należy do władz Funduszu Pracy (art. 2).

Środki finansowe Funduszu Inwestycyjnego stanowią: a) dochody z finansowanych przezeń instytucji, b) dotacje zwrotne i bezzwrotne Skarbu Państwa (art. 3).

Wpływy, jakie Fundusz Pracy osiągnął z tego źródła, wyniosły:

w r. 1934/35	zł 19.900.000.—
w r. 1935/36	zł 20.000.000.—
razem	zł 39.900.000.—

Dochody z tego źródła ustaly z początkiem r. 1936/37. Ponadto wpływały do Funduszu Pracy odsetki z tytułu pożyczek udzielonych ze środków finansowych Funduszu Inwestycyjnego.

Kredyt udzielony Funduszowi Inwestyjnemu przez Skarb Państwa miał charakter bezprocentowy. Sumy przekazane Funduszowi Inwestyjnemu lokowane były w Funduszu Pracy i oprocentowane na 1% rocznie do końca r. 1936/37, od tej zaś chwili zwolnione od opłaty odsetek. Spłaty kredytu z Funduszu Inwestycyjnego przewidziane są na okres 1941—1960 po zł 2.000.000.— rocznie.

Zobowiązania z tego tytułu należą do sfery rozrachunków między Funduszem Pracy a Skarbem Państwa. Wobec wielkich potrzeb rynku pracy Fundusz Pracy uzyskał w r. 1935/36 upoważnienie do korzystania z kredytu poza Skarbem Państwa.

Kredyt zaciągnięty i spłacony przez Fundusz Pracy w poszczególnych latach (bez odsetek) przedstawia następujący obraz:

Okres	Źródło	Kredyt w złotych	
		zaciągnięty	spłacony
1933/34	—	—	—
1934/35	—	—	—
1935/36	Z. U. S.	2.000.000.—	65.700.—
1936/37	Z. U. S.	3.300.000.—	193.400.—
	Operacje bankowe . .	28.500.000.—	—
	Kredyt materiałowy . .	4.598.874,39	385.201.—
	Razem	36.398.874,39	578.601.—
1933/34— —1936/37	Ogółem . .	38.398.874,39	644.301.—

Stan kredytów, zaciągniętych przez Fundusz Pracy na akcję zatrudnienia, wynosi na dzień 31 marca 1937 r. zł 37.754.573,39.

Pożyczka Zakładu Ubezpieczeń Społecznych została zaciągnięta na 5,85% rocznie i podlega spłacie w przeciągu 5 lat w ratach półrocznych.

Wpływy z operacji bankowych oprocentowane są w wysokości 5 $\frac{1}{8}$ ‰.

Kredyt towarowy, zaciągnięty u dostawców materiałów na roboty publiczne, pokryty został trzyletnimi akceptami i oprocentowany na 6% rocznie.

Przeciętne oprocentowanie kredytu, zaciągniętego przez Fundusz Pracy poza Skarbem Państwa, wynosi 5 $\frac{1}{3}$ ‰.

Spłata odsetek z tytułu zaciągniętych kredytów wyniosła:

w r. 1935/36 — zł	75.717,41
w r. 1936/37 — zł	1.502.371,49
razem zł	1.578.088,90

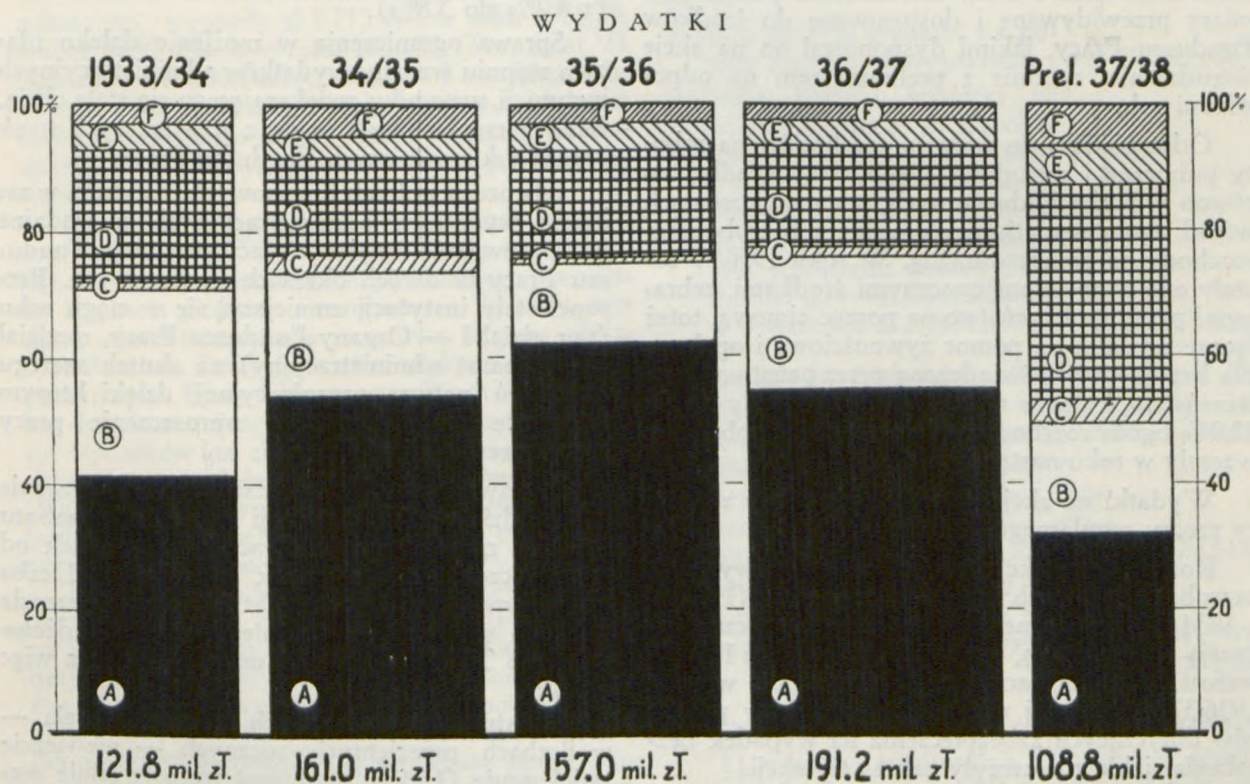
4. WYDATKI

Obraz wydatków na walkę z bezrobociem i pomoc bezrobotnym, dokonanych przez Fundusz Pracy i instytucje oraz organizacje społeczne, działające obok niego w latach 1933/34—1936/37, przedstawia tablica 4. Wydatki, stosunkowo

szczupłe jeszcze w roku 1933/34, wzrosły silnie w roku 1934/35. W następnym roku wykazały one niewielki spadek, zaś w roku 1936/37 ponownie zwiększyły się silnie (o 34,2 mil. zł). Wzrost ten był wynikiem ciężkiej sytuacji na rynku pracy, która wymagała zwiększenia środków przeznaczonych na finansowanie robót publicznych (8,4 mil. zł), zaś po zakończeniu sezonu robót podjęta akcja pomocy dla bezrobotnych i ich rodzin w miesiącach zimowych, jaką prowadził Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Wydatki Komitetu, poza dokonanymi z dotacji Funduszu Pracy, wynosiły 26,2 mil. zł. Zasadniczym środkiem oddziaływania na rynek pracy było, zgodnie z zasadniczymi założeniami Funduszu Pracy, zatrudnienie na robotach publicznych. Wydatki na ten cel zwiększały się z roku na rok.

Wydatki na zatrudnienie młodzieży, niewielkie w roku 1933/34, wzrosły znacznie w roku 1934/35, po czym — zwiększając się w dalszym ciągu — w roku 1935/36 przekroczyły 10 mil. zł. Rok 1936/37 wykazał niewielki spadek niespełna o 1 mil. zł z przyczyn omówionych w dziale VI niniejszego sprawozdania (Zatrudnienie młodzieży).

Wydatki na akcję zatrudnienia pracowników fizycznych w ciągu dwóch ostatnich okresów bud-

- A — roboty publiczne i zatrudnienie młodzieży,
 B — pomoc doraźna (w r. 1936/37 łącznie z pomocą zimową),
 C — akcje specjalne,
 D — wydatki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (bez kosztów administracyjnych),
 E — administracja (w latach 1933/34 i 1934/35 bez Wojewódzkich Komitetów F. P.),
 F — inne.

U w a g a. Preliminarz na r. 1936/37 zawiera jedynie przewidywane wydatki Funduszu Pracy, nie uwzględnia natomiast wydatków Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym z uwagi na brak odpowiednich danych.

żetowych przekraczały znacznie sumy przewidziane planem finansowo-gospodarczym Funduszu Pracy.

Okres	Przeznaczenie wydatków	Wydatki w tys. zł	
		prelimi- nowane	dokona- ne
1933/34	roboty publiczne	50.000.—	49.891.—
	zatrudnienie młodzieży . .	—	—
	razem . .	50.000.—	49.891.—
1934/35	roboty publiczne	75.865.—	80.202.—
	zatrudnienie młodzieży . .	—	2.036.—
	razem . .	75.865.—	82.238.—
1935/36	roboty publiczne	68.000.—	87.350.—
	zatrudnienie młodzieży . .	—	7.232.—
	razem . .	68.000.—	94.582.—
1936/37	roboty publiczne	25.000.—	95.715.—
	zatrudnienie młodzieży . .	10.000.—	9.172.—
	razem . .	35.000.—	104.887.—

Rozbieżność między kwotami preliminarzowymi a wykonaniem jest wynikiem ciężkiej sytuacji na rynku pracy, jaka utrzymywała się do końca okresu sprawozdawczego, prowadząc do konieczności rozszerzenia akcji zatrudnienia ponad rozmiary przewidywane i dostosowane do środków Funduszu Pracy, jakimi dysponował on na akcję zatrudnienia, zgodnie z preliminarzem na odpowiedni rok.

Odpowiednio do wzrostu rozchodów na roboty publiczne i zatrudnienie młodzieży spadły, zarówno w liczbach absolutnych, jak i w procentach wśród ogółu wydatków na walkę z bezrobociem, rozchody na pomoc doraźną. W roku 1936/37 zostały one uzupełnione znacznymi środkami, zebranymi przez społeczeństwo na pomoc zimową, toteż łączne wydatki na pomoc żywnościową i opałową dla bezrobotnych, świadczoną przez państwo i społeczeństwo, które w roku 1935/36 skurczyły się do 12,9% ogółu rozchodów na walkę z bezrobociem, wzrosły w roku następnym do 20,9%.

Wydatki na akcje specjalne nie miały z natury rzeczy regularnego charakteru.

Rozchody na akcję zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, po latach względnej stabilizacji (1933/34 i 1934/35), związanej z panującą podówczas depresją ekonomiczną, wykazały już w roku 1935/36 wzrost, który zaznaczył się jeszcze silniej w roku 1936/37 w głównej mierze wobec zmiany przepisów dotyczących zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, jakie rozszerzyły zakres tej akcji.

Akcja pośrednictwa pracy nie znalazła wyrazu w wydatkach na walkę z bezrobociem z uwagi na to, że pociąga ona za sobą jedynie bardzo drobne rozchody poza kosztami utrzymania niezbędnego personelu.

Wydatki administracyjne w latach 1933/34 i 1934/35 nie dadzą się zestawzić w całości — wobec niekompletności odnośnych danych dotyczących

b. Komitetów Lokalnych (z uwagi na ich autonomiczny podówczas charakter), jako też b. S. O. M. W całości ujmują je dopiero liczby odnoszące się do roku 1935/36, a więc do okresu następującego po połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy i likwidacji odrębności organizacyjnej Komitetów Wojewódzkich Funduszu Pracy.

Zmiany organizacyjne, wprowadzone na przełomie lat 1934/35 i 1935/36, pozwoliły na ześrodkowanie w jednej instytucji szeregu funkcji, które poprzednio dokonywane były niezależnie od siebie w ramach odrębnych aparatów administracyjnych. W konsekwencji przeprowadzony został szereg oszczędności przy jednoczesnym niezbędnym uzupełnieniu nie wystarczającego do tej chwili aparatu administracyjnego Funduszu Pracy, zwłaszcza w zakresie centralnego zarządu instytucji.

5. WYDATKI ADMINISTRACYJNE A WZROST OBCIĄŻENIA PERSONELU

Wydatki administracyjne Funduszu Pracy wykazały w ostatnim okresie z konieczności pewien wzrost, a mianowicie ze zł 6.213.728,29 w roku 1935/36 do zł 6.594.697,15 w roku 1936/37, tj. o zł 380.968,86 (o 6,1%), spadł jednak ich udział procentowy wśród ogółu wydatków instytucji (z 4,2% do 3,8%).

Sprawa ograniczenia w możliwie daleko idącym stopniu wzrostu wydatków administracyjnych instytucji, w wyniku zwiększającego się stale obciążenia personelu, była jedną z największych trosk organów kierowniczych Funduszu Pracy.

Dla oceny potrzeb finansowych instytucji w zakresie wydatków administracyjnych miarodajne jest porównanie natężenia pracy personelu Funduszu Pracy w dwóch okresach budżetowych. Personel instytucji zmniejszył się w ciągu roku (por. dział I — Organy Funduszu Pracy, rozdział 8 — Aparat administracyjny) na skutek szeregu zarządzeń natury organizacyjnej, dzięki którym osiągnięte zostało znaczne uproszczenie pracy i zwiększenie jej wydajności.

Poprawa koniunktury rozszerzyła jednocześnie zakres działalności instytucji w zakresie poboru opłat na rzecz Funduszu Pracy oraz wkładek od zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Liczba kont czynnych z tytułu opłat i wkładek wzrosła z 35.844 w końcu poprzedniego okresu budżetowego do 39.004 w dniu 13 marca 1937 r., a więc o 8,8%.

Rejestracja poszukujących pracy wykazała — w liczbach przeciętnych rocznych — niewielkie zwiększenie (1,7%), natomiast wzrosły silnie wahania sezonowe jej rozmiarów; maksymalna liczba poszukujących pracy w listopadzie 1937 r. wynosiła 548,0 tys. wobec 488,6 tys. w roku poprzednim, co oznacza zwyżkę o 12,2% w okresie największego natężenia pracy.

Działalność w dziedzinie zabezpieczenia zaznaczyła się wzrostem przeciętnej liczby robotników zabezpieczonych w r. 1936/37 — w porównaniu z po-

przednim okresem budżetowym—o 12,20%, zaś pobierających zasiłki o 15,00%, przy silnym również wzroście wahań sezonowych, zaostrzających nierównomierność tempa pracy.

Rozmiary finansowania robót publicznych przez Fundusz Pracy zwiększyły się w porównaniu z poprzednim rokiem. Wzrost ten nie wywarł jednak wpływu zasadniczego na potrzeby finansowo-administracyjne Funduszu Pracy z uwagi na to, że personel instytucji w tym zakresie jest niewspółmiernie mały w stosunku do innych jej działów. Fundusz Pracy ogranicza się bowiem do finansowania robót lecz sam ich nie prowadzi, nie jest zatem obciążony personelem technicznym ani w zakresie przygotowania planów robót, ani też w zakresie ich wykonania.

To samo odnosi się do akcji zatrudnienia młodzieży w okresach, gdy rola Funduszu Pracy ograniczała się jedynie do jej finansowania. W tej dziedzinie dla porównania natężenia pracy instytucji w dwóch ostatnich latach budżetowych miażdżące są jedynie okresy, gdy akcja zatrudnienia młodzieży prowadzona była bezpośrednio przez Fundusz Pracy, a więc od chwili przejęcia jej od Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą (1.XII 1935 r.) do chwili przekazania jej Ministerstwu Spraw Wojskowych (15.IX 1936 r.). Wydatki na akcję prowadzoną bezpośrednio przez Fundusz Pracy, tj. na pokrycie kosztów utrzymania drużyn, akcji wychowawczej, transportu na roboty itd., wynosiły zł 1.713 tys. w roku 1935/36, wobec 3.297 tys. zł w roku 1936/37 (Por. dział VI Zatrudnienie młodzieży, rozdział 3 — Strona finansowa akcji). Wzrost wydatków wywołany jest zarówno dłuższym w r. 1936/37 okresem prowadzenia akcji we własnym zarządzie jako też jej rozmiarami.

Do zwiększonego obciążenia personelu Funduszu Pracy w r. 1936/37 przyczyniła się także działalność Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, którego wydatki administracyjne w znacznym stopniu obciążały Fundusz Pracy (aparatem wykonawczym Komitetu były: Biuro Główne oraz Biura Wojewódzkie Funduszu Pracy). Mimo zatem zmniejszenia się wydatków na akcję pomocy doraźnej, prowadzoną bezpośrednio przez Fundusz Pracy w roku 1936/37, w porównaniu z poprzednim okresem budżetowym, zwiększyło się w tym czasie natężenie pracy personelu Funduszu Pracy.

Wydatki Funduszu Pracy na akcję pomocy doraźnej w latach 1935/36 i 1936/37 nie dają obrazu porównawczego ani świadczeń, jakie otrzymali bezrobotni, ani też udziału, jaki personel Funduszu Pracy miał w całokształcie akcji pomocy żywnościowej i opałowej, państwowej oraz społecznej. Akcja pomocy doraźnej, prowadzona przez Fundusz Pracy, mogła być bowiem nieco zredukowana na rzecz innych kierunków jego działalności właśnie dlatego, że istniała akcja społeczna, w której aparat administracyjny Funduszu Pracy wniósł bardzo wydatny udział.

Aby ustalić w przybliżeniu, w jakich rozmiarach wzrosło natężenie pracy personelu Funduszu Pracy, należy porównać jego wydatki w latach 1935/36 i 1936/37, odliczając od ich ogólnej sumy

rozchody na akcje finansowane przez tę instytucję, lecz nie prowadzone przez nią bezpośrednio, tj. wydatki na roboty publiczne oraz na akcję zatrudnienia młodzieży, prowadzoną poza ramami administracji Funduszu Pracy (przez Stowarzyszenie Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą i Ministerstwo Spraw Wojskowych), jako też — z uwagi na nieporównalność w dwóch ostatnich okresach — rozchody na akcję pomocy doraźnej.

Wydatki instytucji, po odliczeniu wyżej wymienionych trzech grup rozchodów, a więc wyłącznie wydatki na prace wymagające w znacznie większych rozmiarach udziału personelu Funduszu Pracy wynosiły:

w roku 1935/36 — zł 41.276.612,59

w roku 1936/37 — zł 49.955.093,35,

wzrosły zatem o 21,00%, podczas gdy wydatki administracyjne zwiększyły się o 6,10%. Ten ostatni odsetek zawiera jednak wpływ zwiększenia się wydatków administracyjnych akcji pomocy żywnościowej i opałowej, które było silniejsze aniżeli w działach objętych powyższym zestawieniem rozchodów.

Jeżeli natomiast do porównania rozmiarów działalności Funduszu Pracy na podstawie ostatnich dwóch lat włączyć akcję pomocy żywnościowej i opałowej, to należałoby do wydatków instytucji, zawartych w zestawieniu wyżej zamieszczonym, dodać:

w roku 1935/36 wydatki na pomoc doraźną w wysokości . zł 20.297.643,72

w roku 1936/37 wydatki na pomoc doraźną w wysokości . zł 13.888.818,91
i rozchody Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym (po potrąceniu dotacji Funduszu Pracy—zł 2.545.000.—) w wysokości zł 25.954.597,48 zł 39.843.416,39

natomiast do wydatków administracyjnych Funduszu Pracy należy dodać także wydatki Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, a mianowicie:

koszty administracyjne akcji pomocy zimowej, opłacane z własnych środków O. O. K. Z. P. B. zł 320.449,27
koszty osobowe, opłacane przez Fundusz Pracy z sum na zatrudnienie pracowników umysłowych zł 433.793,—
razem . zł 754.242,27

Otrzymamy wówczas następujące zestawienie:

1) wydatki porównalne na walkę z bezrobociem w działach „pracochłonnych“ Funduszu Pracy i na akcję społeczną, prowadzoną przy jego udziale, w wysokości:

w r. 1935/36 zł 61.574.256,31
w r. 1936/37 zł 89.798.509,74

2) wydatki administracyjne:

w r. 1935/36 zł 6.213.728,29
w r. 1936/37 zł 7.348.939,42

Wydatki na akcje wyżej zestawione podniosły się o 45,8%, podczas gdy wydatki administracyjne Funduszu Pracy w roku 1936/37 (łącznie z wydatkami Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym) o 18,3%.

Obliczenia wyżej przeprowadzone dają miarę porównawczą obciążenia personelu Funduszu Pracy (w drugim wypadku łącznie z personelem akcji społecznej) w ostatnich dwóch okresach budżetowych. Zwyczaj wydatków administracyjnych była w obu wypadkach mniejsza, aniżeli rozrost akcji, co wskazuje:

- 1) że przy większych rozmiarach działalności udział kosztów administracyjnych w ogólnej sumie wydatków na akcje „pracochłonne” znacznie spadł;
- 2) że wydajność pracy personelu zwiększyła się, co znajduje częściowe wytłumaczenie w dokonanych w tym czasie posunięciach organizacyjnych, częściowo zaś w znacznym i nie dającym się utrzymać na dłuższą metę wzroście obciążenia pracą, jakie — w słabszym nieco stopniu — miało miejsce również w r. 1935/36.

Zmiany te, idące w parze z redukcją personelu stałego instytucji, mogły mieć miejsce wobec:

- 1) stopniowego podnoszenia poziomu personelu, które i nadal jest potrzebne w interesie zwiększenia jego sprawności;
- 2) bardzo znacznego wykroczenia poza normy pracy, przyjęte w urzędach;
- 3) angażowania personelu niestałego, tj. dietariuszy.

Równoległe do ograniczenia liczebności personelu stałego instytucji, liczebność personelu referendarskiego wzrasta nie tylko w liczbach względnych (czemu odpowiadał spadek w odsetkach personelu kancelaryjnego), ale również w liczbach absolutnych. Między I.IV 1936 r. a I.IV 1937 r. odsetek personelu referendarskiego zwiększył się z 43,0% do 44,8%.

W związku z ruchem personelu zwiększyły się wymagania, stawiane nowym kandydatom w zakresie wykształcenia i przygotowania specjalnego do wykonywanych funkcji. Odbiło się to na wydatkach administracyjnych poprzez konieczność podniesienia — w niewielkim zresztą stopniu — uposażeń, które musiało być również zastosowane w stosunku do pracowników dawniej zatrudnionych wobec wstrzymania awansów na przestrzeni kilku poprzednich lat.

Akcja podnoszenia kwalifikacji personelu, niezbędna dla dalszego usprawnienia jego działalności, nie mogła być rozszerzona bez kolizji z zasadą najdalej idących oszczędności w wydatkach administracyjnych instytucji, którą Fundusz Pracy stawiał na pierwszym miejscu, zgodnie z zasadniczymi założeniami gospodarki państwowej w tej dziedzinie.

Charakter działalności instytucji, której poszczególne akcje podlegały silnym wahanom sezonowym, powoduje nierównomierność tempa pracy, wobec czego w okresie największego jej

natężenia personel stały poszczególnych działów nie był w stanie jej podoląć w ramach godzin urzędowych, przekraczając je w rozmiarach bardzo znacznych.

Ponadto konieczne stało się w tym okresie zatrudnienie personelu angażowanego dorywczo (dietariusze).

Czynniki te złożyły się na lekki wzrost wydatków administracyjnych, zupełnie jednak niewspółmierny do zwiększonego natężenia pracy.

Dla ustalenia zasadniczych tendencji w gospodarce wydatkami administracyjnymi Funduszu Pracy ważne jest porównanie preliminarza wydatków administracyjnych w poszczególnych latach od chwili połączenia Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy.

Wydatki preliminarzowane (bez wynagrodzeń instytucji zastępczych, które w latach 1935/36 i 1936/37 zaliczane były do wydatków administracyjnych) były następujące:

w roku 1935/36 — zł 6.920.000.—

„ „ 1936/37 — zł 6.872.580.—

„ „ 1937/38 — zł 6.702.000.—

Sumy te stanowią granice, w jakich wydatki mogły być dokonywane, były one jednak w wykonaniu redukowane. W roku 1936/37 preliminarz wydatków administracyjnych, jak już wyżej wskazano (Dział II B — Wydatki), został w ciągu roku zredukowany na korzyść wydatków na akcje zewnętrzne Funduszu Pracy, skoro tylko stwierdzone zostały możliwości zamknięcia rozchodów na administrację w ramach szczuplejszych aniżeli to określały liczby zamieszczone w preliminarzu w jego pierwotnym brzmieniu.

6. WIERZYTELNOŚCI FUNDUSZU PRACY

Wśród wydatków Funduszu Pracy, jak wskazano wyżej, największą rolę grały rozchody z tytułu finansowania robót publicznych w postaci dotacji, bądź pożyczek. Udział tych ostatnich spadł z roku na rok (por. dział V — Roboty publiczne, rozdział 2). Fundusz Pracy wyjątkowo tylko i przytem w bardzo drobnych rozmiarach udzielał pożyczek na inne akcje.

Część pożyczek udzielanych przez Fundusz Pracy musiała być stopniowo zamieniona na dotacje z uwagi na ciężką sytuację finansową instytucji samorządowych. Ponadto w związku z akcją oddłużenia samorządów, część pożyczek została umorzona przez Centralną Komisję Oszczędnościowo-Oddłużeniową dla Samorządów.

Długoterminowy charakter pożyczek udzielonych przez Fundusz Pracy sprawił, że wpływy z tytułu ich spłaty, rosnąc corocznie, nie odegrały jednak dotąd znaczniejszej roli w finansach Funduszu Pracy.

Rozwój zobowiązań kredytobiorców wobec Funduszu Pracy w przebiegu ostatnich czterech lat przedstawia następujący obraz:

Okres	P o ż y c z k i w z ł o t y c h				Stan w końcu okresu
	udzielone	zamienione na dotacje	umorzone przez C. K. O. O.	spłacone	
1933/34	42.704.565,52	—	—	15.000.—	42.689.565,52
1934/35	53.677.155,84	14.651.711,47	—	923.683,75	80.791.326,14
1935/36	38.500.431,03	15.736.237.—	498.167.—	1.262.546,50	101.794.806,67
1936/37	30.870.092,50	3.803.493,22	13.828.884,10	1.965.245,79	113.067.276,06
1933/34 — 1936/37	165.752.244,89	34.191.441,69	14.327.051,10	4.166.476,04	113.067.276,06

Zestawienie niniejsze w rubryce 1 obejmuje sumy wypłacone kredytobiorcom (pożyczki udzielone). Suma ich jest oczywiście mniejsza od sumy pożyczek przyznanych przez Fundusz Pracy w umowach z kredytobiorcami, o jakich mowa jest w dziale V (Roboty publiczne) niniejszego sprawozdania, oraz w tablicach 10 i 11.

Kredytobiorcy zapłacili tytułem odsetek od za-
ciągniętych pożyczek w ciągu czterech lat zł 3.807.388,29.

Odsetki należne i nie zapłacone wyniosły na dzień 31 marca 1937 r. zł 543.026,06. Łącznie za-
tem z sumą udzielonych pożyczek wierzytelności Funduszu Pracy na tenże dzień wyniosły zł 113.610.302,12.

Termin spłat pożyczek udzielonych przez Fun-
dusz Pracy sięga 60 lat, na ogół zaś waha się w granicach 10—30 lat. W przeważającej części są one oprocentowane w wysokości 2%.

Zważywszy, że zobowiązania Funduszu Pracy na dzień 31 marca 1937 r. z tytułu otrzymanych kredytów na zatrudnienie wynosiły zł 37.754.573,39, nadwyżka wierzytelności nad zobowiązaniami na ten dzień stanowiła zł 75.855.728,73.

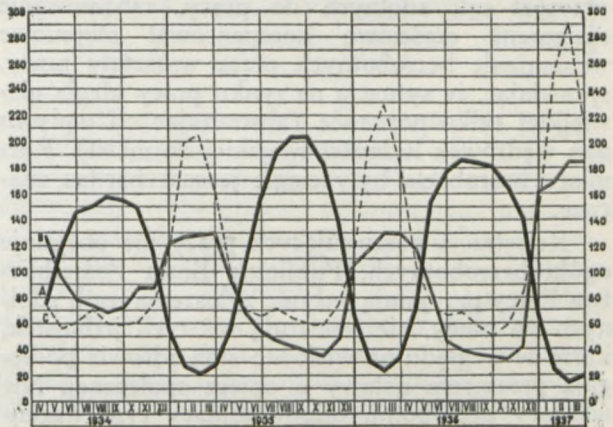
7. ROZKŁAD DZIAŁALNOŚCI W CIĄGU ROKU

Działalność Funduszu Pracy na przestrzeni roku podlegała silnym wpływom zmian sezonowych, ja-
kie zachodziły na rynku pracy. Największe rozmiar-
y zatrudnienia na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy przypadły na miesiąc lipiec 1936 r.,
najmniejsze na luty 1937 r. Natomiast wahania liczby osób pobierających zasiłki ustawowe miały
odwrotny kierunek, przy czym najmniejsze roz-
miary akcji zasiłkowej przypadły na miesiąc wrze-

sień 1936 r., największe zaś na luty 1937 r. Po-
dobnież rozmiary pomocy żywnościowej osiągnęły
najniższy poziom w końcu lata (październik 1936 r.),
maksimum zaś w okresie pomocy zimo-
wej, świadczonej poza ramami Funduszu Pracy
przez Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimo-
wej Pomocy Bezrobotnym (luty i marzec 1937 r.).

ROBOTY PUBLICZNE, POMOC DORAŻNA I ZASIŁKI USTAWOWE

Wskaźniki: przeciętna 1934/35 = 100

- A — zatrudnienie na robotach publicznych,
- B — pomoc doraźna i zimowa (rodziny objęte akcją),
- C — działalność zasiłkowa (osoby, korzystające z zasił-
ków).

Amplituda wahań sezonowych, jakim podlega-
ły rozmiary poszczególnych akcji, zwiększyła się
silnie. Wykazuje to następujące zestawienie:

Osoby korzystające z akcji	1935/36			1936/37		
	Maksimum (a)	Minimum (b)	Stosunek	Maksimum (a)	Minimum (b)	Stosunek
	w t y s i ą c a c h		$\left(\frac{a}{b}\right)$	w t y s i ą c a c h		$\left(\frac{a}{b}\right)$
Zatrudnieni na robotach Funduszu Pracy	175,9 a	20,6 a	8,5	187,5	14,8	12,7
Żywiciele rodzin, korzystający z pomocy żywnościowej	260,7	72,4	3,6	369,6	64,1	5,8
Pobierający zasiłki na wypadek bezrobocia	131,7	34,0	3,9	166,9	28,8	5,8

a Dane te nie obejmują zatrudnienia w zakresie robotniczego budownictwa mieszkaniowego (akcja Towarzystwa Osiedli Robotniczych), nie są więc ściśle porównalne z danymi z r. 1936/37.

a Dane te nie obejmują zatrudnienia w zakresie robotniczego budownictwa mieszkaniowego (akcja Towarzystwa Osiedli Robotniczych), nie są więc ściśle porównalne z danymi z r. 1936/37.

Wzrost wahań sezonowych przyczynił się do
zwiększonej nierównomierności obciążenia perso-
nelu Funduszu Pracy. Odbił się on również na
wydatkach administracyjnych instytucji.

IV. RYNEK PRACY I POŚREDNICTWO PRACY

1. REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY

Poprawa koniunkturalna, rozwijająca się stopniowo na przestrzeni r. 1936/37, spowodowała lekki wzrost zatrudnienia w przemysłowych warsztatach pracy i nieco mocniejszy na robotach publicznych.

Rozwój stosunków demograficznych (duży przyrost rąk zdolnych do pracy, zahamowanie emigracji) częściowo kompensował stopniowe wchłanianie bezrobotnych przez warsztaty pracy, sprawiając, że sytuacja na rynku pracy uległa nie wielkiej tylko poprawie (abstrahując od wpływu nań wędrowek ludności wiejskiej do miast). Rozmiary bezrobocia były ciągle jeszcze bardzo znaczne.

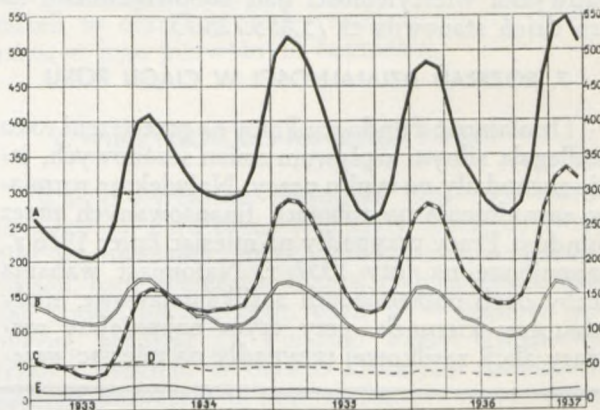
Rejestracja poszukujących pracy nie obejmuje ogółu bezrobotnych. Publiczne Biura Pośrednictwa Pracy przyjmują jedynie zgłoszenia osób zdolnych do pracy, nie rejestrują zaś tych jednostek, które ze względu na wiek lub stan zdrowia podlegają przepisom ustawy o opiece społecznej. Nie wszyscy bezrobotni, odpowiadający tym warunkom, zgłaszają się do biur. Czynią to jedynie wówczas, gdy mają nadzieję otrzymania tą drogą pracy, lub uzyskania pomocy żywnościowej i innych świadczeń, jako też gdy po zwolnieniu z pracy nabywają prawo do zasiłku ustawowego. Toteż na rozmiary rejestracji wywierały wpływ: wielkość zapotrzebowania pracy na roboty publiczne, rozmiary pomocy żywnościowej, jako też wahania liczby osób uprawnionych do pobierania zasiłków. Zarówno akcja zatrudnienia na robotach publicznych, jak i pomoc żywnościowa, prowadzone w r. 1936/37 w zwiększonych rozmiarach, obejmować mogły tylko część bezrobotnych, a mianowicie tych, którzy znajdowali się w warunkach najcięższych z uwagi na brak dochodów ubocznych w rozmiarach zapewniających najskromniej obliczone minimum egzystencji (z majątku lub zajęć doradczych), w pierwszym zaś rzędzie żywicieli rodzin. W ostatecznym wyniku znaczna (jakkolwiek ulegająca wahaniom) część bezrobotnych nie miała zainteresowań dla rejestrowania się w Biurach Pośrednictwa Pracy.

Liczba poszukujących pracy, zarejestrowanych w r. 1936/37 (tablica 6), wahała się między 265.954 (we wrześniu 1936 r.) a 547.986 (w lutym 1937 r.). Przy silnych zatem wahaniami sezonowych, związanych z fluktuacjami na rynku pra-

cy, oraz z większymi lub mniejszymi możliwościami uzyskania świadczeń od Funduszu Pracy (względnie od Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej), przeciętna liczba poszukujących pracy wyniosła w r. 1936/37 — 381.432 wobec 375.079 w roku poprzednim, wzrosła więc o 1,7%.

Liczba zarejestrowanych w Biurach robotników wykwalifikowanych, związanych w pierwszym rzędzie z przemysłowymi warsztatami pracy (górnictwem, hutnictwem i przemysłem przetwórczym), podlegała stosunkowo słabszym wahaniami sezonowym, niż to miało miejsce w grupie niewykwalifikowanych robotników. Liczba ta spadła w zestawieniu z poprzednim rokiem przeciętnie o 3,0% (tablica 6).

REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY

- A — ogółem,
- B — wykwalifikowani robotnicy przemysłowi,
- C — niewykwalifikowani robotnicy przemysłowi,
- D — pracownicy umysłowi,
- E — inni.

Godny uwagi jest fakt silnego spadku liczby poszukujących pracy w niektórych grupach wykwalifikowanych robotników na czele z robotnikami przemysłu metalowego. W tej ostatniej dziedzinie nie można było zaspokoić szeregu zapotrzebowań, wobec braku kandydatów. W innych również grupach odpłynęli w bardzo znacznej części specjaliści o wysokich kwalifikacjach. Wskazuje to na zwiększenie zapotrzebowania na pracę wykwalifikowaną w związku z rozpoczynającą się

poprawą gospodarczą oraz na konieczność dostosowania struktury zawodowej osób pozbawionych zajęcia do zmieniających się warunków na rynku pracy. W świetle tych zjawisk akcja przysposobienia zawodowego, prowadzona przez Fundusz Pracy, nabiera szczególnego znaczenia.

Masa poszukujących pracy robotników niewykwalifikowanych, rejestrujących się w Biurach

głównie dla uzyskania pracy na robotach publicznych oraz pomocy doraźnej, była wybitnie płynna. Rozmiary jej wahały się silnie w poszczególnych miesiącach; przeciętna w r. 1936/37 wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 6,2%.

Charakterystyczne światło na przebieg tych zjawisk w sferze ewidencji poszukujących pracy rzuca następujące zestawienie:

M i e s i a c	Zarejestrowani poszukujący pracy robotnicy przemysłowi					
	w y k w a l i f i k o w a n i			n i e w y k w a l i f i k o w a n i		
	w t y s i ą c a c h		wzrost (+) lub spadek (-) w %	w t y s i ą c a c h		wzrost (+) lub spadek (-) w %
	1935/36	1936/37		1935/36	1936/37	
kwiecień	152,6	133,3	- 12,7	262,9	228,1	- 13,2
maj	137,8	115,1	- 16,5	226,3	182,3	- 19,4
czerwiec	126,2	109,5	- 13,2	186,9	160,8	- 14,0
lipiec	107,7	99,8	- 7,3	150,8	142,8	- 5,3
sierpień	96,7	92,0	- 4,9	129,7	137,1	+ 5,7
wrzesień	88,3	88,0	- 0,3	123,8	136,8	+ 10,6
październik	90,8	92,0	+ 1,2	129,3	148,1	+ 14,5
listopad	104,3	106,5	+ 2,2	162,3	188,3	+ 16,0
grudzień	135,2	144,4	+ 6,8	222,7	273,4	+ 22,8
styczeń	158,4	168,1	+ 6,1	264,4	316,3	+ 19,6
luty	160,4	164,1	+ 2,4	279,6	331,7	+ 18,6
marzec	153,7	153,3	- 0,3	272,9	315,8	+ 15,7

Wiosną r. 1936 liczba poszukujących pracy była zatem niższa aniżeli w roku poprzednim. Już jednak z początkiem lata dają się zaobserwować objawy wyrównywania się poziomów. W sferze robotników wykwalifikowanych poziom r. 1935/36 został przekroczony dopiero późną jesienią i to w stopniu niewielkim. Natomiast wśród robotników niewykwalifikowanych poziom poprzedniego roku przekroczony został wcześniej i w znacznie silniejszym stopniu. Tak znaczny napływ poszukujących pracy do Biur Pośrednictwa Pracy wywołany został następującymi czynnikami:

- 1) sezonowym zwiększeniem zapotrzebowania na pracę, zwłaszcza na robotach publicznych;
- 2) rozszerzeniem obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w stosunku do robotników pracujących na robotach publicznych, zwłaszcza samorządowych, którzy po zwolnieniu z pracy rejestrowali się w celu otrzymania zasiłku (sprawa ta jest szerzej omówiona w dziale IX „Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia. Rozdział I Zakres akcji”);

3) rozszerzeniem zakresu pomocy żywnościowej i opałowej, jakie nastąpiło późną jesienią w związku z uruchomieniem akcji pomocy zimowej bezrobotnym, którzy w poprzednich latach w znacznej mierze mieli zamkniętą drogę do świadczeń wobec niedostateczności środków pieniężnych, jakimi dysponował Fundusz Pracy.

Trwający w przeciągu ostatnich kilku lat wzrost liczby niewykwalifikowanych robotników poszukujących pracy odbywa się w pewnej mierze pod wpływem parcia ludności małorolnej i bezrolnej do miast. Ograniczanie świadczeń, udzielanych przez Fundusz Pracy w zasadzie do najbardziej potrzebujących spośród bezrobotnych miejskich, jest czynnikiem powstrzymującym wędrowkę na stałe do miast, która powoduje obciążenie

rynku pracy nowym elementem, nie mogącym znaleźć stałego zatrudnienia.

Rozszerzenie w okresie 1936/37 obowiązku zabezpieczenia robotników sezonowych, pracujących na robotach publicznych, spowodowane koniecznością zniesienia uposzczeń licznej kategorii robotników związanych od wielu lat z robotami publicznymi, odniosło również skutek uboczny w postaci częściowego uprawnienia do zasiłków ludności wiejskiej, pracującej w sezonie na robotach, nie korzystających z pomocy finansowej Funduszu Pracy. Elementy te uzyskiwały przez to podstawę do rejestracji w Biurach Pośrednictwa Pracy, co też musiało znaleźć wyraz we wzroście liczby zarejestrowanych poszukujących pracy, ułatwiając jednocześnie aklimatyzację w ośrodkach miejskich ludności napływającej ze wsi.

Rok 1936/37 przyniósł spadek liczby zarejestrowanych pracowników umysłowych o 9,2%. Był to przede wszystkim wynik odpływu do warsztatów pracy, jaki nastąpił na rynku pracy umysłowej po kilkuletnim zastoju.

Wśród innych kategorii, mniej licznie reprezentowanych w ewidencji Biur Pośrednictwa Pracy, zwiększył się napływ do nich pracowników młodocianych. Przeciętna liczba poszukujących pracy tej kategorii wyniosła 3.517 wobec 1.118 w roku poprzednim; wzrost podaży pracy obraża jeszcze silniej liczba zarejestrowanych z końcem okresu budżetowego, tj. w marcu 1937, wynosząca 5.611 wobec 1.225 zarejestrowanych w roku poprzednim.

2. AKCJA POŚREDNICTWA PRACY

Akcję publicznego pośrednictwa pracy prowadziły, podobnie jak w poprzednim okresie, Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy i ich Ekspozytu-

ry oraz, na terenie województwa śląskiego, Komunalne Urzędy Pośrednictwa Pracy.

Ogólna liczba zapośredniczeń wzrosła z 484.661 w r. 1935/36 do 580.016 w r. 1936/37, a więc o 19,7% (tablica 8).

Ilość zapośredniczeń do warsztatów prywatnych zwiększyła się w tym czasie nieznacznie, bo z 255.676 do 257.759 (o 0,8%). Natomiast liczba zapośredniczeń na roboty publiczne wzrosła z 228.985 do 322.257, czyli o 36,1% (tablica 9). Dane dla poszczególnych miesięcy przedstawiają następujący obraz:

Miesiąc	Zapośredniczeni do robót publicznych		
	w tysiącach		Wzrost (+) lub spadek (-) w %
	1935/36	1936/37	
kwiecień	23,6	50,3	+ 113,3
maj	35,4	59,6	+ 68,0
czerwiec	32,2	36,8	+ 14,3
lipiec	30,1	34,4	+ 14,6
sierpień	27,8	31,3	+ 12,4
wrzesień	20,9	27,6	+ 31,8
październik	16,4	19,8	+ 21,0
listopad	9,2	19,1	+ 107,6
grudzień	5,7	9,4	+ 65,2
styczeń	6,5	6,2	- 3,8
luty	7,2	6,4	- 11,1
marzec	14,0	21,0	+ 50,1

Zestawienie niniejsze wskazuje, że wzrost zatrudnienia w porównaniu z poprzednim okresem był szczególnie silny w kwietniu i maju oraz w listopadzie i grudniu, wreszcie w marcu. Dowodzi to, że roboty w r. 1936/37 przy znacznym wzroście zatrudnienia przeciętnie dla całego okresu robót były wcześniej uruchamiane i trwały stosunkowo dłużej, niż w poprzednim okresie. Wcześniejsze uruchomienie robót było związane z wytężoną akcją Funduszu Pracy, zmierzającą do tego, aby kredytobiorcy Funduszu Pracy podjęli je niezwłocznie, gdy tylko warunki atmosferyczne na to pozwolą. Doświadczenia bowiem lat poprzednich wykazały, że dość rozpowszechniona jest skłonność do skracania sezonu zatrudnienia ponad miarę potrzeby. Czynnikiem ubocznym, który akcję tę ułatwił, były pewne rezerwy finansowe, jakimi dysponował Fundusz Pracy pod koniec r. 1935/36. Wreszcie przeciągnięcie sezonu robót do miesięcy późnej jesieni było możliwe skutkiem zwiększenia środków Funduszu Pracy na finansowanie akcji zatrudnienia. Zwiększone rozmiary zapośredniczenia w marcu w porównaniu z poprzednim rokiem, były również wywołane wczesnym uruchomieniem robót w rozpoczynającym się ich sezonie 1937 r.

Jak wynika z podanych wyżej liczb, rozwój pośrednictwa pracy do warsztatów przemysłowych natrafiał w dalszym ciągu na trudności, pomimo że Fundusz Pracy czynił wysiłki w kierunku ułatwienia współdziałania z przedsiębiorstwami. W tym celu przeprowadzono szereg uproszczeń w technice pracy, ponadto posługiwano się pomocą Komisji Doradczych, działających przy Wojewódzkich Biurach i Ekspozyturach. W skład

tej komisji wchodził oprócz przedstawicieli Funduszu Pracy, reprezentanci inspekcji pracy, samorządu terytorialnego i gospodarczego, pracodawców oraz pracowników.

Zadaniem publicznych Biur Pośrednictwa Pracy jest również czuwanie nad przestrzeganiem przez zakłady pracy obowiązku zatrudnienia inwalidów wojennych i wojskowych, na mocy art. 59 ustawy inwalidzkiej. Przeciętna liczba inwalidów, pozostających w ewidencji biur, wynosiła 1.024 osoby; skierowano do pracy 4.379 wobec 3.464 w roku poprzednim.

Osobny dział stanowiło pośrednictwo pracy dla robotników portowych. Prowadziło je specjalne Biuro Pośrednictwa Pracy dla Robotników Portowych w Gdyni, czynne przez całą dobę. Zadaniem biura jest dokonywanie podziału pracy między robotników portowych, trudniących się przeładunkiem.

Liczba osób zarejestrowanych przez biuro wynosiła przeciętnie miesięcznie 2.544. Z uwagi na drobiazgowy charakter tej pracy, liczba zapośredniczeń była bardzo znaczna, wynosząc w ciągu roku około 240 tysięcy. Robotnicy zapośredniczeni nie przepracowali ogółem 573.852 dniówek.

Przerzucanie robotników z ośrodków bezrobocia na tereny, zgłaszające zapotrzebowanie na pracę, mimo dużych trudności, było jednak w miarę możliwości stosowane.

Wobec silnego skupienia bezrobotnych w Zawięrciu przy słabych perspektywach zatrudnienia ich w najbliższych przynajmniej latach, zapoczątkowana została akcja przesiedlania robotników budowlanych z Zawiercia na teren województwa poleskiego. Akcja ta, podjęta na razie na małą skalę, przyczyniając się do zmniejszenia bezrobocia w ośrodku, który walczył szczególnie ciężko z trudnościami gospodarczymi, miała charakter eksperymentalny. Osiągnięte doświadczenia będą mogły być zużytkowane w razie potrzeby w innych, podobnych poczynaniach w szerszym zakresie.

3. MIGRACJE ZEWNĘTRZNE

W r. 1936/37 wyemigrowało z Polski 53.937 osób, a więc niemal dokładnie tyle, co w roku 1935/36 (53.659). Natomiast powrót wychodźców zmniejszył się, wynosząc w r. 1936/37 — 33.990 wobec 60.665 w roku poprzednim.

Zmiany, jakie zaszły w dziedzinie emigracji, dotyczyły głównie Francji. Wychodźstwo do tego kraju, które w r. 1935/36 niemal nie istniało, zaczęło się silnie w roku 1936/37, jednocześnie zmniejszył się znacznie powrót wychodźców z Francji, który objął 13.350 osób wobec 42.468 w roku poprzednim.

Reemigrantom przysługiwało pierwszeństwo przy kierowaniu do pracy. W wypadkach niemożności jej dostarczenia korzystali oni przeważnie z zasiłków na wypadek bezrobocia, przy czym przeprowadzono szereg najdalej idących ułatwień technicznych w ramach przepisów ustawy, dotyczących uprawnień do pobierania zasiłków.

Masowa rekrutacja robotników do pracy za granicę należy do Ministerstwa Opieki Społecznej. Dokonywa ono jej zarówno przez publiczne Biura Pośrednictwa Pracy, jak i przy pomocy organów administracji ogólnej, z którą współdziałają organy Funduszu Pracy. Biura Pośrednictwa Pracy skierowały 7.386 osób do robót rolnych na teren W. M. Gdańska, 1.034 osób do Belgii i 2.928 do innych krajów, a więc ogółem poza teren Rzeczypospolitej — 8.718 osób. Ponadto biura współdziałały z organami administracji ogólnej w skierowaniu do robót publicznych na Łotwę 13.951 i do Francji 11.315 osób.

4. ZAGADNIENIE ZATRUDNIENIA NA ROBOTACH NIE FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY

Biura Pośrednictwa Pracy były w pierwszym rzędzie aparatem rekrutacyjnym Funduszu Pracy, służącym planowej organizacji zatrudnienia bezrobotnych na robotach publicznych. Z usług biur korzystali w pełni kredytobiorcy Funduszu Pracy, zobowiązani do tego umowami. Natomiast na robotach, nie korzystających z pomocy Funduszu Pracy, bezrobotni zatrudniani byli w stopniu niedostatecznym, ustępując częstokroć miejsca ludności wiejskiej, która bardzo często z powodzeniem współzawodniczyła z nimi, zadawalając się niższym wynagrodzeniem za pracę.

Okres	Bezrobotni zatrudnieni na robotach				
	finansowa- nych przez F. P.	innych	ogółem	finansowa- nych przez F. P.	innych
	w tysiącach			w %	
1936 — IV	59,1	42,1	101,2	58,4	41,6
V	101,6	52,3	153,9	66,2	33,8
VI	117,7	59,6	177,3	66,4	33,6
VII	115,1	60,3	175,4	65,6	34,4
VIII	119,4	55,5	174,9	68,3	31,7
IX	116,4	56,0	172,4	67,6	32,4
X	102,0	49,9	151,9	67,2	32,8
XI	80,9	29,6	110,5	73,2	26,8
XII	19,1	17,5	36,6	52,2	47,8
1937 — I	8,2	17,2	25,4	32,3	67,7
II	6,3	17,6	23,9	26,4	73,6
III	15,1	32,7	47,8	31,6	68,4
1936/37 — — przeciętnie	71,7	40,8	112,5	64,6	35,4

Wśród bezrobotnych, skierowanych do pracy na roboty publiczne finansowane przez Fundusz Pracy, zatrudnionych było przeciętnie w ciągu roku 64,6%, podczas gdy na innych zaledwie 35,4%. Rozmiary zatrudnienia bezrobotnych na robotach, nie korzystających z pomocy finansowej Funduszu Pracy, odpowiadają tylko w niewielkiej części tym możliwościom, jakie roboty te posiadają dla odciążenia rynku pracy.

Dla roku 1935/36 brak jest danych analogicznych do tych, jakie zamieszczone zostały w zestawieniu dla roku sprawozdawczego. Porównanie więc roli, jaką roboty finansowane przez Fundusz Pracy z jednej strony, z drugiej zaś strony inne roboty odgrywały w dziedzinie odciążenia rynku pracy na przestrzeni ostatnich dwóch lat, może być dokonane jedynie drogą pośrednią. Zatrud-

nienie bezrobotnych skierowanych przez Fundusz Pracy na wszelkich robotach publicznych wzrosło pomiędzy rokiem 1935/36 a 1936/37 o 39,0%, podczas gdy zatrudnienie na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy (oprócz prac prowadzonych przez T. O. R., z których brak jest danych porównawczych) zwiększyło się w tymże czasie tylko o 14,3%. Rola innych robót w dziedzinie odciążenia rynku pracy była zatem w roku poprzednim jeszcze bardziej ograniczona niż w r. 1936/37.

Stosowane w bardzo znacznych rozmiarach zatrudnienie na robotach, nie finansowanych przez Fundusz Pracy, ludności wiejskiej, zwłaszcza biorąc pod uwagę nabywanie przez nią w dużej części praw do zasiłków, pociągało za sobą przenikanie mas ludności wiejskiej do miast, co było zjawiskiem tym bardziej niepożądanym, że wobec ciążenia na rynku pracy wielkich rzesz bezrobotnych, w szczególności niewykwalifikowanych, które przemysł absorbował bardzo powoli, — sytuacja na rynku pracy ulegała w ostatecznym wyniku raczej pogorszeniu.

Czynnikiem ubocznym zatrudnienia ludności wiejskiej na robotach publicznych było zjawisko braku robotników rolnych, jaki ujawnił się w niektórych okolicach kraju, wobec czego zapotrzebowanie na robotników rolnych na tych terenach nie mogło być zaspokojone bez sprowadzenia ich z odległych nieraz części kraju.

W konsekwencji tego stanu rzeczy Fundusz Pracy wystąpił z inicjatywą unormowania kwestii zatrudnienia bezrobotnych na robotach nie korzystających z jego kredytów (por. Dział I Rozdział 12). Uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 12 lutego 1937 r. uregulowała tę sprawę na sezon robót 1937 r., nie mogła się więc ona odbić jeszcze na stosunkach, jakie panowały w okresie sprawozdawczym.

Uchwała ta zdecydowała, że na wszystkich robotach publicznych, prowadzonych w ośrodkach miejskich, lub na terenach o większym skupieniu bezrobocia, zatrudnieni być mają wyłącznie bezrobotni zakwalifikowani i zapośredniczeni przez publiczne Biura Pośrednictwa Pracy, wyjąwszy jedynie personel kierowniczy oraz pracowników o specjalnych kwalifikacjach, w wypadkach, gdy Biura nie będą mogły ich dostarczyć. Na pozostałych terenach zatrudniani będą w miarę możliwości bezrobotni zakwalifikowani i zapośredniczeni przez Biura, przy czym udział ich wśród ogółu zatrudnionych na poszczególnych robotach w zależności od lokalnych warunków będzie ustalony przez władze administracyjne II instancji. Instytucje prowadzące roboty obowiązane są do dostarczenia planu robót Funduszowi Pracy, miejsca ich wykonania, terminu rozpoczęcia, okresu trwania i przewidywanych rozmiarów zatrudnienia. Kontrola zatrudnienia bezrobotnych spadła również na Fundusz Pracy. W ten sposób zrobiony został pierwszy krok w kierunku unormowania roli wszystkich robót publicznych w dziedzinie odciążenia rynku pracy, przy czym planowanie polityki zatrudnienia oraz nadzór wykonania zarządzeń w tej dziedzinie spadł na Fundusz Pracy.

V. ROBOTY PUBLICZNE

A. CAŁOKSZTAŁT AKCJI

1. ZASADY FINANSOWANIA ROBÓT

Wytyczne działalności Funduszu Pracy w zakresie akcji finansowania robót publicznych w roku budżetowym 1936/37 ustaliła uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 5 lutego 1936 r. W myśl tej uchwały plan robót finansowanych przez Fundusz Pracy stanowił część ogólnopństwowego programu inwestycyjnego i objął w zasadzie tylko inwestycje miejskie, robotnicze budownictwo mieszkaniowe, studia i projekty techniczne oraz zatrudnienie młodzieży.

Udział Funduszu Pracy w sfinansowaniu planu inwestycyjnego został określony sumą 35 milionów złotych, częścią w gotówce, częścią zaś w formie dniówek pracy junaków oddawanych do dyspozycji Ministerstwa Komunikacji, Poczty i Telegrafów oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 5 lutego 1936 r. ustaliła ogólne podstawy polityki zatrudnienia w r. 1936/37, postanawiając, że „na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy oraz wykonywanych w ośrodkach miejskich, zatrudnieni być mają bezrobotni zakwalifikowani i zapośredniczeni przez właściwe Biura Pośrednictwa Pracy, stosownie do uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 18 stycznia 1935 roku”.

Poza tym zostały utrzymane nadal warunki udzielania kredytów obowiązujące w r. 1935/36, zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 18 stycznia 1935 r. Były one następujące:

1) „Stawki wynagrodzenia pracowników, zatrudnionych na robotach, prowadzonych przy pomocy Funduszu Pracy, ustalone będą przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy stosownie do zleceń Ministerstwa Opieki Społecznej w ten sposób, że:

- a) „płace robotników wykwalifikowanych, zatrudnionych w swoim zawodzie, powinny odpowiadać w zasadzie przeciętnej miejscowych płac wykwalifikowanych robotników przemysłowych odpowiedniej kategorii;
- b) „płace robotników niewykwalifikowanych powinny odpowiadać w zasadzie przecięt-

nej płac miejscowych niewykwalifikowanych robotników przemysłowych.

„Ustalone stawki rozumiane są jako płace za 8-godzinny dzień pracy. W razie stosowania stawek akordowych dla robotników niewykwalifikowanych, stawki te winny być ustalone w ten sposób, aby otrzymywany na ich podstawie zarobek był wyższy o około 25% od zarobku przewidzianego w punkcie b). Od ustalonej płacy nie mogą być uczynione żadne potrącenia z wyjątkiem potrąceń na ustawowo przewidziane świadczenia społeczne oraz innych potrąceń prawem nakazanych. Udział pracodawcy w kosztach ubezpieczeń społecznych, jako też wszelkie urządzenia, mające na celu ochronę pracy i dostarczenie pracownikom należytych warunków pracy, nie mogą wpływać na zmniejszenie ustalonych stawek płac.

2) „Przy zatrudnianiu robotników poza miejscem stałego ich zamieszkania, kredytobiorca winien własnym kosztem zapewnić im właściwe zakwaterowanie i zorganizować przejazdy z miejsca zamieszkania do miejsca pracy i z powrotem.

3) „W razie konieczności powierzenia wykonania robót przedsiębiorcy, kredytobiorca winien będzie ustalić warunki umowy z przedsiębiorcą w sposób gwarantujący wykonanie przez przedsiębiorcę wszystkich postanowień umowy zawartej między kredytobiorcą a Funduszem Pracy; powierzenie robót przedsiębiorcy nastąpić może jedynie drogą przetargu publicznego (dla robót samorządowych — zgodnie z przepisami b. Ministerstwa Robót Publicznych, względnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z chwilą, gdy przepisy jego zostaną wydane).

4) „Kontrolę stosowania się kredytobiorców do niniejszych wytycznych zleca się Funduszowi Pracy. Stwierdzenie wykroczeń, zwłaszcza odnośnie pkt. 1-ego powodować będzie automatycznie zamknięcie wypłat kredytu i zwrot wypłaconych rat przyznanego kredytu, a zawarta umowa uważana będzie za rozwiązaną z winy kredytobiorcy.

„Kontrola techniczna robót wykonywanych przez organy państwowe nie wchodzi w zakres działania Funduszu Pracy. W odniesieniu do in-

nych robót kontrolerzy z ramienia Funduszu Pracy stwierdzać będą, czy odnośna kontrola techniczna przez właściwe władze jest prowadzona, względnie o zauważonych w wykonaniu robót usterkach Fundusz Pracy będzie powiadamiał władze właściwe, powołane do kontroli technicznej”.

Co się tyczy form kredytu, udzielanego przez Fundusz Pracy, to pozostało w mocy postanowienie, obowiązujące w latach poprzednich, że zasadniczą postacią pomocy finansowej Funduszu Pracy będzie dla robót bezpośrednio rentujących się pożyczka, dla pozostałych — dotacja.

Uległ natomiast zmianie przepis, dotyczący udziału Funduszu Pracy w kosztach materiałów i innych, związanych z wykonaniem robót. Dotychczas kredyty Funduszu Pracy mogły służyć jedynie na pokrycie kosztów robocizny bezpośrednio na robocie wyłożonej, a w wyjątkowych wypadkach na pokrycie kosztów materiałów i innych, przy czym koszty te nie mogły przekroczyć 30% przyznanego przez Fundusz Pracy kredytu. W związku jednak z trudną sytuacją finansową miast, Fundusz Pracy był zmuszony uelastyczyć system finansowania robót w odniesieniu do kosztów materiałów i uczestniczył w pokryciu kosztów robót w większym lub mniejszym stopniu, zależnie od możliwości finansowych kredytobiorców.

Wprowadzenie w życie zasady finansowania robót według kosztorysu było możliwe dzięki uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 5 lutego 1936 r., która stwierdziła, że

„Ministerstwo Skarbu upoważnia Fundusz Pracy do przeprowadzenia na wolnym rynku operacji kredytowej w drodze kredytu towarowego na łączną sumę 7 milionów złotych, celem zwiększenia środków na zatrudnienie bezrobotnych”.

Kredyt ten miał być zaciągany na zakup materiałów do robót. W ten sposób obok kredytu gotówkowego pojawiła się nowa forma finansowania robót przez Fundusz Pracy w postaci kredytu materiałowego, uzyskiwanego od dostawców.

2. KREDYTY FUNDUSZU PRACY, ICH FORMY ORAZ KREDYTOBIORCY

W ramach wytkniętych działalności Funduszu Pracy w planie inwestycyjnym został opracowany zasadniczy program robót finansowanych przez Fundusz Pracy. Plan inwestycji miejskich zestawiono na podstawie programów zgłoszonych przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy, które ze swej strony dokonały wyboru wniosków przedstawionych przez kredytobiorców. Plan robót przeznaczonych na zatrudnienie młodzieży opracowany został w ścisłym porozumieniu z zainteresowanymi ministerstwami. Akcja budowy domów robotniczych należała — zgodnie z dotychczasową praktyką — do Towarzystwa Osiedli Robotniczych.

Wobec szczupłości środków finansowych, jakimi dysponował Fundusz Pracy z początkiem

okresu budżetowego roboty drogowe i wodno-komunikacyjne Ministerstwa Komunikacji oraz melioracyjne — Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, w których finansowaniu Fundusz Pracy brał udział w poprzednich latach, nie zostały objęte programem. Wyjątek stanowiły roboty przeznaczone na zatrudnienie młodzieży. Zasięg polityki zatrudnienia bezrobotnych uległ zatem znacznemu, odpowiednio do zredukowanych środków finansowych Funduszu Pracy.

Preliminarz budżetowy na r. 1936/37 przewidywał na akcję zatrudnienia wydatki w wysokości zł 35.000.000.— Biorąc pod uwagę przewidywany wzrost dochodów zwyczajnych instytucji w związku z rozpoczynającą się w tym czasie poprawą koniunkturalną oraz przewidywane wpływy nadzwyczajne w postaci pożyczki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako też kredytu materiałowego, Fundusz Pracy opracował zasadniczy program robót, zamykający się sumą zł 46.000.000.— Podział kredytów przedstawiał się, jak następuje:

inwestycje w miastach największego skupienia bezrobotnych	zł 31.400.000.—
zatrudnienie młodzieży	zł 9.000.000.—
budownictwo mieszkaniowe (T. O. R.)	zł 5.000.000.—
studia i projekty techniczne	zł 600.000.—
razem	zł 46.000.000.—

Według pierwotnych zamierzeń plan inwestycji miejskich miał być zrealizowany w okresie 8 miesięcy, tj. od 1 kwietnia do 30 listopada 1936 r.

Licząc się z tym, że sytuacja na rynku pracy będzie wymagała uruchomienia sum znacznie większych, Fundusz Pracy przygotowany był do szerszego sfinansowania programu robót i zawczasu czynił starania o uzyskanie źródeł pokrycia.

Już w maju okazało się, że zwiększenie ogólnego stanu zatrudnienia na robotach, finansowanych przez Fundusz Pracy, jest palącą koniecznością. W związku z tym, za zgodą Ministra Skarbu, okres realizacji omawianego programu inwestycji miejskich został skrócony do 4½ miesięcy, tj. do połowy sierpnia.

Wobec projektu przydzielenia Funduszowi Pracy dodatkowych środków dla sfinansowania inwestycji, przystąpił on do opracowania dodatkowego planu robót, umożliwiającego utrzymanie dotychczasowego stanu zatrudnienia do końca listopada.

Dodatkowe programy ustalone w maju i lipcu objęły zarówno inwestycje miejskie, jak i roboty drogowe, wodno-komunikacyjne i melioracyjne.

Wydatki na roboty publiczne zostały pokryte z następujących źródeł:

własne środki	zł 65.593.144,50
lokaty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	zł 3.300.000.—
wpływy z Pożyczki Inwestycyjnej	zł 3.280.000.—
operacje bankowe	zł 28.500.000.—
kredyt towarowy	zł 4.213.673,39
razem	zł 104.886.817,89

Większość środków pieniężnych z lokat Z. U. S., a mianowicie zł 2.500.000.—, wpłynęła już w końcu kwietnia 1936 r., pozostała zaś suma zł 800.000.— pod koniec sezonu robót.

Sumy pochodzące z Pożyczki Inwestycyjnej wpłynęły w ciągu kwietnia i maja, zaś wpływy z operacji bankowych w okresie od maja do listopada.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 5 lutego 1936 r. upoważniała Fundusz Pracy do zaciągnięcia kredytu towarowego na sumę zł 7.000.000.— Należność za dostarczony towar Fundusz Pracy zmuszony był częściowo pokryć gotówką, częściowo zaś w drodze operacji kredytowych. Zadłużenie Funduszu Pracy z tytułu zakupu materiałów wyniosło z końcem 1936 roku zł 4.213.673,39. Fundusz Pracy udzielił swym kredytobiorcom kredytu materiałowego na sumę zł 8.915.588,78.

Z własnych środków Fundusz Pracy wydał na akcję zatrudnienia zł 65.593.114,50. Nadwyżka z górą zł 30.000.000.— ponad preliminowane zł 35.000.000.— została osiągnięta dzięki zwiększeniu się wpływów zwyczajnych Funduszu Pracy ponad przewidziane w planie finansowo-gospodarczym, jako też na skutek poczynienia oszczędności na innych wydatkach instytucji i przeznaczania zwolnionych w ten sposób sum na akcję zatrudnienia (por. Dział II — Sprawozdanie finansowe, rozdz. B — Wydatki).

Ogólna suma kredytów, ujętych umowami na finansowanie robót r. 1936/37 wyniosła złotych 93.993.335,92.

Sumy wydatkowane na akcję zatrudnienia składają się z następujących pozycji:

Poza kredytami na akcję zatrudnienia młodzieży:
z umów r. 1936/37 zł 93.993.335,92
z umów lat poprzednich . . . zł 1.222.432,36
w postaci świadczeń w naturze
za zaległe podatki . . . zł 498.630,02 zł 95.714.398,30
Kredyty na zatrudnienie młodzieży . . . zł 9.172.419,59
razem zł 104.886.817,89

Część sum wydatkowanych z umów r. 1936/37, a mianowicie zł 5.924.147,70 przeznaczona była na roboty uruchamiane z początkiem okresu budżetowego 1937/38, celem przyspieszenia terminu ich rozpoczęcia.

Kredyty z umów roku sprawozdawczego składały się:

z kredytu gotówkowego . . zł 85.077.747,14
z kredytu materiałowego . . zł 8.915.588,78
razem zł 93.993.335,92

Akcja zatrudnienia młodzieży z uwagi na swój odrębny charakter omówiona została szczegółowo w osobnym dziale (Dział VI).

Kredyty wypłacone na roboty publiczne, poza akcją zatrudnienia młodzieży, zamykają się sumą

zł 95.714.398,30. Były one o 9,6% wyższe niż w roku poprzednim i o 91,8% aniżeli w r. 1933/34, w którym Fundusz Pracy rozpoczął działalność.

Rozwój finansowania robót publicznych przez Fundusz Pracy od chwili jego uruchomienia przedstawiają tablice 12 (Podział rzeczowy kredytów) i 13 (Podział terytorialny kredytów).

Poza sumami wypłaconymi przez Fundusz Pracy w r. 1936/37 kredytobiorcy dysponowali jeszcze w okresie sprawozdawczym sumami; pochodzącymi z kredytów poprzedniego okresu budżetowego, które po dokonaniu ostatecznych rozliczeń z kredytobiorcami wyniosły złotych 4.576.014,44. Cała więc suma, będąca w dyspozycji kredytobiorców wyniosła zł 100.290.412,74.

Kredytobiorcy wydatkowali na robotach i uzasadnili sprawozdaniami zamknięcia: z umów roku 1936/37:

z kredytu gotówkowego . . zł 76.327.784,71
z kredytu materiałowego . . zł 6.845.132,02 zł 83.172.916,73
z umów lat poprzednich . . . zł 5.483.390,26
razem . zł 88.656.306,99

Jak z tego wynika, z początkiem r. 1937/38 kwoty, pozostające w dyspozycji kredytobiorców stanowiły łącznie zł 11.634.105,75. Na sumę tę złożyły się kwoty nieprzerobione przez kredytobiorców w sezonie robót 1936/37 w wysokości zł 5.709.958,05 oraz wymieniona już wyżej suma zł 5.924.147,70 przeznaczona z góry na sfinansowanie robót r. 1937/38, celem możliwie wczesnego ich uruchomienia.

Suma zł 88.656.306,99, jaką wydali kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy, została uzupełniona przez wkłady własne, bądź też kredyty z innych źródeł w wysokości zł 60.294.692,98. Ogółem więc koszt robót prowadzonych przy pomocy finansowej Funduszu Pracy wyniósł złotych 148.950.999,97 (Tablica 16). Wartość wykonanych robót jest niższa o 18,7% aniżeli w roku poprzednim.

Spadek ogólnego kosztu robót przy wzroście wydatków Funduszu Pracy tłumaczy się silnym spadkiem wkładów własnych kredytobiorców, przede wszystkim miast w wyniku pogorszenia się ich sytuacji finansowej. Poniższe zestawienie ilustruje udział Funduszu Pracy i kredytobiorców w kosztach robót w latach 1933/34—1936/37:

O k r e s	Udział Funduszu Pracy w %	Wkład własny kredytobiorców w %	Razem w %
1933/34	55,0	45,0	100,0
1934/35	52,7	47,3	100,0
1935/36	50,1	49,9	100,0
1936/37	59,5	40,5	100,0

Ogólna suma kredytów przyznanych wynosiła zgodnie z zawartymi umowami zł 93.993.335,92.

Pod względem formy kredytu dzieliła się ona na pożyczki w wysokości zł 35.468.568,76 tj. 37,70% i dotacje — zł 58.524.767,16 tj. 62,30%.

W sumie zł 35.468.568,76 przyznanych pożyczek mieści się zł 8.915.588,78 kredytu materialowego i zł 26.552.979,98 gotówkowego. Ta ostatnia suma była mniejsza, aniżeli kredyt zaciągnięty przez Fundusz Pracy w drodze operacji bankowych oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w łącznej wysokości zł 31.800.000.— (por. str. 35).

Stosunek procentowy przyznanych pożyczek i dotacji w ciągu czterech lat istnienia Funduszu Pracy przedstawiał się następująco:

O k r e s	Pożyczki	Dotacje	Razem
1933/34	83,5	16,5	100,0
1934/35	54,1	45,9	100,0
1935/36	40,2	59,8	100,0
1936/37	37,7	62,3	100,0

Podział kredytów pomiędzy poszczególne grupy kredytobiorców przedstawiał się, jak następuje:

Resorty władzy państwowej:

dotacje zł 6.920.051,05— 7,40%
pożyczki zł 299.095,91— 0,30% zł 7.219.146,96— 7,70%

Instytucje samorządowe:

dotacje zł 48.450.382,38—51,50%
pożyczki zł 29.554.677,48—31,50% zł 78.005.059,86— 83,00%

Inni:

dotacje zł 3.154.333,73— 3,30%
pożyczki zł 5.614.795,37— 6,00% zł 8.769.129,10— 9,30%

Ogół kredytobiorców zł 93.993.335,92—100,00%
dotacje zł 58.524.767,16— 62,30%
pożyczki zł 35.468.568,76— 37,70%

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, stosunek udzielonych pożyczek do dotacji był korzystniejszy w zakresie kredytów przyznanych samorządom, niż resortom władzy państwowej. Najkorzystniej stosunek ten przedstawiał się w odniesieniu do „innych kredytobiorców“, do których należą spółki celowe, spółdzielnie, instytucje społeczne oraz instytucje prywatne z udziałem czynnika publicznego.

W grupie tej korzystali z kredytów w roku 1936/37:

Towarzystwo Osiedli Robotniczych	zł 5.000.000.—
Związek Regulacji Rawy	zł 400.000.—
Towarzystwo Ogrodów Działkowych w Katowicach	zł 350.000.—
Towarzystwo Przyjaciół Huculszczyny	zł 105.000.—
Związek Wałowy Łęgowa-Ożarówo	zł 80.000.—
Inni (na mniejsze sumy)	zł 2.834.129,10
Razem	zł 8.769.129,10

Poniższe zestawienie przedstawia podział kredytów Funduszu Pracy według grup kredytobiorców w latach 1933/34 — 1936/37:

O k r e s	Resorty władzy państwowej	Samorządy	Inni	Razem
1933/34	29,6	64,1	6,3	100,0
1934/35	38,5	49,8	11,7	100,0
1935/36	40,6	50,4	9,0	100,0
1936/37	7,7	83,0	9,3	100,0

Udział samorządów w kredytach Funduszu Pracy wykazał, zgodnie z programem nakreślonym z początkiem roku budżetowego, silny wzrost. Odpowiednio do tego spadł udział resortów władzy państwowej.

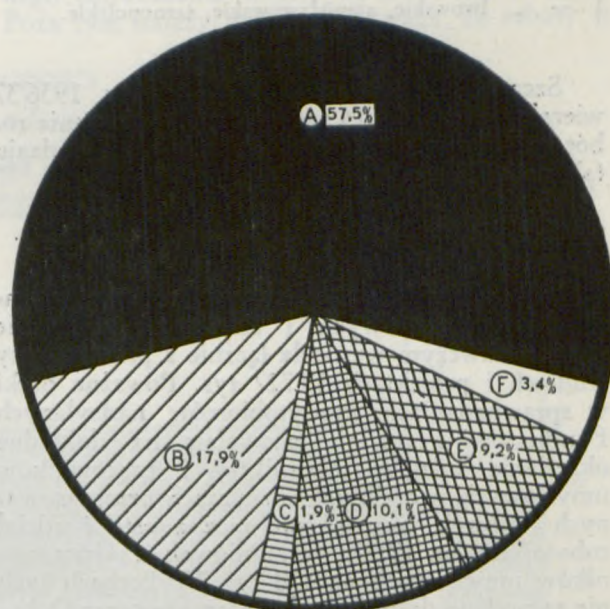
Szczegółowe dane co do podziału kredytów, przyznanych według charakteru prawnego korzyści stających z nich instytucji, zawiera tablica 11.

3. PODZIAŁ KREDYTÓW

Podział kredytów pomiędzy poszczególne tereny został dokonany przede wszystkim w zależności od rozmieszczenia bezrobocia, przy uwzględnieniu jednak nacisku, jaki wywiera na rynek pracy przeludnienie wsi, oraz potrzeb inwestycyjnych poszczególnych dzielnic i ośrodków.

KREDYTY NA ROBOTY PUBLICZNE

Podział rzeczowy

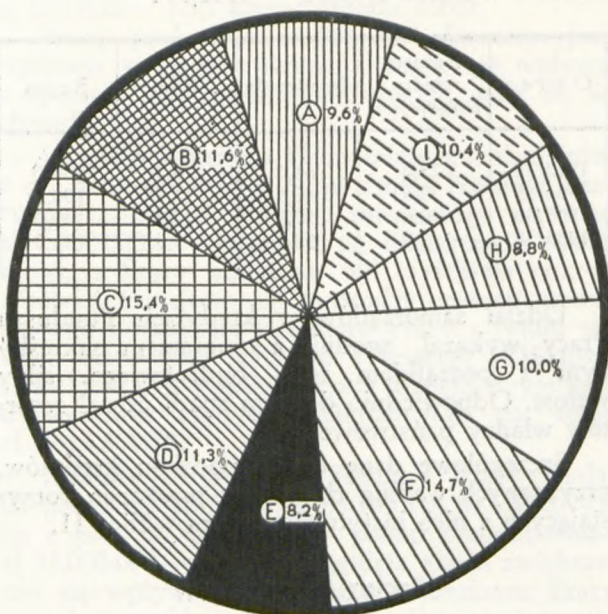

ogółem 95,7 mil. zł.

A — urządzenia miast i międzymiastowe,
B — drogi bite,
C — drogi wodne,
D — melioracje,
E — budownictwo mieszkaniowe i publiczne,
F — inne roboty.

KREDYTY NA ROBOTY PUBLICZNE

Podział terytorialny

ogółem 95,7 mil. zł.

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie.

Szczegółowy podział kredytów w r. 1936/37 wierają tablice 14 i 15 zaś rozwój finansowania robót publicznych z uwzględnieniem ich rodzaju tablice 12 i 13.

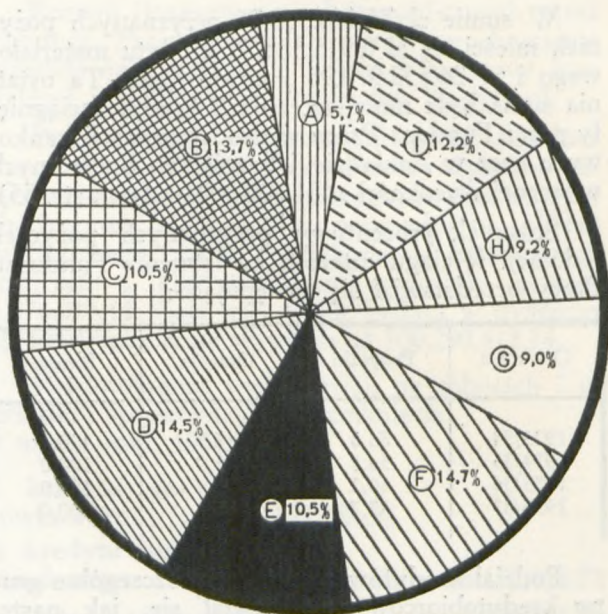
4. ZATRUDNIENIE

Liczba dniówek przepracowanych przez pracowników umysłowych i fizycznych w okresie sprawozdawczym wyniosła łącznie z pracami przy studiach i projektach 19.727 tys. Poważne braki w sprawozdaniach kredytobiorców nadsyłanych Funduszowi Pracy nie pozwalają na dokładne określenie udziału robotników i pracowników umysłowych w ogólnych rozmiarach przepracowanych dniówek. Szacunkowo można ustalić udział robotników na 19.249 tys. dniówek, zaś pracowników umysłowych na 478 tys. W liczbach tych nie są podane dniówki przepracowane przez Ochotnicze Drużyny Robocze, która to akcja omówiona jest osobno w dziale VI niniejszego sprawozdania.

Liczba robotnikodni przepracowanych w r. 1936 w górnictwie, hutnictwie oraz wielkim i średnim przemyśle wyniosła 139,7 milionów. Zakładając, że liczba ta nie ulegnie zmianie z chwilą przesunięcia o kwartał (r. 1936/37 zamiast 1936) można przyjąć, że dniówki przepracowane bezpośrednio

ZATRUDNIENIE

w rozkładzie terytorialnym

ogółem 19,6 mil. dniówek

Pracownikodni (poza pracami przy studiach i projektach).

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie.

na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy wynosiły 13,8% dniówek przypadających na całe górnictwo, hutnictwo oraz wielki i średni przemysł przetwórczy.

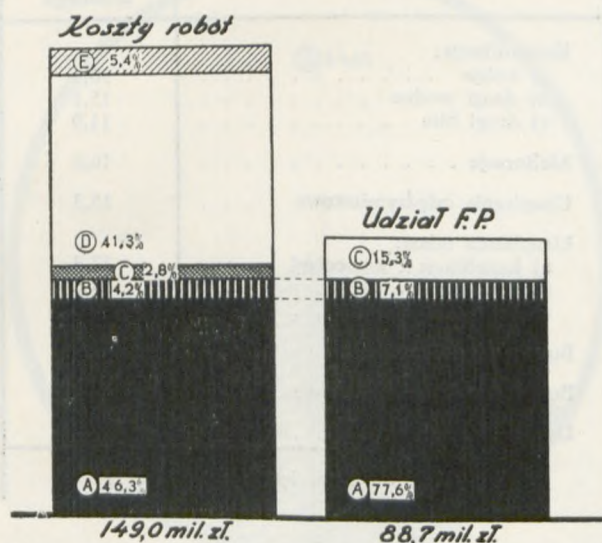
Udział poszczególnych pozycji w kosztach ogółu wykonanych robót przedstawiał się, jak następuje:

robocizna	46,3%
ustawowe dopłaty ¹⁾ do robocizny	2,6%
wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego	4,2%
ustawowe dopłaty do wynagrodzenia personelu technicznego i administracyjnego	0,2%
koszt materiałów	41,3%
inne wydatki	5,4%
razem	100,0%

¹⁾ Część kosztu ubezpieczeń społecznych oraz opłat od uposażeń na rzecz Funduszu Pracy ponoszona przez pracodawców.

STRUKTURA KOSZTÓW

na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy

Koszty robót:

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — ustawowe dopłaty pracodawców do robocizny oraz wynagrodzenia personelu technicznego i administracyjnego,
- D — koszt materiałów,
- E — inne wydatki.

Udział Funduszu Pracy:

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — pozostałe wydatki.

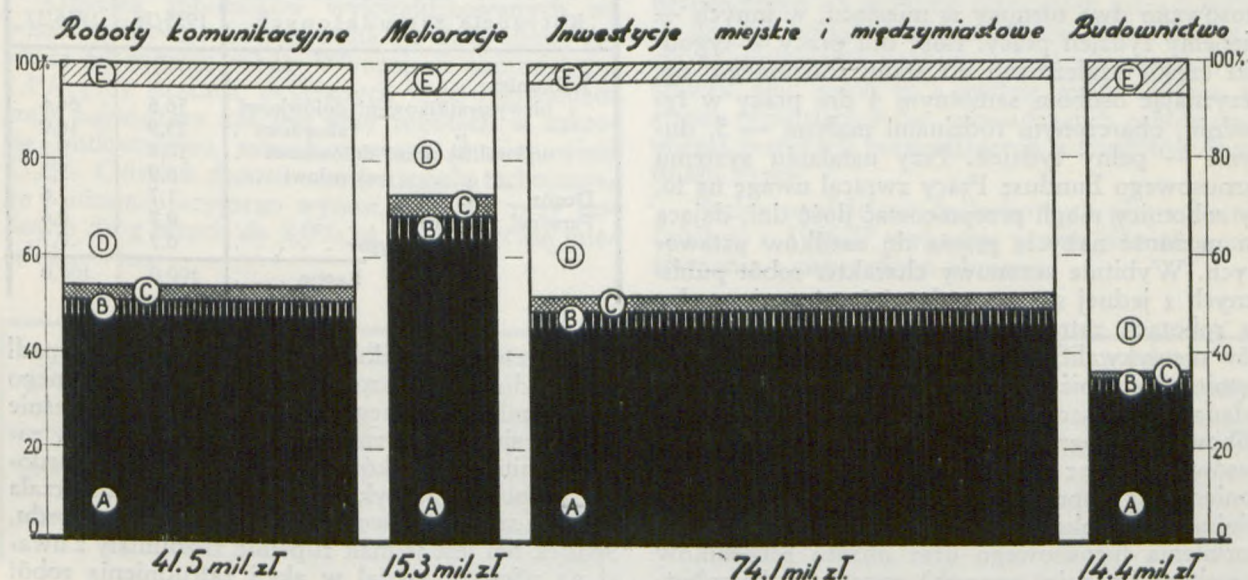
Ogółem więc wydatki na personel bezpośrednio zatrudniony wyniosły w formie wypłat — 50,5%, w postaci zaś dopłat ustawowych — 2,8%. Wydatki na zatrudnienie przy wytwarzaniu materiałów zawarte są w ich koszcie, który wynosi 41,3%.

Udział wydatków na zatrudnienie bezpośrednio nie waha się silnie zależnie od typu robót (tablica 16). Największy odsetek wydatków na zatrudnienie bezpośrednie we wszystkich formach (wynagrodzenie robotników fizycznych i pracowników umysłowych oraz ustawowe dopłaty), osiągają prace przy przygotowaniu terenów pod ogrody działkowe (90,9%); są to prawie wyłącznie roboty ziemne, polegające na niwelacji terenu. Z kolei najwyższy odsetek robocizny bezpośredniej wykazują roboty melioracyjne, a mianowicie 72,7%. Najniższy jest on natomiast na robotach elektryfikacyjnych (miejskie — 25,1%, międzymiastowe — 28,0%). Odwrotnie, oczywiście, w koszcie tych robót dominuje wartość materiałów (72,7% i 68,3%), gdy w pracach melioracyjnych materiały stanowią tylko 20,8% kosztu roboty.

Właściwy stosunek robót, o przeważającym udziale kosztów robocizny bezpośredniej do robót o znacznym odsetku kosztu materiałów, stanowi bardzo istotne zagadnienie w polityce Funduszu Pracy. Niezależnie od zagadnienia doboru inwestycji, dokonywanych na poszczególnych terenach odpowiednio do ich potrzeb gospodarczych, szczególnie punkt widzenia nakazuje prowadzenie robót o przewadze robocizny bezpośredniej przede wszystkim tam, gdzie istnieje konieczność doraźnego zatrudnienia większych mas bezrobotnych. Poza tym należy wziąć pod uwagę, że roboty te

KOSZTY BUDOWY

w poszczególnych rodzajach robót

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — ustawowe dopłaty pracodawców do robocizny oraz wynagrodzenia personelu technicznego i administracyjnego,
- D — koszt materiałów,
- E — inne wydatki.

dają się łatwiej uruchomić bez dłuższych prac przygotowawczych. Znaczenie robót o przewadze robocizny pośredniej polega na tym, że stwarzają one zatrudnienie przy produkcji materiałów i dostarczają przez to pracy przede wszystkim elementowi wykwalifikowanemu przy jego stałych warsztatach pracy, rozmieszczonych częstokroć daleko od miejsc, gdzie jest prowadzona robota. Te wtórne efekty zatrudnienia koncentrują się w znacznej części na terenach stosunkowo silnie uprzemysłowionych.

Tablice 18 i 19 podają liczbę robotników i pracowników umysłowych zatrudnionych przy robotach według rodzajów robót i województw. Liczba osób pracujących na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy wyniosła przeciętnie w r. 1936/37 — 116.205, wahając się od 14.770 w lutym do 187.462 — w lipcu.

Liczyby te obejmują pracowników którzy w ciągu danego miesiąca figurowali na listach płacy, nie obrazują zatem stanu zatrudnienia w określonym dniu miesiąca, który jest, rzecz prosta, niższy. Różnica między tymi dwoma ujęciami rozmiarów zatrudnienia jest wynikiem ruchu nowoprzyjmowanych i zwalnianych oraz stosowania zatrudnienia turnusowego.

Stosowanie kolejnego zatrudnienia, czyli tzw. turnusów, było koniecznością wypływającą ze szczupłości kredytów przyznanych na roboty w zestawieniu z wielkimi potrzebami rynku pracy. Zmierzało ono do objęcia akcją zatrudnienia możliwie wielkiej liczby bezrobotnych kosztem obniżenia ich zarobków indywidualnych w ciągu sezonu robót. Turnusy stosowane były w najrozmaitszej formie, w zależności od miejscowych stosunków i rodzaju robót. W pewnych wypadkach stosowano dwa turnusy w miesiącu, w innych — niepełny tydzień pracy. Ilość dni pracy w tygodniu często uzależniano od stanu rodzinnego, np. przyznając osobom samotnym 4 dni pracy w tygodniu, obarczonym rodzinami małymi — 5, dużymi — pełny tydzień. Przy ustalaniu systemu turnusowego Fundusz Pracy zwracał uwagę na to, by robotnicy mogli przepracować ilość dni, dającą im możliwość nabycia prawa do zasiłków ustawowych. Wybitnie sezonowy charakter robót publicznych z jednej strony, z drugiej zaś poziom płac na robotach zatrudniających przeważnie robotników niewykwalifikowanych i kształtujący się przeciętnie niżej aniżeli w przemyśle, którego załoga składa się w znacznej części z robotników wykwalifikowanych, ograniczały możliwość stosowania turnusów. Fundusz Pracy brał bowiem pod uwagę konieczność zapewnienia zatrudnionym pewnego minimum zarobków w czasie sezonu. Skutkiem zatrudnienia turnusowego oraz obrotu robotników (zwolnień i przyjęć nowych) wzrasta liczba robotników, przechodzących przez listy płac, odpowiednio zaś do tego spada ilość dniówek przepracowanych przez jednego robotnika w ciągu miesiąca. Poniższe zestawienie wykazuje tę ilość na poszczególnych kategoriach robót:

Rodzaj roboty	Ilość dni pracy w miesiącu na jednego zatrudnionego
Komunikacja:	
a) koleje	20,5
b) drogi wodne	15,1
c) drogi bite	11,9
Melioracje	16,6
Urządzenia międzymiastowe	15,3
Urządzenia miast:	
a) kanalizacja i wodociągi	17,8
b) nawierzchnie ulic	13,6
c) inne	16,8
Budowle publiczne	16,8
Budownictwo mieszkaniowe	16,6
Drobne roboty	14,3
Przeciętnie	14,1

Stan zatrudnienia na robotach publicznych wykazuje z natury rzeczy bardzo znaczne wahania sezonowe. Miesiącem najintensywniejszej pracy na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy był w r. 1936/37 lipiec, podczas gdy w roku ubiegłym był nim wrzesień. Najniższe rozmiary zatrudnienia wykazywał, jak i poprzednio, luty. Wskaźnik zatrudnienia spadł wówczas do 12,7 wobec 161,3 w lipcu.

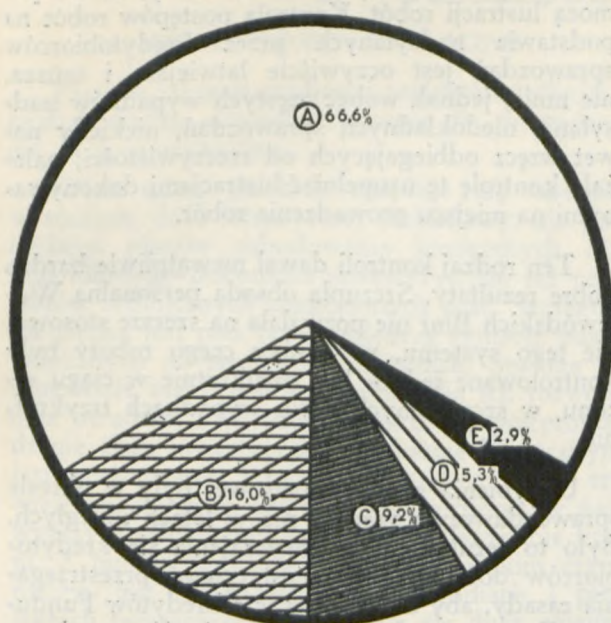
Wahania sezonowe wykazują znaczne różnice w poszczególnych rodzajach robót.

Struktura zatrudnienia według kategorii robót i w rozkładzie terytorialnym przedstawiona jest w tablicach 20 i 21. Porównanie jej w latach 1935/36 i 1936/37 wykazuje dość znaczne różnice.

Kategoria zatrudnionych	1935/36	1936/37
Robotnicy:		
niewykwalifikowani dniówkowi	56,6	66,6
„ „ akordowi	23,9	16,0
wykwalifikowani dniówkowi	10,4	9,2
„ „ akordowi	6,0	5,3
Dozór	1,7	1,6
Personel techniczny	0,7	0,6
„ administracyjny	0,7	0,7
Razem	100,0	100,0

Odsetek robotników wykwalifikowanych spadł z 16,4 do 14,5, dozoru i personelu technicznego oraz administracyjnego z 3,1 do 2,9. Jednocześnie obniżył się w dość znacznym stopniu udział w zatrudnieniu robotników wynagradzanych akordowo, mimo, że polityka Funduszu Pracy zmierzała w granicach możliwości do stosowania akordu. Spadek ten jest jednak zupełnie zrozumiały z uwagi na większy udział w akcji zatrudnienia robót samorządowych; kredytobiorcy bowiem tej kategorii częściej prowadzą roboty sposobem gospodarczym, podczas gdy system akordowy stosowany jest głównie przez przedsiębiorców prywatnych; ponadto w większych skupieniach miejskich

STRUKTURA ZATRUDNIENIA

- A — robotnicy niewykwalifikowani dniówkowi,
 B — „ „ akordowi,
 C — „ wykwalifikowani dniówkowi,
 D — „ „ akordowi,
 E — dozór, personel techniczny i administracyjny.

robotnicy bardzo często opierają się wprowadzeniu akordu.

Poszczególne województwa wykazują dość znaczne różnice w rozmiarach stosowania akordu, zarówno w stosunku do robotników wykwalifikowanych, jak i niewykwalifikowanych.

Odsetek robotników wykwalifikowanych na poszczególnych robotach waha się dość silnie, zależnie od rodzaju robót. Wynosi on najmniej, bo 2,1% przy pracach związanych z obwałowaniem rzek, największy zaś jest przy robotach w zakresie budownictwa mieszkaniowego, a mianowicie 53,2%. Odsetek dozoru oraz personelu technicznego i administracyjnego wynosi od 2,0% przy budowie dróg bitych do 8,0% w budownictwie mieszkaniowym.

Praca na akord najczęściej była stosowana przy robotach związanych z obwałowaniem rzek. Robotnicy płatni akordowo stanowili 58,8% ogółu zatrudnionych. Natomiast najmniejszy ich udział, wynoszący 0,3% wykazały roboty w zakresie gazyfikacji.

5. PŁACE

Polityka płac na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy opierała się na uchwale Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 18 stycznia 1935 r., która ustalała, że stawki płac na tych robotach powinny odpowiadać przeciętnym stawkom płac robotników przemysłowych na danym terenie. Zarobki osiągnięte w wypadku stosowania płac akordowych winny utrzymywać się w granicach o 25% wyższych od norm dniówkowych.

W ogólnych zarysach, jakkolwiek z pewnymi odchyleniami, utrzymały się płace na poziomie, jaki się ustalił w r. 1935/36 w wyniku szczególnych badań statystycznych, dotyczących płac stosowanych w przemyśle na poszczególnych terenach. Stawki były ustalane przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy przy udziale inspektorów pracy, przedstawicieli urzędów wojewódzkich, sąmorządu, pracodawców i pracowników, a następnie były zatwierdzane przez wojewodów. Kontrolę stosowania ustalonych w ten sposób stawek płac sprawował Fundusz Pracy.

Doświadczenia r. 1935/36 dały podstawę do skorygowania stawek płac ustalonych na ten okres przez ściślejsze dostosowanie ich do potrzeb lokalnych.

Pojawiające się w r. 1936/37 dążenia zmierzające do podwyżki płac mogły być tylko w niewielkiej części zaspokojone. Z uwagi bowiem na szczupłość środków finansowych, Fundusz Pracy musiał czuwać, aby zwyżka płac nie odbiła się bezpośrednio na redukcji rozmiarów zatrudnienia. Z drugiej strony Fundusz Pracy przeciwstawiał się zdecydowanie próbom obniżenia ustalonych stawek płac, jakie tu i owdzie miały miejsce ze strony przedsiębiorców, prowadzących roboty z ramienia instytucji korzystających z kredytów Funduszu Pracy.

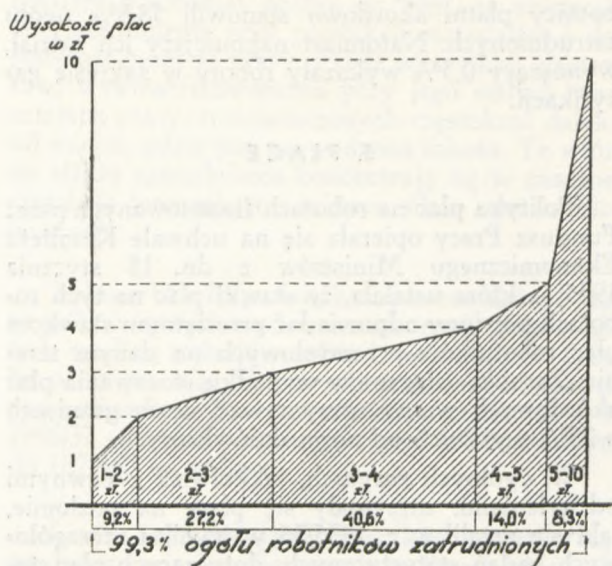
Szereg rozdzielnicy dniówkowych płac robotniczych w r. 1936/37 wykazuje pewne różnice w porównaniu z poprzednim okresem:

Okres	Odsetek robotników, których płaca wynosiła złotych								Razem
	do 0,99	1.— do 1,99	2.— do 2,99	3.— do 3,99	4.— do 4,99	5.— do 9,99	10.— do 14,99	15.—i więcej	
1935/36	0,8	16,6	33,0	28,1	14,4	6,7	0,3	0,1	100,0
1936/37	0,2	9,2	27,2	40,6	14,0	8,3	0,5	—	100,0

Stawki płac najczęściej stosowane zawierają się podobnie jak w poprzednim okresie w granicach od 2.— do 4.— zł. Skupienie w roku sprawozdawczym jest jeszcze silniejsze niż w roku ubiegłym,

w granicach tych mieści się bowiem 67,8% robotników zatrudnionych wobec 61,1% w roku poprzednim.

PLACE NA ROBOTACH

Robotnicy według wysokości zarobków dziennych w odsetkach ogólnej ich liczby w sierpniu 1936 r.

Natomiast odsetek robotników gorzej płatnych obniżył się wyraźnie. Zjawisko to jest spowodowane w pierwszym rzędzie ograniczeniem robót komunikacyjnych i melioracyjnych, prowadzonych przeważnie poza obrębem miast. Znaczna podaż pracy ze strony ludności wiejskiej, poszukującej na robotach zarobków ubocznych, jest czynnikiem obniżającym poziom płac, zwłaszcza na terenach nieco bardziej odległych od miast. W r. 1936/37 rola tego czynnika była słabsza niż poprzednio. Szczegółowe dane co do płac różnych kategorii robotników na poszczególnych rodzajach robót zawiera tablica 22.

6. KONTROLA

Kredyty przyznane przez Fundusz Pracy na wykonanie robót przewidzianych w programie na okres sprawozdawczy i określonych odnośnymi umowami, zawartymi z kredytobiorcami, były rozprowadzane w teren za pośrednictwem Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, które jednocześnie sprawowały kontrolę z ramienia Funduszu Pracy.

W myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów wymienionej w rozdziale 1. niniejszego działu, kontrola ze strony Funduszu Pracy ograniczała się do czuwania nad wykonaniem przez kredytobiorców warunków zastrzeżonych w umowach. Kontrola techniczna przy robotach wykonywanych przez organy państwowe była w ogóle wyłączona z zakresu ingerencji Funduszu Pracy, przy innych zaś robotach kontrolerzy Funduszu Pracy stwierdzali jedynie, czy kontrola ta jest przez właściwe władze wykonywana.

Kontrola prowadzona była przy pomocy sprawozdań miesięcznych, oraz sprawozdań zamknięcia, nadsyłanych przez kredytobiorców i spraw-

dzanych przez organy Funduszu Pracy, oraz za pomocą lustracji robót. Kontrola postępów robót na podstawie nadsyłanych przez kredytobiorców sprawozdań jest oczywiście łatwiejsza i tańsza, nie mniej jednak wobec częstych wypadków nadsyłania niedokładnych sprawozdań, niekiedy nawet wręcz odbiegających od rzeczywistości, należało kontrolę tę uzupełniać lustracjami dokonywanymi na miejscu prowadzenia robót.

Ten rodzaj kontroli dawał niewątpliwie bardzo dobre rezultaty. Szczupła obsada personalna Wojewódzkich Biur nie pozwalała na szersze stosowanie tego systemu, w wyniku czego roboty były kontrolowane jedno lub dwukrotnie w ciągu sezonu, w szczególnych tylko wypadkach trzykrotnie.

Uchybienia natury finansowej były w okresie sprawozdawczym rzadsze niż w latach ubiegłych. Było to rezultatem przyzwyczajenia się kredytobiorców do bardzo rygorystycznego przestrzegania zasady, aby nie pokrywać z kredytów Funduszu Pracy swych wydatków budżetowych, a w szczególności uposażeń stałego personelu. Na terenie niektórych Wojewódzkich Biur zaznaczyła się dążność do prowadzenia z kredytów Funduszu Pracy robót konserwacyjnych drogowych i ulicznych, które powinny być prowadzone z kredytów zwyczajnych.

Do uchybień natury finansowej należy również zaliczyć nieuruchamianie zadeklarowanych wkładów własnych w wysokości przewidzianej w umowach.

Dość częste były wypadki zatrudnienia robotników niezapośredniczonych przez Fundusz Pracy, zwłaszcza pochodzących ze wsi. Uchybienia te miały miejsce zwłaszcza na robotach prowadzonych przez przedsiębiorców. W niektórych wypadkach Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy zmuszone były występować do gmin z wnioskiem o nakładanie kar umownych.

Dawała się zauważyć dążność do nieprzestrzegania ustalonych umową turnusów, zwłaszcza przez zwiększanie ilości dni pracy w tygodniu. Walka z tymi tendencjami była utrudniona, bo dogadzały one zarówno kredytobiorcom jak i zatrudnionym u nich robotnikom.

Dążność do obniżenia dolnej granicy płac miała miejsce tylko tam, gdzie robotnicy nie byli należycie poinformowani o stawkach płac Funduszu Pracy. Przy płacach akordowych przekraczano niekiedy górną granicę zarobków.

Do uchybień mniejszej wagi, aczkolwiek wybitnie ujemnie odbijających się na toku prac Funduszu Pracy, należy zaliczyć nieprzedkładanie w terminie sprawozdań miesięcznych, jako też błędne ich wypełnianie.

W ostatecznym wyniku można stwierdzić, że liczba uchybień ze strony kredytobiorców zmniejszała się, jakkolwiek szczupłość aparatu kontrolnego nie pozwalała na całkowite ich usunięcie.

B. POSZCZEGÓLNE RODZAJE ROBÓT

1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE

Prace w zakresie studiów i projektów technicznych posiadają doniosłe znaczenie dla prowadzenia akcji inwestycyjnej.

Wiele miast polskich znajduje się obecnie w stadium dość intensywnej rozbudowy, nie posiadając planów zabudowania koniecznych dla prawidłowego dokonania inwestycji, ani też projektów technicznych zamierzonych prac. Szczególnie ciężka jest pod tym względem sytuacja miast położonych na ziemiach wschodnich. Stwarza to oczywiście niekorzystne warunki dla ich rozwoju oraz utrudnia, a czasem uniemożliwia przeprowadzenie akcji inwestycyjnej. Podobnie koniecznym jest opracowanie planów regionalnych, jako też wiele innych prac, których brak utrudnia w najwyższym stopniu planowe zagospodarowanie kraju. Z punktu widzenia socjalnego ważkim czynnikiem jest to, że prace przy studiach i projektach technicznych odznaczają się dużą stosunkowo liczbą zatrudnionych pracowników umysłowych, których w roku 1936/37 pracowało około 600 osób.

Ogółem Fundusz Pracy wypłacił w okresie sprawozdawczym na studia i projekty zł 793.028.—. Suma ta składa się ze zł 768.028.— przyznanych w okresie bieżącym oraz z sumy zł 25.000.— z kredytu przyznanego w roku ubiegłym i przeniesionego na okres sprawozdawczy. Udział kredytów na studia i projekty techniczne wśród ogółu kredytów wypłaconych wynosi 0,80%. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 916.843,19, obejmującą również sumy wypłacone przez Fundusz Pracy w okresie ubiegłym. Ogólny koszt wykonanych robót wraz z własnymi wkładami kredytobiorców wyniósł zł 1.592.910,94.

Podział kredytów przyznanych w okresie sprawozdawczym przedstawia się następująco:

plany regionalne	zł 277.000.—
pomiary i plany zabudowania miast	zł 150.000.—
studia i projekty wodociągowo-kanalizacyjne	zł 246.000.—
inne	zł 95.028.—
razem	zł 768.028.—

Finansowane były Biura Planów Regionalnych: Warszawy, Łodzi, Poznania, Białegostoku, Wybrzeża Morskiego, Zagłębia Górniczo-Hutniczego, Podhala i Beskidu Zachodniego, Lwowa, Zagłębia Naftowego, Huculszczyzny i Pokucia oraz Obszarów Górskich.

Pomiary i plany zabudowania miast sfinansowano w 15 miastach, zaś projekty wodociągowo-kanalizacyjne w 28 miastach.

Poza tym finansowano częściowo dwa projekty regulacji rzek, projekt gmachu Urzędu Wojewódzkiego Warszawskiego, studia geologiczne na Wołyniu oraz prace Biura Planowania przy Ministerstwie Skarbu.

2. ROBOTY KOMUNIKACYJNE

Na roboty komunikacyjne Fundusz Pracy wypłacił zł 20.591.375,14. Suma ta składa się z następujących pozycji:

z umów roku 1936/37:

gotówkowych	zł 19.703.256,94
kredytu materia-	
lowego	zł 244.291,50
z umów w roku 1935/36	zł 145.196,68
ze świadczeń w naturze za zale-	
głe podatki	zł 498.630,02
razem	zł 20.591.375,14

Wydatki Funduszu Pracy na roboty komunikacyjne wyniosły 21,50% ogółu wydatków na roboty publiczne.

Ogólny koszt wykonanych prac wraz z wkładem własnym kredytobiorców wyniósł zł 41.468.641,85. Z kredytów Funduszu Pracy kredytobiorcy wydali na roboty zł 20.704.174,77 (mieści się w tym kredyt niewykorzystany w roku 1935/36).

Wydatki Funduszu Pracy na poszczególne rodzaje robót komunikacyjnych rozkładały się jak następuje:

na roboty kolejowe	zł 1.613.705,56
na drogi wodne	zł 1.796.044,40
na drogi bite (łącznie ze świadczeniami za zaległe podatki)	zł 17.181.625,18
razem	zł 20.591.375,14

Kredytobiorcy wydali na roboty z kredytów Funduszu Pracy następujące sumy: na koleje zł 1.579.713,32, na drogi wodne zł 2.005.387,62 (nadwyżka nad sumami wypłaconymi wynika z zużytkowania kredytów z poprzedniego okresu), na drogi bite zł 17.119.073,83.

Udział robocizny i wynagrodzenia personelu technicznego i administracyjnego wynosił przy budowie dróg wodnych 62,70%, na drogach bitych 51,00%, przy budowie kolei 35,90%.

W dziale inwestycji kolejowych wymienić należy z ważniejszych robót budowę odcinków Zawiercie — Tarnowskie Góry, Żory — Pszczyna, Rybnik — Żory, Tychy — Bieruń, bocznicę kolejową w Baranowiczach i portowej w Grudziądzu.

Wybudowano 24,0 km toru kolejowego, most kolejowy długości 16 m oraz 3.087 m³ budynków stacyjnych.

Koszt tych robót wyniósł zł 3.426.545,06.

Przepracowano 282.768 dniówek.

Roboty wodno-komunikacyjne obejmowały regulację Wisły, Bugu, Muchawca, Warty, Noteci, Sanu; potoków: Mszanki, Żylicy i innych; budowę portów na Saskiej Kępie, w Czerniakowie, Żeraniu, w Płoszowie oraz na Radziwiu w Płocku. Ponadto prowadzono roboty wodne na kanale Augustowskim, przy budowie wału ochronnego na rzece Wilejce i zapory w Porąbce.

Ogółem wybudowano tam regulacyjnych 17,5 km, ubezpieczono 7,5 km, wykonano robót budowlano-betonowych 4.462 m³. Robót pomiarowych dokonano na odcinku 5,0 km i przepro-

wadzono konserwację robót regulacyjnych na odcinku 3,5 km.

Przepracowano ogółem 557.988 dniówek.

Z ważniejszych prac na drogach bitych wymienić należy roboty na następujących odcinkach dróg państwowych i samorządowych: Białoleka—Nieporęt—Wawer, Warszawa—Służewiec, Jabłonna—Modlin, Stanisławów—Dobre, Sochaczew—Żelazowa Wola, Ciechanów—Gąsawa, Spała—Teofilów—Inowódź, Łódź—Brzeziny, Niemysłów—Popów, Łowicz—Łódź—Kalisz, Będzin—Olkusz, Kielce—Chmielnik, Busko—Chmielnik, Lublin—Biłgoraj, Chełm—Kowel, Grodno—Druskiéniki, Wilno—Szumsk—Soły, Słonim—Mościszewice, Poznań—Kzeszów, Klecko—Sokolniki, Buk—Kalwaryja, Oborniki—Obrzycko, Toruń—Kowalewo, Czersk—Kosobudzy, Tczew—Międzybóże, Zgoda—Nowy Bieruń, Krynica—Muszyna, Piwniczna—Ziębice—Muszyna, Wilkowice—Kęty.

Ogółem wybudowano 491 km nowych dróg, przebudowano 641 km. Konserwację istniejących dróg przeprowadzono na ogólnej długości 4.479 km. W związku z robotami drogowymi dokonano budowy 1.061 m nowych mostów i naprawiono 3.065 m oraz przygotowano 103,8 tys m³ tłucznia. Koszt tych robót wyniósł zł 34.743.413,73.

Przepracowano ogółem 5.751.467 dniówek.

3. ROBOTY MELIORACYJNE

Charakterystyczną cechą robót melioracyjnych jest znaczny udział robocizny bezpośredniej (robocizna 63,7% kosztu robót, wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego 5,0%). Odszet kosztów przypadających na materiały wyraża się natomiast liczbą stosunkowo niewielką. Wynika stąd, że roboty melioracyjne są predestynowane do szybkiego zatrudniania znacznej ilości bezrobotnych na miejscu. Na robotach tych — w wypadkach, gdy oddalenie miejsca robót od centrów miejskich nie pozwalało na zatrudnienie bezrobotnych miejskich — zatrudniano miejscową ludność wiejską.

W roku budżetowym 1936/37 wypłacono na roboty melioracyjne zł 9.676.625,33 (w tym zł 76.827,16 kredytu przeniesionego z ubiegłego okresu). Stanowi to 10,1% ogółu kredytów wypłaconych. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 9.315.298,70. Pozostałość została przeniesiona na następny okres. Ogólny koszt robót wyniósł zł 15.315.576,36.

Poza kredytami własnymi Fundusz Pracy rozprawił między poszczególne Urzędy Wojewódzkie kredyt specjalny Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w sumie zł 4.500.000.—. Z uwagi na to, że kredyt ten nie wchodzi do planu finansowo-gospodarczego Funduszu Pracy, suma ta nie figuruje również w wydatkach dokonanych przez poszczególnych kredytobiorców, jako udział Funduszu Pracy.

Wyniki techniczne robót melioracyjnych przedstawiają się następująco: 285,1 km regulacji rzek, 21,0 km tam regulacyjnych, ubezpieczenie 75,5 km brzegów, 12 mostów, 44,4 km obwałowania brze-

gów, 46,3 regulacja kanałów, 9,1 km rowów, 20 km konserwacji kanałów i rowów oraz melioracja łąk na przestrzeni 22 ha. Dniówek przepracowano 2.752.674.

Jako ważniejsze z tych robót wymienić należy: regulację Pisi, Utraty, Ochni, Bzury, Mławki, Łysiny, Łódki, Bałutki, Neru, Olechówki, Dobrzynki, Rakówki, Strawy, Moszczenicy, Pokrzewnicy, Bawołu, Oleśnicy, Radomki, Warty, Pilicy, Czarnej Przemszy, Kamienniej, Drzewiczki, Zielawy, Białki, Bystrzycy, Krzyny, Udali, Welnianki, Leśnej Prawej, Nurca, Orlanki, Rozogi, Piasecznicy, Broku, Lidziei, Berdówki, Lipnicy, Ujścia, Turii, Miały, Obry, Żydówki, Baryczy, Górnej Orli, Gąsówki, Wełny, Osy, Lutryny, Działdówki, Brynicy—Rudy, Wisły, Białki, Łowicy i Rawy na Śląsku, Górnej Białej, Pełtwi, Tyśmienicy, Rydelówki, Strypy, Strugi Toruńskiej oraz potoków: Wątoka, Babic, Macochy i innych.

W dziedzinie obwałowań wykonano obwałowania: Dunajca w Nowosądeckim, Wisły pod Puławami, Słuczy w Bereznie, Warty i Prosnicy w Poznańskim, a poza tym wały na nizinie Radwan-Karcz, w Dolinie Janiszowskiej, pod Chełmem, Świeciem, Opaleniem itd.

Roboty odwadniające były prowadzone w Puszczy Kampinoskiej, pod Grajewem i na Kresach.

4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE

W tej dziedzinie robót Fundusz Pracy, podobnie jak w roku ubiegłym, finansował tylko międzygminne urządzenia elektryfikacyjne.

W okresie sprawozdawczym 1936/37 Fundusz Pracy wypłacił kredytobiorcom zł 245.000.—. Udział powyższej sumy w ogóle wypłaconych kredytów wynosi 0,3%. Kredytobiorcy wykorzystali z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym sumę zł 145.000.—. Pozostałość kredytów została przeniesiona na następny okres. Ogólny koszt robót wyniósł zł 325.029,24.

Pomocą finansową objęte zostały roboty prowadzone przez Związek Elektryfikacyjny Międzygminny Województwa Warszawskiego przy budowie sieci elektrycznej wysokiego napięcia do Żychlina, przez Międzygminny Związek Elektryfikacyjny Województwa Lubelskiego przy przyłączaniu osiedli do linii przesyłowych oraz przez Związek Samorządowy Powiatu Trembo-welskiego przy elektryfikacji powiatu.

Wykonano ogółem 56,4 km sieci wysokiego napięcia, 4 stacje transformatorowe i 30 km robót pomiarowych.

Dniówek przepracowano 39.275.

5. INWESTYCJE MIEJSKIE

Finansowanie inwestycji miejskich odgrywało największą rolę w kredytach Funduszu Pracy. Wynika to zarówno z faktu, że bezrobocie miejskie stanowi zasadniczy przedmiot zainteresowań Funduszu Pracy, zatrudnianie zaś bezrobotnych na pracach odległych od miast napotyka często na wielkie, niekiedy nieprzezwyciężalne trudności. Ponadto wiele spośród urządzeń, jak gazownie, elektrownie, rzeźnie, chłodnie itd. zapewnia wystarczającą stopę rentowności bezpośredniej dla

umożliwienia amortyzacji włożonego kapitału, a przez to spłaty kredytów Funduszu Pracy.

Suma zł 54.787.518,59 wypłacona kredytobiorcom Funduszu Pracy w roku budżetowym 1936/37 stanowi 57,2% ogółu kredytów wypłaconych na roboty publiczne i przewyższa niemal dwukrotnie analogiczną sumę z roku 1935/36.

Kredytobiorcy wydali ogółem zł 73.735.353,69, w czym z kredytów Funduszu Pracy zł 48.847.398,90. Pozostałość kredytów została przeniesiona na następny okres.

Na poszczególne rodzaje inwestycji miejskich wypłacił Fundusz Pracy następujące kwoty:

1. kanalizacja	zł 7.095.092,71
2. wodociągi	zł 12.065.430,86
3. urządzenia elektryczne	zł 362.358.—
4. gazyfikacja	zł 131.986,37
5. urządzenia komunikacyjne	zł 1.054.463,64
6. chłodnie, rzeźnie, targowiska	zł 2.820.564,25
7. urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	zł 1.016.660,37
8. nawierzchnie ulic	zł 29.158.738,25
9. przygotowanie terenów budowlanych	zł 373.094,14
10. przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	zł 709.130.—
razem	zł 54.787.518,59

Jak z powyższego zestawienia wynika, największy nacisk położony został na budowę i ulepszenie nawierzchni ulic, które są bolączką bodaj wszystkich miast w Polsce i których fatalny stan, podnosząc koszty transportu, ujemnie odbija się na życiu gospodarczym i kulturalnym miast. Z robót miejskich roboty uliczne odznaczają się obok przygotowania terenów budowlanych i terenów pod ogrody działkowe największym odsetkiem wydatków na robociznę bezpośrednią i wynagrodzenie wyższego personelu. Odsetek ten wynosi 55,1% kosztu robót.

Kredyty wypłacone na budowę nawierzchni ulic wynoszą zł 29.158.738,25 i stanowią 30,5% całkowitej sumy wydatków na roboty publiczne. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 27.101.316,63, obejmującą również sumy wypłacone przez Fundusz Pracy w okresie ubiegłym. Ogólny koszt robót wyniósł zł 43.633.994,20.

Roboty tej kategorii prowadzone były w niemal 300 miastach i osiedlach, a wyniki techniczne przedstawiają się następująco: wykonano nowych nawierzchni 374,2 km, przebrukowano i wyremontowano ulic na przestrzeni 165,2 km, dokonano konserwacji 190,4 km; mostów wybudowano 357 m, przepustów naprawiono 25 m, wreszcie zabrukowano 237,7 tys. m² placów.

Przepracowano przy tym 6.184.134 dniówek.

Na budowę wodociągów i kanalizacji wypłacono kredytobiorcom zł 19.160.523,57, co stanowi 20,0% ogólnej sumy wydatków Funduszu Pracy na roboty publiczne. Z tego na wodociągi przypada zł 12.065.430,86, a na kanalizację zł 7.095.092,71.

Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 10.805.954,95 przy robotach wodociągowych i zł 6.727.038,21 przy robotach kanalizacyjnych. Pozostałość kredytów Funduszu Pracy została przeniesiona na następny okres. Całkowity koszt robót wyniósł zł 14.228.726,77 przy wodociągach i zł 9.090.661,84 przy kanalizacji.

Roboty wodociągowe prowadzone były w Żyrardowie, Włocławku, Otwocku, Puławach, Ciechanowie, Mławie, Kaliszu, Zawierciu, Sandomierzu, Siedlcach, Chełmie, Łomży, Brześciu n/B., Łucku, Równem, Lublinie, Chrzanowie, Wadowicach, Szczakowej, Stanisławowie, Krzeszowicach, Limanowej, Rzeszowie, Sanoku, Morszynie, Brzeżanach, Przemyślanach i innych.

Roboty kanalizacyjne w: Włocławku, Żyrardowie, Pabianicach, Otwocku, Zamościu, Białymstoku, Grodnie, Łucku, Chrzanowie, Zakopanem, Wadowicach, Krzeszowicach, Przemyślu, Borysławiu, Rzeszowie, Dolinie, Kołomyi, Stryju, Morszynie, Tarnopolu, Zaleszczykach, Złoczowie i innych.

Ponadto rozbudowano istniejące urządzenia w Płocku, Modlinie, Łodzi, Piotrkowie, Kielcach, Radomiu, Będzinie, Sosnowcu, Dąbrowie Górniczej, Częstochowie, Olkuszu, Lublinie, Drusienikach, Wilnie, Słonimie, Poznaniu, Ostrowie Wlkp., Grudziądzu, Toruniu, Chełmży, Podgórzu, Starogardzie, Tczewie, Wejherowie, Gdyni, Chorzowie, Katowicach, Tarnowskich Górach, Krakowie, Białej, Przemyślu, Lwowie, Stanisławowie i innych.

Ogółem wybudowano 4 studnie artezyjskie, 25 studzien wzorowych, założono 176,4 km sieci kanalizacyjnej i 217,3 km sieci wodociągowej. Ponadto wykonano 54 przyłączeń domowych do kanalizacji i 4 do wodociągów oraz 1.629 m³ różnych budowli kanalizacyjnych i 23.144 m³ różnych budowli wodociagowych. Przepracowano 1.147.547 dniówek przy wodociągach i 1.075.851 przy kanalizacji.

Na elektryfikację miast Fundusz Pracy wypłacił zł 362.358.—, co stanowi 0,4% ogółu sum wypłaconych. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 371.858.—, obejmującą również sumy wypłacone przez Fundusz Pracy w okresie ubiegłym. Ogólny koszt prowadzenia robót wyniósł zł 757.380,62.

Finansowane były roboty w Grójcu, Wyszkowie, Grodnie, Ostrowiu Mazowieckim, Brześciu n/B., Kowlu, Buczaczu, Chorostkowie, Zborowie i innych.

Wykonano ogółem 8,5 km sieci elektrycznej wysokiego napięcia, 41,7 km sieci niskiego napięcia, przeprowadzono remont przewodów elektrycznych na przestrzeni 12 km oraz wybudowano 3.458 m³ budynków. Przepracowano 47.219 dniówek.

W dziedzinie gazyfikacji kredyt wypłacony wynosił zł 131.986,37, co w stosunku do ogólnej sumy kredytów stanowi 0,1%. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 134.486,37, obejmującą również sumy wypłacone przez Fundusz Pra

cy w okresie ubiegłym. Ogólny koszt robót wyniósł zł 188.593,81.

Finansowane przez Fundusz Pracy roboty prowadzone były w Piotrkowie, Tarnowie i Krakowie. Ogółem na robotach tych wykonano 7,7 km przewodu gazowego, 100 m³ zbiorników gazowych i 317 m³ budynków. Dniówek przepracowano 14.921.

Na urządzenia komunikacyjne wypłacono zł 1.054.463,64, co stanowi 1,1% ogólnej sumy kredytu wypłaconego na roboty publiczne przez Fundusz Pracy.

Kredytobiorcy zużytkowali z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym sumę zł 521.649,96. Kredyt niezużytkowany przeniesiony został na okres następny. Ogólny koszt robót wyniósł zł 973.885,67.

Roboty prowadzone były w Warszawie, Krakowie i Lwowie (linie tramwajowe), Kościerzynie, Grodnie i Suwałkach (lotnisko). Ogółem wybudowano 5,7 km linii tramwajowych, 12,7 ha lotnisk i 2.529 m³ budynków. Przepracowano 58.233 dniówek.

Poważne znaczenie w polityce inwestycyjnej Funduszu Pracy posiada budowa **chłodni, rzeźni i targowisk**. Udział tej pozycji w ogólnej sumie wypłaconych kredytów wynosił w r. 1933/34 — 0,8%, w r. 1934/35 — 1,3%, w r. 1935/36 — 1,4%, wreszcie w r. 1936/37 — 2,9%, tj. zł 2.820.514,25. Ogólny koszt robót wyniósł zł 2.799.944,89, w tym udział Funduszu Pracy zł 1.819.085,13.

Roboty prowadzone były w Radzyminie, Kuntie, Ciechocinku, Gostyninie, Sierpcu, Żurominie, Wołominie, Inowłodzu, Piotrkowie, Kaliszu, Uniejowie, Turku, Zgierzu, Dobrej, Częstochowie, Skarżysku, Sokołowie, Garwolinie, Drohiczynie, Grodnie, Świsłoczy, Tykocinie, Choroszczy, Hajnówce, Trokach, Głębokiem, Mołodecznie, Oszmianie, Postawach, Nowogródku, Lidzie, Zdzięciole, Klecku, Mirze, Łunińcu, Kowlu, Powursku, Zbąszyniu, Nowym Mieście, Śniatynie, Zabłotowie, Stanisławowie, Mikołajowie, Kowalewie, Gdyni, Chorzowie, Dębicy, Borysławiu, Rymanowie, Horodence, Kosowie, Bursztynie i innych.

Ogółem wykonano 93.297 m³ budynków, zabrukowano 34.381 m² targowisk i wykończono 40.621 m³ budynków. Przepracowano 238.587 dniówek.

Na urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego Fundusz Pracy wypłacił zł 1.016.660,37, co stanowi 1,1% ogólnej sumy kredytów.

Kredytobiorcy zużytkowali z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym sumę zł 688.442,66. Kredyt niezużytkowany przeniesiony został na okres następny. Wartość wykonanych robót wyniosła zł 1.208.893,92.

Prace przy wykonaniu stadionów, boisk i innych urządzeń z tej dziedziny prowadzone były w Warszawie, Łodzi, Turku, Kielcach, Radomiu, Siedlcach, Garwolinie, Radzynie, Zamościu, Białymstoku, Wilnie, Stołpcach, Brześciu n/B., Dawidgródku, Łucku, Bydgoszczy, Kościanie, Gdyni, Krakowie, Horodence, Zaleszczykach i innych.

Wykonano ogółem 23 ha boisk i stadionów, 944 m bieżni, 11,7 tys. m² kąpielisk. Ponadto wykończono 17,3 tys. m³ robót budowlanych i wybudowano 13,7 tys. m³ nowych budynków.

Przepracowano 280.649 dniówek.

Przygotowanie terenów budowlanych jest niezmierznie ważne w miastach o szybkim tempie rozwoju. W zakres robót tego rodzaju wchodzi prace bardzo różnorodne, jak niwelacja terenów, przeprowadzanie nowych ulic oraz dokonywanie niezbędnych instalacji.

Na powyższe roboty Fundusz Pracy wypłacił kredytobiorcom zł 373.094,14, co stanowi 0,4% ogólnej sumy kredytów wypłaconych. Kredytobiorcy zużytkowali z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym sumę zł 403.484,62, która obejmuje również kredyty wypłacone przez Fundusz Pracy w okresie ubiegłym. Ogólny koszt robót wyniósł zł 567.044,15.

Prace te były wykonywane w Lublinie i Krakowie. Wykonano doprowadzeń sieci elektrycznych o ogólnej długości 0,9 km, sieci kanalizacyjnej 1,2 km i wodociągowej 1,4 km oraz wybudowano 5,4 km nowych ulic.

Przepracowano 64.771 dniówek.

Akcja **ogrodów działkowych**, posiadająca wielkie znaczenie kulturalne i społeczno-gospodarcze, prowadzona była przez Fundusz Pracy w ramach tzw. akcji specjalnych. Akcja ta jest szczegółowo omawiana w dziale VIII niniejszego sprawozdania, tu zaś wypada wspomnieć jedynie o przygotowaniu terenów pod ogrody działkowe.

Roboty te prowadziły, przy pomocy finansowej Funduszu Pracy, organizacje społeczne oraz Zarządy Miejskie. Fundusz Pracy uruchomił na ten cel sumę zł 709.130.—. Z sumy tej kredytobiorcy wydali zł 274.082,37. Pozostałość została przeniesiona na okres następny. Ogólny koszt robót wyniósł zł 286.227,82, przy czym najwięcej, bo 88,5% pochłonęła robocizna i wynagrodzenie wyższego personelu.

Roboty były prowadzone przede wszystkim na Śląsku, w Warszawie, Wilnie i Krakowie, a poza tym w nieznacznych rozmiarach w mniejszych miastach województwa tarnopolskiego. Liczba urządzonych działek wynosi 1.717, poza tym przygotowano 73 ha terenu.

6. BUDOWLE PUBLICZNE

Na finansowanie budownictwa publicznego Fundusz Pracy wypłacił w okresie sprawozdawczym 1936/37 zł 3.752.584,14, co stanowi 3,9% ogółu sum wypłaconych na roboty. Z sumy tej przypada na budowę **szkół** — zł 1.121.898,85, na budowę **szpitali** — zł 839.588,37, na **inne budynki** — zł 1.791.096,92. Należą tu gmachy administracyjne, remonty kościołów i zabytków historycznych i roboty pokrewne. Kredytobiorcy z kredytów Funduszu Pracy wykorzystali w okresie sprawozdawczym sumę zł 3.253.495,73. Pozostałość sum wypłaconych przeniesiona została na następny okres. Ogólny koszt robót wyniósł zł 8.596.065,65.

Wyniki pracy przedstawiają się następująco: wybudowano 25 nowych szkół, rozbudowano 38.

W dziedzinie budownictwa szpitalnego rozbudowano 7 szpitali. Poza tym wybudowano 10 różnych nowych budynków, a rozbudowano 52.

Ogólna pojemność nowych budynków szkolnych wynosi 127,1 tys. m³, wykonanych 80,3 tys. m³. Remontów wykonano 10,2 tys. m³. Pojemność nowych szpitali wyraża się liczbą 13,5 tys. m³ przy 111,4 tys. m³ szpitali wykonanych i 3,1 tys. m³ dokonanych remontów. W dziedzinie „innych” budynków wykonano 263,0 tys. m³ budynków nowych, wykonano 168,8 tys. m³ i dokonano remontów 26,1 tys. m³. Przepracowano 699.281 dniówek.

7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

W okresie sprawozdawczym 1936/37 finansowanie budowy tanich mieszkań ograniczało się niemal wyłącznie do akcji Towarzystwa Osiedli Robotniczych. Stosunkowo niewielką sumę, bo zł 23.500.— otrzymał Komitet Budowy Osiedli Robotniczych w Szamotułach.

Ogółem wypłacono kredytobiorcom złotych 5.023.500.— (z czego Towarzystwo Osiedli Robotniczych otrzymało sumę zł 5.000.000.—). Stanowi to 5,3% ogólnej sumy kredytów udzielonych. Kredytobiorcy zużytkowali z kredytów Funduszu Pracy sumę zł 4.735.281,29. Pozostały kredyt przeniesiony został na okres następny. Ogólny koszt robót wyniósł zł 5.767.589,50.

Roboty były prowadzone w Radomiu, Gdyni, Janowej Dolinie, Grudziądzu, Mościcach, Haj-

nówce, Szopienicach, Siemianowicach, Siedlcach, Krakowie, Poznaniu i innych.

Ogółem wykonano nowych budynków 255,0 tys. m³ oraz przeprowadzono robót wykończeniowych 63,6 tys. m³.

Przepracowano dniówek 188.437.

8. DROBNE ROBOTY

Do działu tego należą — między innymi — ryczałty postawione do dyspozycji wojewodów, z których dokonywane są drobne prace nie zawsze dające się zaliczyć do poszczególnych działów robót według klasyfikacji Funduszu Pracy. Celowość tych sum dyspozycyjnych polega na możliwości szybkiego likwidowania ostrych stanów bezrobocia i na umożliwieniu dokonywania niewielkich robót o znaczeniu lokalnym.

Na prowadzenie drobnych robót Fundusz Pracy wypłacił zł 844.767,10, co stanowi 0,9% ogółu sum wypłaconych. Kredytobiorcy zużytkowali w okresie sprawozdawczym z kredytów Funduszu Pracy sumę zł 738.814,41. Pozostałe kredyty przeniesione zostały na następny okres. Ogólny koszt robót prowadzonych przy pomocy Funduszu Pracy wyniósł zł 2.149.832,74.

Z ważniejszych robót, zaliczonych do tego działu, wymienić należy budowę szlamowni kaolinu w Kostopolu.

Ogółem przepracowano 251.604 dniówek.

VI. AKCJA ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY

A. AKCJA W RAMACH FUNDUSZU PRACY (1. IV 1936 r. – 15. IX 1936 r.)

1. ORGANIZACJA AKCJI I DZIAŁALNOŚĆ WYCHOWAWCZA

Ogólne warunki pracy. Okres czasu od przejęcia akcji zatrudnienia młodzieży przez Fundusz Pracy w dniu 1.XII 1935 r. aż do zakończenia roku budżetowego 1935/36 był poświęcony w większym stopniu pracom przygotowawczym i planowaniu akcji, niż bezpośredniemu jej wykonaniu (por. Sprawozdanie z działalności Funduszu Pracy za okres od 1 kwietnia 1935 r. do 31 marca 1936 r.). Ustalone wytyczne miały być zrealizowane w pełni dopiero w roku 1936/37. Wprowadzenie ich w życie napotykało jednak na pewne trudności, związane: 1) ze spodziewanym przekazaniem akcji Ministerstwu Spraw Wojskowych, na skutek czego wszelkie poczynania musiały być z konieczności obliczane na niezbyt długą metę; 2) ze spóźnionym uruchomieniem przez niektórych kredytobiorców robót, przeznaczonych na zatrudnienie młodzieży, co oczywiście pociągnęło za sobą trudności w planowym przeprowadzeniu zaciągu i wywołało podrożenie kosztów jednostkowych akcji wobec konieczności utrzymywania w ciągu dwóch miesięcy, przy zmniejszonych stanach liczbowych drużyn, aparatu administracyjnego przygotowanego do prowadzenia pełnego stanu O. D. R.

Organizacja akcji. Z początkiem okresu sprawozdawczego (dnia 1.IV 1936 r.) istniejące w Biurze Głównym Funduszu Pracy Biuro Zatrudnienia Młodzieży i Biuro Zaopatrywania zostały przekształcone na Wydział Zatrudnienia Młodzieży i Wydział Zaopatrywania.

Do Wydziału Zatrudnienia Młodzieży należały sprawy związane z zatrudnieniem, doksztalceniem, wychowaniem fizycznym i obywatelskim oraz przysposobieniem wojskowym uczestników O. D. R., prowadzenie warsztatów dla młodzieży, przygotowanie kadr fachowych, załatwianie spraw zakwaterowania i spraw pomocy sanitarnej. Do Wydziału Zaopatrywania należały, w zakresie akcji młodzieżowej, sprawy zaopatrywania materialnego O. D. R. i administracja obiektami rolnymi.

Odpowiednikami Wydziału Zatrudnienia Młodzieży w Biurze Głównym były Referaty Zatrudnienia Młodzieży w Wojewódzkich Biurach Funduszu Pracy.

Ochotnicze Drużyny Robocze pozostały, podobnie jak w okresie ubiegłym, podstawową jednostką organizacyjną akcji zatrudnienia młodzieży. Organizacja drużyn nie uległa zmianom. Na czele ich stali kierownicy, dzielili się one na zastępy i sekcje.

Zaciąg do drużyn. W kwietniu roku sprawozdawczego wobec rozpoczęcia prac inwestycyjnych, Fundusz Pracy przystąpił do uzupełnienia stanów O. D. R. Kandydatów przyjmowano w następującej kolejności:

- a) młodzież bezrobotną pozbawioną opieki rodziców;
- b) dzieci rodziców, którzy korzystali z akcji pomocy doraźnej Funduszu Pracy i opieki społecznej samorządów miejskich;
- c) dzieci rodziców bezrobotnych;
- d) młodzież bezrobotną rodziców pracujących.

Wobec nieuniknionego w tego rodzaju akcji odpływu młodzieży z O. D. R., zachodziła konieczność stałego uzupełniania drużyn drogą dodatkowych zaciągów, które przeprowadzono w maju, czerwcu i lipcu 1936 r.

Poniższe zestawienie charakteryzuje stany liczbowe O. D. R.:

Data	Liczba drużyn			Stan liczebny w drużynach		
	męskich	żeńskich	razem	męskich	żeńskich	razem
30. IV 1936r.	71	8	79	5.288	625	5.913
31. V „	81	8	89	6.542	611	7.153
30. VI „	111	9	120	8.819	694	9.513
31. VII „	112	9	121	8.360	722	9.082
31. VIII „	114	9	123	9.534	721	10.255
15. IX „	116	9	125	9.916	751	10.667

Odrębną kategorię stanowiły 4 drużyny Związku Strzeleckiego w Olkuszu, finansowane przez Fundusz Pracy i pozostające pod jego nadzorem. Stan liczebny tych drużyn wynosił 220 osób. Były one prowadzone w miejscowościach o największym nasileniu bezrobocia młodzieży, tj. w Bolesławiu, Olkuszu, Ogrodzieńcu i Pilicy.

Były to drużyny otwarte: uczestnicy przebywali w nich od godz. 6-ej do 17-ej.

Zgodnie ze stanem żywienia ogólna liczba junakodni w okresie od 1.IV 1936 r. do 15.IX

1936 r., charakteryzująca rozmiary akcji, prowadzonej bezpośrednio przez Fundusz Pracy, wynosi 1.415.184 (w tym na drużyny Związku Strzeleckiego przypada 30.024 junakodni).

Stały personel akcji, administracyjny (wchodzący w skład personelu organów Funduszu Pracy) oraz terenowy, przydzielony do poszczególnych drużyn (kierownicy drużyn, instruktorzy wyszkolenia, lekarze, inspektorzy i technicy) liczył w dniu przekazania akcji łącznie 323 osoby.

Zakwaterowanie, zaopatrzenie, wyżywienie, stan zdrowotny. Pewne trudności w zakwaterowaniu sprawiło późne rozpoczęcie robót oraz wykonywanie ich nie w jednym miejscu. W ciągu okresu sprawozdawczego trwały prace nad podniesieniem stanu zakwaterowania, co było możliwe dzięki budowaniu przez warsztaty stolarskie Funduszu Pracy w Grodnie przenośnych baraków.

Zaopatrywanie drużyn odbywało się bądź w naturze, bądź w gotówce. W naturze otrzymywały drużyny sprzęt kwaterunkowy, kancelaryjny, świetlicowy i sportowy. Ryczałty pieniężne były przydzielane na zakup we własnym zakresie artykułów żywnościowych oraz na konserwację i drobne remonty.

Stan zdrowotny był na ogół dobry. Zanośwano 6.691 wypadków zachorowań. Najwięcej (26,50%) stanowiły uszkodzenia ciała, jak: otarcia, odparzenia i rany przeważnie drobne; drugie miejsce (17,40%) zajmują letnie choroby sezonowe; dalej idą choroby narządów oddechowych (13,20%); choroby skórne i tkanki podskórnej (9,00%) itd. Sprawa ubezpieczenia junaków od wypadków została załatwiona w ten sposób, że w poszczególnych nieszczęśliwych wypadkach, po przeprowadzeniu dochodzenia przez Ubezpieczalnię Społeczną, przyznawana była junakom renta wypadkowa. Wypłata odbywała się na poczet przyszłych rozrachunków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z Funduszem Pracy.

Działalność wychowawcza. W okresie sprawozdawczym opracowano regulamin, jako też dwuletni program wyszkolenia. Obejmował on zarówno metody, jak i treść działalności wychowawczej. Na treść programu wyszkolenia składały się: historia Polski, nauka obywatelska, zagadnienia ochrony i bezpieczeństwa pracy, przysposobienia zawodowego i wojskowego, spółdzielczości i higieny (specjalnie pierwsza pomoc w nagłych wypadkach), a ponadto czytanie i pisanie (dla analfabetów i półanalfabetów). Ponadto należały tu zajęcia praktyczne, jak: ćwiczenia w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, praca w kołach pracy społecznej i kulturalnej tworzonych w O. D. R., w samorządach drużyn oraz w okolicznych organizacjach społecznych.

Systematyczna realizacja programu zaczęła się od daty przyjęcia go przez Komisję dla Spraw Młodzieży Rady Funduszu Pracy, czyli od I.VII 1936 r. Do tego czasu wydawane były miesięczne programy.

Obowiązkowe doksztalcanie, któremu podlegało 1.435 junaków i junaczek, prowadzone było na dwóch poziomach: A — dla analfabetów oraz półanalfabetów, i B — dla słabo czytających i piszących.

Przygotowanie junaków do pracy spółdzielczej odbywało się na drodze teoretycznej i praktycznej.

Przygotowanie teoretyczne prowadzone było głównie w okresie zimowym, drogą samokształcania. Junacy i junaczki, pracujący w spółdzielczości, wzięli udział w kursie wyszkolenia spółdzielczego, zorganizowanym przez Związek Spółdzielni Spożywców R. P. „Społem” w Ustroniu pod Łodzią.

Przygotowanie praktyczne odbywało się drogą organizacji i prowadzenia spółdzielni spożywczych przy drużynach oraz spółdzielni wytwórczych.

Prowadzono również pracę świetlicową oraz uporządkowano i uzupełniono sieć biblioteczną. Praca instrukcyjna była uzupełniona specjalnymi wydawnictwami młodzieżowymi.

2. PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE

Fundusz Pracy przywiązywał dużą wagę do akcji przysposobienia zawodowego, biorąc pod uwagę jej znaczenie dla walki z bezrobociem wśród młodzieży. W początkach okresu sprawozdawczego odbyły się egzaminy na kursach prowadzonych w okresie ubiegłym. Absolwenci kursów hotelarskiego i okrętowego otrzymali początkowo praktyki, a potem pracę w hotelach i na okrętach „Piłsudski” i „Batory”. Absolwenci pierwszego kursu wodno-melioracyjnego uzyskali płatne praktyki z ramienia Ministerstwa Rolnictwa w Urzędach Wojewódzkich. Absolwenci kursu ślusarsko-mechanicznego uzyskali dyplom czeladniczy i dalszą pracę w warsztacie mechanicznym w Wolborzu. Absolwenci kursu kamieniarskiego zostali skierowani na kurs brukarski i część ich znalazła zatrudnienie w kamieniołomach w Janowej Dolinie. Słuchacze kursu szewskiego uzyskali promocję na kurs drugi. Absolwenci kursu betoniarskiego powrócili do pracy w O. D. R., gdzie nabyta umiejętność znalazła zastosowanie przy budowie boisk sportowych.

W okresie sprawozdawczym zorganizowano 11 kursów przysposobienia zawodowego, liczących 365 słuchaczy i 70 słuchaczek. Kursy prowadzone były w zakresie prac melioracyjnych, ślusarstwa i mechaniki, obsługi samochodów, obsługi okrętów, hotelarstwa, gospodarstwa domowego, z uwzględnieniem w większości tych działów daleko posuniętej specjalizacji słuchaczy.

Poza kursami przysposobienia zawodowego organizowano również przeszkolenie na robotach publicznych i warsztatowych celem usprawnienia w wykonywanych pracach.

Pełnemu lub częściowemu przysposobieniu zawodowemu podlegało w okresie sprawozdawczym 1.577 junaków i junaczek.

Specjalnie zdolnym i pilnym junakom udzielało stypendiów w celu uzupełnienia wykształcenia

w zakresie licealnym, bądź też w zakresie kursów zawodowych. Ogółem udzielono 32 takich stypendiów.

3. ZATRUDNIENIE

Mimo usilnych starań ze strony Funduszu Pracy sezon robót w roku 1936/37 rozpoczął się z opóźnieniem, co z góry przesądziło niemożność odpracowania w całości przewidywanych ilości junakodni.

Na robotach melioracyjnych odchylenie od przewidzianego terminu robót było na ogół niewielkie. Roboty były uruchomiane w ciągu kwietnia. Natomiast roboty drogowe rozpoczęto w czerwcu, lipcu, a nawet i sierpniu roku sprawozdawczego. Ponadto programy ich ulegały częstym zmianom.

Powyższe przyczyny łącznie z trudnościami przeprowadzenia zaciągu odpowiednio do zasad przyjętych przez Fundusz Pracy spowodowały to, że zamiast przewidywanego przeciętnego stanu 13.500 junaków, stan maksymalny wyniósł około 10.500 junaków, co przyczyniło się do podniesienia kosztu akcji, w stosunku do osiągniętych przez nią wyników pracy.

Z maksymalnego stanu 125 drużyn zatrudnionych było:

na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Komunikacji	75	drużyn
na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych	17	"
na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Spraw Wojskowych	9	"
na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Poczty i Telegrafów	2	"
na robotach samorządowych i społecznych	4	"
na robotach warsztatowych	12	"
na robotach własnych (rolnych, remontowych, budowlanych, w składnicach itd.)	6	"
razem	125	drużyn

Poza tym na robotach samorządowych i społecznych pracowały 4 drużyny Związku Strzeleckiego (por. uwagi o zaciągu do drużyn).

Tabela umieszczona poniżej daje zestawienie dniówek, przepracowanych i straconych na robotach (wskutek niepogody lub z winy kierownictwa robót) oraz ich wartość, licząc według przyjętych norm zł 2,50 za dniówkę przepracowaną i zł 2.— za straconą.

Stosunkowo różny odsetek dniówek, straconych na poszczególnych rodzajach robót, tłumaczy się niejednakościami warunkami atmosferycznymi w terenie. O. D. R., zatrudnione w okolicach podgórskich, gdzie były częste deszcze, miały stosunkowo więcej straconych dniówek od O. D. R., pracujących w innych okolicach.

Rodzaj robót	Dniówki		Wartość dniówek w złotych
	przepracowane	stracone	
Roboty Ministerstwa Komunikacji:			
koleje	33.642	2.391	88.887.—
drogi bite	267.530	19.640	708.105.—
drogi wodne	212.636	13.765	559.120.—
Roboty Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych:			
obwałowanie rzek	139.917	17.166	384.124,50
Roboty Ministerstwa Spraw Wojskowych	73.419	4.650	192.847,50
Roboty Ministerstwa Poczty i Telegrafów	11.350	536	29.447.—
Roboty samorządowe i społeczne	25.424	1.932	67.424.—
Roboty Drużyn Związku Strzeleckiego	25.312	2.650	68.580.—
R a z e m	789.230	62.730	2.098.535.—
Roboty warsztatowe:			
w warsztatach męskich	46.875	2.218	121.623,50
" " żeńskich	75.536	9.345	207.530.—
Roboty własne	63.846	3.172	165.959.—
R a z e m	186.257	14.735	495.112,50
O G Ó Ł E M	975.487	77.465	2.593.647,50

Ogólnie więc kredyt na roboty publiczne w formie pracy junaków wyniósł zł 2.098.535.—. Wartość dniówek na robotach warsztatowych i własnych wyniosła zł 495.112,50.

Odsetek dniówek przepracowanych do dniówek możliwych wyniósł 88,00%. Ten wysoki stosunek osiągnięty został dzięki rygorystycznemu unikaniu tzw. „przestojów“, tj. dni oczekiwania na robotę. W trudnych warunkach, w jakich znalazła się akcja zatrudnienia młodzieży wskutek spóźnionego uruchomienia robót ze strony części kredytobiorców i spowodowanej przez to niemożności planowego przeprowadzenia zaciągów do O. D. R., ustrzeżenie się od „przestojów“ mogło być osiągnięte tylko kosztem jakości materiału ludzkiego, gdyż zaciągi do drużyn musiały być przeprowadzone w przyspieszonym tempie tuż przed terminem uruchomienia roboty, co nie pozwalało na dostateczną selekcję zgłaszających się kandydatów.

W poszczególnych miesiącach odsetek dniówek przepracowanych przedstawiał się następująco:

w kwietniu	— 76,20%
w maju	— 89,70%
w czerwcu	— 82,00%
w lipcu	— 90,90%
w sierpniu	— 89,00%
we wrześniu	— 86,20%

4. STRONA FINANSOWA AKCJI

Według zredukowanego w lipcu 1936 r. preliminarza budżetowego akcji zatrudnienia młodzieży wydatki przewidziane zostały w wysokości

zł 9.324.409.—. Na okres prowadzenia tej akcji przez Fundusz Pracy przypadłoby odpowiednio do długości tego okresu (pięć i pół miesiąca) zł 4.273.687.—, wydatkowano faktycznie zło- tych 3.296.723,59, tj. 77,1% sumy preliminowanej, przypadającej na ten okres.

Wydatki — według ich przeznaczenia — przed- stawiają się następująco:

Rodzaj wydatków	Prelimino- wano na 1936/37 r.	Część sumy prelimi- nowanej, przypada- jąca na 5 ¹ / ₂ miesiąca	Wydatki dokonane
	z ł o t y c h		
Koszty ogólne . .	785.504	360.022	364.464,95
Transporty	431.290	197.674	224.031,14
Zakwaterowanie .	443.886	203.448	136.747,53
Utrzymanie junaków	5.374.631	2.463.373	1.809.132,76
Odnowienie materia- łów	1.080.270	495.124	364.188,71
Utrzymanie składnic	69.960	32.065	32.380,92
Warsztaty	75.600	34.650	53.765,80
Opieka lekarska . .	372.148	170.568	94.534,58
Oświata i wychowa- nie	414.620	190.034	84.270,65
Inwestycje stałego kwaterunku . . .	261.500	119.854	125.234,79
Rolnictwo	15.000	6.875	7.971,76
Razem .	9.324.409	4.273.687	3.296.723,59

Poszczególne wydatki z natury rzeczy nie roz- kładają się równomiernie w ciągu całego okresu budżetowego. Sezonowy ich charakter wywołuje zrozumiałe zupełnie odchylenia od obliczonej me- chanicznie sumy wydatków przewidzianych na okres pięciu i pół miesięcy. Niektóre rodzaje roz- chodów nie dotrzymały jednak kroku przewidy- waniom w stopniu bardzo znacznym. Odnosi się to przede wszystkim do tych wydatków, które bezpośrednio zależą od stanu liczebnego drużyn, jak zakwaterowanie, utrzymanie junaków, opieka lekarska itd.

Dla obliczenia faktycznych kosztów utrzyma- nia drużyn należy sumę wydatków dokonanych w czasie od 1.IV 1936 r. do 15.IX 1936 r. zwięk- szyć o zł 294.000.—, wydatkowane w poprzednim okresie budżetowym na przygotowanie do sezonu robót¹, zmniejszyć zaś o sumę zł 195.659,16 prze- kazaną Komendzie Głównej Junackich Hufców Pracy w towarach. W ten sposób koszty akcji ju- nackiej wyrażą się sumą 3.395 tys. zł, wobec ogół- nej liczby junakodni 1.415.184; dzienny więc koszt utrzymania junaka stanowi zł 2.40.

¹ W r. 1935/36 od ogólnej sumy wydatków na akcję zatrudnienia młodzieży odjęto 394 tys. zł. (Patrz spra- wozdanie Funduszu Pracy za rok 1935/36 str. 48). W su- mie tej tkwiło 100 tys. zł wydanych w związku z likwi- dacją S. O. M. Pozostałe 294 tys. zł stanowiły sumy wy- dane w r. 1935/36 na prowadzenie akcji w r. 1936/37.

B. PRZEKAZANIE AKCJI ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY MINISTERSTWU SPRAW WOJSKOWYCH

Zgodnie z porozumieniem między Ministrem Opieki Społecznej a Ministrem Spraw Wojsko- wych w dniu 16 września 1936 r. nastąpiło prze- kazanie akcji zatrudnienia młodzieży Ministrowi Spraw Wojskowych.

Sprawa organizacji zatrudnienia młodzieży zo- stała unormowana dekretem Prezydenta Rzplitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzie- ży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515), zgodnie z któ- rym Ochotnicze Drużyny Robocze zostały prze- kształcone na Junackie Hufce Pracy, na ich czele zaś postawiony został komendant, mianowany przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumie- niu z Ministrem Opieki Społecznej. Do Hufców przyjmowana jest młodzież w wieku od 18 do 20 lat. Służba pracy w Junackich Hufcach Pracy zo- stała ustalona zasadniczo na dwa lata, o ile Mini- ster Spraw Wojskowych w porozumieniu z Mini- stem Opieki Społecznej nie zarządzi inaczej.

Organy właściwe do przeprowadzania zaciągu, warunki i sposób przyjmowania i zwalniania jun- aków oraz przepisy o pracy junaków ustala Mini- ster Spraw Wojskowych w porozumieniu z Mini- strami Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych. Normy wynagrodzenia za pracę ustala również Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej.

Zgodnie z art. 7 dekretu, potrzeby Junackich Hufców Pracy pokrywa się z budżetu Funduszu Pracy i innych dochodów wskazanych szczególny-

mi przepisami. W ten sposób akcja zatrudnienia młodzieży, kierowana przez Ministerstwo Spraw Wojskowych z zastrzeżeniem wpływu Ministra Opieki Społecznej na system zaciągu i warunki pracy junaków, finansowana jest z budżetu Fun- duszu Pracy.

Z chwilą przekazania akcji zatrudnienia mło- dzieży Ministerstwu Spraw Wojskowych odpo- wiednie działy Funduszu Pracy stały się w części przejściowo organami likwidacyjnymi, w części zaś przeszły do Komendy Głównej Junackich Hufców Pracy.

Wartość majątku przekazanego ustalona zosta- ła na zł 4.376.358,49.

W okresie prowadzenia akcji zatrudnienia młodzieży przez Ministerstwo Spraw Wojsko- wych Fundusz Pracy przekazał na ten cel sumę zł 5.875.696.—

Ogółem wydatki na akcję zatrudnienia mło- dzieży wyniosły w roku sprawozdawczym:

w okresie prowadzenia akcji	
bezpośrednio przez Fundusz	
Pracy	zł 3.296.723,59
po przejściu przez Minister-	
stwo Spraw Wojskowych .	zł 5.875.696.—
razem .	zł 9.172.419,59

Dane o rodzajach robót prowadzonych przez Junackie Hufce Pracy, jako też o rozmiarach za- trudnienia młodzieży od dnia 16 września 1936 r. nie są w posiadaniu Funduszu Pracy.

VII. P O M O C D O R A Ź N A

1. ZAKRES, ORGANIZACJA I METODY AKCJI

Charakter i metody akcji. Akcja pomocy do-
rażnej polegała, podobnie jak i w latach poprzed-
nich, na dostarczeniu bezrobotnym żywności, opa-
łu i w wyjątkowych wypadkach odzieży oraz na
dożywianiu dzieci bezrobotnych i organizowaniu
dla nich kolonii i półkolonii letnich. Akcja ta, sta-
nowiąc uzupełnienie akcji zatrudnienia bezrobot-
nych na robotach publicznych, osiąga z natury
rzeczy największe nasilenie w miesiącach zimo-
wych, gdy zatrudnienie na robotach silnie spada
z przyczyn atmosferycznych.

Akcja pomocy doraźnej prowadzona była przez
Komitety Lokalne Funduszu Pracy, powiatowe i
miejskie. Do zakresu działalności Komitetów Lo-
kalnych należało zbieranie ofiar pośród miejscowe-
go społeczeństwa, udzielanie pomocy doraźnej bez-
robotnym z dochodów własnych oraz z kredytów
otrzymanych od Funduszu Pracy, kwalifikowanie
i kontrola bezrobotnych, objętych akcją, wreszcie
współdziałanie z instytucjami społecznymi, którym
powierzone były w miarę potrzeby określone za-
dania. W niektórych miejscowościach pomocy u-
dzielały bezpośrednio Wojewódzkie Biura i ich
Ekspozytury.

Kwalifikowanie i kontrola. Kwalifikowanie
kandydatów do pomocy doraźnej i stała kontrola
akcji należy do instytucji i organów udzielających
pomocy, a więc Komitetów Lokalnych Funduszu
Pracy, jako też Ekspozytur i Wojewódzkich Biur,
w tych wypadkach gdy one bezpośrednio udzie-
lają zapomóg.

Przy kwalifikowaniu stosowano ustalone w po-
przednich latach wytyczne Funduszu Pracy, za-
chowując jednak pewną ich elastyczność. W ośro-
dkach silniejszego skupienia bezrobotnych, ze
względu na ograniczone możliwości doraźnego za-
robku, otrzymanie zapomogi było łatwiejsze. Do
świadceń uprawniano wszystkich prawie bezro-
botnych, a zwłaszcza żywicieli liczniejszych ro-
dzin. Na innych terenach ograniczono z koniecz-
ności liczbę korzystających z pomocy. Na ogół
wymagania stawiane kandydatom do pomocy do-
rażnej były surowsze, niż przy akcji pomocy zi-
mowej.

Kontrola miała na celu ograniczenie zasięgu
pomocy do osób, istotnie jej potrzebujących. Wo-
jewódzkie Biura, Ekspozytury i Komitety Lokal-
ne wysyłały do bezrobotnych, ubiegających się o

świadczenia, kontrolerów domowych, których za-
daniem było stwierdzać, czy stan materialny u-
prawnia kandydata do korzystania z akcji. Kon-
trola odbywała się zasadniczo dwa razy do roku,
jednak w miarę potrzeby przeprowadzano ją czę-
ściej.

Odpracowanie i zapracowanie świadczeń.
Przy udzielaniu świadczeń z tytułu pomocy doraź-
nej wymagane było w zasadzie odpracowanie ich
przez bezrobotnego. Miało ono na celu pozbawie-
nie akcji charakteru filantropijnego. Z drugiej
strony chodziło o połączenie pomocy z produk-
owaniem pewnych wartości gospodarczych.

W okresie sprawozdawczym stosowano zasa-
dę zapracowania świadczeń, przy czym dla zwięk-
szenia atrakcyjności tej pracy stosowano dopłaty
w gotówce w wysokości od zł 0.50 do 1.— zł za
dniówkę.

Rola odpracowania i zapracowania świadczeń
wzrasta z każdym rokiem. W okresie sprawo-
zdawczym dochodziło ono w niektórych woje-
wództwach do 90% świadczeń udzielonych. Prze-
ciennie na terenie całego kraju odpracowano
względnie zapracowano 70% świadczeń uzyska-
nych z pomocy doraźnej, gdy w roku ubiegłym
tylko — 45%, a w r. 1934/35 — 30%.

Normy zapomóg. Normy pomocy doraźnej
nie były jednolite na terenie całego kraju; ustalano
je w zależności od warunków miejscowych. W
większych skupieniach bezrobotnych przekraczały
one znacznie wysokość zapomóg w okręgach
o charakterze wiejskim, gdzie zdobycie środków
do życia było łatwiejsze. Z drugiej strony na wy-
sokość normy pomocy doraźnej wpływała liczeb-
ność rodziny, której żywiciel kwalifikowany był
do zapomogi; rodzinom liczniejszym przypadły
wyższe normy pomocy.

Liczebność rodzin korzystających z akcji po-
mocy doraźnej przedstawiała się jak następuje:

	1935/36	1936/37
osób samotnych	21,0%	21,1%
rodzin małych (2—3 osób)	37,8%	38,7%
„ średnich (4—5 osób)	31,7%	30,7%
„ dużych (6 i więcej osób)	9,5%	9,5%
razem	100,0%	100,0%

Nastąpiły zatem niewielkie tylko przesunięcia.

2. DOŻYWIANIE DZIECI I KOLONIE LETNIE

W ramach akcji pomocy doraźnej prowadzono w okresie sprawozdawczym kolonie letnie oraz akcję dożywiania dzieci bezrobotnych. Rola Funduszu Pracy polegała na dostarczaniu środków finansowych instytucjom społecznym prowadzącym tę akcję. Większość jednak środków instytucje te czerpały z dotacji Ministerstwa Opieki Społecznej, jako też z innych źródeł.

Kredyty przyznane na akcję kolonii letnich wzrosły w stosunku do roku ubiegłego. Fundusz Pracy rozdysponował zł 485.225.—, wobec zł 383.186.— w roku ubiegłym. Liczba dzieci korzystających z kolonii letnich, w których finansowaniu brał udział Fundusz Pracy, wyniosła około 285 tysięcy, z czego dzieci pochodzące z rodzin bezrobotnych stanowiły około 50%. Na zwiększenie liczby dzieci korzystających z akcji wpłynął fakt organizowania w znaczniejszej mierze półkolonii letnich, jako formy pomocy tańszej, a zatem wydajniejszej pod względem zasięgu.

3. WYDATKI NA POMOC DORAŻNA

W roku 1935/36 wydatki Funduszu Pracy na akcję pomocy doraźnej wyniosły zł 20.297.643,72. W okresie sprawozdawczym Fundusz Pracy, licząc się z pewnymi ograniczeniami rozmiarów tej akcji, preliminował na nią, poza akcją specjalną — pomocą dla pracowników umysłowych głównie w postaci zatrudnienia — rozpatrywaną na innym miejscu (dział VIII — Akcje specjalne, rozdział 4), — sumę zł 17.000.000.—. Uruchomienie akcji pomocy zimowej pozwoliło na ograniczenie wydatków na pomoc doraźną do sumy 13.888.818,91. W sumie tej mieści się jednak dotacja dla Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym w wysokości zł 2.545.000.—, wobec czego wydatki na akcję pomocy żywnościowej, prowadzoną przez Fundusz Pracy, oraz na organizację kolonii letnich wyniosły zł 11.343.818,91.

Na sumę tę składają się następujące pozycje:

Kredyty udzielone bezpośrednio przez Biuro Główne organizacjom działającym na terenie całego kraju zł 426.160.—

Kredyty rozdysponowane przez Wojewódzkie Biura:

uzyskane z Biura Głównego	zł 7.603.895,39	
ze świadczeń w naturze za zaległe podatki	zł 371.476,64	
z dochodów własnych Wojewódzkich Biur	zł 2.942.286,88	10.917.658,91

Razem zł 11.343.818,91

Wydatki na akcję pomocy dla rodzin bezrobotnych wyniosły zł 10.858.593,91, zaś rozchody na kolonie i półkolonie dla dzieci bezrobotnych zł 485.225.—.

W przeciwstawieniu do lat ubiegłych, gdy część kredytów Biura Głównego stanowiły przydziały w naturze, w okresie sprawozdawczym Biuro Główne udzielało Wojewódzkim Biurom

na cele akcji pomocy doraźnej tylko kredytów gotówkowych. Pozwoliło to na uelastycznienie polityki zakupów.

Pozostała w Komitetach Lokalnych w chwili rozpoczęcia akcji pomocy zimowej gotówka w sumie zł 442.958,33 oraz remanenty towarowe wartości zł 552.734,83 zostały przekazane Ogólnopolskiemu Obywatelskiemu Komitetowi Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

4. POMOC DORAŻNA A ZIMOWA

Na działalność Funduszu Pracy w dziedzinie pomocy doraźnej w okresie sprawozdawczym wywarły wpływ uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 11 września 1936 r. oraz Rady Ministrów z dn. 25 września 1936 r., na podstawie których została zorganizowana akcja pomocy zimowej, która czerpała swe środki finansowe z ofiarności społecznej.

Dzięki powołaniu jej do życia Fundusz Pracy mógł zawiesić w miesiącach zimowych udzielanie pomocy doraźnej i niektóre swe czynności z tego zakresu przekazać instytucjom społecznym, prowadzącym pomoc zimową. Tymi instytucjami stały się: Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym oraz wojewódzkie, powiatowe i gminne Komitety Obywatelskie. Aparatem wykonawczym były: Biuro Główne oraz Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy, który wziął na siebie w ten sposób część wydatków administracyjnych akcji, a mianowicie koszty osobowe. Poza tym część wydatków administracyjnych w wysokości zł 433.793.— pokryta została z kredytów na zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych. Suma ta nie figuruje zatem w wydatkach administracyjnych Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Scisły związek, jaki zachodzi między akcją pomocy doraźnej, prowadzoną przez Fundusz Pracy, i zimowej — o charakterze wybitnie społecznym, sprawia, że konieczne jest zestawienie wyników ich obu, w szczególności przy porównaniu zakresu pomocy żywnościowej i opałowej, udzielanej bezrobotnym w poszczególnych okresach budżetowych.

5. OGÓLNE ROZMIARY AKCJI POMOCY

W R. 1936/37

Począwszy od 1 grudnia (a w niektórych województwach nawet od 1 listopada) aż do końca okresu sprawozdawczego miejsce pomocy doraźnej zajęła pomoc zimowa.

Wydatki Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym (bez kosztów administracyjnych) wyniosły:

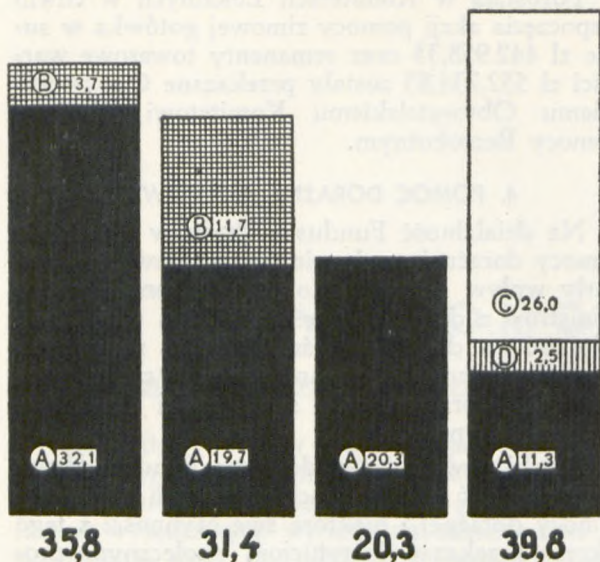
z dochodów własnych (ofiar)	zł 25.954.597,48
z dotacji Funduszu Pracy	zł 2.545.000.—
razem	zł 28.499.597,48

Dodając do tej sumy wydatki Funduszu Pracy na pomoc doraźną w wysokości . . . zł 11.343.818,91 otrzymamy ogólną sumę rozchodów na akcję pomocy żywnościowej i opałowej oraz na kolonie letnie w wysokości . . . zł 39.843.416,39

POMOC DORAŻNA I POMOC ZIMOWA

Wydatki w milionach złotych

1933/34 34/35 35/36 36/37

- A — wydatki Funduszu Pracy na pomoc dorażną,
 B — wydatki Komitetów Lokalnych Funduszu Pracy na pomoc dorażną (łącznie z kosztami administracyjnymi),
 C — wydatki Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej (poza dotacją Funduszu Pracy),
 D — dotacja Funduszu Pracy na pomoc zimową.

Suma ta przewyższa o 96,30% wydatki na pomoc dorażną, prowadzoną w roku poprzednim przez Fundusz Pracy.

6. BEZROBOTNI OBJĘCI AKCJĄ

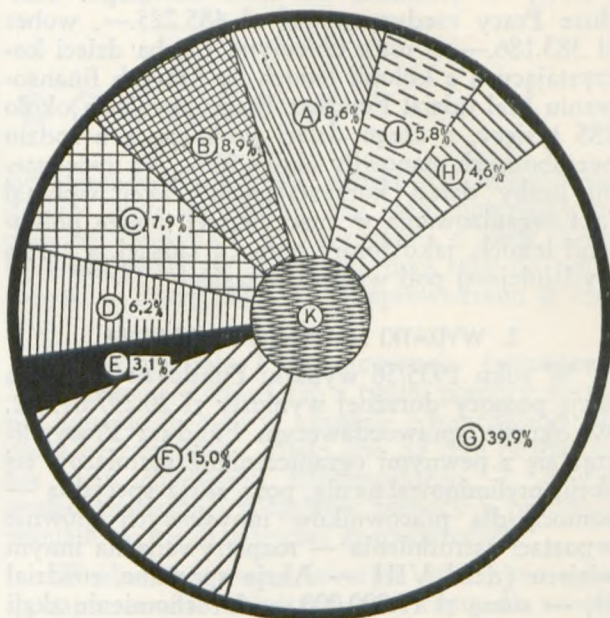
Liczbę głów rodzin objętych akcją pomocy dorażnej i zimowej wykazuje poniższe zestawienie:

Miesiąc	Pomoc dorażna	Pomoc zimowa	Razem	Pomoc dorażna
	1936/1937			1935/36
IV	234.839	—	234.839	187.546
V	169.447	—	169.447	136.871
VI	93.225	—	93.225	107.195
VII	79.462	—	79.462	93.694
VIII	72.135	—	72.135	86.850
IX	67.411	—	67.411	76.925
X	64.285	—	64.285	72.431
XI	84.619	8.282	92.901	97.457
XII	—	268.326	268.326	209.839
I	—	325.309	325.309	234.585
II	—	367.995	367.995	260.734
III	—	375.814	375.814	260.360
Przeciętnie			184.262	152.041

W okresie sprawozdawczym liczba rodzin objętych akcją pomocy dorażnej i zimowej była przeciętnie o 21,20% wyższa niż w roku poprzednim. W roku 1935/36 akcja była bardziej równomiernie rozłożona na przestrzeni całego roku, niż w okresie sprawozdawczym.

POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH

Podział terytorialny kredytów

ogółem 11,3 mil. zł.

- A — m. st. Warszawa,
 B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
 C — „ łódzkie,
 D — „ kieleckie,
 E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie,
 F — „ poznańskie, pomorskie,
 G — „ śląskie,
 H — „ krakowskie,
 I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie,
 K — kredyty nierozdzielone terytorialnie.

W roku 1936/37 początkowe miesiące—kwiecień i maj, dały poziom bardzo wysoki na skutek konieczności uruchomienia w szerokim zakresie pomocy dorażnej przed uruchomieniem w pełni robót publicznych. Również przypadające na koniec okresu sprawozdawczego miesiące, w których działała pomoc zimowa, wobec znacznego dopływu środków pochodzących z opłat społecznych dały poziom znacznie wyższy, niż w r. 1935/36. Natomiast w miesiącach letnich rozmiary akcji pomocy dorażnej były mniejsze niż w roku poprzednim.

VIII. AKCJE SPECJALNE

1. PORADNICTWO I PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE

Akcja Funduszu Pracy w dziedzinie pomocy dla organizacji poradnictwa zawodowego znajdowała się w r. 1936/37 dopiero w stanie zaczątkowym. Fundusz Pracy finansował dwie poradnie zawodowe w Warszawie i Wilnie, wydając na ten cel zł 11.000.—

Daleko szerszy zakres miała działalność instytucji w dziedzinie przysposobienia zawodowego. Wynikła ona stąd, że mimo panującego bezrobocia, w znacznej liczbie zawodów daje się odczuć w rozmaitych dziedzinach brak odpowiednio przygotowanych specjalistów, ponadto, że zmieniające się warunki na rynku pracy nie pozwalają szkolnictwu zawodowemu z dostateczną szybkością i elastycznością przystosować się do potrzeb życia gospodarczego. Działalność Funduszu Pracy zmierzająca zatem do dostosowania struktury gospodarczej do potrzeb rynku pracy i do ułatwienia ścieżki do przeszkolonym specjalistom uzyskania prawa do wykonywania zawodu jako też jego podjęcia.

Fundusz Pracy finansował przede wszystkim szereg kursów przysposabiających do zawodów, które odczuwały brak sił wykwalifikowanych. Kursy te były organizowane przez samorząd gospodarczy, instytucje oświatowe i inne instytucje społeczne. Program akcji był ustalany w porozumieniu z czynnikami najbardziej zainteresowanymi, w pierwszym rzędzie z Ministerstwem Przemysłu i Handlu i z instytucjami samorządu gospodarczego (Izbami Przemysłowo-Handlowymi, Rolniczymi i Rzemieśniczymi) oraz z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Programy kursów były opracowywane przy współudziale tego ostatniego resortu.

Fundusz Pracy finansował w szczególności: 1) kursy przemysłowo-rzemieśnicze, a mianowicie ślusarskie, kowalskie, monterskie, brukarskie, dozorców robót wodno-melioracyjnych; 2) handlowe, przeznaczone dla agentów, wojażerów i akwizytorów handlowych; 3) spółdzielcze, jako też 4) kursy w zakresie przetwórstwa rolniczego, a mianowicie wełnoznawstwa, farbiarstwa, lniarstwa, zielarstwa i ogrodnictwa, wreszcie 5) kursy gospodarstwa domowego. Wszystkie te kursy organizowane były pod kątem widzenia zapewnienia ich absolwentom uprawnień do wykonywania zawodu. Ukończyło je z górą tysiąc osób.

Fundusz Pracy nie tylko pokrywał część względnie całość kosztów organizacji kursów, ale w niektórych wypadkach ponosił koszt organizacji internatów dla zamiejscowych uczestników kursów.

Poza organizacją kursów przysposobienia zawodowego, Fundusz Pracy w poszczególnych wypadkach, uzasadnionych potrzebami rynku pracy i z drugiej strony ciężkimi warunkami kandydatów do zawodów niedostatecznie reprezentowanych w Polsce, ponosił opłaty za naukę w szkołach rzemieślniczych, ułatwiał praktykę w warsztatach pracy i udzielał pomocy na opłaty egzaminów rzemieślniczych dla osób, nie mających pracy, biorąc pod uwagę wysoki koszt tych opłat w stosunku do możliwości kandydatów do pracy, pozbawionych jej, jako też dochodów z majątku.

Na poradnictwo i przysposobienie zawodowe Fundusz Pracy wydał w r. 1936/37 łącznie sumę zł 204.822,03.

2. ORGANIZACJA PODSTAW SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI

Uzasadnieniem działalności Funduszu Pracy w zakresie organizacji podstaw samodzielnej egzystencji była możliwość tworzenia warsztatów pracy dla ludności pozbawionej ich całkowicie, bądź też uruchamianie zajęć ubocznych dla ludności w głównej mierze rolniczej, pozbawionej dochodu, zapewniającego jej możliwość egzystencji. Finansowane były niemal wyłącznie warsztaty o charakterze spółdzielczym, bądź pracujące systemem fabrycznym, bądź nakładczym. Warsztaty korzystały w głównej mierze z pożyczek, wyłącznie zaś z dotacji.

Pomoc Funduszu Pracy przeznaczona była przede wszystkim na uruchomienie warsztatów pracy, bądź też na ułatwienie im działalności w wypadkach, gdy nie posiadają one dostatecznego kapitału na ten cel. Fundusz Pracy pokrywał zatem wydatki o charakterze inwestycyjnym, a więc na nabycie względnie wynajęcie pomieszczenia, jego urządzenia oraz na maszyny i narzędzia pracy. Ponadto Fundusz Pracy udzielał pomocy w postaci dostarczenia lub uzupełnienia kapitału obrotowego, względnie finansował zakup surowca jako też pokrywał inne nakłady na wykonanie poszczególnych zamówień.

Kredyt inwestycyjny dostarczany był w postaci dotacji lub pożyczek długoterminowych. Kre-

dyt obrotowy wyłącznie w postaci pożyczek, przeważnie 3 — 10-letnich. W wyjątkowych wypadkach był to kredyt krótkoterminowy, gdy wchodziło w grę wykonanie poszczególnych zamówień.

Finansowane były w pierwszym rządzie warszaty pracy z zakresu przemysłu domowego i ludowego, rzemiosła, przetwórstwa rolnego, handlu, jako też warsztaty spółdzielczo-przemysłowe. Akcja ta była prowadzona przy współudziale Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Rady Spółdzielczej.

Akcja ta objęła około 1.500 osób zatrudnionych w warsztatach pracy finansowanych przez Fundusz Pracy, które poprzednio bądź były całkowicie bez pracy, bądź też posiadały dochód nie zapewniający im najskromniejszych nawet warunków życia.

Koszt tej akcji wyniósł zł 433.571,98.

3. OGRODY DZIAŁKOWE

Fundusz Pracy brał udział w finansowaniu akcji ogrodów działkowych i jej organizowaniu, mając na widoku nie tylko korzyść materialną, jaką odnoszą bezrobotni w postaci zapewnienia sobie wysiłkiem własnych rąk przynajmniej części niezbędnych im roślinnych środków żywności, ale również niezwykle dodatni wpływ pracy na działkach na psychikę bezrobotnych. Akcja ta prowadzona była głównie przez Okręgowe Związki Towarzystw Ogrodów Działkowych, bądź też, w województwach gdzie związki takie nie istniały, przez miejscowe Towarzystwa Ogrodów Działkowych, częścią zaś przez organizacje, których zakres działalności wykraczał poza sprawę organizowania ogrodów działkowych. Fundusz Pracy ograniczał się od finansowania akcji, inicjowania odpowiednich prac i nadzoru nad ich przebiegiem.

W roku 1936/37 Fundusz Pracy wydał na ten cel z kredytów na tzw. akcje specjalne zł 446.953,70, która to suma obrócona została na inwestycje terenowe, zakup nasion, rozsady i nawozów, narzędzi i częściowo na pokrycie kosztów organizacyjnych tej akcji. Środki dostarczone przez Fundusz Pracy obracane były w większości na uruchomienie nowych działek, bądź też na lepsze zagospodarowanie działek już istniejących, natomiast wydatki bieżące pokrywane były z nich w wyjątkowych tylko wypadkach.

Rozrastająca się akcja ogrodów działkowych wymagała częstokroć brania pod uwagę terenów podmiejskich, leżących odłogiem i nie nadających się pierwotnie na ten cel. Tereny takie wymagały przystosowania do celów uprawy, w szczególności zaś przeprowadzenia niwelacji i innych robót ziemnych. Prace te zostały sfinansowane poza wymienionymi już kredytami ze środków przeznaczonych na finansowanie robót publicznych, z których Fundusz Pracy wydatkował w r. 1936/37 sumę zł 709.130.— Z kredytów tych korzystały instytucje bądź prowadzące akcje ogrodów działkowych, bądź też zarządy miejskie, które łącznie wydały na roboty sumę zł 274.082,37. Pozostałość zaś kredytów zużyta będzie w roku następnym.

Te dodatkowe środki, przeznaczone na akcję ogrodów działkowych, pozwoliły przygotować znaczną liczbę nowych działek, z których jednak tylko część została zajęta przez bezrobotnych w roku sprawozdawczym, pozostałe natomiast oddane zostały do użytku w roku budżetowym 1937/38.

Liczba kolonii, która z końcem r. 1935/36 wynosiła 233, wzrosła do 341. Kolonie te obejmowały w większości działki zajęte przez bezrobotnych, pozostałe zaś zajmowała pracująca ludność miejska. Fundusz Pracy brał jednak udział jedynie w finansowaniu działek dla bezrobotnych. Liczba tych ostatnich wynosząca z końcem 1935/36 22.740 wzrosła do 29.658. Obszar działek zajętych przez bezrobotnych wzrósł w tymże czasie z 1.387 ha do 1.744 ha. Wśród poszczególnych województw na czołowych miejscach pod względem rozmiarów prowadzenia akcji ogrodów działkowych znajdowały się województwa: śląskie, poznańskie, pomorskie oraz m. st. Warszawa. Najslabiej akcja ta jest rozwinięta w województwach południowo-wschodnich oraz wschodnich. Na tych terenach, gdzie akcja ogrodów działkowych prowadzona jest od niedawna, obszar objęty przez nią wzrasta ze stosunkowo największą szybkością. Zmniejszały się natomiast rozmiary akcji w województwach kieleckim i lwowskim, wobec odebrania niektórych terenów przez miejscowe władze i przekazania ich na inne cele.

Poza finansowaniem urzędów działek, Fundusz Pracy przeznaczał część kredytów na cele podniesienia poziomu uprawy, która ma zasadnicze znaczenie w organizacji ogrodów działkowych. Przy niewielkich rozmiarach działek akcja ta może osiągnąć swój cel gospodarczy, a jednocześnie i wychowawczy jedynie przy uprawie roślin cenniejszych i wymagających dużego nakładu pracy i umiejętności. Duża ilość wolnego czasu, jakim dysponują bezrobotni, przy nieustannym poszukiwaniu wszelkich możliwych źródeł dochodu „zaślepczego” choćby kosztem bardzo znacznego wysiłku, składają się na warunki wybitnie sprzyjające intensyfikacji uprawy, której celowe organizowanie — przede wszystkim przy pomocy akcji instruktorskiej — ułatwia skupienie działek w tzw. koloniach, czyli ogrodach i ich położenie podmiejskie.

Szczególnie wysoki poziom osiągnęły ogrody działkowe w województwach śląskim i poznańskim, gdzie akcja ta ma bardzo odległe tradycje i gdzie na niewielkich stosunkowo działkach, zwłaszcza w województwie śląskim, przy dużym nakładzie pracy i znacznym stopniu przygotowania działkowców, osiągane są plony stosunkowo wysokiej wartości. Jeśli na terenach tych uprawiane są z dużą umiejętnością najcenniejsze warzywa, owoce i jagody, to w miarę posuwania się ku dzielnicom kraju, mającym mniejsze doświadczenie w akcji ogrodów działkowych, wzrasta odsetek uprawy o niższej wartości zarówno odżywczej, jak i rynkowej. Na nowych działkach, zwłaszcza w dzielnicach wschodnich, uprawiane są początkowo przeważnie ziemniaki, które stopniowo ustępują miejsca roślinom cenniejszym.

Biorąc pod uwagę warunki organizacji akcji działkowej w Polsce, Fundusz Pracy przykładał

szczególną wagę do rozszerzenia akcji instruktorskiej. Liczba instruktorów fachowych opłacanych przez Fundusz Pracy, która z końcem poprzedniego okresu wynosiła 6, podniosła się w ciągu roku do 15. Pracą ich kierował instruktor główny przy Biurze Głównym Funduszu Pracy; pozostałych 14 instruktorów pracowało stale w terenie. Zadaniem instruktorów było obok instruowania działkowców również urządzenie kursów ogrodniczych oraz inicjowanie organizacji nowych Towarzystw Ogrodów Działkowych.

Pod koniec okresu sprawozdawczego w miesiącach zimowych Fundusz Pracy zorganizował specjalny kurs dla instruktorów ogrodów działkowych oraz dla kandydatów na te stanowiska. Ponadto dla celów podniesienia wiedzy zawodowej organizowano specjalne biblioteczki, stałe i wędrownie.

Na niektórych ogrodach działkowych prowadzona jest akcja przysposobienia zawodowego. Szczególnie dobre wyniki daje ona na terenie województwa poznańskiego. W Poznaniu np. młodzież kończąca szkoły powszechne i pozbawiona pracy, kształci się na wzorowej kolonii w ogrodnictwie, ponadto zajmuje się hodowlą królików futerkowych. Osiągane stąd dochody zużywane są z jednej strony na rozwijanie akcji, z drugiej zaś na dożywianie młodzieży. Akcja ogrodów działkowych stwarza więc pomyślne warunki dla organizowania w związku z nią różnorodnych innych przedsięwzięć, niezbędnych z punktu widzenia walki z bezrobociem i przebudowy gospodarczej kraju.

4. AKCJA KULTURALNO-OŚWIATOWA

Akcja kulturalno-oświatowa prowadzona była przeważnie za pośrednictwem organizacji społecznych, posiadających niezbędne urządzenia, jak świetlice, czytelnie, biblioteki, ogniska pracy, poradnie higieniczne itd. W wypadkach, gdy organizacje społeczne nie mogły podjąć odpowiedniej akcji, była ona prowadzona przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy.

Specjalny nacisk położono na pracę wśród młodzieży bezrobotnej. Akcja ta wiązała się w pewnej mierze z dożywianiem, jako też przysposobieniem zawodowym.

Wydatki w r. 1936/37 wyniosły zł 419.535,11. Były one przeznaczone w pierwszym rzędzie na prowadzenie świetlic, czytelni, bibliotek, na zaopatrzenie ich w niezbędne urządzenia, na organizowanie odczytów, pogadanek, wycieczek do muzeów i na wystawy. Fundusz Pracy finansował ponadto kursy dla przewodników oświatowych, szkoły wieczorowe, uniwersytety powszechne oraz udzielał pomocy teatrom, celem udostępnienia ich bezrobotnym.

5. ZATRUDNIENIE PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH

Akcja zatrudnienia bezrobotnych pracowników umysłowych prowadzona była w r. 1935/36 w bardzo niewielkich rozmiarach. Plan finansowo-gospodarczy na rok 1936/37 przewidywał na ten cel kwotę stosunkowo znaczną, bo zł 2.000.000.—

Na robotach publicznych, których finansowanie nie jest głównym zadaniem Funduszu Pracy, znajdowała zatrudnienie tylko niewielka liczba pracowników umysłowych. Konieczne było więc prowadzenie akcji specjalnej, bądź mającej na widoku udzielenie pracy i zarobku tym kategoriom pracowników wykwalifikowanych, dla których szczególnie trudne było znalezienie pracy, bądź też niewykwalifikowanym, wśród których najsilniej daje się odczuć bezrobocie.

Akcja ta prowadzona była w postaci udzielania pomocy pieniężnej, w zasadzie o charakterze dotacyjnym, dla instytucji uruchamiających roboty, które przekraczały zakres ich normalnej pracy. Pomoc Funduszu Pracy służyła w zasadzie tylko na pokrycie kosztów wynagrodzenia osób zatrudnionych przy tych pracach.

Szczególne znaczenie miało finansowanie zatrudnienia pracowników umysłowych przy pracach statystyczno-badawczych w zakresie zagadnień gospodarczych, jako też społecznych, bezpośrednio związanych z zadaniami Funduszu Pracy. Z kredytów takich korzystały, między innymi, Instytut Spraw Społecznych, Instytut Gospodarstwa Społecznego, Komisja Naukowa Badań Ziemi Wschodnich, Wydział Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich Instytutu Puławskiego, Koło Socjologii Pozytywnej przy Wolnej Wszechnicy w Warszawie i inne.

Wobec dużego znaczenia prac w zakresie studiów i projektów technicznych dla robót publicznych, wydano na ten cel znaczne kwoty, uzupełniające kredyty przewidziane w ramach akcji zatrudnienia na robotach publicznych. Przy pracach tych zatrudnieni byli bądź wykwalifikowani technicy, nie mający pracy, bądź też personel pomocniczy.

Fundusz Pracy udzielał również pomocy Izobom Rolniczym, Towarzystwom Rolniczym i innym instytucjom na prowadzenie, względnie rozszerzenie akcji instruktorskiej przy szeregu prac organizacyjnych, zwłaszcza w zakresie podniesienia rolnictwa i przetwórstwa rolnego.

Korzystały z tych kredytów również różnorodne instytucje społeczne na zatrudnienie personelu kancelaryjnego, głównie w wielkich ośrodkach miejskich, na czele z Warszawą, stanowiących skupienie niewykwalifikowanych pracowników umysłowych pozbawionych pracy. W tym zakresie znacznieszłą sumę, bo zł 433.793.— pochłonęły koszty zatrudnienia pracowników umysłowych przez Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym w Warszawie i na prowincji.

Wreszcie udzielana była pomoc w postaci zasiłków doraźnych dla bezrobotnych pracowników umysłowych, którzy odpracowywali ją kolejno w instytucjach gospodarczych i społecznych. Zasiłki te udzielane były głównie w miesiącach zimowych z uwagi na to, że warunki życia bezrobotnego są w tym okresie szczególnie ciężkie.

Fundusz Pracy wydał na akcję zatrudnienia bezrobotnych pracowników umysłowych w roku 1936/37 ogółem zł 1.943.930,69.

IX. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

1. ZAKRES AKCJI

W ciągu roku 1936/37, zwłaszcza pod koniec tego okresu, zostały znacznie rozszerzone ramy prawne, ustalające zakres zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia. Zmiany przepisów poszły w kierunku rozszerzenia obowiązku zabezpieczenia na robotników zatrudnionych na robotach publicznych, prowadzonych przez państwo i samorząd. Robotnicy ci w latach poprzednich w nielicznych tylko wypadkach podlegali zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Naprzód więc zarządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dn. 27.V 1936 r. (Dziennik Urzędowy M. O. S. Nr 12 z dnia 15.VI 1936 r.) objęci zostali obowiązkiem zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotnicy zatrudnieni na robotach prowadzonych z dotacji Funduszu Pracy, którzy poprzednio nie podlegali w ogóle temu obowiązkowi.

Doniosłe zmiany w zakresie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników zatrudnionych na robotach, prowadzonych przez władze państwowe i samorządowe, wprowadziło rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7.XI 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 602), stanowiące nowelę do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.VI 1932 r. w sprawie rodzajów przedsiębiorstw i zakładów pracy państwowych i samorządowych oraz kategorii zatrudnionych w nich robotników, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 546). Nowela ta doprowadziła do objęcia obowiązkiem zabezpieczenia z dniem 10.XI 1936 r. wszystkich niemal niewykwalifikowanych robotników zatrudnionych na robotach sezonowych, prowadzonych przez władze państwowe i samorządowe, a ponadto umożliwiła korzystanie z zasiłków ustawowych również tym robotnikom, którzy w ciągu tych robót w 1936 r. nie podlegali zabezpieczeniu w myśl obowiązujących w tym czasie przepisów.

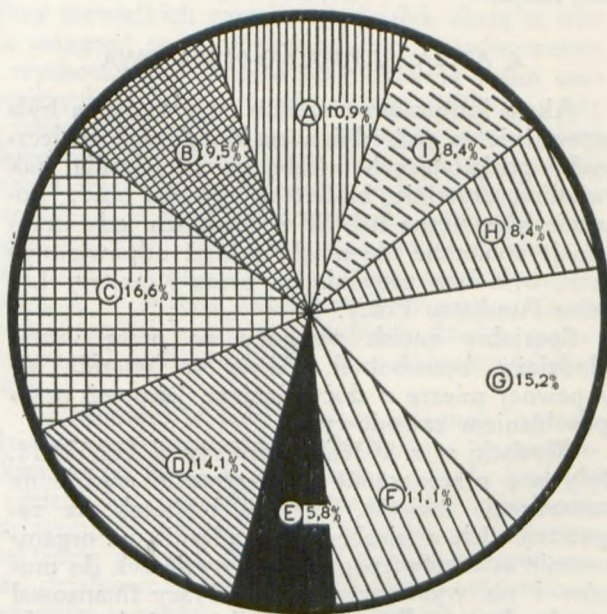
W roku sprawozdawczym, wzorem lat ubiegłych, Minister Opieki Społecznej ustanowił ulgowe warunki nabywania prawa do zasiłków.

Na podstawie rozporządzenia z dnia 26 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 628) robotnicy sezonowi, za których wkładka wynosi 40% zarobku, nabywali prawo do zasiłków na warunkach ulgowych, jeśli zgłosili je w okresie od dnia 7.XII 1936 r. do dnia 31.III 1937 r. Do uzyskania

prawa do zasiłku wystarczało w tym wypadku wykazanie się 104 dniami pracy w okresie 26 tygodni zamiast 156 dni wymaganych poprzednio.

Lekka poprawa gospodarcza, jaka miała miejsce w przebiegu r. 1936/37, sprawiła, że liczba zakładów pracy, podlegających przymusowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, wynosząc przeciętnie w ciągu roku 35.314 wobec 31.559 w roku 1935/36, a więc o 11,9% więcej (Tablica 27).

ROBOTNICZY ZABEZPIECZENI
w rozkładzie terytorialnym
Przeciętnie w ciągu roku

ogółem 940 tys. osób

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie.

Liczba robotników zabezpieczonych przeciętnie w ciągu roku podniosła się w tymże czasie z 837.782 do 940.144, a więc o 12,2% (Tablica 28). Liczba robotników zabezpieczonych, przypadających przeciętnie na jeden zakład, zwiększyła się jednocześnie z 26,5 do 26,6 — zatem w stopniu zupełnie nieznacznym.

Wzrost liczby zabezpieczonych był szczególnie silny w kategorii zakładów samorządowych, gdzie przeciętna liczba zabezpieczonych zwiększyła się w ciągu roku o 55,2%, podczas gdy w zakładach państwowych wzrosła ona o 19,2%, zaś w zakładach prywatnych o 6,9%. Liczby te są wiernym odbiciem zmian, jakie zaszły w przepisach, dotyczących zakresu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, w szczególności w odniesieniu do robotników zatrudnionych na robotach publicznych, wykonywanych z subwencji Funduszu Pracy. Bardzo silny wzrost liczby zabezpieczonych w samorządowych zakładach pracy pochodzi stąd, że rozszerzenie ram prawnych ubezpieczenia objęło prowadzenie roboty prowadzone przez samorząd, jako też, że instytucje samorządowe wykonują większość robót systemem gospodarczym w przeciwieństwie do państwa, które posługuje się przeważnie firmami prywatnymi.

2. WPŁYWY Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA

Przypis wkładek, nie licząc kar (odsetek zwłoki) osiągnął sumę zł 28.912.741,89 wobec złotych 25.648.207,28 w r. 1935/36, zwiększył się więc o 12,7%. Przypis wkładek, przypadających na jednego zabezpieczonego zwiększył się zaledwie o 0,3%. (Tablica 32). Odsetek ten częściowo tylko odzwierciedla zwykłą tendencję płac, jaka miała miejsce w tym okresie. Robotnicy z robót publicznych objęci obowiązkiem ubezpieczenia, jako przeważnie niewykwalifikowani, zarabiają na ogół mniej, aniżeli ogólna masa robotników przemysłowych, wśród których większy jest udział pracowników wykwalifikowanych. Rozszerzenie zasięgu ubezpieczenia w sferze robotników, pracujących na robotach publicznych, kompensuje zatem wpływ zwykłej płac na wzrost przeciętnej wkładki, przypadającej na jednego robotnika.

Ogólna suma wkładek wpłaconych (nie licząc odsetek zwłoki) osiągnęła zł 28.117.937,21 wobec zł 23.412.883,23 w r. 1935/36. Wzrost wpływów z tego tytułu wyniósł 20,1%, był więc silniejszy, aniżeli wzrost przypisu. Stopień ściągłości wkładek poprawił się zatem, stanowiąc w r. 1935/36 91,2% przypisu, zaś w r. 1936/37 — 97,3%.

50%owa ustawowa dopłata Skarbu Państwa, przypadająca na r. 1936/37, wyniosła zł 14.456.370,94. Rzeczywista wpłata na poczet tej sumy stanowiła zł 2.957.000.—, pozostała zaś suma zł 11.499.370,94 zaliczona została na pokrycie długu b. Funduszowi Bezrobocia w Skarbie Państwa, zaciągniętego w latach wielkich wypłat zasiłków. Dotychczasowy stan zadłużenia zmniejszył się skutkiem tego dość znacznie.

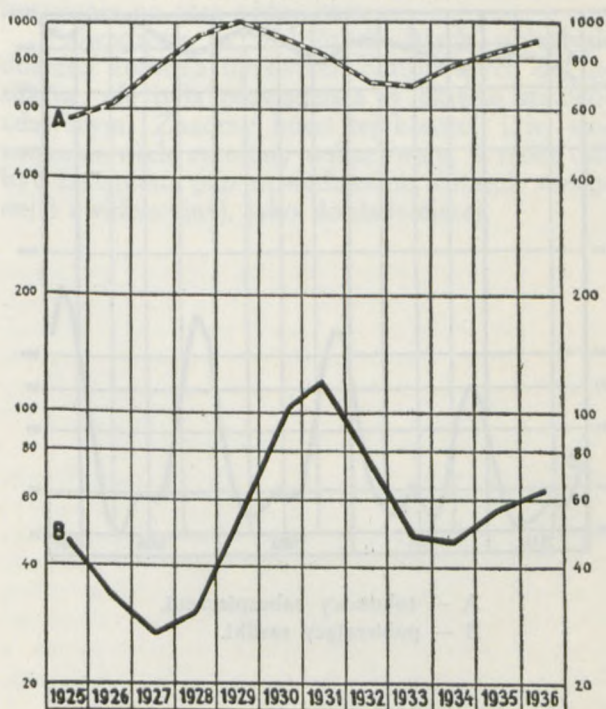
3. WYPŁATA ZASIŁKÓW

Liczba robotników, pobierających zasiłki, która w r. 1935/36 wynosiła przeciętnie 60.959, wzrosła do 70.094, a więc o 15,0%. (Tablica 29). Wzrost był zatem silniejszy, aniżeli zwykła liczba robotników zabezpieczonych. Charakterystyczne jest, że liczba robotników zasiłkowanych, która w miesiącach letnich utrzymywała się na poziomie nieco nawet niższym, aniżeli rok przedtem, podniosła się bardzo znacznie w miesiącach zimowych, wynosząc w okresie grudzień 1936 — marzec 1937 r. przeciętnie o 25,9% więcej, aniżeli rok przedtem.

ROBOTNICY ZABEZPIECZENI I POBIERAJĄCY ZASIŁKI w tysiącach

Liczy przeciętne dla poszczególnych lat

Skala logarytmiczna

A — robotnicy ubezpieczeni,
B — pobierający zasiłki.

Ten silny wzrost liczby pobierających zasiłki w zimie, który odbił się poważnie na liczbach przeciętnych dla całego roku, wynika z następujących przyczyn:

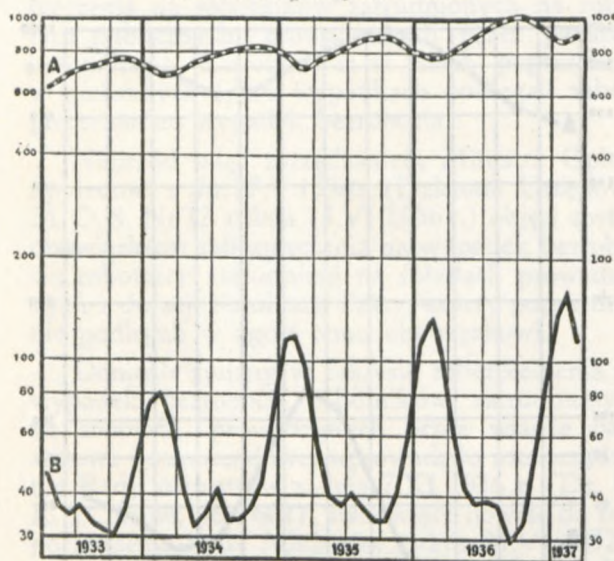
1) wzrost zatrudnienia w r. 1936/37 w porównaniu z rokiem poprzednim był szczególnie silny na robotach publicznych, słabszy natomiast w przemysłowych warsztatach pracy. Sezonowy charakter tych robót sprawił, że zimą, a więc po zakończeniu okresu robót, liczba osób zwolnionych z pracy była szczególnie wysoka;

2) rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia na wypadek bezrobocia na nowe kategorie robotni-

ków sezonowych zarządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dn. 7 listopada 1936 r. przypadło na okres, gdy roboty publiczne dobiegały końca. Nie mogło ono zatem odbić się w znacznym stopniu na rozmiarach zabezpieczenia w r. 1936/37, natomiast zwiększyło liczbę osób pobierających zasiłki, przy czym wzrost ten był szczególnie silny w związku ze wskazanym wyżej zwiększeniem się zatrudnienia na robotach publicznych. Liczba osób pobierających zasiłki, podlegająca normalnie znacznie silniejszym wahaniom zarówno koniunkturalnym, jak i sezonowym, aniżeli rozmiary zabezpieczenia, wykazała wahania sezonowe szczególnie gwałtowne (minimum we wrześniu 1936 — 28.848, maksimum w lutym 1937 r. — 166.927 osób).

ROBOTNICZY ZABEZPIECZENI I POBIERAJĄCY ZASIŁKI

w tysiącach na koniec każdego miesiąca
Skala logarytmiczna

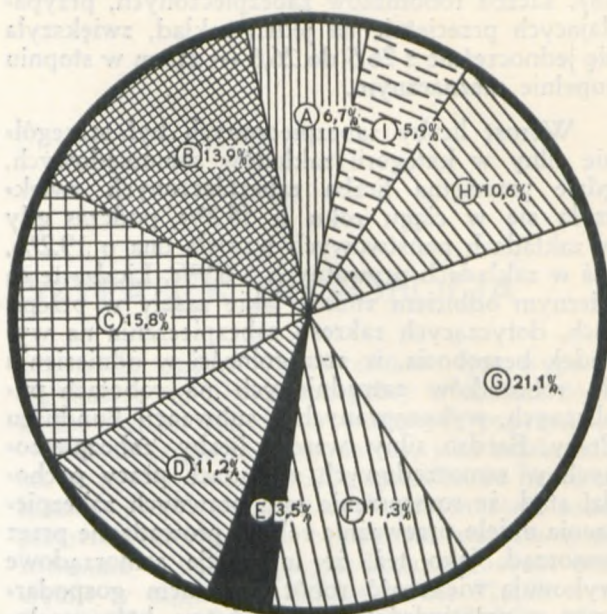
A — robotnicy zabezpieczeni,
B — pobierający zasiłki.

Wśród pobierających zasiłki 9,1% stanowiły osoby, którym przysługiwały one na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dn. 26.XI 1936 r., skracającego okres wymagany do uzyskania zasiłków dla robotników sezonowych. Przeciętna liczba osób, otrzymujących zasiłki na tej podstawie, wyniosła 6.405, wobec 2.706 w roku poprzednim, gdy sprawa korzystania z zasiłków dla tej kategorii osób była unormowana analogicznym rozporządzeniem z dnia 7.XII 1935 r. (Tablica 30). Wzrost tej kategorii wyniósł więc 136,7%.

Suma wypłaconych zasiłków wyniosła zł 31.312.584,92 wobec zł 26.458.314,50 w r. 1935/36, zwiększyła się zatem o 18,4%. (Tablica 31).

Wpływy Funduszu Pracy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia wyniosły w roku

ZASIŁKI WYPŁACONE w rozkładzie terytorialnym

ogółem 31,3 mil. zł.

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie.

1936/37 ogółem zł 31.356.464,52 (wkładki — zł 28.117.937,21, odsetki zwłoki zł 281.527,31 i dopłata Skarbu Państwa zł 2.957.000.—), podczas gdy wydatki na zabezpieczenie, nie licząc kosztów administracyjnych Funduszu Pracy, — zł 31.794.551,94 (zasiłki — zł 31.312.584,92, koszty instytucji zastępczych z tytułu dokonywania przez nie wypłaty zasiłków — zł 481.967,02). Przewyżka wydatków nad dochodami z tytułu zabezpieczenia (niedobór) stanowi zatem złotych 438.087,42.

Procedura przyznawania i wypłacania zasiłków odbywała się na ogół sprawnie, mimo niejednokrotnie piętrzących się trudności, przede wszystkim w okresie zimowym. W ciągu stycznia np. liczba pobierających zasiłki skoczyła z 84.134 na 144.625. Załatwienie tylu zgłoszeń w ciągu krótkiego okresu czasu nie należało do rzeczy łatwych, tym bardziej, że przerzucanie personelu z innych działów do referatów zabezpieczenia (względnie tam, gdzie one nie istnieją — do referatów pomocy Wojewódzkich Biur) niewielką mogło przynieść ulgę z powodu braku wprawy w tej dziedzinie osób, zajętych normalnie przez prawie cały rok innego rodzaju pracą.

4. KONTROLA

Wykonanie obowiązku zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia przez zakłady pracy, oraz warunki wymagane do korzystania ze świadczeń zabezpieczeniowych (zasiłków) poddawane były przez Fundusz Pracy dokładnej kontroli.

Kontrola ta obejmowała zarówno zakłady pracy, jak i bezrobotnych. W zakładach kontrolowano liczbę robotników, charakter robót, wysokość zarobków robotników—celem ustalenia, czy podlegają oni istotnie obowiązkowi zabezpieczenia i czy wkładki deklarowane są w należytej wysokości. W odniesieniu do bezrobotnych przeprowadzano wstępną kontrolę uprawnień do zasiłków oraz stałą, tygodniową kontrolę ewidencyjną, obowiązującą wszystkich bezrobotnych uprawnionych do zasiłków przez cały czas ich pobierania.

Celem tygodniowej kontroli było stwierdzenie, czy bezrobotny pozostaje nadal bez pracy, czy jest zdolny do podjęcia zaoferowanej mu odpowiedniej pracy i czy nie zaszły okoliczności, mające wpływ na uprawnienia do zasiłków lub ich wymiar.

Niezależnie od kontroli zakładów pracy i bezrobotnych prowadzona była kontrola wypłaconych świadczeń, mająca charakter kontroli następnej i polegająca na kontrolowaniu zrealizowanych talonów. Kontrola ta, prowadzona we wszy-

stkich Wojewódzkich Biurach, umożliwiła wykrycie wypadków wypłacania kwot, nie odpowiadających ustalonomu wymiarowi, lub też wypłaty zasiłku ponad przysługującą bezrobotnemu kwotę.

Jeżeli nadpłaty następowały z winy instytucji publiczno-prawnych, którym Fundusz Pracy powierzył wypłacanie zasiłków (tzw. instytucje zastępcze), to nakładano na nie obowiązek pokrycia wynikłych z tego tytułu strat. Tego rodzaju wypadki nieprawnych wypłat były jednak bardzo nierzadkie.

W wypadkach nieprawego pobierania zasiłków z winy bezrobotnych, co najczęściej wynikało na tle zatajenia krótkotrwałej pracy w czasie pobierania zasiłków, bezrobotni byli pozbawiani prawa do reszty niewyczerpanych świadczeń i zywiani do zwrotu nieprawie pobranych kwot. W wypadkach szczególnych przeciwko winnym nieprawego pobrania zasiłków Fundusz Pracy występował na drogę sądową. W wypadkach całkowitej niemożności ściągnięcia należnych z tego tytułu kwot, Fundusz Pracy odraczał ich wyegzekwowanie na czas późniejszy.

Prowadzona w niektórych latach ubiegłych doraźna kontrola uprawnień bezrobotnych do zasiłków, nie była prowadzona w okresie sprawozdawczym. Znaczny koszt tej kontroli i jej słabokwowe wyniki wskazywały, iż może ona być zastąpiona przeprowadzaniem kontroli wstępnej i ewidencyjnej, jako dokładniejszej.

N A J W A Ż N I E J S Z E A K T Y P R A W N E ODNOSZĄCE SIĘ DO DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY

1. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1936 r. o uchyleniu rozporządzenia o opłatach ryczałtowych na Fundusz Pracy (Dziennik Ustaw R. P. Nr. 44 z r. 1936, poz. 328).

(Rozporządzenie to, o charakterze techniczno-finansowym, uchyla przepisy Rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 7 czerwca 1933 r. Dziennik Ustaw R. P. Nr 46 z r. 1933, poz. 373, ustalające opłaty ryczałtowe zamiast 1%owych opłat od uposażeń dla zarobków, nie przekraczających przeciętnie 150 zł miesięcznie).

2. Obwieszczenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 1 czerwca 1936 r. w sprawie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników zatrudnionych na robotach publicznych finansowanych przez Fundusz Pracy (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Opieki Społecznej Nr 12 z 1936 r.).

(Obwieszczenie to cofa wszelkie zarządzenia, zwalniające od obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników zatrudnionych na robotach publicznych, korzystających z pomocy finansowej Funduszu Pracy; wprowadza zatem obowiązek zabezpieczenia robotników zatrudnionych na robotach publicznych, korzystających z dotacji Funduszu Pracy, a nie tylko z pożyczek tej instytucji, jak to dotąd miało miejsce).

3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 listopada 1936 r. w sprawie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia niektórych kategorii robotników zatrudnionych w zakładach pracy państwowych i samorządowych (Dziennik Ustaw R. P. Nr 86 z r. 1936, poz. 602).

(Rozporządzenie to zmienia obowiązujące dotąd przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. ogłoszone w Dzienniku Ustaw R. P. Nr 57 z r. 1936, poz. 546, rozszerzając obowiązek zabezpieczenia na wypadek bezro-

bocia na niektóre kategorie robotników zatrudnionych w zakładach państwowych i samorządowych, dotychczas nie objęte zabezpieczeniem).

4. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 listopada 1936 r. o czasowym zmniejszeniu liczby dni pracy uważanych za tydzień podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w odniesieniu do niektórych kategorii robotników sezonowych (Dziennik Ustaw R. P. Nr 90 z r. 1936, poz. 628).

(Rozporządzenie to, wzorem lat ubiegłych, wprowadza na okres zimowy 1936/37 skrócenie liczby dni pracy uważanych za tydzień podlegania zabezpieczeniu do czterech dla robotników sezonowych, za których wkładka wynosi 4%.

5. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dziennik Ustaw R. P. Nr 72 z r. 1936, poz. 515).

(Dekret ten wprowadza ochotniczą służbę pracy młodzieży w junackich hufcach pracy, podległych Ministerstwu Spraw Wojskowych, których potrzeby pokrywane będą z budżetu Funduszu Pracy i innych dochodów, na razie nieokreślonych; jest on podstawą przekazania akcji zatrudnienia młodzieży, prowadzonej dotąd bezpośrednio przez Fundusz Pracy, Ministerstwu Spraw Wojskowych).

6. Ustawa z dnia 24 lutego 1937 r. o inwestycjach z funduszy państwowych w r. 1937 (Dziennik Ustaw R. P. Nr 15 z r. 1937, poz. 96).

(Ustawa ta ustala udział Funduszu Pracy w wydatkach na inwestycje z funduszy państwowych w okresie od dnia 1 stycznia 1937 r. do 31 grudnia 1937 r.; udział ten określony został na 50.000.000.— zł).

TABLICA 1. DOCHODY FUNDUSZU PRACY

w tysiącach złotych

Ź R Ó D Ł O	O S I A G N I Ę T E				PRELIMI- NOWANE
	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
A. OBCIĄŻENIA DOCHODÓW PRYWATNYCH:					
pracowników i warsztatów pracy	51.132	57.618	67.222	70.686	67.100
poselskich i senatorskich	43	61	12	71	15
wolnych zawodów	487	779	791	828	780
administracji przedsiębiorstw	126	173	208	128	180
Razem	51.788	58.631	68.233	71.713	68.075
B. OBCIĄŻENIA DOCHODÓW SAMORZĄDU ^a	5.706	5.351	1.462	207	—
C. OBCIĄŻENIA SPOŻYCIA:					
cukru	1.366	1.451	1.605	1.674	1.600
piwa	273	281	277	274	275
żarówek	1.221	1.407	1.420	1.468	1.400
gazu	983	841	823	844	800
w zakładach gastronomicznych	302	380	451	464	450
czynszu	1.232	2.253	2.567	2.241	3.000
biletów wstępu na widowiska	2.935	3.151	3.386	3.429	3.500
totalizatora	356	427	420	415	400
Razem	8.668	10.191	10.949	10.809	11.425
D. SPŁATA PODATKÓW ZALEGŁYCH W NA- TURZE	912	2.870	3.052	875	136
E. DOTACJE SKARBU PAŃSTWA ^b	19.172	10.000	750 ^c	—	—
F. WPŁYWY Z POŻYCZKI INWESTYCYJNEJ	—	—	10.870	3.280	—
G. FUNDUSZ INWESTYCYJNY:					
wpłaty Skarbu Państwa w bonach	—	19.900	20.000	—	—
odsetki	—	123	298	403	—
Razem	—	20.023	20.298	403	—
H. LOKATY ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁE- CZNYCH	—	—	2.000	3.300	—
I. WPŁYWY Z OPERACJI BANKOWYCH	—	—	—	28.500	—
J. KREDYT MATERIAŁOWY	—	—	—	4.214	—
K. SPŁATA KREDYTÓW:					
kapitał	15	924	1.263	1.965	1.250
odsetki	182	1.074	1.395	1.157	1.200
Razem	197	1.998	2.658	3.122	2.450
L. OFIARY	— ^d	3 ^e	4.426	3.035	500
M. DOCHODY Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA NA WYPADEK BEZROBOCIA:					
wkładki zakładów pracy	—	—	23.413	28.399	25.000
50%-wa dopłata Skarbu Państwa	—	—	4.322	2.957	1.000
Razem	—	—	27.735	31.356	26.000
N. INNE	1.895 ^f	179	464	932	200
OGÓŁEM	88.338	109.246	152.897 ^g	161.764	108.786

^a Zniesione rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 1934 r. o naprawie gospodarki i finansów związków samorządowych.

^b Dotacje z sum budżetowych.

^c Dotacja specjalna na akcję zatrudnienia młodzieży.

^d Ofiary zebrane przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy wyniosły w tym okresie 8.994 tys. zł.

^e Ponadto 10.487 tys. zł ofiar zebranych przez Komitety Lokalne.

^f W tym 530 tys. zł pozostałości po b. Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

^g W r. 1935/36 zakres zadań, którym służy Fundusz Pracy, został zasadniczo rozszerzony. Od początku roku budżetowego Fundusz Pracy przejął czynności, należące w poprzednich latach do b. Funduszu Bezrobocia (zabezpieczenie ustawowe pracowników fizycznych na wypadek braku pracy oraz pośrednictwo pracy). Od 1 grudnia 1935 r. Fundusz Pracy przejął od b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą akcję walki z bezrobociem wśród młodzieży, którą w latach poprzednich jedynie częściowo finansował. Wraz z rozszerzeniem zakresu działalności Fundusz Pracy przejął źródła dochodowe b. Funduszu Bezrobocia i jego zobowiązania do czynienia wydatków, jako też wydatki b. S.O.M.'u, nie przejmując natomiast jego źródeł dochodowych, leżących poza Funduszem Pracy. W dniu 16 września 1936 r. akcję walki z bezrobociem wśród młodzieży przejęło Ministerstwo Spraw Wojskowych, podstawowym źródłem jej finansowania jest jednak nadal budżet Funduszu Pracy.

TABLICA 2. WYDATKI FUNDUSZU PRACY

w tysiącach złotych

PRZEZNACZENIE	DOKONANE				PRELIMINOWANE
	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
A. ROBOTY PUBLICZNE	49.891	80.202	87.350	95.714	25.000
B. ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY	—	2.036	7.232	9.172	10.000
C. POMOC DORAŻNA	32.088 ^a	19.664 ^a	20.298	13.889	18.700
D. AKCJE SPECJALNE:					
przysposobienie zawodowe		—	200	205	1.300
organizacja podstaw samodzielnej egzystencji	689	1.803	275	434	
ogrody działkowe		978	408	447	1.800
akcja kulturalno-oświatowa		563	616	419	200
zatrudnienie pracowników umysłowych	724	1.010	141	1.944	—
Razem	1.413	4.354	1.640	3.449	3.300
E. KOSZTY FINANSOWE:					
odsetki i raty amortyzacyjne zaciągniętych pożyczek	280	250	477	2.149	6.150
koszty poboru opłat	1.181	1.459	1.836	1.485	1.500
Razem	1.461	1.709	2.313	3.634	7.650
F. WYDATKI Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA: ^b					
zasiłki ustawowe	—	—	26.458	31.313	36.250
koszty instytucji zastępczych ^c	—	—	492	482	750
Razem	—	—	26.950	31.795	37.000
G. ADMINISTRACJA	279 ^d	448 ^d	6.214 ^e	6.595 ^f	6.702
H. INNE ^g	522	261	397	686	434
OGÓŁEM	85.654	108.674	152.394 ^h	164.934	108.786

^a Liczby te nie obejmują wydatków na pomoc doraźną, dokonanych przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy: w r. 1933/34 — 3.735 tys. zł.; w r. 1934/35 — 11.702 tys. zł.

^b Bez kosztów administracyjnych Funduszu Pracy, które figurują w dziale G — Administracja.

^c Koszty instytucji zastępczych z tytułu dokonywania przez nie wypłat bezrobotnym.

^d Liczby te nie obejmują wydatków administracyjnych Komitetów Lokalnych, dokonanych w latach 1933/34 i 1934/35.

^e Z początkiem roku 1935/36 Fundusz Pracy przejął administrację b. Funduszu Bezrobocia, zaś od grudnia 1935 r. — administrację b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą. Ponadto od początku roku budżetowego Komitety Wojewódzkie Funduszu Pracy zostały przemianowane na Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy. W związku z tym administracja Komitetów Lokalnych, istniejąca w latach poprzednich, została przejęta przez Fundusz Pracy.

^f W r. 1936/37 obciążenie pracą personelu Funduszu Pracy wzrosło bardzo znacznie, przy tym w stopniu większym niż wydatki administracyjne, w szczególności z uwagi na zwiększenie się liczby płatników wkładek i opłat, wzrost rejestracji poszukujących pracy, zwłaszcza w miesiącach zimowych, zwiększenie się liczby robotników zabezpieczonych i pobierających zasiłki, większe rozmiary akcji zatrudnienia młodzieży, prowadzonej we własnej administracji (do dnia 15.IX 1936 r.) i silniejszy udział personelu instytucji w akcji pomocy żywnościowej i opałowej (państwowej i społecznej). Szczegółowe omówienie tej sprawy w dziale III — Rozwój działalności Funduszu Pracy, rozdział 2 — wydatki.

^g Zwroty kwot mylnie wpłaconych i różne drobne wydatki, w latach 1936/37 i 1937/38 również likwidacja agend b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

^h Por. Tablica 1, odnośnik ^g.

TABLICA 3. ROZWÓJ FINANSOWANIA WALKI Z BEZROBOCIEM I POMOCY BEZROBOTNYM
Dochody Funduszu Pracy oraz b. Funduszu Bezrobocia, b. Stowarzyszenia Opieki nad
Niezatrudnioną Młodzieżą i Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej
w latach 1933/34—1937/38

ŹRÓDŁO	INSTYTUCJA ADMINISTRU- JĄCA	O S I A G N I Ę T E								PRELIMINO- WANE	
		1933/34		1934/35		1935/36		1936/37		1937/38	
		tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
I. SAMOISTNE DOCHODY USTAWOWE:											
1. Obciążenia dochodów prywatnych	Fundusz Pracy	51.788	39,7	58.631	37,7	68.233	43,6	71.713	37,8	68.075	62,6
2. Obciążenia dochodów samorządu ^a	" "	5.706	4,4	5.351	3,5	1.462	0,9	207	0,1	—	—
3. Obciążenia spożycia	" "	8.668	6,6	10.191	6,6	10.949	7,1	10.809	5,7	11.425	10,5
4A. Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia:											
a) wkładki . . .	Fundusz Bezrobocia	21.310	16,3	24.045	15,5	—	—	—	—	—	—
b) 50%-owa ustawa dopłata Skarbu Państwa . .	" "	6.314	4,8	5.400	3,5	—	—	—	—	—	—
4B. Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia:											
a) wkładki . . .	Fundusz Pracy	—	—	—	—	23.413	15,0	28.399	14,9	25.000	23,0
b) 50%-owa ustawa dopłata Skarbu Państwa . .	" "	—	—	—	—	4.322	2,8	2.957	1,6	1.000	0,9
Razem (I)		93.786	71,8	103.618	66,8	108.379	69,4	114.085	60,1	105.500	97,0
II. WPŁYWY ZE SKARBU PAŃSTWA:											
5. Dotacje ^b . .	S. O. M.	5.500	4,2	5.483	3,5	3.300 ^c	2,1	—	—	—	—
6. " . .	Fundusz Pracy	19.172	14,7	10.000	6,5	750	0,5	—	—	—	—
7. Fundusz Inwestycyjny	" "	—	—	20.023	12,9	20.298	13,0	403	0,2	—	—
8. Pożyczka Inwestycyjna	" "	—	—	—	—	10.870	7,0	3.280	1,7	—	—
9. Spłata podatków zaległych w naturze	" "	912	0,7	2.870	1,9	3.052	1,9	875	0,5	136	0,1
Razem (II)		25.584	19,6	38.376	24,8	38.270	24,5	4.558	2,4	136	0,1
III. KREDYT:											
10. Pożyczka Z.U.S.	Fundusz Pracy	—	—	—	—	2.000	1,3	3.300	1,8	—	—
11. Operacje bankowe	" "	—	—	—	—	—	—	28.500	15,0	—	—
12. Kredyt materiałowy	" "	—	—	—	—	—	—	4.214	2,2	—	—
Razem (III)		—	—	—	—	2.000	1,3	36.014	19,0	—	—
IV. SPOŁECZNE:											
13. Ofiary	O. O. Komitet Pomocy Zimowej	—	—	—	—	—	—	28.162	14,8	—	—
14A. "	Komitet Lokalny F. P.	8.994	6,9	10.487	6,8	—	—	—	—	—	—
14B. "	Fundusz Pracy	—	—	3	0,0	4.426	2,8	3.035	1,6	500	0,5
Razem (IV)		8.994	6,9	10.490	6,8	4.426	2,8	31.197	16,4	500	0,5
V. INNE:											
15. Spłata kredytów	Fundusz Pracy	197	0,2	1.998	1,2	2.658	1,7	3.122	1,6	2.450	2,2
16. Pozostałe wpływy	Fundusz Bezrobocia	120	0,1	240	0,2	—	—	—	—	—	—
17. " "	S. O. M.	—	—	124	0,1	42 ^c	0,0	—	—	—	—
18. " "	Fundusz Pracy	1.895 ^d	1,4	179	0,1	464	0,3	932	0,5	200	0,2
Razem (V)		2.212	1,7	2.541	1,6	3.164	2,0	4.054	2,1	2.650	2,4
OGÓŁEM		130.576	100,0	155.025	100,0	156.239	100,0	189.908	100,0	108.786 ^e	100,0

^a Zniesione z dniem 1 kwietnia 1935 r. Od tego czasu miała miejsce tylko spłata zaległości powstałych w latach 1933/34 i 1934/35.

^b Z sum budżetowych.

^c Wpływy do dnia 30 listopada 1935 r.

^d W tym 530 tys. zł pozostałości po b. Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

^e W wykonaniu planu finansowo-gospodarczego Funduszu Pracy na r. 1937/38 ogólna suma dochodów zwiększyła się zarówno ze względu na wzrost wpływów ze źródeł objętych planem, jak też na skutek odwołania się do operacji kredytowych, z których do dnia 1 listopada 1937 r. wpłynęło 27.971 tys. zł.

TABLICA 4. ROZWÓJ WALKI Z BEZROBOCIEM I POMOCY BEZROBOTNYM

Wydatki Funduszu Pracy oraz b. Funduszu Bezrobocia, b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą i Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej
w latach 1933/34—1937/38

PRZEZNACZENIE	INSTYTUCJA ADMINISTRU- JĄCA	D O K O N A N E								PRELIMINO- WANE	
		1933/34		1934/35		1935/36		1936/37		1937/38	
		tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
1. ROBOTY PUBLICZ- NE	Fundusz Pracy	49.891	41,0	80.202	49,8	87.350	55,6	95.714	50,0	25.000	23,0
2A. ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY . .	S. O. M.	614	0,5	4.844	3,0	2.907 ^a	1,8	—	—	—	—
2B. " " " "	Fundusz Pracy	—	—	2.036	1,3	7.232	4,6	9.172	4,8	10.000	9,2
Razem .		614	0,5	6.880	4,3	10.139	6,4	9.172	4,8	10.000	9,2
3A. POMOC DORAŻNA	Komitet Lokalny	3.735	3,1	11.702	7,3	—	—	—	—	—	—
3B. " " " "	Fundusz Pracy	32.088	26,3	19.664	12,2	20.298	12,9	13.889	7,3	18.700	17,2
4. POMOC ZIMOWA	O. O. Komitet Po- mocy Zimowej	—	—	—	—	—	—	25.955 ^b	13,6	—	—
Razem .		35.823	29,4	31.366	19,5	20.298	12,9	39.844	20,9	18.700	17,2
5. AKCJE SPECJALNE	Fundusz Pracy	1.413	1,2	4.354	2,7	1.640	1,0	3.015 ^c	1,6	3.300	3,0
6A. WYDATKI Z TY- TUŁU ZABEZPIE- CZENIA ^d	Fundusz Bezrobocia	25.937	21,3	25.107	15,6	—	—	—	—	—	—
6B. " " " "	Fundusz Pracy	—	—	—	—	26.950	17,2	31.795	16,7	37.000	34,0
Razem .		25.937	21,3	25.107	15,6	26.950	17,2	31.795	16,7	37.000	34,0
7. ADMINISTRACJA	Fundusz Bezrobocia	4.214	3,5	4.181	2,6	—	—	—	—	—	—
8. " " " "	S. O. M.	42	0,0	335	0,2	347 ^a	0,2	—	—	—	—
9. " " " "	O. O. Komitet Po- mocy Zimowej	—	—	—	—	—	—	754 ^e	0,4	—	—
10A. " " " "	Komitet Lokalny	— ^f	—	— ^f	—	—	—	—	—	—	—
10B. " " " "	Fundusz Pracy	279	0,2	448	0,3	6.214 ^g	4,0	6.595	3,4	6.702	6,2
Razem .		4.535	3,7	4.964	3,1	6.561	4,2	7.349	3,8	6.702	6,2
11. INNE ^h	Fundusz Bezrobocia	1.593	1,3	1.657	1,0	—	—	—	—	—	—
12. " " " "	S. O. M.	—	—	4.467	2,8	1.339 ^a	0,9	—	—	—	—
13. " " " "	Fundusz Pracy	1.983	1,6	1.970	1,2	2.710	1,8	4.320	2,2	8.064	7,4
Razem .		3.576	2,9	8.094	5,0	4.049	2,7	4.320	2,2	8.064	7,4
OGÓŁEM .		121.789	100,0	160.967	100,0	156.987	100,0	191.209	100,0	108.786 ⁱ	100,0

^a Wydatki do dnia 30 listopada 1935 r.

^b Wydatki na pomoc zimową zmniejszone o wysokość dotacji Funduszu Pracy dla Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym w kwocie 2.545 tys. zł.

^c Wydatki na akcje specjalne bez sumy 434 tys. zł z kredytów na zatrudnienie pracowników umysłowych użytej na opłacenie personelu niestalego zatrudnionego przy akcji pomocy zimowej. Wydatki te zostały doliczone do kosztów administracyjnych O. O. Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

^d Wydatki na zasiłki ustawowe oraz koszty instytucji zastępczych.

^e Do kosztów administracyjnych O. O. Komitetu Pomocy Bezrobotnym zostały zaliczone również wydatki osobowe w wysokości 434 tys. zł, pokryte przez Fundusz Pracy z kredytów na zatrudnienie pracowników umysłowych (Por. odnośnik c).

^f Wydatki administracyjne Komitetów Lokalnych Funduszu Pracy w latach 1933/34 i 1934/35 nie dadzą się ściśle ustalić. Tkwia one w wydatkach na pomoc doraźną.

^g Z początkiem roku 1935/36 Fundusz Pracy przejął administrację b. Funduszu Bezrobocia, zaś od grudnia 1935 r. — administrację b. S. O. M. Ponadto od początku roku budżetowego 1935/36 Komitet Wojewódzki Funduszu Pracy zostały przemianowane na Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy. W związku z tym administracja Komitetów Lokalnych, istniejąca w latach poprzednich, została przejęta przez Fundusz Pracy.

^h Pozycje te obejmują koszty obsługi pożyczek zaciągniętych przez Fundusz Pracy, koszty poboru opłat, wydatki S. O. M. na zakupy majątków rolnych i budowle, zwroty kwot mylnie wpłaconych, wydatki na likwidację b. S. O. M., sumy spisane i inne wydatki.

ⁱ W wykonaniu planu finansowo-gospodarczego Funduszu Pracy za rok 1937/38 zwiększyła się silnie ogólna suma wydatków jako też wydatki na roboty publiczne. W związku z tym udział 0/0-owy poszczególnych wydatków uległ w zestawieniu z preliminarem znacznym odchyleniom.

TABLICA 5. WYDATKI FUNDUSZU PRACY W ROKU 1936/37

w rozkładzie terytorialnym

WOJEWÓDZTWO	Roboty publiczne		Pomoc doraźna		Akcje specjalne		Zasiłki		Administracja		R A Z E M	
	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
M.st. Warszawa	9.231	9,6	938	8,6	1.036	32,9	2.103	6,7	791	15,3	14.099	9,6
Warszawskie .	6.188	6,5	374	3,3	169	5,4	2.688	8,6	482	9,3	9.901	6,8
Łódzkie . . .	14.706	15,4	859	7,9	263	8,3	4.942	15,8	740	14,3	21.510	14,7
Kieleckie . .	10.806	11,3	678	6,2	154	4,9	3.503	11,2	399	7,7	15.540	10,6
Lubelskie . .	2.719	2,8	392	3,6	98	3,1	734	2,3	172	3,3	4.115	2,8
Białostockie .	2.247	2,3	213	2,0	80	2,5	954	3,0	192	3,7	3.686	2,5
Wileńskie . .	2.927	3,1	139	1,3	184	5,8	367	1,2	130	2,5	3.747	2,6
Nowogródzkie	1.131	1,2	16	0,1	73	2,3	155	0,5	80	1,5	1.455	1,0
Poleskie . . .	1.713	1,8	96	0,9	102	3,2	198	0,6	92	1,8	2.201	1,5
Wołyńskie . .	2.020	2,1	88	0,8	83	2,6	383	1,2	129	2,5	2.703	1,9
Poznańskie . .	7.064	7,4	1.261	11,6	228	7,3	1.931	6,2	382	7,4	10.866	7,4
Pomorskie . .	6.960	7,3	375	3,4	72	2,3	1.615	5,1	403	7,8	9.425	6,5
Śląskie . . .	9.531	10,0	4.361	39,9	180	5,7	6.607	21,1	412	7,9	21.091	14,4
Krakowskie . .	8.458	8,8	492	4,6	155	4,9	3.319	10,6	352	6,8	12.776	8,7
Lwowskie . . .	6.663	7,0	560	5,1	131	4,2	1.491	4,8	249	4,8	9.094	6,2
Stanisławowskie	1.985	2,0	18	0,2	117	3,7	204	0,7	110	2,1	2.434	1,7
Tarnopolskie .	1.365	1,4	58	0,5	28	0,9	119	0,4	69	1,3	1.639	1,1
Razem	95.714	100,0	10.918	100,0	3.153	100,0	31.313	100,0	5.184	100,0	146.282	100,0
Nierozdzielone	—	—	2.971 ^a	27,2	296 ^a	9,4	—	—	1.411 ^b	27,2	4.678	3,2
P O L S K A .	95.714	100,0	13.889	127,2	3.449	109,4	31.313	100,0	6.595	127,2	150.960 ^c	103,2

^a Kredyty udzielone instytucjom, działającym na terenie całego państwa.^b Wydatki administracyjne Biura Głównego Funduszu Pracy.^c Nie zostały zamieszczone w tablicy następujące wydatki:

zatrudnienie młodzieży	9.172 tys. zł
koszty finansowe	3.634 „ „
koszty instytucji zastępczych	482 „ „
inne	686 „ „

razem 13.974 tys. zł

Ogólna suma wydatków stanowiła więc 164.934 tys. zł.

TABLICA 6. REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY I POŚREDNICTWO PRACY

O K R E S		POSZUKUJĄCY PRACY zarejestrowani w Biurach Pośrednictwa Pracy					ZAPOŚREDNICZENI DO PRACY w Biurach Pośrednictwa Pracy	
		Ogółem	Robotnicy przemysłowi		Pracowni- cy umysłowi	Inni ^a	Ogółem	W tym na roboty publiczne
			wykwalifi- kowani	niewykwa- lifkowani				
		Dane na koniec miesiąca					w ciągu miesiąca	
1925	przeciętnie	153.819	82.664	50.278	9.371	11.507	15.417	.
1926	„	234.322	115.089	82.710	21.602	14.921	18.508	.
1927	„	163.953	71.678	62.769	18.403	11.103	17.575	.
1928	„	125.552	50.901	55.153	12.253	7.245	20.655	.
1929	„	129.449	48.342	65.261	10.745	5.101	22.544	.
1930	„	226.651	86.583	116.105	17.945	6.018	20.756	.
1931	„	299.502	117.673	142.279	31.255	8.295	21.728	.
1932	„	255.581	126.535	78.891	40.075	10.080	22.527	.
1933	„	249.610	133.169	55.299	49.844	11.298	34.551	.
1934	„	333.832	126.003	148.408	45.564	13.857	37.273	.
1934/35	„	369.153	133.233	179.918	43.785	12.217	37.876	.
1935/36	„	375.079	126.025	200.968	39.212	8.874	40.388	19.082
1936/37	„	381.432	122.185	213.459	35.631	10.157	48.335	26.855
1935	— kwiecień	473.249	152.644	262.863	45.026	12.716	49.995	23.593
	— maj	419.151	137.837	226.261	43.656	11.397	63.454	35.445
	— czerwiec	364.856	126.244	186.931	41.675	10.006	51.052	32.201
	— lipiec	305.560	107.734	150.819	39.228	7.779	54.139	30.052
	— sierpień	270.158	96.697	129.697	36.874	6.890	53.642	27.800
	— wrzesień	254.704	88.291	123.772	36.748	5.893	41.873	20.934
	— październik	263.211	90.837	129.294	37.058	6.022	45.614	16.392
	— listopad	311.170	104.266	162.337	37.560	7.007	25.545	9.208
	— grudzień	402.814	135.227	222.707	37.149	7.731	15.668	5.717
1936	— styczeń	472.004	158.428	264.406	38.035	11.135	22.741	6.509
	— luty	488.576	160.374	279.613	38.690	9.899	24.873	7.171
	— marzec	475.498	153.727	272.917	38.839	10.015	36.065	13.963
1936	— kwiecień	407.734	133.322	228.080	37.934	8.388	81.419	50.322
	— maj	343.043	115.069	182.320	36.230	9.424	85.686	59.558
	— czerwiec	314.014	109.518	160.838	34.698	8.960	59.975	36.821
	— lipiec	284.000	99.843	142.770	33.045	8.342	58.576	34.431
	— sierpień	269.464	91.980	137.066	32.254	8.164	52.251	31.250
	— wrzesień	265.954	88.031	136.831	32.763	8.329	49.565	27.584
	— październik	282.239	91.956	148.084	33.264	8.935	46.723	19.827
	— listopad	339.395	106.523	188.346	34.905	9.621	36.235	19.119
	— grudzień	466.004	144.381	273.397	37.203	11.023	21.949	9.446
1937	— styczeń	535.563	168.126	316.321	38.328	12.788	21.272	6.261
	— luty	547.986	164.148	331.669	38.468	13.701	21.969	6.374
	— marzec	521.793	153.329	315.781	38.480	14.203	44.396	20.963

^a Robotnicy rolni, młodociani i służba domowa.

TABLICA 7. POSZUKUJĄCY PRACY

zarejestrowani w Biurach Pośrednictwa Pracy

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawska .	25.665	25.599	27.752	23.842	22.131	20.388	19.511	18.481	19.105	22.080	29.040	33.678	36.245	35.239
Warszawskie	22.124	24.879	30.615	19.452	15.574	11.196	10.923	10.457	12.852	17.835	32.789	43.760	48.504	44.601
Łódzkie .	50.143	56.725	58.553	48.409	47.723	46.244	42.290	38.907	41.856	50.989	73.503	82.633	77.780	71.828
Kieleckie .	44.798	40.267	46.863	35.126	34.019	30.235	27.394	25.416	28.428	38.782	51.159	56.537	56.695	52.556
Lubelskie .	6.880	7.003	8.845	6.443	4.654	4.181	4.011	3.487	3.632	4.233	8.090	12.057	12.491	11.914
Białostockie	10.783	10.016	10.877	8.375	6.574	6.190	5.767	6.556	7.305	9.594	14.782	16.331	14.608	13.237
Wileńskie .	6.830	7.335	7.549	6.544	5.675	5.790	5.584	4.996	5.233	6.474	9.216	10.037	10.419	10.413
Nowogródzkie . .	2.263	2.118	2.321	1.109	1.078	887	782	887	1.103	2.123	3.247	3.898	4.293	3.689
Poleskie .	2.306	2.931	2.301	2.242	1.927	1.625	1.443	1.478	1.841	3.035	4.330	5.206	5.145	4.603
Wołyńskie .	2.332	2.785	2.854	2.090	1.728	1.838	1.796	1.737	1.675	2.677	3.771	4.624	4.452	4.197
Poznańskie	45.041	52.436	52.214	47.582	45.277	40.193	39.841	43.205	40.613	46.486	62.180	68.970	71.906	70.477
Pomorskie	11.279	16.012	13.477	12.419	9.734	8.503	8.295	8.204	10.339	14.396	21.629	26.570	27.443	31.129
Śląskie .	107.124	91.957	103.332	98.501	89.293	80.892	79.486	79.689	81.448	84.896	94.831	103.551	106.187	101.394
Krakowskie	18.880	21.722	22.123	15.975	14.399	13.325	11.012	11.114	13.324	16.701	31.979	36.538	38.440	35.740
Lwowskie .	15.029	16.073	14.158	12.131	11.561	10.278	9.259	9.338	11.363	16.765	21.859	25.454	26.437	24.278
Stanisławowskie	2.853	2.726	3.233	2.232	2.202	1.796	1.638	1.573	1.634	1.766	2.516	4.222	5.059	4.840
Tarnopolskie . .	749	848	667	571	465	439	432	429	488	563	1.083	1.497	1.882	1.658
POLSKA	375.079	381.432	407.734	343.043	314.014	284.000	269.464	265.954	282.239	339.395	466.004	535.563	547.986	521.793

TABLICA 8. POŚREDNICTWO PRACY

Robotnicy i pracownicy zapośredniczeni w Biurach Pośrednictwa Pracy (liczby ogólne)

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	1.897	2.171	2.619	3.271	2.722	1.879	1.437	1.967	2.103	2.143	1.686	1.888	1.497	2.829
Warszawskie . . .	3.039	4.212	6.285	11.656	4.835	6.274	5.005	4.585	4.270	2.168	1.034	613	578	3.248
Łódzkie	5.221	3.621	8.779	8.800	3.796	1.863	4.908	3.770	1.893	1.359	1.035	2.455	1.896	2.903
Kieleckie	3.198	4.156	8.523	10.199	5.453	4.605	3.684	3.868	2.340	1.804	1.190	1.788	1.740	4.680
Lubelskie	766	925	2.082	1.905	1.256	1.364	879	652	1.024	915	144	254	86	529
Białostockie . . .	1.811	2.169	2.646	3.239	2.626	3.591	3.179	3.460	3.109	1.651	695	650	533	654
Wileńskie	699	1.677	2.996	1.411	2.138	2.300	2.255	2.766	2.612	2.331	617	65	274	370
Nowogródzkie . .	331	373	731	1.22 ⁸	386	401	626	299	157	169	86	88	113	198
Poleskie	462	394	466	1.788	380	556	317	323	366	122	62	94	40	206
Wołyńskie	486	333	544	629	872	581	233	275	461	119	49	36	115	89
Poznańskie	6.047	8.745	10.764	10.623	8.232	8.703	10.094	8.792	11.447	9.078	6.835	6.086	5.561	8.723
Pomorskie	2.541	4.140	8.507	7.079	3.539	6.310	3.322	4.738	4.508	3.284	1.711	1.138	2.107	3.445
Śląskie	8.999	10.261	12.556	12.219	13.773	15.929	11.509	11.173	10.315	8.552	5.867	4.747	5.367	11.114
Krakowskie	3.044	2.356	7.248	6.006	2.224	1.271	1.686	1.166	1.180	1.206	458	651	930	4.244
Lwowskie	1.211	1.518	4.067	3.461	2.043	1.590	1.878	1.184	696	670	181	680	1.017	740
Stanisławowskie .	345	609	827	1.126	2.051	1.353	148	480	146	584	292	35	51	222
Tarnopolskie . .	291	675	1.779	1.046	3.649	6	1.091	67	96	80	7	4	64	202
P O L S K A	40.388	48.335	81.419	85.686	59.975	58.576	52.251	49.565	46.723	36.235	21.949	21.272	21.969	44.396

TABLICA 9. POŚREDNICTWO PRACY

Robotnicy i pracownicy zapośredniczeni do robót publicznych

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	688	1.046	1.120	2.371	1.864	789	531	623	489	790	694	774	624	1.884
Warszawskie . . .	2.577	3.580	5.501	10.844	4.310	4.938	4.548	4.155	3.473	1.605	776	456	235	2.114
Łódzkie	1.209	1.276	3.945	5.627	1.318	1.261	777	765	420	97	2	1	2	1.097
Kieleckie	1.141	1.956	5.807	7.958	1.697	2.333	1.590	1.137	601	276	8	16	147	1.898
Lubelskie	520	695	1.952	1.715	1.039	1.171	700	262	115	678	112	115	22	459
Białostockie . . .	1.428	1.832	2.141	2.753	2.317	2.936	2.933	3.289	2.853	1.398	482	152	180	553
Wileńskie	602	1.579	2.879	1.291	2.055	2.209	2.165	2.618	2.435	2.221	569	8	218	282
Nowogródzkie . .	316	336	723	1.228	386	350	540	276	81	134	79	82	35	119
Poleskie	415	279	360	1.715	380	139	133	111	316	93	34	75	—	—
Wołyńskie	391	228	455	519	540	436	177	230	223	37	13	—	37	62
Poznańskie	3.568	5.895	8.014	7.211	6.109	5.914	7.341	6.522	3.738	7.017	5.140	3.895	3.970	5.873
Pomorskie	1.156	1.806	4.021	4.114	2.705	2.351	1.486	2.619	1.456	1.149	686	36	276	774
Śląskie	1.643	2.846	1.841	2.508	5.266	7.143	5.158	3.752	2.568	2.044	526	293	416	2.633
Krakowskie	2.189	1.514	5.631	4.936	1.260	811	983	421	506	551	13	9	—	3.051
Lwowskie	763	1.008	3.478	2.759	1.161	1.234	1.043	855	409	434	72	349	185	110
Stanisławowskie . .	226	369	736	999	1.046	417	85	182	109	531	240	—	27	54
Tarnopolskie . . .	250	610	1.718	1.010	3.368	—	1.060	67	35	64	—	—	—	—
P O L S K A	19.082	26.855	50.322	59.558	36.821	34.432	31.250	27.884	19.827	19.119	9.446	6.261	6.374	20.963

TABLICA 10. FORMY KREDYTÓW NA ROBOTY PUBLICZNE

Umowy zawarte w r. 1936/37

RODZAJ ROBÓT	D O T A C J E				P O Ż Y C Z K I				R A Z E M			
	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Suma ogólna	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Suma ogólna	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Ogólna suma kredytów
	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h											
1. STUDIA I PROJEKTY TECH- NICZNE	249	133	47	429	—	339	—	339	249	472	47	768
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	559	—	559	—	1.055	—	1.055	—	1.614	—	1.614
b) drogi wodne	1.379	410	—	1.789	—	—	—	—	1.379	410	—	1.789
c) drogi bite oraz mosty . .	2.534	12.933	—	15.467	—	1.078	—	1.078	2.534	14.011	—	16.545
3. MELIORACJE	1.827	6.046	302	8.175	12	1.008	405	1.425	1.839	7.054	707	9.600
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE	—	—	—	—	—	245	—	245	—	245	—	245
5. URZĄDZENIA MIAST . .	409	26.344	1.220	27.973	267	25.521	208	25.996	676	51.865	1.428	53.969
6. BUDOWLE PUBLICZNE .	285	1.762	1.291	3.338	20	240	2	262	305	2.002	1.293	3.600
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	—	24	24	—	—	5.000	5.000	—	—	5.024	5.024
8. DROBNE ROBOTY . . .	237	263	270	770	—	69	—	69	237	332	270	839
OGÓŁEM	6.920	48.450	3.154	58.524	299	29.555	5.615	35.469	7.219	78.005	8.769	93.993

RODZAJ ROBÓT	W O D S E T K A C H O G Ó Ł U											
	D O T A C J I				P O Ż Y C Z E K				K R E D Y T Ó W			
1. STUDIA I PROJEKTY TECH- NICZNE	58,0	31,0	11,0	100,0	—	100,0	—	100,0	32,4	61,5	6,1	1,000
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0
b) drogi wodne	77,1	22,9	—	100,0	—	—	—	—	77,1	22,9	—	100,0
c) drogi bite oraz mosty . .	16,4	83,6	—	100,0	—	100,0	—	100,0	15,3	84,7	—	100,0
3. MELIORACJE	22,3	74,0	3,7	100,0	0,8	70,7	28,5	100,0	19,2	73,4	7,4	100,0
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE	—	—	—	—	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0
5. URZĄDZENIA MIAST . .	1,5	94,2	4,3	100,0	1,0	98,2	0,8	100,0	1,3	96,1	2,6	1,000
6. BUDOWLE PUBLICZNE .	8,5	52,8	38,7	100,0	7,6	91,6	0,8	100,0	8,5	55,6	35,9	100,0
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	—	100,0	100,0	—	—	100,0	100,0	—	—	100,0	100,0
8. DROBNE ROBOTY . . .	30,8	34,1	35,1	100,0	—	100,0	—	100,0	28,2	39,6	32,2	100,0
OGÓŁEM	11,8	82,8	5,4	100,0	0,9	83,3	15,8	100,0	7,7	83,0	9,3	100,0

TABLICA 11. KREDYTOBIORCY FUN
Umowy zawarte w ty

RODZAJ ROBÓT	RESORTY WŁADZY PAŃSTWOWEJ			S A M O								
				Skarb Śląski			Związki samorządowe					
							wojewódzkie			powiatowe		
	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	249	—	249	—	—	—	—	—	—	—	5	5
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	—	—	—	1.000	1.000	—	—	—	—	—	—
b) drogi wodne	1.379	—	1.379	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) drogi bite oraz mosty .	2.534	—	2.534	—	225	225	—	572	572	12.786	273	13.059
Razem	3.913	—	3.913	—	1.225	1.225	—	572	572	12.786	273	13.059
3. MELIORACJE	1.827	12	1.839	1.098	995	2.093	—	—	—	935	—	935
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE:												
elektryfikacja	—	—	—	—	—	—	—	85	85	—	60	60
5. URZĄDZENIA MIAST:												
a) kanalizacja	—	—	—	—	—	—	—	28	28	—	15	15
b) wodociągi	265	206	471	500	450	950	60	30	90	107	580	687
c) gazyfikacja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) elektryfikacja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
e) urządzenia komunika- cyjne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	28
f) chłodnie, rzeźnie, tar- gowiska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	49
g) urządzenia zdrowia pu- blicznego i wychowania fizycznego	107	—	107	—	—	—	—	—	—	136	—	136
h) nawierzchnie ulic . . .	37	61	98	—	—	—	—	—	—	302	—	302
i) przygotowanie terenów budowlanych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
j) przygotowania terenów pod ogrody działkowe .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	409	267	676	500	450	950	60	58	118	573	644	1.217
6. BUDOWLE PUBLICZNE:												
a) szkoły	19	—	19	—	—	—	—	—	—	67	—	67
b) szpitale	—	20	20	—	—	—	63	—	63	328	4	332
c) inne	266	—	266	—	—	—	70	—	70	91	1	92
Razem	285	20	305	—	—	—	133	—	133	486	5	491
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8. DROBNE ROBOTY . . .	237	—	237	—	—	—	24	—	24	202	50	252
OGÓŁEM tys. złotych	6.920	299	7.219	1.598	2.670	4.268	217	715	932	14.982	1.037	16.019
OGÓŁEM (w 0/00 ogół- nej sumy kredytów).	7,4	0,3	7,7	1,7	2,8	4,5	0,2	0,8	1,0	15,9	1,1	17,0

DUSZU PRACY W ROKU 1936/37
sięcach złotych

R Z A D									I N N I			OGÓŁ KREDYTOBIOR- CÓW			L. P.
G m i n y						O g ó ł e m									
miejskie			wiejskie												
dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	
133	329	462	—	5	5	133	339	472	47	—	47	429	339	768	1.
															2.
559	55	614	—	—	—	559	1.055	1.614	—	—	—	559	1.055	1.614	a)
410	—	410	—	—	—	410	—	410	—	—	—	1.789	—	1.789	b)
137	8	145	10	—	10	12.933	1.078	14.011	—	—	—	15.467	1.078	16.545	c)
1.106	63	1.169	10	—	10	13.902	2.133	16.035	—	—	—	17.815	2.133	19.948	R a z e m
4.013	13	4.026	—	—	—	6.046	1.008	7.054	302	405	707	8.175	1.425	9.600	3.
															4.
—	100	100	—	—	—	—	245	245	—	—	—	—	245	245	
															5.
64	6.743	6.807	—	—	—	64	6.786	6.850	—	50	50	64	6.836	6.900	a)
31	9.508	9.539	3	—	3	701	10.568	11.269	—	143	143	966	10.917	11.883	b)
—	132	132	—	—	—	—	132	132	—	—	—	—	132	132	c)
—	360	360	—	—	—	—	360	360	—	—	—	—	360	360	d)
7	1.020	1.027	—	—	—	35	1.020	1.055	—	—	—	35	1.020	1.055	e)
225	2.465	2.690	10	7	17	235	2.521	2.756	10	—	10	245	2.521	2.766	f)
179	—	179	—	—	—	315	—	315	578	15	593	1.000	15	1.015	g)
24.539	3.803	28.342	36	—	36	24.877	3.803	28.680	5	—	5	24.919	3.864	28.783	h)
35	331	366	—	—	—	35	331	366	—	—	—	35	331	366	i)
82	—	82	—	—	—	82	—	82	627	—	627	709	—	709	j)
25.162	24.362	49.524	49	7	56	26.344	25.521	51.865	1.220	208	1.428	27.973	25.996	53.969	R a z e m
															6.
579	8	587	114	—	114	760	8	768	199	—	199	978	8	98.	a)
250	135	385	—	—	—	641	139	780	40	—	40	681	159	840	b)
178	82	260	22	10	32	361	93	454	1.052	2	1.054	1.679	95	1.774	c)
1.007	225	1.232	136	10	146	1.762	240	2.002	1.291	2	1.293	3.338	262	3.600	R a z e m
—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	5.000	5.024	24	5.000	5.024	7.
37	19	56	—	—	—	263	69	332	270	—	270	770	69	839	8.
31.458	25.111	56.569	195	22	217	48.450	29.555	78.005	3.154	5.615	8.769	58.524	35.469	93.993	OGÓŁEM
33,5	26,8	60,3	0,2	0,0	0,2	51,5	31,5	83,0	3,3	6,0	9,3	62,3	37,7	100,0	OGÓŁEM%

TABLICA 12. ROZWÓJ FINANSOWANIA ROBÓT PUBLICZNYCH

Podział rzeczowy kredytów

RODZAJ ROBÓT	WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM								ZAWARTO UMÓW ^a		OGÓLNA SUMA KREDYTÓW W PIĘCIOLECIU 1933/34 — 1937/38	
	1933/34		1934/35		1935/36		1936/37		1937/38		tys. zł	‰
	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰		
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	84	0,2	1.240	1,5	1.222	1,4	793	0,8	756	1,1	4.095	1,1
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	3.632	7,3	4.348	5,4	1.330	1,5	1.614	1,7	1.535	2,3	12.459	3,3
b) drogi wodne	2.355	4,7	5.512	6,9	5.840	6,7	1.796	1,9	828	1,2	16.331	4,3
c) drogi bite oraz mosty	11.469	23,0	25.015	31,2	30.985	35,5	17.181	17,9	5.425	8,1	90.075	23,7
Razem	17.456	35,0	34.875	43,5	38.155	43,7	20.591	21,5	7.788	11,6	118.865	31,3
3. MELIORACJE:												
a) regulacja rzek niespławnych .	4.786	9,6	4.174	5,2	6.190	7,1	8.119	8,5	3.999	6,0	27.268	7,2
b) obwałowanie rzek	2.636	5,3	2.492	3,1	2.299	2,6	1.263	1,3	1.235	1,9	9.925	2,6
c) kanały i rowy	625	1,2	1.152	1,5	1.346	1,6	295	0,3	223	0,3	3.641	0,9
Razem	8.047	16,1	7.818	9,8	9.835	11,3	9.677	10,1	5.457	8,2	40.834	10,7
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE:												
a) elektryfikacja	720	1,4	2.547	3,2	543	0,6	245	0,3	65	0,1	4.120	1,1
b) gazyfikacja	600	1,2	800	1,0	—	—	—	—	—	—	1.400	0,4
Razem	1.320	2,6	3.347	4,2	543	0,6	245	0,3	65	0,1	5.520	1,5
5. URZĄDZENIA MIAST:												
a) kanalizacja	5.081	10,2	5.340	6,7	8.431	9,7	7.095	7,4	7.859	11,8	33.806	8,9
b) wodociągi	4.201	8,4	4.453	5,6	7.530	8,6	12.065	12,6	7.560	11,3	35.809	9,4
c) gazyfikacja	323	0,6	505	0,6	125	0,1	132	0,1	30	0,0	1.115	0,3
d) elektryfikacja	6	0,0	392	0,5	70	0,1	362	0,4	188	0,3	1.018	0,2
e) urządzenia komunikacyjne .	989	2,0	266	0,3	28	0,0	1.055	1,1	318	0,5	2.656	0,7
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	406	0,8	1.064	1,3	1.213	1,4	2.821	2,9	1.632	2,5	7.136	1,9
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	731	1,5	1.770	2,2	859	1,0	1.016	1,1	764	1,1	5.140	1,4
h) nawierzchnie ulic	3.937	7,9	6.342	7,9	9.272	10,6	29.159	30,5	21.424	32,1	70.134	18,5
i) przygotowanie terenów budowlanych	2.014	4,0	2.151	2,7	553	0,6	373	0,4	85	0,1	5.176	1,3
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	—	—	—	—	—	—	709	0,7	—	—	709	0,2
Razem	17.688	35,4	22.283	27,8	28.081	32,1	54.787	57,2	39.860	59,7	162.699	42,8
6. BUDOWLE PUBLICZNE:												
a) szkoły	3.100	6,2	3.243	4,0	815	0,9	1.122	1,2	299	0,5	8.579	2,3
b) szpitale	347	0,7	1.114	1,4	576	0,7	840	0,9	69	0,1	2.946	0,8
c) inne	1.039	2,1	1.928	2,4	1.478	1,7	1.791	1,8	1.956	2,9	8.192	2,1
Razem	4.486	9,0	6.285	7,8	2.869	3,3	3.753	3,9	2.324	3,5	19.717	5,2
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	622	1,3	3.697	4,6	5.257	6,0	5.024	5,3	10.000	15,0	24.600	6,5
8. DROBNE ROBOTY	188	0,4	657	0,8	1.388	1,6	844	0,9	560	0,8	3.637	0,9
OGÓŁEM	49.891	100,0	80.202	100,0	87.350	100,0	95.714	100,0	66.810	100,0	379.967	100,0

^a Stan na dzień 1 października 1937 roku.

UWAGA. Zestawienie niniejsze, podobnie jak następne tablice (od 13 do 23), nie obejmuje prac wykonanych z kredytów na zatrudnienie junaków. Wartość dniówek junaków na robotach publicznych wyniosła w r. 1934/35 — 1.436 tys. zł, w r. 1935/36 — 6.157 tys. zł (w roku 1933/34 junacy na robotach Funduszu Pracy nie pracowali). W r. 1936/37 do dnia 15 września 1936 r. (tj. do dnia przekazania akcji zatrudnienia młodzieży Ministerstwu Spraw Wojskowych), wartość dniówek junaków na robotach publicznych wyniosła 2.099 tys. zł. Po tym dniu do końca roku sprawozdawczego Fundusz Pracy wypłacił Komendzie Głównej J.H.P. 5.876 tys. zł. Wartość dniówek junaków na robotach publicznych zawarta w tej sumie, nie jest w posiadaniu Funduszu Pracy.

TABLICA 13. ROZWÓJ FINANSOWANIA ROBÓT PUBLICZNYCH

Podział terytorialny kredytów

WOJEWÓDZTWO	WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM								ZAWARTO UMÓW		OGÓLNA SUMA KREDYTÓW W PIĘCIOLECIU 1933/34 — 1937/38	
	1933/34		1934/35		1935/36		1936/37		1937/38 ^a			
	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
M. st. Warszawa . . .	4.065	8,2	6.881	8,6	8.061	9,2	9.231	9,6	8.808	13,2	37.046	9,7
Warszawskie	4.633	9,3	7.745	9,7	6.328	7,2	6.188	6,5	3.447	5,2	28.341	7,5
Łódzkie	7.073	14,2	9.967	12,4	14.691	16,8	14.706	15,4	10.564	15,8	57.001	15,0
Kieleckie	6.687	13,4	12.834	16,0	11.251	12,9	10.806	11,3	8.178	12,2	49.756	13,1
Lubelskie	1.332	2,7	3.051	3,8	2.430	2,8	2.719	2,8	1.934	2,9	11.466	3,0
Białostockie	668	1,3	2.590	3,2	2.736	3,1	2.247	2,3	1.462	2,2	9.703	2,5
Wileńskie	691	1,4	2.183	2,7	2.330	2,7	2.927	3,1	1.734	2,6	9.865	2,6
Nowogródzkie	282	0,6	556	0,7	1.220	1,4	1.131	1,2	656	1,0	3.845	1,0
Poleskie	645	1,3	1.268	1,6	1.154	1,3	1.713	1,8	913	1,4	5.693	1,5
Wołyńskie	739	1,5	2.763	3,4	2.210	2,5	2.020	2,1	1.208	1,8	8.940	2,4
Poznańskie	3.066	6,1	3.924	4,9	5.255	6,0	7.064	7,4	5.237	7,8	24.546	6,5
Pomorskie	3.067	6,1	4.068	5,1	4.499	5,2	6.960	7,3	6.026	9,0	24.620	6,5
Śląskie	7.928	15,9	8.505	10,6	10.272	11,8	9.531	10,0	4.977	7,4	41.213	10,8
Krakowskie	6.033	12,0	7.237	9,0	7.229	8,3	8.458	8,8	4.511	6,8	33.468	8,8
Lwowskie	1.999	4,0	3.806	4,8	4.193	4,8	6.663	7,0	5.257	7,9	21.918	5,8
Stanisławowskie . . .	886	1,8	1.780	2,2	1.659	1,9	1.985	2,0	914	1,4	7.224	1,9
Tarnopolskie	97	0,2	1.044	1,3	1.832	2,1	1.365	1,4	634	0,9	4.972	1,3
Nierozdzielone	—	—	—	—	—	—	—	—	350 ^b	0,5	350 ^b	0,1
POLSKA . .	49.891	100,0	80.202	100,0	87.350	100,0	95.714	100,0	66.810	100,0	379.967	100,0

^a Stan na dzień 1 października 1937 roku.^b Nierozdysponowana suma 350 tys. złotych przeznaczona na studia i projekty techniczne.

TABLICA 14. FINANSOWANIE ROBÓT PUBLICZNYCH

w roku 1936/37

Podział rzeczowy kredytów

R O D Z A J R O B Ó T	Z A W A R T O U M Ó W		W Y P Ł A C O N O K R E D Y T O B I O R C O M		K R E D Y T O B I O R C Y W Y - D A L I N A R O B O T Y Z K R E D Y T Ó W F U N D U S Z U P R A C Y	
	na sumę tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	768	0,8	793	0,8	917	1,0
2. KOMUNIKACJA:						
a) koleje	1.614	1,7	1.614	1,7	1.580	1,8
b) drogi wodne	1.789	1,9	1.796	1,9	2.005	2,3
c) drogi bite oraz mosty	16.545	17,6	17.181	17,9	17.119	19,3
Razem	19.948	21,2	20.591	21,5	20.704	23,4
3. MELIORACJE:						
a) regulacja rzek niespławnych . . .	8.090	8,6	8.119	8,5	7.809	8,8
b) obwałowanie rzek	1.258	1,3	1.263	1,3	1.200	1,4
c) kanały i rowy	252	0,3	295	0,3	306	0,3
Razem	9.600	10,2	9.677	10,1	9.315	10,5
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE:						
elektryfikacja	245	0,3	245	0,3	145	0,2
5. URZĄDZENIA MIAST:						
a) kanalizacja	6.900	7,3	7.095	7,4	6.727	7,6
b) wodociągi	11.883	12,6	12.065	12,6	10.806	12,2
c) gazyfikacja	132	0,1	132	0,1	134	0,1
d) elektryfikacja	360	0,4	362	0,4	372	0,4
e) urządzenia komunikacyjne	1.055	1,1	1.055	1,1	522	0,6
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska . . .	2.766	2,9	2.821	2,9	1.819	2,1
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	1.015	1,1	1.016	1,1	689	0,8
h) nawierzchnie ulic	28.783	30,6	29.159	30,5	27.101	30,6
i) przygotowanie terenów budowlanych	366	0,4	373	0,4	403	0,4
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	709	0,8	709	0,7	274	0,3
Razem	53.969	57,3	54.787	57,2	48.847	55,1
6. BUDOWLE PUBLICZNE:						
a) szkoły	986	1,1	1.122	1,2	819	0,9
b) szpitale	840	0,9	840	0,9	799	0,9
c) inne	1.774	1,9	1.791	1,8	1.636	1,9
Razem	3.600	3,9	3.753	3,9	3.254	3,7
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	5.024	5,4	5.024	5,3	4.735	5,3
8. DROBNE ROBOTY	839	0,9	844	0,9	739	0,8
OGÓŁEM	93.993	100,0	95.714 ^a	100,0	88.656	100,0

^a W tym 499 tys. zł z tytułu świadczeń w naturze za zaległe podatki i 1.222 tys. zł z umów zawartych w roku 1935/36.

TABLICA 15. FINANSOWANIE ROBÓT PUBLICZNYCH

w roku 1936/37

Podział terytorialny kredytów

W O J E W Ó D Z T W O	ZAWARTO UMÓW		WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM						KREDYTOBIOR- CY WYDALI NA ROBOTY Z KRE- DYTÓW FUN- DUSZU PRACY	
			z tytułu zawar- tych umów		w postaci świad- czeń w naturze		R a z e m			
	na sumę tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0
M. st. Warszawa	8.550	9,1	9.231	9,7	—	—	9.231	9,6	8.084	9,1
Warszawskie	6.063	6,4	6.113	6,4	75	15,1	6.188	6,5	5.833	6,6
Łódzkie	14.482	15,4	14.679	15,4	27	5,5	14.706	15,4	14.300	16,1
Kieleckie	10.648	11,3	10.742	11,3	64	12,8	10.806	11,3	10.495	11,8
Lubelskie	2.704	2,9	2.719	2,9	—	—	2.719	2,8	2.222	2,5
Białostockie	2.226	2,4	2.247	2,4	—	—	2.247	2,3	1.999	2,3
Wileńskie	2.811	3,0	2.884	3,0	43	8,6	2.927	3,1	2.521	2,8
Nowogródzkie	1.119	1,2	1.131	1,2	0	0,0	1.131	1,2	1.110	1,3
Poleskie	1.688	1,8	1.704	1,8	9	1,8	1.713	1,8	1.733	2,0
Wołyńskie	1.998	2,1	2.009	2,1	11	2,2	2.020	2,1	1.809	2,0
Poznańskie	6.950	7,4	6.996	7,3	68	13,6	7.064	7,4	6.648	7,5
Pomorskie	6.954	7,4	6.960	7,3	—	—	6.960	7,3	5.428	6,1
Śląskie	9.531	10,1	9.531	10,0	—	—	9.531	10,0	9.294	10,5
Krakowskie	8.458	9,0	8.458	8,9	—	—	8.458	8,8	7.500	8,5
Lwowskie	6.649	7,1	6.649	7,0	14	2,8	6.663	7,0	6.218	7,0
Stanisławowskie	1.887	2,0	1.887	2,0	98	19,6	1.985	2,0	2.048	2,3
Tarnopolskie	1.275	1,4	1.275	1,3	90	18,0	1.365	1,4	1.414	1,6
POLSKA	93.993	100,0	95.215 a	100,0	499	100,0	95.714 a	100,0	88.656	100,0

a W tym 1.222 tys. zł z umów zawartych w r. 1935/36.

**XVI. WYKONANIE ROBÓT PROWADZONYCH PRZY POMOCY FINANSOWEJ
FUNDUSZU PRACY
w roku 1936/37**

RODZAJ ROBÓT	ROBOCIZNA		WYNAGRODZENIE PERSONELU TECHNICZNEGO I ADMINISTRACYJNEGO		USTAWOWE DOPLATY DO ROBOCIZNY I WYNAGRODZENIA PERSONELU TECHNICZNEGO I ADMINISTRACYJNEGO		KOSZT MATERIAŁÓW		INNE WYDATKI ^a		RAZEM KOSZT ROBÓT		UDZIAŁ FUNDUSZU PRACY	
	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE . . .	129	8,1	1.090	68,5	22	1,3	15	0,9	337	21,2	1.593	100,0	917	57,6
2. KOMUNIKACJA:														
a) koleje	1.126	32,8	107	3,1	74	2,2	1.833	53,5	286	8,4	3.426	100,0	1.580	46,1
b) drogi wodne . . .	1.926	58,4	141	4,3	163	4,9	845	25,5	224	6,9	3.299	100,0	2.005	60,8
c) drogi bite oraz mosty	16.629	47,9	1.083	3,1	976	2,8	14.225	40,9	1.831	5,3	34.744	100,0	17.119	49,3
Razem	19.681	47,5	1.331	3,2	1.213	2,9	16.903	40,8	2.341	5,6	41.469	100,0	20.704	49,9
3. MELIORACJE:														
a) regulacja rzek niespławnych	8.011	62,2	627	4,9	500	3,8	2.973	23,1	778	6,0	12.889	100,0	7.809	60,6
b) obwałowanie rzek	1.406	73,7	97	5,1	99	5,2	105	5,5	201	10,5	1.908	100,0	1.200	62,9
c) kanały i rowy . .	346	66,8	35	6,7	16	3,1	105	20,3	16	3,1	518	100,0	306	59,1
Razem	9.763	63,7	759	5,0	615	4,0	3.183	20,8	995	6,5	15.315	100,0	9.315	60,8
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE: elektryfikacja . . .	63	19,4	21	6,5	7	2,1	222	68,3	12	3,7	325	100,0	145	44,6
5. URZĄDZENIA MIAST:														
a) kanalizacja	4.320	47,5	356	3,9	307	3,4	3.618	39,8	490	5,4	9.091	100,0	6.727	74,0
b) wodociągi	4.436	31,2	473	3,3	323	2,3	8.226	57,8	771	5,4	14.229	100,0	10.806	75,9
c) gazyfikacja	54	28,6	1	0,5	4	2,1	128	67,8	2	1,0	189	100,0	134	71,3
d) elektryfikacja . . .	150	19,8	25	3,3	15	2,0	550	72,7	17	2,2	757	100,0	372	49,1
e) urządzenia komunikacyjne	264	27,1	38	3,9	24	2,5	567	58,2	81	8,3	974	100,0	522	53,6
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	859	30,7	135	4,8	55	1,9	1.402	50,1	349	12,5	2.800	100,0	1.819	65,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego .	549	45,4	46	3,8	20	1,7	574	47,4	20	1,7	1.209	100,0	689	56,8
h) nawierzchnie ulic .	22.515	51,6	1.523	3,5	1.373	3,2	17.027	39,0	1.196	2,7	43.634	100,0	27.101	62,1
i) przygotowanie terenów budowlanych .	220	38,8	29	5,1	9	1,6	285	50,3	24	4,2	567	100,0	403	71,1
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	243	85,0	10	3,5	7	2,4	22	7,7	4	1,4	286	100,0	274	95,8
Razem	33.610	45,6	2.636	3,6	2.137	2,9	32.399	43,9	2.954	4,0	73.736	100,0	48.847	66,2
6. BUDOWLE PUBLICZNE:														
a) szkoły	692	33,5	52	2,6	26	1,3	1.034	50,1	258	12,5	2.062	100,0	819	37,9
b) szpitale	350	27,3	17	1,3	23	1,8	864	67,4	28	2,2	1.282	100,0	799	62,3
c) inne	1.649	31,4	144	2,8	85	1,6	2.977	56,7	396	7,5	5.251	100,0	1.636	31,1
Razem	2.691	31,3	213	2,5	134	1,6	4.875	56,7	682	7,9	8.595	100,0	3.254	37,9
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE .	1.911	33,1	203	3,5	21	0,3	3.333	57,9	300	5,2	5.768	100,0	4.735	82,1
8. DROBNE ROBOTY	978	45,5	67	3,1	24	1,1	615	28,6	466	21,7	2.150	100,0	739	34,4
OGÓŁEM	68.826	46,3	6.320	4,2	4.173	2,8	61.545	41,3	8.087	5,4	148.951	100,0	88.656	59,5

^a Wydatki na inwentarz, rozjazdy, oprocentowanie kapitału, podatki itp.

TABLICA 17. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY

w r. 1936/1937

Dniówki robotników i pracowników umysłowych przepracowane w ciągu roku w tysiącach

WOJE- WÓDZTWO	KOMUNIKACJA				Melio- racje	Urząd- zenia mię- dzy- mia- stowe	URZĄDZENIA MIAST				Budo- wle pu- bliczne	Budo- wnic- two mie- szka- niowe	Drob- ne ro- boty	OGÓ- ŁEM
	koleje	drogi wodne	drogi bite	razem			kanali- zacja i wodo- ciągi	na- wierz- chnie ulic	inne	razem				
M. st. Warszawa	—	79	—	79	159	—	—	578	89	667	63	81	73	1.122
Warszawskie .	—	19	525	544	218	5	192	386	37	615	45	—	—	1.427
Łódzkie . . .	—	—	299	299	342	—	312	983	50	1.345	62	—	5	2.053
Kieleckie . . .	75	—	906	981	458	—	188	1.104	20	1.312	37	44	1	2.833
Lubelskie . .	—	—	115	115	16	3	86	194	58	338	10	—	2	484
Białostockie .	—	22	181	203	217	—	81	149	40	270	59	8	2	759
Wileńskie . .	—	160	281	441	2	—	57	107	41	205	21	—	22	691
Nowogródzkie .	2	—	176	178	12	—	3	58	20	81	37	—	1	309
Poleskie . . .	—	31	290	321	—	—	31	157	32	220	51	—	3	595
Wołyńskie . .	—	—	159	159	36	—	27	143	16	186	36	—	71	488
Poznańskie . .	—	14	449	463	186	—	187	728	15	930	79	5	18	1.681
Pomorskie . .	11	—	390	401	139	—	229	394	33	656	21	—	—	1.217
Śląskie	195	—	410	605	733	—	154	159	98	411	—	34	—	1.783
Krakowskie .	—	144	666	810	134	—	336	310	81	727	88	9	30	1.798
Lwowskie . .	—	5	440	445	87	—	228	567	15	810	23	7	—	1.372
Stanisławowskie	—	71	425	496	6	—	59	81	26	166	5	—	12	685
Tarnopolskie .	—	13	39	52	8	31	53	86	34	173	62	—	12	338
POLSKA	283	558	5.751	6.592	2.753	39	2.223	6.184	705	9.112	699	188	252	19.635 ^a

^a Ponadto przy pracach związanych ze studiami i projektami przepracowano 92 tysiące dniówek.

TABLICA 18. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1936/37

Wahania zatrudnienia robotników i pracowników umysłowych

RODZAJ ROBÓT	1936/37	1 9 3 6										1937		
	Przeciętna liczba zatrudnio- nych	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
		Wskaźniki: przeciętna zatrudnienia w r. 1936/37 = 100,0												
1. KOMUNIKACJA:	44.568	58,0	137,1	163,5	164,1	156,3	152,1	144,7	126,0	49,5	13,7	14,7	20,3	
a) koleje	1.150	66,7	101,9	150,7	165,6	140,2	177,7	175,7	117,3	41,7	11,8	17,7	33,0	
b) drogi wodne . .	3.089	60,4	111,2	134,6	146,7	153,0	153,9	168,0	172,3	64,7	15,1	9,3	10,8	
c) drogi bite . . .	40.329	57,6	140,1	166,1	165,4	157,0	151,3	142,1	122,6	48,6	13,5	15,0	20,7	
2. MELIORACJE . .	13.842	39,8	103,5	146,6	183,8	187,0	186,3	148,8	102,8	56,5	27,6	7,2	10,1	
3. URZĄDZENIA MIĘ- DZYMIASTOWE	215	13,6	25,2	17,3	74,0	127,2	270,8	319,6	335,5	16,8	—	—	—	
4. URZĄDZENIA MIAST:	51.689	72,7	140,2	149,4	155,9	157,2	152,1	138,7	120,4	63,2	24,9	11,0	14,3	
a) kanalizacja . . .	5.416	87,1	147,5	150,7	154,6	136,0	142,4	138,1	128,2	71,7	29,7	7,9	6,1	
b) wodociągi	4.999	58,8	107,0	134,8	161,3	168,3	157,8	138,4	122,9	101,2	30,0	10,3	9,2	
c) gazyfikacja . . .	73	5,4	131,4	53,2	153,2	172,4	191,6	153,3	120,5	160,2	58,8	—	—	
d) elektryfikacja . .	263	73,4	68,8	78,0	134,2	80,6	114,8	180,3	154,0	113,3	78,7	62,7	61,2	
e) urzędnicy komu- nikacyjne	301	—	31,8	97,3	165,7	214,9	172,7	185,7	184,1	127,5	6,5	4,2	9,6	
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	1.503	64,9	134,6	143,2	139,8	131,2	165,5	168,1	125,1	50,7	17,4	24,2	35,3	
g) urzędnicy zdro- wia publicznego i wychowania fi- zycznego	808	52,1	208,8	221,1	172,6	174,0	107,4	110,9	74,6	43,3	20,3	6,7	8,2	
h) nawierzchnie ulic	37.765	73,7	143,1	151,1	155,0	160,3	153,8	137,8	119,7	57,4	23,8	10,6	13,7	
i) przygotowanie tere- nów budowlanych	360	115,0	212,0	170,0	257,0	123,4	139,8	107,3	47,3	10,0	2,8	2,8	12,6	
j) przygotowanie tere- nów pod ogrody działkowe	201	21,9	141,4	94,1	92,1	53,3	81,1	135,4	122,4	58,7	33,3	62,2	304,1	
5. BUDOWLE PUBLICZ- NE	3.480	57,2	109,6	114,4	130,1	144,0	169,3	167,0	147,2	69,7	37,6	23,7	30,2	
6. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE .	943	123,0	157,3	141,7	131,2	120,3	131,8	120,7	106,0	61,8	29,5	34,9	41,8	
7. DROBNE ROBOTY	1.468	54,4	137,8	202,6	162,9	152,6	135,7	103,5	126,1	44,3	6,0	26,6	47,5	
OGÓŁEM	116.205	62,7	133,6	153,8	161,3	159,6	156,6	142,8	121,6	57,0	21,1	12,7	17,2	

UWAGA. Obliczenia zawarte w niniejszym zestawieniu oparte są na danych o ogóle zatrudnionych w ciągu każdego miesiąca, wykazanych w listach płac bez względu na długość okresu zatrudnienia. Stan zatrudnienia na robotach, przypadający na określony dzień miesiąca, był zatem mniejszy, aniżeli wykazany w niniejszym zestawieniu z uwagi na stosowanie zatrudnienia kolejnego (tzw. turnusy) oraz na obrót zatrudnionych (przyjęcia nowych pracowników i zwolnienia pracujących). Ogólne liczby zatrudnionych nie zawierają danych o zatrudnieniu przy pracach związanych ze studiami i projektami technicznymi na skutek odmiennego charakteru robót.

TABLICA 19. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1936/37

Liczby zatrudnionych robotników i pracowników umysłowych

WOJEWÓDZTWO	1936/37	1 9 3 6										1 9 3 7		
	prze- ciętnie	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
M. st. Warszawa .	4.875	3.651	4.873	6.797	7.350	7.103	7.051	6.762	6.151	4.166	1.392	1.032	2.179	
Warszawskie . . .	8.477	5.559	11.789	12.152	14.032	15.752	14.131	11.876	8.790	3.652	1.509	1.032	1.452	
Łódzkie	11.140	5.337	14.683	15.319	20.244	19.231	18.566	18.769	15.360	4.896	433	336	502	
Kieleckie	13.564	10.164	21.504	22.035	23.198	21.641	22.253	20.575	15.448	3.237	564	707	1.439	
Lubelskie	2.772	1.860	4.044	3.857	4.990	4.740	4.701	4.246	3.124	1.099	425	92	85	
Białostockie . . .	4.129	4.065	6.041	6.707	7.152	6.884	5.846	5.095	4.079	2.005	543	765	371	
Wileńskie	3.894	2.561	4.370	4.890	6.355	6.331	7.065	6.705	6.046	2.145	85	90	79	
Nowogródzkie . .	2.539	953	2.346	3.632	3.562	5.339	5.008	6.048	3.335	173	48	12	15	
Poleskie	3.115	1.499	3.527	4.970	5.158	5.451	5.426	5.224	3.865	1.048	426	433	354	
Wołyńskie	4.070	2.394	4.690	7.347	7.259	8.805	5.868	6.090	4.420	853	390	154	572	
Poznańskie	15.701	10.106	26.314	24.599	21.367	21.227	21.376	16.729	15.702	15.730	7.396	3.588	4.283	
Pomorskie	8.364	6.905	10.848	12.509	12.875	11.076	11.799	10.436	8.792	7.510	3.328	1.826	2.467	
Śląskie	8.149	2.556	6.753	10.921	15.315	14.713	14.683	11.961	9.826	6.593	3.812	253	396	
Krakowskie	9.852	6.525	13.107	16.306	15.134	14.470	14.197	13.556	13.833	5.242	1.186	1.563	3.100	
Lwowskie	8.306	5.102	12.115	15.191	13.450	12.309	13.886	11.372	9.020	3.017	1.309	1.632	1.263	
Stanisławowskie .	5.017	2.301	4.926	8.513	7.473	7.954	6.292	6.910	10.091	3.632	1.119	464	534	
Tarnopolskie . . .	2.241	1.357	3.358	2.986	2.548	2.439	3.797	3.558	3.396	1.283	467	791	914	
P O L S K A	116.205	72.895	155.288	178.731	187.462	185.465	181.945	165.912	141.278	66.281	24.432	14.770	20.005	

U W A G A. Liczby zawarte w niniejszym zestawieniu obejmują ogół zatrudnionych w ciągu każdego miesiąca, wykazanych w listach płac bez względu na długość okresu zatrudnienia. Stan zatrudnienia na robotach, przypadający na określony dzień miesiąca, był zatem mniejszy aniżeli wykazany w niniejszym zestawieniu z uwagi na stosowanie zatrudnienia kolejnego (tzw. turnusy) oraz na obrót zatrudnionych (przyjęcia nowych pracowników i zwolnienia pracujących).

Ogólne liczby zatrudnionych nie zawierają danych o zatrudnieniu przy pracach związanych ze studiami i projektami technicznymi na skutek odmiennego charakteru tych robót.

**TABLICA 20. STRUKTURA ZATRUDNIENIA
NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1936/37
według rodzajów robót**

R O D Z A J R O B Ó T	R O B O T N I C Y				DOZÓR	PERSONEL		OGÓŁEM
	niewykwalifikowani		wykwalifikowani			techniczny	administracyjny	
	dniówkowi	akordowi	dniówkowi	akordowi				
	w o d s e t k a c h							
1. KOMUNIKACJA:	66,3	21,8	3,9	5,9	1,4	0,4	0,3	100,0
a) koleje	81,5	5,7	8,3	0,7	2,1	1,5	0,2	100,0
b) drogi wodne	82,0	7,1	4,2	3,5	1,1	0,9	1,2	100,0
c) drogi bite i mosty . . .	64,7	23,4	3,7	6,2	1,4	0,3	0,3	100,0
2. MELIORACJE	52,8	32,2	9,9	2,5	1,3	0,6	0,7	100,0
3. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE	82,2	2,9	10,9	—	1,5	1,6	0,9	100,0
4. URZĄDZENIA MIAST: . .	71,7	7,9	11,8	5,3	1,8	0,6	0,9	100,0
a) kanalizacja	71,3	7,9	14,8	2,2	1,7	1,1	1,0	100,0
b) wodociągi	58,7	12,2	19,5	4,8	2,5	1,0	1,3	100,0
c) gazyfikacja	72,8	0,2	23,1	0,1	2,4	1,4	—	100,0
d) elektryfikacja	55,7	16,6	12,7	10,4	1,8	1,6	1,2	100,0
e) urządzenia komunikacyjne	78,0	1,2	13,0	4,2	1,5	1,2	0,9	100,0
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	56,4	11,7	15,8	11,3	2,2	1,8	0,8	100,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	70,3	5,6	12,9	6,9	2,4	1,4	0,5	100,0
h) nawierzchnie ulic	74,2	7,1	10,2	5,5	1,7	0,5	0,8	100,0
i) przygotowanie terenów budowlanych	55,0	24,9	7,4	5,1	2,1	1,8	3,7	100,0
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	85,1	2,2	5,4	1,0	3,6	1,7	1,0	100,0
5. BUDOWLE PUBLICZNE . .	51,8	6,4	27,5	9,3	2,5	1,7	0,8	100,0
6. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	34,9	3,9	43,8	9,4	2,7	2,4	2,9	100,0
7. DROBNE ROBOTY	78,8	3,0	10,4	5,3	1,3	0,7	0,5	100,0
OGÓŁEM	66,6	16,0	9,2	5,3	1,6	0,6	0,7	100,0

U W A G A. Udział pracowników danej kategorii w ogólnej masie zatrudnionych obliczono na podstawie przeciętnych liczb zatrudnionych w ciągu roku.

**TABLICA 21. STRUKTURA ZATRUDNIENIA
NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY**

w roku 1936/37

w rozkładzie terytorialnym

W O J E W Ó D Z T W O	R O B O T N I C Y				DOŻÓR	PERSONEL		OGÓ- ŁEM
	niewykwalifikowani		wykwalifikowani			technicz- ny	admini- stracyjny	
	dniów- kowi	akordowi	dniów- kowi	akordowi				
	w o d s e t k a c h							
M. st. Warszawa	54,8	9,0	25,7	5,2	1,3	1,7	2,3	100,0
Warszawskie	52,4	27,0	8,6	9,5	1,4	0,5	0,6	100,0
Łódzkie	54,7	18,3	18,4	5,5	2,1	0,5	0,5	100,0
Kieleckie	66,7	20,6	6,9	2,5	2,2	0,5	0,6	100,0
Lubelskie	50,2	25,6	10,3	8,0	2,3	1,2	2,4	100,0
Białostockie	51,4	25,9	8,8	10,7	1,6	0,8	0,8	100,0
Wileńskie	54,4	20,9	5,0	16,9	1,5	0,6	0,7	100,0
Nowogródzkie	49,4	30,0	3,0	14,8	2,1	0,5	0,2	100,0
Poleskie	57,9	13,8	10,1	15,0	1,8	0,8	0,6	100,0
Wołyńskie	58,4	21,6	10,0	6,9	2,3	0,5	0,3	100,0
Poznańskie	74,7	12,1	7,7	3,6	0,8	0,3	0,8	100,0
Pomorskie	84,3	5,4	4,8	2,9	1,3	0,7	0,6	100,0
Śląskie	82,2	4,0	10,0	0,9	1,8	0,7	0,4	100,0
Krakowskie	71,6	18,3	5,8	1,6	1,5	0,6	0,6	100,0
Lwowskie	76,0	10,7	7,4	3,6	1,7	0,4	0,2	100,0
Stanisławowskie	76,5	12,1	5,3	4,1	1,4	0,4	0,2	100,0
Tarnopolskie	60,7	16,6	11,6	8,3	1,5	1,1	0,2	100,0
P O L S K A	66,6	16,0	9,2	5,3	1,6	0,6	0,7	100,0

U W A G A. Udział pracowników danej kategorii w ogólnej masie zatrudnionych obliczono na podstawie przeciętnych liczb zatrudnionych w ciągu roku.

TABLICA 22. PŁACE ROBOTNIKÓW NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1936/37

RODZAJ ROBÓT KATEGORIA ROBOTNIKÓW	ODSETEK ROBOTNIKÓW, KTÓRYCH PŁACA DZIENNA WYNOŚI ŻŁOTYCH								RAZEM	
	do 0,99	1,—do 1,99	2,—do 2,99	3,—do 3,99	4,—do 4,99	5,—do 9,99	10,—do 14,99	15,—i więcej		
	Według rodzajów robót									
1. KOMUNIKACJA:	0,1	14,7	37,0	37,1	7,1	3,8	0,2	—	100,0	
a) koleje	—	0,7	2,5	82,7	7,7	6,4	—	—	100,0	
b) drogi wodne . .	—	8,0	50,3	24,7	11,4	5,6	—	—	100,0	
c) drogi bite	0,1	15,9	36,7	36,9	6,6	3,6	0,2	—	100,0	
2. MELIORACJE . . .	0,1	5,1	19,4	55,2	14,6	5,6	—	—	100,0	
3. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE . .	—	—	—	76,1	23,9	—	—	—	100,0	
4. URZĄDZENIA MIAST:	0,1	4,8	22,5	42,2	19,3	10,4	0,7	—	100,0	
a) kanalizacja . . .	—	2,0	8,9	62,6	19,0	7,3	0,2	—	100,0	
b) wodociągi	—	3,4	20,0	47,8	16,1	12,3	0,3	0,1	100,0	
c) nawierzchnie ulic .	0,1	4,2	26,1	37,8	20,1	10,7	1,0	—	100,0	
d) inne	0,3	18,2	28,4	22,6	17,2	12,6	0,7	—	100,0	
5. BUDOWLE PUBLICZNE	2,1	18,3	22,5	20,1	13,8	21,9	1,0	0,3	100,0	
6. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE . .	—	—	2,3	12,3	28,8	48,2	8,0	0,4	100,0	
7. DROBNE ROBOTY .	1,2	24,3	33,6	14,5	8,2	17,7	0,5	—	100,0	
OGÓŁEM	0,2	9,2	27,2	40,6	14,0	8,3	0,5	—	100,0	
ROBOTNICZY NIEWYKwalifikowani:	Według kategorii robotników									
	dniówkowi . . .	0,3	12,4	31,3	45,0	9,5	1,5	—	—	100,0
	akordowi . . .	—	5,2	29,7	43,4	15,9	5,8	—	—	100,0
ROBOTNICZY WYKwalifikowani:										
dniówkowi . . .	—	0,9	6,6	17,9	27,5	44,4	2,6	0,1	100,0	
akordowi . . .	—	1,0	10,8	22,9	33,7	28,0	3,4	0,2	100,0	
OGÓŁ ROBOTNIKÓW	0,2	9,2	27,2	40,6	14,0	8,3	0,5	—	100,0	

UWAGA. Dane zawarte w niniejszym zestawieniu opierają się na płacach z sierpnia 1936 r.

U W A G A. Dane zawarte w niniejszym zestawieniu opierają się na płacach z sierpnia 1936 r.

TABLICA 23. WYNIKI TECHNICZNE ROBÓT FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1936/37

RODZAJ ROBÓT	WYNIKI TECHNICZNE	UDZIAŁ FUNDUSZU PRACY W KOSZTACH BUDOWY (%)
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	projekty wodociągowo-kanalizacyjne w 28 miastach, pomiary i plany zabudowań miast w 15 miastach, dwa projekty regulacji rzek, projekt gmachu Urzędu Wojewódzkiego Warszawskiego, studia geologiczne na Wołyniu oraz prace Biura Planowania przy Ministerstwie Skarbu.	57,6
2. KOMUNIKACJA:		
a) koleje	linii kolejowych 24,0 km;	46,1
b) drogi wodne	tam regulacyjnych i ubezpieczeń brzegów 25,0 km;	60,8
c) drogi bite oraz mosty	nowych dróg 491 km, przebudowano 641 km, w konserwacji 4.479 km, nowych mostów 1,1 km, naprawa 3,1 km.	49,3
3. MELIORACJE:		
a) regulacja rzek niespław- nych	regulacja rzek 285 km, ubezpieczenie brzegów i tamy 97 km;	60,6
b) obwałowanie rzek	obwałowanie rzek 44 km;	62,9
c) kanały i rowy	kanalów i rowów 55 km.	59,1
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE:		
elektryfikacja	sieci wysokiego napięcia 56 km.	44,6
5. URZĄDZENIA MIAST:		
a) kanalizacja	sieci kanalizacyjnej 176 km;	74,0
b) wodociągi	sieci wodociągowej 217 km;	75,9
c) gazyfikacja	przewodów gazowych 7,7 km;	71,3
d) elektryfikacja	sieci elektrycznej wysokiego i niskiego napięcia 50 km;	49,1
e) urządzenia komunikacyjne	budowa linii tramwajowych 5,7 km, budowa lotniska 13 ha;	53,6
f) chłodnie, rzeźnie, targo- wiska	budowli 93 tys. m ³ , targowisk 34 tys. m ² ;	65,0
g) urządzenia zdrowia pub- licznego i wychowania fi- zycznego	budowli 14 tys. m ³ , kąpielisk 12 tys. m ² , 23 ha boisk;	56,9
h) nawierzchnie ulic	nowych ulic 374 km, przebudowa 165 km, konserwacje 190 km;	62,1
i) przygotowanie terenów bu- dowlanych	nowych ulic 5,4 km, sieci wodociągowej 1,4 km, kanalizacyjnej 1,2 km;	71,1
j) przygotowanie terenów pod ogrody działkowe	1.717 działek	95,8
6. BUDOWLE PUBLICZNE:		
a) szkoły	nowych budynków 127 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 80 tys. m ³ ;	39,7
b) szpitale	nowych budynków 14 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 111 tys. m ³ ;	62,3
c) inne	nowych budynków 263 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 169 tys. m ³	31,1
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	nowych budynków 255 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 64 tys. m ³	82,1

TABLICA 24. POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH
w roku 1936/37

WOJEWÓDZTWO	W Y D A T K I				LICZBA RODZIN OBJĘTYCH AKCJĄ POMOCY ŻYWNOŚCIOWEJ I OPAŁOWEJ								
	z kredytów Biura Głównego	ze świadczeń z tytułu zale- głych podatków	z dochodów własnych Wo- jewództwa Biur	ogółem	1 9 3 6								
					IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
w tysiącach złotych													
M. st. Warszawa	925	13	—	938	6.851	4.650	4.287	3.509	4.509	3.906	4.109	4.235	
Warszawskie	352	13	9	374	16.910	5.659	451	240	19	39	229	210	
Łódzkie	842	0	17	859	19.917	11.183	7.784	7.883	5.457	4.277	4.913	6.464	
Kieleckie	678	—	—	678	33.292	20.680	1.687	1.517	3.696	557	197	4.018	
Lubelskie	171	210	11	392	2.756	829	996	805	220	461	253	775	
Białostockie	173	6	34	213	4.031	2.049	738	307	340	364	132	305	
Wileńskie	139	—	—	139	3.424	1.510	913	705	513	421	313	333	
Nowogródzkie	16	—	—	16	934	122	40	12	37	15	4	37	
Poleskie	71	0	25	96	998	667	472	110	50	46	27	362	
Wołyńskie	37	—	51	88	876	376	144	140	123	106	106	—	
Poznańskie	656	14	591	1.261	51.994	47.582	15.307	13.813	12.702	13.145	11.582	11.778	
Pomorskie	183	5	187	375	11.459	5.184	3.384	2.649	1.116	1.213	698	1.608	
Śląskie	2.789	—	1.572	4.361	56.868	53.212	46.400	41.337	38.029	37.384	35.998	41.937	
Krakowskie	329	90	73	492	9.015	6.373	3.631	861	948	770	989	3.122	
Lwowskie	217	2	341	560	11.625	7.817	5.607	5.242	4.226	4.549	4.470	9.435	
Stanisławowskie	14	—	4	18	855	723	213	104	—	—	—	—	
Tarnopolskie	12	19	27	58	3.034	831	1.171	228	150	158	265	—	
Nierozdzielone	426	—	—	426									
P O L S K A	8.030	372	2.942	11.344 ^a	234.839	169.447	93.225	79.462	72.135	67.411	64.285	84.619	

^a W sumie tej tkwią: wydatki na akcję pomocy żywnościowej i opałowej dla rodzin bezrobotnych w wysokości 10.859 tys. zł oraz wydatki na akcję dożywiania dzieci — 485 tys. zł.
 Ponadto Fundusz Pracy udzielił Ogólnopolskiemu Obywatelskiemu Komitetowi Zimowej Pomocy Bezrobotnym dotacji w wysokości zł 2.545.000.— Wydatki instytucji na akcję pomocy doraźnej wynoszą zatem łącznie 13.889 tys. zł.
 U W A G A. Zestawienie nie obejmuje akcji Zimowej Pomocy Bezrobotnym, która rozpoczęta została w listopadzie—grudniu 1936 roku.

TABLICA 25. OGRODY DZIAŁKOWE DLA BEZROBOTNYCH
w roku 1936/37

WOJEWÓDZTWO	LICZBA		Obszar w ha	WYDATKI KREDYTOBIORCÓW							
	kolonii	działek zajętych przez bezrobotnych		Dzierżawa terenów	Inwestycje terenowe	Narzędzia	Nasiona, rozsady i nawozy	Administracja	Inne	OGÓŁEM	
											w odsetkach ogółu wydatków
M. st. Warszawa	17	3.461	231	0,7	74,4	1,2	11,5	8,6	3,6	100,0	219
Warszawskie	15	1.126	49	8,7	70,4	1,3	7,5	6,3	5,8	100,0	28
Łódzkie	15	979	61	4,0	57,3	1,2	20,5	11,3	5,7	100,0	44
Kieleckie	35	3.436	178	4,8	54,2	0,9	31,9	7,7	0,5	100,0	47
Lubelskie	18	1.208	50	8,6	83,7	—	1,6	1,7	4,4	100,0	16
Białostockie	10	620	30	0,7	55,0	2,5	34,6	7,2	—	100,0	7
Wileńskie	9	1.097	52	5,0	61,7	8,2	22,4	2,3	0,4	100,0	27
Nowogródzkie	12	229	19	5,5	57,8	1,3	30,4	5,0	—	100,0	13
Poleskie	8	1.125	54	9,3	19,4	5,3	48,7	17,3	—	100,0	11
Wołyńskie	20	1.522	134	2,9	47,8	2,8	16,9	12,0	17,6	100,0	34
Poznańskie	49	2.941	243	2,2	48,7	1,2	42,2	3,1	2,6	100,0	33
Pomorskie	32	2.646	320	—	64,5	2,0	33,5	—	—	100,0	41
Śląskie	57	6.891	230	3,3	76,9	5,2	7,4	7,2	—	100,0	193
Krakowskie	17	1.353	54	1,3	87,1	0,7	2,9	6,4	1,6	100,0	57
Lwowskie	20	783	26	—	40,5	1,7	6,4	7,6	43,8	100,0	29
Stanisławowskie	2	150	7	—	54,9	—	16,1	19,6	9,4	100,0	2
Tarnopolskie	5	91	6	—	82,4	—	17,6	—	—	100,0	5
POLSKA	341	29.658	1.744	2,6	68,3	2,5	15,1	7,3	4,2	100,0	806 ^a

^a Na akcję ogrodów działkowych Fundusz Pracy wydatkował zł 446.893,70 z § 3, poz. 1 budżetu. Ponadto prace w zakresie przygotowania terenu pod nowe ogrody działkowe finansowane były bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem zarządów miejskich w ramach akcji robót publicznych (Por. tablice 10—23). Przekazanie tych terenów działkowcom nastąpiło w przeważającej części w r. 1937/38.

TABLICA 26. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

Zakłady pracy zarejestrowane. Robotnicy zabezpieczeni i pobierający zasiłki

O K R E S	Liczba zarejestro- wanych zakładów pracy	LICZBA ROBOTNIKÓW			WSKAŹNIKI: 1928 = 100		
		zabezpie- czonych	pobierają- cych zasiłki	pobierają- cych zasiłki na 100 zabez- pieczonych	zarejestro- wane zakłady pracy	zabezpie- czeni	pobierający zasiłki
	Dane na koniec miesiąca						
1925 —przeciętnie	10.118	595.136	46.787	7,9	37,8	63,1	158,5
1926 — „	14.861	632.184	33.691	5,3	55,6	67,0	114,1
1927 — „	21.760	788.253	26.726	3,4	81,4	83,5	90,5
1928 — „	26.732	943.810	29.526	3,1	100,0	100,0	100,0
1929 — „	25.097	1.001.951	58.902	5,9	93,9	106,2	199,5
1930 — „	26.543	923.884	103.316	11,2	99,3	97,9	349,9
1931 — „	26.852	815.925	122.423	15,0	100,4	86,5	414,6
1932 — „	26.257	708.920	79.740	11,2	98,2	75,1	270,1
1933 — „	24.860	698.561	49.192	7,0	93,0	74,0	166,6
1934 — „	25.557	774.808	48.468	6,3	95,6	82,1	164,2
1934/35 „	26.117	784.679	57.372	7,3	98,5	83,1	194,3
1935/36 „	31.559	837.782	60.959	7,3	118,1	88,8	206,5
1936/37 „	35.314	940.144	70.094	7,5	132,1	99,6	237,4
1935 — kwiecień	28.635	765.879	54.255	7,1	107,1	81,1	183,8
— maj	29.464	792.959	40.222	5,1	110,2	84,0	136,2
— czerwiec	30.272	834.387	37.852	4,5	113,2	88,4	128,2
— lipiec	30.806	858.881	41.447	4,8	115,2	91,0	140,4
— sierpień	31.574	894.796	36.955	4,1	118,1	94,8	125,2
— wrzesień	32.126	897.855	34.335	3,8	122,0	95,1	116,3
— październik	32.430	901.504	34.021	3,8	121,3	95,5	115,2
— listopad	32.361	884.763	42.226	4,8	121,8	93,7	143,0
— grudzień	32.266	832.678	61.289	7,4	120,7	88,2	207,6
1936 — styczeń	33.044	803.298	112.461	14,0	123,6	85,1	380,9
— luty	32.814	792.683	131.669	16,6	122,8	84,0	445,9
— marzec	32.716	793.698	104.775	13,2	122,4	84,1	354,9
1936 — kwiecień	32.936	829.093	59.781	7,2	123,3	87,8	202,5
— maj	33.585	883.954	42.739	4,8	125,6	93,7	144,8
— czerwiec	34.251	926.583	38.088	4,1	128,1	98,2	129,0
— lipiec	35.006	964.757	39.243	4,1	131,0	102,2	132,9
— sierpień	35.407	1.009.650	33.205	3,1	132,5	107,0	112,5
— wrzesień	35.799	1.030.216	28.848	2,8	133,9	109,2	97,9
— październik	36.322	1.035.606	34.008	3,3	135,9	109,7	115,2
— listopad	36.441	1.009.713	48.606	4,8	136,3	107,0	164,6
— grudzień	36.325	941.670	84.134	8,9	135,9	99,8	284,9
1937 — styczeń	36.278	883.477	144.625	16,4	135,7	93,6	489,8
— luty	35.604	866.640	166.927	19,3	133,2	91,8	565,4
— marzec	35.819	900.372	120.920	13,4	134,0	95,4	409,5

TABLICA 27. ZAREJESTROWANE ZAKŁADY PRACY ^a

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	5.456	6.025	5.840	5.959	6.003	6.056	6.122	5.977	5.861	5.963	6.052	6.113	6.196	6.154
Warszawskie . . .	2.043	2.494	2.302	2.373	2.397	2.567	2.590	2.450	2.475	2.481	2.522	2.562	2.586	2.625
Łódzkie	3.801	4.148	4.002	4.045	4.078	4.110	4.030	4.103	4.208	4.239	4.212	4.295	4.185	4.267
Kieleckie	1.929	2.247	1.975	2.088	2.122	2.172	2.247	2.377	2.365	2.456	2.321	2.293	2.243	2.304
Lubelskie	1.052	1.260	1.009	1.121	1.190	1.206	1.230	1.260	1.309	1.338	1.340	1.380	1.392	1.346
Białostockie . . .	732	783	742	684	722	756	775	788	811	820	837	838	834	782
Wileńskie	582	744	651	662	701	703	716	749	771	769	772	771	780	885
Nowogródzkie . .	278	419	301	309	323	346	387	453	474	409	515	511	518	507
Poleskie	433	527	484	488	516	567	577	612	609	592	527	520	399	433
Wołyńskie	857	1.133	1.196	1.159	1.148	1.151	1.102	1.105	1.169	1.139	1.114	1.102	1.104	1.109
Poznańskie	3.537	3.859	3.469	3.568	3.669	3.763	3.808	3.881	3.950	3.962	4.102	4.111	4.017	4.004
Pomorskie	1.761	1.875	1.714	1.737	1.778	1.847	1.903	1.930	1.952	1.961	1.941	1.932	1.874	1.930
Śląskie	2.513	2.691	2.411	2.470	2.635	2.717	2.799	2.847	2.905	2.876	2.750	2.635	2.665	2.582
Krakowskie	2.518	2.602	2.475	2.526	2.564	2.590	2.603	2.693	2.809	2.796	2.661	2.595	2.472	2.432
Lwowskie	2.569	3.054	2.878	2.888	2.920	2.996	3.034	3.095	3.155	3.202	3.267	3.222	2.988	3.001
Stanisławowskie .	916	848	865	877	837	850	866	886	875	867	825	826	772	832
Tarnopolskie . .	582	605	622	631	648	609	618	593	624	571	567	572	579	626
P O L S K A	31.559	35.314	32.936	33.585	34.251	35.006	35.407	35.799	36.322	36.441	36.325	36.278	35.604	35.819

^a Na mocy Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 28. ROBOTNICY ZABEZPIECZENI

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa	92.350	102.268	94.880	99.546	101.603	102.205	105.937	106.694	107.916	108.948	108.470	98.550	96.318	96.146
Warszawskie .	42.290	44.919	36.860	44.745	45.267	48.534	51.396	52.628	52.586	49.364	42.252	39.399	38.283	37.713
Łódzkie	146.159	156.011	151.536	153.663	150.319	151.475	159.046	161.501	164.162	162.755	153.073	152.928	152.517	159.152
Kieleckie	114.949	132.223	112.622	119.041	127.207	132.899	139.535	144.021	146.246	148.358	140.634	124.937	122.841	128.337
Lubelskie	21.296	22.518	19.085	19.999	22.640	23.867	24.270	24.358	25.557	24.187	23.163	21.076	21.100	20.911
Białostockie . .	20.638	23.069	19.123	20.086	21.100	23.926	26.328	26.989	26.720	24.509	23.832	21.810	21.343	21.061
Wileńskie	13.938	17.528	14.053	15.161	18.778	17.903	20.720	20.871	20.965	17.790	17.364	15.208	15.092	16.431
Nowogródzkie	5.169	6.143	4.947	4.499	4.985	6.120	6.681	6.918	7.517	5.980	6.592	5.977	6.496	7.009
Poleskie	8.025	9.979	8.651	9.020	10.358	11.807	10.864	11.397	11.930	11.220	8.061	8.293	8.534	9.612
Wołyńskie .	19.943	20.469	21.657	21.777	22.182	22.169	22.340	21.250	21.187	19.459	17.104	17.980	19.234	19.286
Poznańskie .	58.156	66.654	53.799	57.807	65.993	69.476	75.473	76.177	74.581	74.558	69.274	63.370	59.826	59.514
Pomorskie .	29.977	37.691	30.387	36.115	40.515	43.489	44.374	47.499	45.844	42.812	34.526	29.163	28.113	29.458
Śląskie .	130.554	142.848	128.663	134.389	139.823	144.997	147.985	151.220	153.326	150.170	144.970	138.048	136.118	144.466
Krakowskie .	70.238	79.068	68.778	74.700	76.729	81.769	86.857	90.188	89.661	84.919	74.539	74.474	70.349	75.860
Lwowskie	42.135	53.428	43.796	49.981	52.401	55.852	58.965	60.140	59.241	57.826	53.467	48.826	49.652	50.990
Stanisławowskie	17.293	20.292	15.918	18.028	20.921	22.164	23.043	22.801	22.655	22.171	19.751	19.504	16.913	19.641
Tarnopolskie .	4.672	5.036	4.338	5.397	5.762	6.105	5.836	5.564	5.512	4.687	4.598	3.934	3.911	4.785
POLSKA	837.782	940.144	829.093	883.954	926.583	964.757	1.009.650	1.030.216	1.035.606	1.009.713	941.670	883.477	866.640	900.372

TABLICA 29. ROBOTNICY POBIERAJĄCY ZASIŁKI USTAWOWE ^a

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	3.584	4.598	6.225	3.522	2.689	2.765	2.268	1.897	1.843	2.034	2.815	5.186	13.261	10.673
Warszawskie . .	4.101	5.001	5.231	2.425	1.614	1.925	1.839	1.276	1.533	3.408	6.077	10.060	14.182	10.445
Łódzkie	11.984	12.299	6.489	7.120	8.211	9.621	6.987	5.022	6.034	8.343	18.197	30.679	26.639	14.243
Kieleckie	8.465	9.002	7.897	5.874	4.477	5.003	4.480	3.595	3.914	5.427	10.182	18.118	21.617	17.443
Lubelskie . . .	1.629	1.912	1.381	930	738	798	537	596	709	1.080	2.539	4.304	5.135	4.193
Białostockie . .	2.493	3.158	2.362	1.673	1.177	1.006	638	676	2.383	2.876	4.022	6.913	7.763	6.412
Wileńskie . . .	789	968	1.062	584	498	437	330	303	284	363	854	2.059	2.388	2.453
Nowogródzkie .	318	493	438	329	150	141	159	163	252	305	549	1.256	1.279	895
Poleskie	387	513	374	189	93	48	64	80	215	396	708	1.409	1.483	1.096
Wołyńskie . . .	799	1.109	1.042	689	712	737	704	584	659	868	1.521	2.292	2.254	1.246
Poznańskie . .	4.206	4.432	4.256	2.275	2.187	2.664	2.142	1.748	2.204	3.087	5.083	9.814	11.321	6.404
Pomorskie . . .	3.005	4.159	3.262	2.251	1.324	1.231	1.154	1.295	1.441	2.775	5.410	10.155	11.031	8.578
Śląskie	10.140	9.974	9.796	8.675	8.783	8.088	8.472	8.137	7.677	8.689	9.195	12.870	15.847	13.453
Krakowskie . .	4.848	7.093	4.896	3.071	3.031	2.487	1.830	2.112	2.416	5.594	10.807	18.321	18.524	12.022
Lwowskie . . .	3.024	4.164	4.124	2.639	2.002	1.983	1.293	1.009	1.922	2.920	4.755	7.842	10.793	8.686
Stanisławowskie .	904	844	583	216	203	131	157	207	382	268	951	2.533	2.458	2.043
Tarnopolskie . .	283	375	363	277	199	178	151	148	140	173	469	814	952	635
P O L S K A	60.959	70.094	59.781	42.739	38.088	39.243	33.205	28.848	34.008	48.606	84.134	144.625	166.927	120.920

^a Na mocy Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Dane zawarte w niniejszej tablicy obejmują ogół robotników korzystających z zasiłków ustawowych, a więc również i robotników sezonowych (Por. tablica 30).

TABLICA 30. BEZROBOTNI ROBOTNICY SEZONOWI POBIERAJĄCY ZASIŁKI ^a

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1936/37	1 9 3 6									1 9 3 7		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	278	478	251	64	18	7	5	3	4	11	187	2.039	2.656	496
Warszawskie . . .	344	563	767	16	—	—	—	—	—	—	230	1.783	2.240	1.715
Łódzkie	413	1.084	218	127	35	16	15	12	25	56	2.274	3.713	3.905	2.607
Kieleckie	212	1.090	510	114	12	10	—	—	—	—	653	4.266	4.626	2.891
Lubelskie	114	257	123	32	1	6	1	1	—	6	122	889	943	956
Białostockie . . .	77	220	53	118	20	11	7	6	6	7	46	595	900	873
Wileńskie	82	173	173	100	52	36	28	28	28	28	65	434	517	587
Nowogródzkie . .	36	84	109	66	13	3	—	—	—	—	26	238	280	267
Poleskie	44	91	89	35	11	4	3	2	2	10	60	248	345	284
Wołyńskie	44	94	74	23	5	3	3	—	—	—	57	297	417	251
Poznańskie	84	106	72	18	—	—	—	—	—	—	16	197	511	460
Pomorskie	176	424	410	127	64	62	5	4	—	—	286	1.173	1.552	1.404
Śląskie	181	273	282	53	28	5	5	3	9	16	82	622	1.224	946
Krakowskie	386	966	264	73	—	—	—	—	—	—	1.576	3.983	4.096	1.594
Lwowskie	179	436	427	42	—	—	—	—	—	—	91	1.122	1.792	1.761
Stanisławowskie .	28	30	36	—	—	—	—	—	—	—	15	96	104	111
Tarnopolskie . .	28	36	33	14	9	2	2	1	—	—	15	36	174	151
P O L S K A	2.706	6.405	3.891	1.022	268	165	74	60	74	134	5.801	21.731	26.282	17.354

^a Na mocy rozporządzeń Ministra Opieki Społecznej z dnia 7.XI.1935 roku i 26.XI.1936 roku w ramach art. 2 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 31. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA
Wkładki i dopłaty Skarbu Państwa oraz zasiłki ustawowe (w tysiącach złotych)

O K R E S	Wkładki i kary ^a należne	Dopłaty Skarbu Państwa przypadające na dany okres ^b	R a z e m	Wkładki i kary ^a	Dopłaty Skarbu Państwa ^c	R a z e m	Zasiłki wyplacone
				w p ł a c o n e			
1925 rok	14.210	6.895	21.105	12.633	10.822	23.455	23.169
1926 „	17.307	7.971	25.278	16.187	5.349	21.536	18.864
1927 „	28.205	12.790	40.995	25.243	—	25.243	16.055
1928 „	34.038	16.036	50.074	32.826	—	32.826	20.680
1929 „	35.335	17.028	52.363	34.187	11.253	45.440	49.794
1930 „	32.928	15.982	48.910	31.209	66.542	97.751	104.453
1931 „	29.796	14.292	44.088	27.427	87.215	114.642	101.272
1932 „	24.101	11.419	35.520	22.006	52.568	74.574	70.204
1933 „	22.901	10.881	33.782	21.473	8.799	30.272	26.360
1934 „	24.311	11.602	35.913	23.113	5.100	28.213	20.421
1934/35 r.	25.145	11.986	37.131	24.045	5.400	29.445	24.628
1935/36 r.	26.420 ^d	12.824	39.244	23.862 ^d	4.322	28.184	26.458
1936/37 r.	29.326 ^d	14.456	43.782	28.399 ^d	2.957	31.356	31.313

^a Odsetki zwłoki.

^b Na mocy art. 8 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

^c W niektórych okresach efektywne dopłaty Skarbu Państwa są niższe od dopłat przypadających na mocy art. 8 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r.; sumy niedopłacone zostały zaliczone na poczet nadpłat, uszczególnionych przez Skarb Państwa w latach niedoboru.

^d Kary należne i wpłacone zostały obliczone szacunkowo drogą podziału ogólnej sumy kar (od wkładek i opłat od uposażeń) proporcjonalnie do wpływów z wkładek i opłat.

TABLICA 32. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA
Robotnicy zabezpieczeni oraz wkładki należne i wpłacone na 1 zakład

O K R E S	Liczba robotni- ków zabezpie- czonych	W K Ł A D K A		ODSETEK ŚCIAĞAL- NOŚCI <i>a</i>	W K Ł A D K A	
		należna	wpłacona		należna	wpłacona
	przeciętnie na 1 zakład	w złotych przeciętnie na 1 zakład			w złotych przeciętnie na 1 zabezpie- czonego	
1925	58,8	1.362,97	.	.	23,17	.
1926	42,5	1.072,58	.	.	25,22	.
1927	36,2	1.175,47	.	.	32,45	.
1928	35,3	1.199,79	.	.	33,98	.
1929	39,9	1.357,03	.	.	33,99	.
1930	34,8	1.204,27	.	.	34,60	.
1931	30,4	1.064,51	.	.	35,03	.
1932	27,0	869,80	.	.	32,22	.
1933	28,1	875,41	.	.	31,15	.
1934	30,3	907,97	880,96	97,1	29,95	29,06
1934/35	30,0	917,84	895,18	97,5	30,55	29,80
1935/36	26,5	813,85	741,88	91,2	30,66	27,95
1936/37	26,6	818,73	796,23	97,2	30,75	29,91

^a Sumy wpłacone w odsetkach należności.

T R E Ś Ć

Str.

I. ORGANY FUNDUSZU PRACY I ICH DZIAŁALNOŚĆ:

1.	Zakres działalności	3
2.	Organizacja Funduszu Pracy	3
3.	Kierownictwo naczelne	3
4.	Rada Funduszu Pracy	3
5.	Biuro Główne	5
6.	Wojewódzkie Biura	5
7.	Ekspozytury	6
8.	Instytucje zastępcze	6
9.	Komitety Lokalne	6
10.	Aparat administracyjny Funduszu Pracy	6
11.	Inspekcja	7
12.	Obrona prawna interesów Funduszu Pracy	7
13.	Prace podstawowe dla polityki Funduszu Pracy	7

II. SPRAWOZDANIE FINANSOWE:

A —	Dochody	
1.	Struktura dochodów	9
2.	System ściągania opłat i wkładek	10
B —	Wydatki	12
C —	Wyjaśnienia szczegółowe do wykonania planu finansowo-gospo-	
	darczego	
1.	Strona dochodowa	13
2.	Strona rozchodowa	14
D —	Wyjaśnienia szczegółowe do bilansu Funduszu Pracy	14
	Wykonanie planu finansowo-gospodarczego.	18
	Bilans	20

III. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY:

1.	Zakres działania	22
2.	Dochody	22
3.	Zobowiązania finansowe Funduszu Pracy	24
4.	Wydatki	25
5.	Wydatki administracyjne a wzrost obciążenia personelu	26
6.	Wierzytelności Funduszu Pracy	28
7.	Rozkład działalności w ciągu roku	29

IV. RYNEK PRACY I POŚREDNICTWO PRACY:

1.	Rejestracja poszukujących pracy	30
2.	Akcja pośrednictwa pracy	31
3.	Migracje zewnętrzne	32
4.	Zagadnienie zatrudnienia na robotach nie finansowanych przez Fundusz Pracy	33

V. ROBOTY PUBLICZNE:

A — Całokształt akcji	Str.
1. Zasady finansowania robót	34
2. Kredyty Funduszu Pracy, ich formy oraz kredytobiorcy	35
3. Podział kredytów	37
4. Zatrudnienie	38
5. Płace	41
6. Kontrola	42
B — Poszczególne rodzaje robót	
1. Studia i projekty techniczne	43
2. Roboty komunikacyjne	43
3. Roboty melioracyjne	44
4. Urządzenia międzymiastowe	44
5. Inwestycje miejskie	44
6. Budowle publiczne	46
7. Budownictwo mieszkaniowe	47
8. Drobne roboty	47

VI. AKCJA ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY:

A — Akcja w ramach Funduszu Pracy (1.IV.1936 r. — 15.IX.1936 r.).	
1. Organizacja akcji i działalność wychowawcza	48
2. Przystosowanie zawodowe	49
3. Zatrudnienie	50
3. Strona finansowa akcji	50
B — Przekazanie akcji Ministerstwu Spraw Wojskowych	51

VII. POMOC DORAŻNA:

1. Zakres, organizacja i metody akcji	52
2. Dożywianie dzieci i kolonie letnie	53
3. Wydatki na pomoc doraźną	53
4. Pomoc doraźna a zimowa	53
5. Ogólne rozmiary akcji pomocy w r. 1936/37	54
6. Bezrobotni objęci akcją	54

VIII. AKCJE SPECJALNE:

1. Poradnictwo i przystosowanie zawodowe	55
2. Organizacja podstaw samodzielnej egzystencji	55
3. Ogrody działkowe	56
4. Akcja kulturalno-oświatowa	57
5. Zatrudnienie pracowników umysłowych	57

IX. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA:

1. Zakres akcji	58
2. Wpływy z tytułu zabezpieczenia	59
3. Wypłata zasiłków	59
4. Kontrola	61

NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE ODNOSZĄCE SIĘ DO DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY	62
--	----

TABLICE (1—32)	64
--------------------------	----

17.11.1938

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

15133 [3]

CZASOPISMA

1936/37

Drukarnia
Zakł. Wyd.
M. Arct, S. A.
w Warszawie